

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

Warszawa, 15 kwietnia 2020 roku

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Rachunek zysków i strat w przeliczeniu na walutę EUR

	Rok zakończony 31 grudnia 2019		Rok zakończony 31 grudnia 2018	
	w tys. zł	w tys. EUR	w tys. zł	w tys. EUR
Wynik z tytułu odsetek	265 840	61 833	261 545	61 296
Wynik z tytułu prowizji i opłat	56 398	13 118	54 954	12 879
Wynik na działalności podstawowej	387 556	90 144	445 630	104 439
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	-3 185	-741	-1 597	-374
Ogólne koszty administracyjne	-260 736	-60 646	-237 730	-55 715
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe	-85 110	-19 796	-165 337	-38 749
Wynik na działalności operacyjnej	38 525	8 961	40 966	9 601
Zysk (strata) brutto	38 525	8 961	40 966	9 601
Zysk (strata) netto	27 589	6 417	23 481	5 503

Sprawozdanie z sytuacji finansowej w przeliczeniu na walutę EUR

	31 grudnia 2019		31 grudnia 2018	
	w tys. zł	w tys. EUR	w tys. zł	w tys. EUR
Aktywa				
Papiery wartościowe	14 960 347	3 513 056	12 177 536	2 831 985
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	8 995 814	2 112 437	8 328 667	1 936 899
Aktywa razem	27 569 341	6 473 956	23 347 455	5 429 641
Zobowiązania				
Zobowiązania wobec innych banków	22 528 704	5 290 291	17 993 432	4 184 519
Zobowiązania wobec klientów	3 548 857	833 358	3 163 112	735 607
Zobowiązania razem	26 740 718	6 279 375	22 544 863	5 242 992
Kapitał własny ogółem	828 623	194 581	802 592	186 649
Suma zobowiązań i kapitału własnego	27 569 341	6 473 956	23 347 455	5 429 641

Sprawozdanie z przepływów pieniężnych w przeliczeniu na walutę EUR

	Rok zakończony 31 grudnia 2019		Rok zakończony 31 grudnia 2018	
	w tys. zł	w tys. EUR	w tys. zł	w tys. EUR
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	5 612 806	1 305 516	-285 447	-66 898
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	-3 962 168	-921 585	-524 008	-122 808
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	-749 666	-174 369	-3 760	-881
Przepływy pieniężne netto, razem	900 972	209 562	-813 215	-190 587

Do przeliczenia wartości pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2019 roku na walutę EUR zastosowano średni kurs ogłoszony przez Narodowy Bank Polski na ten dzień wynoszący 4,2585 zł za 1 EUR. Porównywalne dane finansowe zostały przeliczone na walutę EUR przy zastosowaniu średniego kursu ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski na dzień 31 grudnia 2018 roku, który wynosił 4,3000 zł za 1 EUR.

Główne pozycje sprawozdania z przepływów pieniężnych oraz rachunku zysków i strat za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku oraz za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku przeliczone zostały na walutę EUR, odpowiednio według kursu 4,2993 zł za 1 EUR oraz 4,2669 zł za 1 EUR. Kursy te wyliczono jako średnią arytmetyczną średnich kursów ogłaszanych przez Narodowy Bank Polski obowiązujących na ostatni dzień każdego miesiąca objętego danymi finansowymi.

Spis treści

Rachunek zysków i strat	5
Sprawozdanie z całkowitych dochodów	6
Sprawozdanie z sytuacji finansowej	7
Zestawienie zmian w kapitale własnym	8
Sprawozdanie z przepływów pieniężnych	9
Zasady (polityka) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające	11
1. Podstawowe dane i informacje o Banku	11
1.1. Podstawowe informacje	11
1.2. Wskazanie, czy Bank jest jednostką dominującą lub znaczącym inwestorem oraz czy sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe	12
1.3. Informacje dotyczące składu osobowego Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej Banku	12
1.4. Zatwierdzenie jednostkowego sprawozdanie finansowego	15
2. Opis istotnych zasad rachunkowości, szacunków i ocen	15
2.1. Podstawa sporządzania sprawozdania	15
2.2. Oświadczenie o zgodności	15
2.3. Okres i zakres jednostkowego sprawozdania finansowego	15
2.4. Kontynuacja działalności	15
2.5. Dokonywanie szacunków oraz profesjonalny osąd	17
2.6. Korekta błędu oraz zmiany dokonane w celu porównywalności danych	19
2.7. Podsumowanie istotnych zasad rachunkowości	19
2.8. Wprowadzenie nowych standardów i interpretacji oraz zmian standardów i interpretacji	44
3. Segmenty działalności	49
4. Wynik z tytułu odsetek	52
5. Wynik z tytułu prowizji i opłat	53
6. Przychody z tytułu dywidend	53
7. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany	54
8. Wynik z tytułu zaprzestania ujmowania oraz przeklasyfikowania instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	54
9. Pozostałe przychody operacyjne	55
10. Pozostałe koszty operacyjne	55
11. Ogólne koszty administracyjne	56
12. Świadczenia pracownicze	56
13. Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe	57
14. Podatek dochodowy	59
15. Zysk na akcję	62
16. Dywidendy wypłacone oraz zaproponowane do wypłaty	62
17. Kasa, środki w Banku Centralnym	62
18. Należności od innych banków	63
19. Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	64
20. Pochodne instrumenty finansowe	64
21. Papiery wartościowe	66
22. Kredyty i pożyczki udzielone klientom	74
23. Inwestycje w jednostki zależne i stowarzyszone	80
24. Zapasy	85
25. Rzeczowe aktywa trwałe	85
26. Wartości niematerialne	88
27. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	90
28. Pozostałe aktywa	91
29. Zobowiązania wobec Banku Centralnego	92

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

30. Zobowiązania wobec innych banków	92
31. Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	92
32. Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	92
33. Zobowiązania wobec klientów	93
34. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	94
35. Pozostałe zobowiązania	96
36. Rezerwy	96
37. Kapitały własne	101
38. Wartość godziwa i kategorie wyceny do wartości godziwej instrumentów finansowych	102
39. Działalność powiernicza	108
40. Umowy leasingowe	108
41. Informacje uzupełniające do sprawozdania z przepływów pieniężnych	108
42. Zobowiązania warunkowe i pozabilansowe	110
43. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań	111
44. Transakcje z podmiotami powiązаныmi	112
45. Informacje dotyczące podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych	119
46. Struktura zatrudnienia	119
47. Sekurytyzacja	119
48. Zdarzenia następujące po dniu bilansowym	119
49. Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych („ZFŚS”)	121
50. Cele i zasady zarządzania ryzykiem	122
50.1. Ryzyko kredytowe	122
50.2. Ryzyko płynności	147
50.3. Ryzyko rynkowe	152
50.4. Ryzyko operacyjne	161
51. Zarządzanie kapitałem	163

Rachunek zysków i strat

Działalność kontynuowana

	Nota	Rok zakończony 31 grudnia 2019	Rok zakończony 31 grudnia 2018
Przychody z tytułu odsetek	4	579 502	548 664
Koszty z tytułu odsetek	4	-313 662	-287 119
Wynik z tytułu odsetek		265 840	261 545
Przychody z tytułu prowizji i opłat	5	79 852	78 161
Koszty z tytułu prowizji i opłat	5	-23 454	-23 207
Wynik z tytułu prowizji i opłat		56 398	54 954
Przychody z tytułu dywidend	6	30 383	727
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany	7	14 006	20 814
Wynik z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie	8	2 702	1 357
Wynik z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody	8	18 227	106 233
Wynik z tytułu zaprzestania ujmowania oraz przeklasyfikowania instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		20 929	107 590
Wynik na działalności podstawowej		387 556	445 630
Pozostałe przychody operacyjne	9	37 069	27 617
Pozostałe koszty operacyjne	10	-40 254	-29 214
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto		-3 185	-1 597
Ogólne koszty administracyjne	11	-260 736	-237 730
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe, w tym:	13	-85 110	-165 337
- wynik odpisów z tytułu oczekiwanych strat kredytowych		-90 930	-103 743
Wynik na działalności operacyjnej		38 525	40 966
Zysk (strata) brutto		38 525	40 966
Podatek dochodowy	14	-10 936	-17 485
- bieżący podatek dochodowy		-9 698	-7 556
- odroczonego podatku dochodowego		-1 238	-9 929
Zysk (strata) netto		27 589	23 481

Zysk (strata) na akcję (w zł) z zysku za rok obrotowy

- podstawowy z zysku (straty) za rok obrotowy	0,06	0,05
- rozwodniony z zysku (straty) za rok obrotowy	0,06	0,05

W latach zakończonych odpowiednio dnia 31 grudnia 2019 roku oraz dnia 31 grudnia 2018 roku Bank nie prowadził działalności zaniechanej.

Sprawozdanie z całkowitych dochodów

	Rok zakończony 31 grudnia 2019	Rok zakończony 31 grudnia 2018
Zysk (strata) netto	27 589	23 481
Inne składniki całkowitych dochodów netto, które mogą zostać przeniesione do wyniku finansowego	-9 000	-60 710
Wycena papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	2 030	22 763
- podatek odroczoney	-386	-4 325
Przeniesienie na wynik finansowy w wyniku zaprzestania ujmowania papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-13 141	-97 713
- podatek odroczoney	2 497	18 565
Inne składniki całkowitych dochodów netto, które nie mogą zostać przeniesione do wyniku finansowego	-1 649	-217
Wycena inwestycji kapitałowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-1 633	-406
- podatek odroczoney	310	78
Zyski lub straty aktuarialne	-403	138
- podatek odroczoney	77	-27
Razem całkowite dochody netto	16 940	-37 446

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Sprawozdanie z sytuacji finansowej

	Nota	31 grudnia 2019	31 grudnia 2018
Aktywa			
Kasa, środki w Banku Centralnym	17	2 451 608	1 461 051
Należności od innych banków	18	264 530	524 780
- wyceniane w zamortyzowanym koszcie		264 530	524 780
Pochodne instrumenty finansowe	20	151	2 509
Papiery wartościowe	21	14 960 347	12 177 536
- przeznaczone do obrotu		14 676	0
- obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy		294 300	297 915
- wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody		6 883 924	8 207 792
- wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody		11 811	13 451
- wyceniane w zamortyzowanym koszcie		7 755 636	3 658 378
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	22	8 995 814	8 328 667
- obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy		229 739	278 907
- wyceniane w zamortyzowanym koszcie		8 766 075	8 049 760
Inwestycje w jednostki zależne i stowarzyszone	23	548 944	635 064
Zapasy	24	267	320
Rzeczowe aktywa trwałe	25	156 204	64 458
Wartości niematerialne	26	39 109	44 905
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	14	2 730	0
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	14	63 615	62 354
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	27	1 760	1 560
Pozostałe aktywa	28	84 262	44 251
Aktywa razem		27 569 341	23 347 455
Zobowiązania			
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	29	36	46
Zobowiązania wobec innych banków	30	22 528 704	17 993 432
Pochodne instrumenty finansowe	20	96	2 742
Zobowiązania wobec klientów	33	3 548 857	3 163 112
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	34	428 505	1 147 677
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	14	0	5 005
Pozostałe zobowiązania	35	222 505	214 999
Rezerwy	36	12 015	17 850
Zobowiązania razem		26 740 718	22 544 863
Kapitał własny			
Kapitał zakładowy	37	437 027	433 950
Akcje własne	37	0	-2 133
Kapitał zapasowy	37	342 507	315 145
Inne całkowite dochody	37	7 485	18 134
Niepodzielony wynik finansowy z lat ubiegłych	37	-37 159	-37 159
Wynik roku bieżącego	37	27 589	23 481
Pozostałe kapitały	37	51 174	51 174
Razem kapitał własny		828 623	802 592
Kapitał własny ogółem		828 623	802 592
Suma zobowiązań i kapitału własnego		27 569 341	23 347 455

Sprawozdanie z sytuacji finansowej należy analizować łącznie z notami do jednostkowego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Zestawienie zmian w kapitale własnym

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019

	Kapitał zakładowy	Akcje własne	Kapitał zapasowy	Inne całkowite dochody	Niepodzielony wynik finansowy z lat ubiegłych	Wynik roku bieżącego	Pozostałe kapitały	Kapitał własny razem
Kapitał na początek okresu	433 950	-2 133	315 145	18 134	-37 159	23 481	51 174	802 592
Wynik za okres	0	0	0	0	0	27 589	0	27 589
Inne całkowite dochody netto	0	0	0	-10 649	0	0	0	-10 649
Razem całkowite dochody netto za okres	0	0	0	-10 649	0	27 589	0	16 940
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	0	0	0	0	23 481	-23 481	0	0
Podział zysku z przeznaczeniem na kapitał	0	0	23 481	0	-23 481	0	0	0
Podwyższenie kapitałów	3 077	2 133	3 881	0	0	0	0	9 091
Kapitał na koniec okresu	437 027	0	342 507	7 485	-37 159	27 589	51 174	828 623

Za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018

	Kapitał zakładowy	Akcje własne	Kapitał zapasowy	Inne całkowite dochody	Niepodzielony wynik finansowy z lat ubiegłych	Wynik roku bieżącego	Pozostałe kapitały	Kapitał własny razem
Kapitał na początek okresu	430 585	-2 133	308 678	79 061	-37 159	1 555	51 174	831 761
Wynik za okres	0	0	0	0	0	23 481	0	23 481
Inne całkowite dochody netto	0	0	0	-60 927	0	0	0	-60 927
Razem całkowite dochody netto za okres	0	0	0	-60 927	0	23 481	0	-37 446
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	0	0	0	0	1 555	-1 555	0	0
Podział zysku z przeznaczeniem na kapitał	0	0	1 555	0	-1 555	0	0	0
Podwyższenie kapitałów	3 365	0	4 912	0	0	0	0	8 277
Kapitał na koniec okresu	433 950	-2 133	315 145	18 134	-37 159	23 481	51 174	802 592

Zestawienie zmian w kapitale własnym należy analizować łącznie z notami do jednostkowego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Sprawozdanie z przepływów pieniężnych

	Nota	Rok zakończony 31 grudnia 2019	Rok zakończony 31 grudnia 2018
Przeplwy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Zysk (strata) netto		27 589	23 481
Korekty razem:		5 585 217	-308 928
Amortyzacja	11	38 648	26 740
Odsetki		-130 623	-37 291
Dywidendy otrzymane	6	-30 383	-727
Zysk (strata) z działalności inwestycyjnej		34 117	5 083
Zmiana stanu:		5 687 453	-373 214
- należności od innych banków wycenianych w zamortyzowanym koszcie	41	170 664	63 560
- papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu		-14 676	0
- papierów wartościowych obowiązkowo wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy		3 615	-6 887
- papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	41	1 311 124	75 065
- papierów wartościowych wyznaczonych do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody		1 640	401
- kredytów i pożyczek udzielonych klientom obowiązkowo wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy		49 168	67 886
- kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych w zamortyzowanym koszcie		-716 316	-248 445
- zapasów		53	104
- aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży		-200	-5
- pozostałych aktywów	41	-40 009	9 051
- zobowiązań wobec Banku Centralnego		-10	-15
- zobowiązań wobec innych banków		4 535 272	-656 347
- zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu		0	-249 959
- pochodnych instrumentów finansowych		-288	842
- zobowiązań wobec klientów		385 745	485 173
- pozostałych zobowiązań		7 506	86 795
- rezerw		-5 835	-433
Zapłacony podatek dochodowy		-17 433	-137
Bieżący i odroczone podatek dochodowy ujęty w wyniku finansowym	14	10 936	17 485
Inne korekty		-7 498	53 133
Przeplwy pieniężne netto z działalności operacyjnej		5 612 806	-285 447

Sprawozdanie z przepływów pieniężnych należy analizować łącznie z notami do jednostkowego sprawozdania finansowego, które stanowią integralną część jednostkowego sprawozdania finansowego.

cd. Sprawozdanie z przepływów pieniężnych

Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej

Wpływy		258 106	271 428
Zbycie udziałów lub akcji w jednostkach zależnych		74 615	84 476
Zbycie papierów wartościowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie		30 559	125 000
Zbycie rzeczowych aktywów trwałych, nieruchomości inwestycyjnych oraz wartości niematerialnych		4	1 225
Dywidendy otrzymane	6	30 383	727
Odsetki otrzymane		122 545	60 000
Wydatki		-4 220 274	-795 436
Nabycie udziałów lub akcji w jednostkach zależnych		-10 000	-166 945
Nabycie udziałów lub akcji w jednostkach stowarzyszonych		-5 121	0
Nabycie papierów wartościowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie		-4 140 645	-608 772
Nabycie rzeczowych aktywów trwałych, nieruchomości inwestycyjnych oraz wartości niematerialnych		-64 508	-19 719
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		-3 962 168	-524 008

Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej

Wpływy		92 506	1 102 184
Emisja dłużnych papierów wartościowych	34	82 681	1 093 773
Wpływy z emisji akcji i dopłat do kapitału		7 692	8 411
Sprzedaż akcji własnych		2 133	0
Wydatki		-842 172	-1 105 944
Płatności z tytułu kosztów emisji akcji		-119	-134
Płatności zobowiązań z tytułu umów leasingu finansowego		-15 283	0
Wykup dłużnych papierów wartościowych wraz z odsetkami	34	-826 770	-1 105 810
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej		-749 666	-3 760

Przepływy pieniężne netto, razem		900 972	-813 215
---	--	----------------	-----------------

Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych, w tym		900 972	-813 215
- zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych		10 731	-8 020
Środki pieniężne na początek okresu		1 789 689	2 602 904
Środki pieniężne na koniec okresu		2 690 661	1 789 689
- środki o ograniczonej możliwości dysponowania		0	0

Zasady (polityka) rachunkowości oraz dodatkowe noty objaśniające

1. Podstawowe dane i informacje o Banku

1.1. Podstawowe informacje

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. (Bank) został utworzony na podstawie decyzji Prezesa Narodowego Banku Polskiego nr 65 z dnia 22 października 1991 roku. Pierwotnie działał pod firmą Gospodarczy Bank Południowo-Zachodni S.A. („GBPZ S.A.”) z siedzibą we Wrocławiu. Na podstawie uchwały nr 12/2001 Walnego Zgromadzenia GBPZ S.A. podjętej w dniu 16 maja 2001 roku, firmę zmieniono na Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. Zmiana firmy na Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. została zarejestrowana w KRS w dniu 27 marca 2002 roku. Siedziba Banku mieści się w Warszawie przy ul. Grzybowskiej 81.

Bank jest wpisany do rejestru handlowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla miasta Warszawy, XII Wydział Gospodarczy pod numerem KRS 0000069229 nadanym w dniu 10 grudnia 2001 roku.

Bankowi nadano w dniu 6 sierpnia 2002 roku numer statystyczny REGON: 930603359.

Akcjonariat Banku na dzień 31 grudnia 2019 roku:

	Liczba akcji (szt.)	Liczba głosów (%)	Udział w kapitale zakładowym (%)
Banki Spółdzielcze			
- Banki Spółdzielcze Zrzeszone	325 257 927	74,43	74,43
- Banki Spółdzielcze Niezrzeszone	6 900 949	1,58	1,58
- Banki Spółdzielcze Współpracujące	35 434 375	8,11	8,11
Inne Banki Polskie	11 452 898	2,62	2,62
Banki Zagraniczne	4 217 815	0,96	0,96
Pozostali akcjonariusze:			
- osoby fizyczne	1 177 170	0,27	0,27
- pozostali	52 585 384	12,03	12,03
Bank BPS S.A.	0	0	0
Razem	437 026 518	100,00	100,00

Akcjonariat Banku na dzień 31 grudnia 2018 roku:

	Liczba akcji (szt.)	Liczba głosów (%)	Udział w kapitale zakładowym (%)
Banki Spółdzielcze			
- Banki Spółdzielcze Zrzeszone	322 968 007	74,43	74,43
- Banki Spółdzielcze Niezrzeszone	1 344 431	0,31	0,31
- Banki Spółdzielcze Współpracujące	40 457 765	9,32	9,32
Inne Banki Polskie	11 452 898	2,64	2,64
Banki Zagraniczne	4 217 815	0,97	0,97
Pozostali akcjonariusze:			
- osoby fizyczne	1 395 470	0,32	0,32
- pozostali	51 505 636	11,87	11,87
Bank BPS S.A.	607 788	0,14	0,14
Razem	433 949 810	100,00	100,00

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. jest uniwersalnym bankiem komercyjnym oferującym szeroki zakres usług w obrocie krajowym i zagranicznym, świadczonych na rzecz klientów indywidualnych oraz instytucjonalnych, w szczególności dla banków spółdzielczych, zgodnie z zakresem usług określonych w statucie Banku.

Bank sprawując funkcję banku zrzeszającego, na podstawie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających z dnia 7 grudnia 2000 roku z późniejszymi zmianami, działa na rzecz rozwoju banków spółdzielczych zrzeszenia i prowadzi niekonkurencyjną wobec zrzeszonych banków spółdzielczych działalność.

Bank prowadzi operacje zarówno w polskich złotych jak i w walutach obcych oraz aktywnie uczestniczy w obrocie krajowym.

W 2019 roku dochód Banku, obliczony jako suma wyniku na działalności podstawowej oraz pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych netto, wyniósł 384.371 tys. zł, natomiast w 2018 roku 444.033 tys. zł. Dochód ten pochodzi w całości z działalności prowadzonej na terenie Polski.

W 2019 roku stopa zwrotu z aktywów Banku, obliczona jako stosunek zysku netto do aktywów razem wyrażonych jako średnia ze stanów bilansowych, wyniosła 0,11%, a w 2018 roku 0,10%.

W 2019 roku oraz w 2018 roku Bank nie otrzymał wsparcia finansowego pochodzącego ze środków publicznych, w szczególności na podstawie ustawy z dnia 12 lutego 2009 roku o udzielaniu przez Skarb Państwa wsparcia instytucjom finansowym (Dz. U. z 2016 roku poz. 1436).

Na dzień 31 grudnia 2019 roku zatrudnienie w Banku wynosiło 997 etatów, a na dzień 31 grudnia 2018 roku 981 etatów.

1.2. Wskazanie, czy Bank jest jednostką dominującą lub znaczącym inwestorem oraz czy sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. jest jednostką dominującą Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. oraz znaczącym inwestorem dla jednostek stowarzyszonych, będących w posiadaniu Banku. W związku z tym Bank BPS S.A. sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A., które obejmuje dane finansowe tych jednostek.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. za okres od dnia 1 stycznia 2018 roku do dnia 31 grudnia 2018 roku zostało zatwierdzone przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. w dniu 27 czerwca 2019 roku.

1.3. Informacje dotyczące składu osobowego Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej Banku

Skład Zarządu Banku BPS S.A.

W dniu 25 marca 2019 roku Wiceprezes Zarządu Banku Dariusz Olkiewicz złożył ze skutkiem na ten dzień rezygnację z funkcji Wiceprezesa Zarządu Banku.

Dnia 26 marca 2019 roku Rada Nadzorcza uzupełniła skład Zarządu Banku poprzez:

- 1) powołanie na funkcję Wiceprezesa Zarządu Banku Pana Pawła Gulę – ze skutkiem od dnia 1 kwietnia 2019 roku;
- 2) powołanie na funkcję Wiceprezesa Zarządu Pana Krzysztofa Kokota – ze skutkiem od dnia 1 maja 2019 roku.

W dniu 18 września 2019 roku Pan Zdzisław Kupczyk Prezes Zarządu Banku złożył rezygnację z funkcji Prezesa Zarządu Banku i składu Zarządu Banku z dniem 1 października 2019 roku.

Wobec powyższego, Rada Nadzorcza, w dniu 18 września 2019 roku, podjęła Uchwałę w sprawie powołania, z dniem 2 października 2019 roku, Pana Artura Adamczyka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku., zgodnie z decyzją Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 10 września 2019 roku o wyrażeniu zgody na powołanie Pana Artura Adamczyka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku.

Ponadto, w dniu 18 września 2019 roku, Rada Nadzorcza podjęła Uchwałę w sprawie powierzenia Panu Robertowi Banachowi, Wiceprezesowi Zarządu Banku, pełnienia funkcji członka Zarządu nadzorującego zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku BPS S.A. ze skutkiem na dzień wydania w tej sprawie zgody Komisji Nadzoru Finansowego.

Zmiany w składzie Zarządu Banku każdorazowo były poprzedzone przeprowadzeniem i zatwierdzeniem przez Radę Nadzorczą indywidualnych ocen odpowiedniości kandydatów, a także uzyskaniem pozytywnej opinii Rady Zrzeszenia Banku. Ponadto, Rada Nadzorcza każdorazowo dokonywała kolegialnej oceny odpowiedniości Zarządu, a także zatwierdzała wewnętrzny podział kompetencji w Zarządzie Banku.

W 2019 roku skład Zarządu Banku kształtował się następująco:

W związku z powyższym skład Zarządu Banku przedstawia się następująco:

Od 1 stycznia do 25 marca 2019 roku:

- 1) Zdzisław Kupczyk- Prezes Zarządu
- 2) Artur Adamczyk - Wiceprezes Zarządu
- 3) Robert Banach - Wiceprezes Zarządu
- 4) Dariusz Olkiewicz - Wiceprezes Zarządu.

Od 26 marca do 31 marca 2019 roku:

- 1) Pan Zdzisław Kupczyk – Prezes Zarządu Banku
- 2) Pan Artur Adamczyk – Wiceprezes Zarządu Banku
- 3) Pan Robert Banach – Wiceprezes Zarządu Banku.

Od 1 kwietnia do 30 kwietnia 2019 roku:

- 1) Pan Zdzisław Kupczyk – Prezes Zarządu Banku
- 2) Pan Artur Adamczyk – Wiceprezes Zarządu Banku
- 3) Pan Robert Banach – Wiceprezes Zarządu Banku
- 4) Pan Paweł Gula – Wiceprezes Zarządu Banku.

Od 1 maja do 1 października 2019 roku:

- 1) Pan Zdzisław Kupczyk – Prezes Zarządu Banku
- 2) Pan Artur Adamczyk – Wiceprezes Zarządu Banku
- 3) Pan Robert Banach – Wiceprezes Zarządu Banku
- 4) Pan Paweł Gula – Wiceprezes Zarządu Banku
- 5) Pan Krzysztof Kokot – Wiceprezes Zarządu Banku.

Od 2 października do 31 grudnia 2019 roku:

- 1) Pan Artur Adamczyk – Prezes Zarządu Banku
- 2) Pan Robert Banach – Wiceprezes Zarządu Banku
- 3) Pan Paweł Gula – Wiceprezes Zarządu Banku
- 4) Pan Krzysztof Kokot – Wiceprezes Zarządu Banku.

31.12.2019

- 1) Artur Adamczyk - Prezes Zarządu
- 2) Robert Banach – Wiceprezes Zarządu Banku
- 3) Paweł Gula – Wiceprezes Zarządu Banku
- 4) Krzysztof Kokot – Wiceprezes Zarządu Banku

31.12.2018

- 1) Zdzisław Kupczyk- Prezes Zarządu
- 2) Artur Adamczyk - Wiceprezes Zarządu
- 3) Robert Banach - Wiceprezes Zarządu
- 4) Dariusz Olkiewicz - Wiceprezes Zarządu

Skład Rady Nadzorczej Banku BPS S.A.

W związku ze złożoną w sierpniu 2018 roku przez Pana Czesława Swachę rezygnacją z pełnienia funkcji członka Rady Nadzorczej Banku od dnia 21 sierpnia 2018 roku, Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku w dniu 27 czerwca 2019 roku dokonało wyboru uzupełniającego do Rady Nadzorczej na kadencję obejmującą lata 2017 - 2021. Nowym Członkiem Rady został wybrany Pan Włodzimierz Szewc. Wybór został poprzedzony oceną odpowiedniości, na podstawie Procedury dokonywania ocen odpowiedniości i niezależności kandydatów na

członków Rady Nadzorczej Banku, a także ocen Rady Nadzorczej oraz jej członków w trakcie kadencji. W związku z powyższym, od 27 czerwca 2019 roku, Rada Nadzorcza pracuje w 17 osobowym składzie.

31.12.2019	31.12.2018
1) Adam Dudek Przewodniczący Rady Nadzorczej Banku	1) Adam Dudek Przewodniczący Rady Nadzorczej Banku
2) Roman Hrynkiewicz Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej Banku	2) Roman Hrynkiewicz Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej Banku
3) Roman Domański Sekretarz Rady Nadzorczej	3) Roman Domański Sekretarz Rady Nadzorczej
4) Zbigniew Bodzioch Członek Rady Nadzorczej Banku	4) Zbigniew Bodzioch Członek Rady Nadzorczej Banku
5) Józef Czysz Członek Rady Nadzorczej Banku	5) Józef Czysz Członek Rady Nadzorczej Banku
6) Dariusz Jasiński Członek Rady Nadzorczej Banku	6) Dariusz Jasiński Członek Rady Nadzorczej Banku
7) Sławomir Juszczyk Członek Rady Nadzorczej Banku	7) Sławomir Juszczyk Członek Rady Nadzorczej Banku
8) Krzysztof Kajko Członek Rady Nadzorczej Banku	8) Krzysztof Kajko Członek Rady Nadzorczej Banku
9) Paweł Kapel Członek Rady Nadzorczej Banku	9) Paweł Kapel Członek Rady Nadzorczej Banku
10) Jowita Martyniak-Lech Członek Rady Nadzorczej Banku	10) Jowita Martyniak-Lech Członek Rady Nadzorczej Banku
11) Witold Morawski Członek Rady Nadzorczej Banku	11) Witold Morawski Członek Rady Nadzorczej Banku
12) Barbara Pasierb Członek Rady Nadzorczej Banku	12) Barbara Pasierb Członek Rady Nadzorczej Banku
13) Andrzej Pawlik Członek Rady Nadzorczej Banku	13) Andrzej Pawlik Członek Rady Nadzorczej Banku
14) Piotr Piasecki Członek Rady Nadzorczej Banku	14) Piotr Piasecki Członek Rady Nadzorczej Banku
15) Włodzimierz Szewc Członek Rady Nadzorczej Banku	15) Tadeusz Tur Członek Rady Nadzorczej Banku
16) Tadeusz Tur Członek Rady Nadzorczej Banku	16) Zdzisław Wojdak Członek Rady Nadzorczej Banku
17) Zdzisław Wojdak Członek Rady Nadzorczej Banku	

1.4. Zatwierdzenie jednostkowego sprawozdanie finansowego

Niniejsze jednostkowe sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd Banku w dniu 15 kwietnia 2020 roku.

Jednostkowe sprawozdanie finansowe Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku zostało zatwierdzone przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. w dniu 27 czerwca 2019 roku.

2. Opis istotnych zasad rachunkowości, szacunków i ocen

2.1. Podstawa sporządzania sprawozdania

Niniejsze jednostkowe sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w oparciu o następujące zasady wyceny:

- 1) według wartości godziwej dla instrumentów pochodnych, aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu, aktywów finansowych wyznaczonych w momencie początkowego ujęcia jako aktywa finansowe wyceniane przez rachunek zysków i strat, instrumentów kapitałowych i aktywów finansowych zaklasyfikowanych do modelu biznesowego, którego celem jest osiąganie korzyści z uzyskiwania kontraktowych przepływów pieniężnych oraz ze sprzedaży aktywów finansowych, a także aktywów finansowych niespełniających kryterium testu SPPI;
- 2) według zamortyzowanego kosztu dla aktywów finansowych będących częścią modelu biznesowego, którego celem jest osiąganie korzyści z pozyskiwania kontraktowych przepływów pieniężnych i jednocześnie spełniających kryterium SPPI oraz pozostałych zobowiązań finansowych;
- 3) według kosztu historycznego dla aktywów i zobowiązań niefinansowych;
- 4) niższej z następujących dwóch kwot: ich wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia w przypadku aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży lub grupy aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży.

Niniejsze jednostkowe sprawozdanie finansowe przedstawione jest w złotych (waluta funkcjonalna), a wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, podane są w tysiącach złotych (tys. zł).

2.2. Oświadczenie o zgodności

Niniejsze jednostkowe sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z wszystkimi Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej przyjętymi przez UE. MSSF obejmują standardy i interpretacje zaakceptowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości („RMSR”) oraz Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej („KIMSF”).

2.3. Okres i zakres jednostkowego sprawozdania finansowego

Jednostkowe sprawozdanie finansowe Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku obejmuje okres od dnia 1 stycznia 2019 roku do dnia 31 grudnia 2019 roku i zawiera dane porównawcze:

- 1) dla pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2018 roku;
- 2) dla pozycji rachunku zysków i strat, sprawozdania z całkowitych dochodów, zestawienia zmian w kapitale własnym oraz sprawozdania z przepływów pieniężnych za okres od dnia 1 stycznia 2018 roku do dnia 31 grudnia 2018 roku.

2.4. Kontynuacja działalności

Jednostkowe sprawozdanie finansowe Banku zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności w okresie 12 miesięcy po dniu bilansowym, czyli po dniu 31 grudnia 2019 roku.

W 2019 roku Bank zakończył realizację celów wyznaczonych w Programie postępowania naprawczego Banku BPS, który w styczniu 2015 roku zaakceptowany został przez Komisję Nadzoru Finansowego. Większość zadań wyznaczonych w programie została skutecznie zrealizowana. Wdrożono wiele rozwiązań, które stanowią

stabilne fundamenty do dalszego bezpiecznego rozwoju Banku. Zrealizowane zostały główne założenia programu naprawczego w zakresie poprawy adekwatności kapitałowej, jakości portfela kredytowego oraz rentowności działania Banku.

Zgodnie z założeniami programu naprawczego, w oparciu o art. 22b ust. 2 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 roku o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, utworzony został System Ochrony Zrzeszenia BPS. Na dzień 31 grudnia 2019 roku uczestnikami Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS był Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. oraz 321 zrzeszonych banków spółdzielczych. Z pozostałymi 11 bankami spółdzielczymi, po rozwiązaniu Umowy Zrzeszenia oraz 4 bankami spółdzielczymi, prowadzącymi samodzielną działalność, zostały zawarte Porozumienia ramowe na świadczenie usług i czynności.

Spółdzielnia Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS, której powierzono zadania jednostki zarządzającej Systemem dysponuje środkami finansowymi, zgromadzonymi w ramach funduszu zabezpieczającego i depozytu obowiązkowego, przeznaczonymi wyłącznie na interwencję zapobiegającą utracie płynności i wypłacalności. W dniu 11 października 2016 roku Komisja Nadzoru Finansowego rozpatrzyła złożony przez Bank wniosek dotyczący wspólnego wypełniania normy LCR. KNF zezwoliła na odstąpienie od stosowania na zasadzie indywidualnej przez Bank oraz banki spółdzielcze, które podpisały umowę Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS, przepisów określonych w art. 412 oraz art. 414 Rozporządzenia CRR, jak również wskazała Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. jako zobowiązany do spełniania wymogów określonych w powyższych artykułach na podstawie skonsolidowanej sytuacji uczestników Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS. Zezwolenie KNF umożliwia efektywniejsze zarządzanie płynnością, przy zachowaniu niezbędnego poziomu bezpieczeństwa.

Zgodnie z postanowieniami Umowy Systemu Ochrony, w przypadku pojawienia się problemów z płynnością Bank może liczyć na wsparcie płynnościowe Systemu Ochrony, świadczone w ramach stosownych mechanizmów i instrumentów dla uczestników Systemu.

W 2019 roku Bank prowadził działania dotyczące wzmocnienia kapitałowego. Poprawa wskaźników adekwatności kapitałowej była jednym z głównych celów programu postępowania naprawczego, mających poprawić bezpieczeństwo jego funkcjonowania. Jak opisano w nocie nr 37, w 2019 roku miało miejsce podwyższenie kapitału Tier I Banku poprzez emisję akcji własnych serii:

- 1) AD o wartości nominalnej 2,5 mln zł oraz emisyjnej 6,3 mln zł (emisja przeprowadzona w 2018 r.);
- 2) AE o wartości nominalnej 0,6 mln zł oraz emisyjnej 1,4 mln zł.

W 2019 roku Bank przeprowadził również 2 emisje obligacji podporządkowanych na okaziciela serii BPS1029 oraz serii BPS1029A. Emisje obligacji skierowane zostały do zrzeszonych banków spółdzielczych. W wyniku przeprowadzonych emisji banki spółdzielcze objęły obligacje w łącznej wysokości 83,6 mln zł. Środki pochodzące z przeprowadzonych emisji obligacji zaliczone zostały do funduszy własnych Banku, po wcześniejszym uzyskaniu zgody Komisji Nadzoru Finansowego. W celu zwiększenia bazy kapitałowej przeprowadzono ponadto przegląd śródrocznego sprawozdania finansowego Banku i po uzyskaniu zgody organu nadzoru uwzględniono w kapitale Tier I wynik finansowy netto wygenerowany za I półrocze 2019 roku w wysokości 19,4 mln zł.

Ze względu na ograniczenia kapitałowe Banku oraz coraz wyższe wymogi nadzorcze dotyczące tego obszaru, Bank dokonał znaczącej optymalizacji wymogów kapitałowych, w tym przede wszystkim z tytułu ryzyka kredytowego, co było wynikiem:

- 1) istotnej zmiany struktury portfela kredytowego poprzez wzrost udziału mniej kapitałochłonnych typów transakcji, w tym kredytów JST oraz kredytów hipotecznych w segmencie osób prywatnych;
- 2) sukcesywnej optymalizacji technik redukcji ryzyka, w tym przede wszystkim istotnej poprawy procesu weryfikacji zabezpieczeń hipotecznych, umożliwiającej zwiększenie wolumenu uznanych zabezpieczeń na nieruchomościach detalicznych i komercyjnych.

Ponadto, Bank pod koniec 2019 roku dokonał sprzedaży wszystkich akcji własnych, w posiadaniu których był od IV kwartału 2012 roku, a tym samym na koniec 2019 roku nie był zobligowany do odliczania ich wartości od kapitału podstawowego Tier I.

W konsekwencji powyższych działań łączny współczynnik kapitałowy poprawił się w stosunku do końca 2018 roku o 1,94 pp. i według stanu na 31 grudnia 2019 roku wyniósł 14,37 %. Bank spełnił więc wymóg

połączonego bufora w zakresie TCR, realizując tym samym jeden z głównych celów przyjętych w Planie Ochrony Kapitału na koniec 2019 roku.

Należy podkreślić, iż zatwierdzony przez Komisję Nadzoru Finansowego Plan Ochrony Kapitału zakłada, że cel dotyczący spełnienia wymogu połączonego bufora w zakresie łącznego współczynnika kapitałowego zostanie zrealizowany na koniec 2019 roku, natomiast w przypadku współczynnika kapitału Tier I na koniec 2020 roku. Jednocześnie, nałożony na Bank w 2016 roku bufor innej instytucji o znaczeniu systemowym, został w październiku 2019 roku decyzją KNF zwiększony z poziomu 0,0 % do wysokości 0,1 % łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko, co oznacza, że w celu spełnienia wymogu połączonego bufora minimalne wskaźniki: TCR oraz Tier I powinny wynosić dla Banku odpowiednio 13,6 % oraz 11,6 %.

Zgodnie z misją i wizją rozwoju, Bank będzie prowadził działania mające przede wszystkim na celu umacnianie sektora polskiej bankowości spółdzielczej oraz wsparcie zrzeszonych banków spółdzielczych w rozwoju działalności biznesowej oraz rozwoju technologicznym.

W pierwszych miesiącach 2020 roku w wielu krajach rozprzestrzeniła się epidemia wirusa COVID-19. Wzrostowi niepewności odnośnie funkcjonowania gospodarki w warunkach epidemii towarzyszyło wyraźne osłabienie złotego wobec głównych walut oraz spadki cen akcji. W odpowiedzi na impuls szokowy, jakim dla koniunktury jest epidemia, rząd wprowadza działania z zakresu polityki fiskalnej, które mają zapobiec recesji, zaś władze monetarne w Polsce istotnie złagodziły politykę pieniężną. Działania dostosowawcze podjął także Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, przedstawiając Pakiet Impulsów Nadzorczych na rzecz Bezpieczeństwa i Rozwoju. Bank na bieżąco analizuje wprowadzane działania wspomagające gospodarkę, w tym w obszarze polityki monetarnej i fiskalnej, które mają przeciwdziałać negatywnym skutkom epidemii dla gospodarki.

Szczegółowe informacje dotyczące działań podejmowanych przez Bank w celu złagodzenia negatywnych skutków epidemii, zaprezentowane są w notcie 48.

Zdaniem Zarządu Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. podjęte działania mitygujące w poszczególnych obszarach działalności Banku, w tym w szczególności działania prewencyjne wdrożone przez Bank mające na celu zapewnienie ciągłości działania Banku i realizacji kluczowych procesów operacyjnych w czasie epidemii oraz działania w obszarze wzmocnienia kapitałowego, powodują, że powyżej opisane fakty i okoliczności nie stanowią zagrożenia dla możliwości kontynuacji działalności Banku w okresie 12 miesięcy po dniu bilansowym. W związku z powyższym niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone w oparciu o zasadę kontynuacji działalności.

2.5. Dokonywanie szacunków oraz profesjonalny osąd

Przygotowanie jednostkowego sprawozdania finansowego Banku wymaga od kierownictwa dokonania profesjonalnego osądu, szacunków i określenia pewnych założeń, które mają wpływ na przedstawiane wartości przychodów, kosztów, aktywów i zobowiązań oraz ujawnień dotyczących zobowiązań warunkowych na dzień bilansowy. Mimo, że szacunki te opierają się na najlepszej wiedzy dotyczącej warunków bieżących i działań, które Bank podejmie, rzeczywiste rezultaty mogą się od tych szacunków różnić.

Poniżej wymieniono obszary, w których profesjonalny osąd oraz szacunki księgowo przy stosowaniu zasad (polityki) rachunkowości miały największy wpływ na kwoty przedstawione w jednostkowym sprawozdaniu finansowym.

Wartość godziwa instrumentów finansowych

W przypadkach, w których nie jest możliwe ustalenie wartości godziwej ujmowanych w bilansie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych na podstawie aktywnych rynków, określa się ją za pomocą technik wyceny. Dane wejściowe uzyskuje się z możliwych do zaobserwowania rynków, jednak tam gdzie nie można tego dokonać, przy ustalaniu wartości godziwej konieczne jest stosowanie profesjonalnego osądu w zakresie dotyczącym ryzyka płynności, ryzyka kredytowego i zmienności. Zmiany założeń dotyczących tych czynników mogą mieć wpływ na wykazywaną wartość godziwą instrumentów finansowych.

Szczegółowy opis wartości godziwej aktywów finansowych przedstawiono w notach nr 2.7.5 i 38.

Klasyfikacja aktywów finansowych

Bank klasyfikuje aktywa finansowe na podstawie oceny modelu biznesowego, w ramach którego aktywa są utrzymywane oraz oceny czy z warunków umownych wynikają wyłącznie płatności kapitału i odsetek od kwoty tego kapitału. Szczegółowe informacje o przyjętych założeniach w tym zakresie zaprezentowane zostały w nocie nr 2.7.1.

Utrata wartości aktywów finansowych

Bank stosuje wymogi standardu MSSF 9 w zakresie utraty wartości w celu ujęcia i wyceny odpisu na oczekiwane straty kredytowe. Bank wyznacza odpisy z tytułu utraty wartości w oparciu o oczekiwane straty kredytowe z uwzględnieniem prognoz przyszłych warunków ekonomicznych podczas dokonywania oceny ryzyka kredytowego danej ekspozycji.

Do określenia utraty wartości (lub jej odwrócenia) niezbędne jest wyliczenie bieżącej wartości oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych. Wartość przyszłych przepływów pieniężnych jest określana między innymi z uwzględnieniem informacji o obecnej i prognozowanej sytuacji ekonomiczno-finansowej kredytobiorcy, przewidywanej wartości odzysku z zabezpieczeń prawnych oraz czynników makroekonomicznych.

Model utraty wartości ma zastosowanie do aktywów finansowych zaklasyfikowanych do instrumentów wycenianych według zamortyzowanego kosztu, instrumentów wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, należności leasingowych, składnika aktywów z tytułu umów lub zobowiązania do udzielenia pożyczki oraz umowy gwarancji finansowych. Dla inwestycji kapitałowych Bank nie rozpoznaje oczekiwanych strat kredytowych.

Odpis na oczekiwane straty kredytowe z tytułu aktywów finansowych, które są wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody Bank ujmuje w innych całkowitych dochodach i nie obniża wartości bilansowej składnika aktywów finansowych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

Metodologia i założenia przyjęte do wyznaczania utraty wartości ekspozycji kredytowych są regularnie monitorowane w celu zmniejszenia rozbieżności pomiędzy stratami szacowanymi a rzeczywistymi. W celu oceny adekwatności odpisów z tytułu utraty wartości, wyznaczonych zarówno w ramach analizy indywidualnej, jak i kolektywnej, przeprowadzana jest okresowo weryfikacja historyczna (backtesting), której wyniki są brane pod uwagę przy definiowaniu działań, mających na celu poprawę jakości procesu.

Szczegółowy opis modelu utraty wartości opartego na koncepcji oczekiwanych strat kredytowych przedstawiono w nocie nr 2.7.6, natomiast opis praktyk w zakresie „forbearance” przedstawiono w nocie nr 50.1.

Inwestycje w jednostki zależne i stowarzyszone

Inwestycje w jednostki zależne i stowarzyszone wyceniane są przy początkowym ujęciu w wysokości rzeczywistej ceny zakupu (według kosztu). Po początkowym ujęciu inwestycje w jednostki zależne i stowarzyszone wyceniane są na dzień bilansowy według ceny nabycia, z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości. Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Bank ocenia istnienie przesłanek, które wskazują, czy wystąpiła utrata wartości inwestycji dokonanych w jednostkach zależnych i stowarzyszonych. W przypadku istnienia takiej przesłanki, Bank dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej, tj. wartości użytkowej inwestycji lub wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży składnika aktywów, w zależności od tego, która z nich jest wyższa. W przypadku gdy wartość bilansowa składnika aktywów przewyższa jego wartość odzyskiwalną, Bank ujmuje w rachunku zysków i strat odpis z tytułu utraty wartości.

Utrata wartości aktywów trwałych

Na każdy dzień bilansowy Bank ocenia istnienie przesłanek, które wskazują, czy wystąpiła utrata wartości składnika aktywów trwałych. W przypadku zidentyfikowania takiej przesłanki, Bank dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej, tj. wartości użytkowej lub wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży składnika aktywów trwałych, w zależności od tego, która z nich jest wyższa.

Oszacowanie wartości użytkowej składnika aktywów trwałych wiąże się, między innymi, z przyjęciem założeń w zakresie szacunków co do kwot, terminów przyszłych przepływów pieniężnych, które Bank może uzyskać z tytułu danego składnika aktywów trwałych oraz innych czynników. Przyjęcie odmiennych założeń wyceny mogłoby mieć wpływ na wartość bilansową niektórych składników aktywów trwałych. Szacując wartość

godziwą pomniejszoną o koszty sprzedaży, Bank opiera się na dostępnych danych rynkowych na ten temat lub wycenach sporządzonych przez niezależnych rzeczoznawców.

Rezerwy na świadczenia pracownicze

Rezerwy na świadczenia pracownicze obejmuje rezerwę na odprawy emerytalne, rentowe i pośmiertne, które wyliczane są metodą aktuarialną, jako wartość bieżąca przyszłych zobowiązań Banku wobec pracowników według stanu zatrudnienia i płac na dzień aktualizacji. Wyliczenie rezerw jest oparte na szeregu założeń, między innymi co do stóp dyskontowych, prognozowanych podwyżek wynagrodzenia, rotacji pracowników, wskaźnika umieralności i innych. Wszystkie założenia są weryfikowane na każdy dzień bilansowy.

Więcej informacji na temat przyjętych założeń przedstawiono w nocie nr 36.

Składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego

Bank rozpoznaje składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego bazując na założeniu, że w przyszłości zostanie osiągnięty zysk podatkowy pozwalający na jego wykorzystanie. Pogorszenie uzyskiwanych wyników podatkowych w przyszłości mogłoby spowodować, że założenie to stałoby się nieuzasadnione.

Więcej informacji na temat podatku odroczonego przedstawiono w nocie nr 14.

Okresy użytkowania rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych

Szacując długość okresu użytkowania poszczególnych rodzajów rzeczowych aktywów trwałych, w tym aktywów z tytułu prawa do użytkowania i wartości niematerialnych uwzględnia się między innymi:

- 1) dotychczasowe przeciętne okresy użytkowania, odzwierciedlające tempo zużycia fizycznego lub intensywność wykorzystania;
- 2) utratę przydatności z przyczyn technologicznych;
- 3) okres sprawowania kontroli nad składnikiem aktywów oraz prawne i inne ograniczenia okresu użytkowania;
- 4) zależność okresu użytkowania składników aktywów od okresu użytkowania innych aktywów;
- 5) inne okoliczności mające wpływ na okres użytkowania tego rodzaju aktywów.

W przypadku, gdy okres korzystania ze składnika aktywów wynika z tytułów umownych, okres użytkowania odpowiada okresowi wynikającemu z tych umów. W powyższej sytuacji, jeżeli szacowany okres użytkowania jest krótszy, Bank przyjmuje szacowany okres użytkowania.

Bank corocznie dokonuje weryfikacji przyjętych okresów użyteczności na podstawie bieżących szacunków.

Identyfikacja umów leasingowych

Bank dokonuje identyfikacji leasingu na podstawie zawartej umowy. Jeżeli zawarta umowa daje Bankowi prawo kontroli wykorzystania zidentyfikowanego składnika aktywów w wyznaczonym okresie, w zamian za wynagrodzenie, Bank uznaje, że umowa jest leasingiem lub zawiera leasing.

2.6. Korekta błędów oraz zmiany dokonane w celu porównywalności danych

W 2019 roku Bank nie dokonywał korekty błędów lat ubiegłych.

2.7. Podsumowanie istotnych zasad rachunkowości

2.7.1. Aktywa i zobowiązania finansowe

(i) Początkowe ujęcie

Bank ujmuje składnik aktywów lub zobowiązanie finansowe w swoim sprawozdaniu z sytuacji finansowej wtedy i tylko wtedy, gdy staje się stroną umowy tego instrumentu, a na moment początkowego ujęcia aktywa finansowe klasyfikuje do jednej z następujących kategorii:

- 1) wyceniane według zamortyzowanego kosztu;
- 2) wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody;
- 3) wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy.

Powyższa klasyfikacja zależy od modelu biznesowego w zakresie zarządzania aktywami finansowymi oraz charakterystyki umownych przepływów pieniężnych, tj. od tego, czy umowne przepływy pieniężne stanowią wyłącznie spłatę kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostającej do spłaty (ang. solely payments of principal and interest, „SPPI”). Bank wyodrębnia następujące modele biznesowe:

- 1) model biznesowy zakładający utrzymywanie aktywów w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy (model H2C);
- 2) model biznesowy, którego cel jest realizowany zarówno poprzez uzyskiwanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i poprzez sprzedaż aktywów finansowych (model H2CS);
- 3) model rezydualny, który nie spełnia charakterystyki dwóch powyższych modeli.

(ii) Późniejsza wycena

Późniejsza wycena instrumentów finansowych zależy od ich klasyfikacji, zgodnie z opisem w punktach (iii)-(xii) poniżej.

(iii) Modele biznesowe

Aktywa finansowe podlegają klasyfikacji w kontekście obszaru działalności operacyjnej, w związku z którą zarządza się łącznie grupami aktywów finansowych, a nie na poziomie indywidualnego instrumentu, w oderwaniu od pozostałych instrumentów finansowych.

Klasyfikując poszczególne aktywa finansowe Bank opiera się na dwóch kryteriach, tj.:

- 1) kryterium modelu biznesowego zarządzania danym portfelem aktywów;
- 2) oceną charakterystyki przepływów pieniężnych, tj. oceną warunków kontraktowych danego aktywa finansowego pod kątem weryfikacji czy umowne przepływy pieniężne stanowią wyłącznie płatności kapitału i odsetek od należnego kapitału odzwierciedlających ryzyko kredytowe oraz wartość pieniądza w czasie.

Kryterium modelu biznesowego odnosi się do aktywów finansowych, które są zarządzane, oceniane i raportowane łącznie w ramach grupy aktywów finansowych zaklasyfikowanych przez Zarząd do określonego modelu biznesowego.

Bank ocenia swoje modele biznesowe w zakresie zarządzania aktywami finansowymi na poziomie portfelowym, biorąc pod uwagę wszystkie informacje, które są dostępne na dzień wyceny. Takie informacje obejmują między innymi:

- 1) przyjęte polityki i cele zarządzania portfelem oraz ich realizacja w praktyce;
- 2) sposób, w jaki wyniki na aktywach finansowych w ramach danego modelu biznesowego są oceniane wewnętrznie i raportowane do kluczowego personelu kierowniczego Banku;
- 3) rodzaje ryzyka mające wpływ na wyniki realizowane na aktywach finansowych w ramach danego modelu biznesowego oraz w szczególności sposób, w jaki to ryzyko jest zarządzane;
- 4) aktywa wyodrębnione w ramach każdego modelu są zarządzane operacyjnie w sposób odrębny bez możliwości transferu aktywów pomiędzy portfelami bez zmiany modelu;
- 5) sposób, w jaki kadra zarządzająca jest rozliczana z efektów ekonomicznych zarządzania aktywami w ramach danego modelu;
- 6) częstotliwość, wartość i rozkład w czasie sprzedaży we wcześniejszych okresach, powody tej sprzedaży oraz oczekiwania odnośnie przyszłych operacji sprzedaży. Sprzedaż sama w sobie nie decyduje jednak o modelu biznesowym i w związku z tym nie może być rozpatrywana oddzielnie.

Model biznesowy zakładający utrzymywanie aktywów w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy (H2C) obejmuje instrumenty finansowe wykorzystywane głównie do generowania przepływów pieniężnych w całym okresie życia instrumentu, zabezpieczenia kredytu technicznego i lombardowego, Funduszu Ochrony Środków Gwarantowanych, Funduszu Gwarancyjnego oraz Funduszu Przymusowej Restrukturyzacji, a także depozytu obowiązkowego utrzymywanego przez Bank w ramach Systemu Ochrony Zrzeszenia. W modelu tym, sprzedaże aktywów charakteryzują się niskim wolumenem i są

dokonywane sporadycznie lub mają one miejsce blisko terminu zapadalności, a przychody ze sprzedaży są w przybliżeniu równe pozostałym do uzyskania przepływom pieniężnym wynikającym z umowy.

Model biznesowy utrzymywany w celu uzyskiwania umownych przepływów pieniężnych i w celu sprzedaży (H2CS) obejmuje instrumenty finansowe, których celem jest w szczególności zarządzanie bieżącymi potrzebami płynnościowymi, utrzymanie założonego profilu rentowości i/lub dopasowanie czasu trwania (duration) aktywów i zobowiązań finansowych. Zakłada się, że sprzedaż aktywów finansowych zaklasyfikowanych do tego modelu jest niezbędna do realizacji celu biznesowego tego modelu. Bank nie zakłada określonego prognozy częstotliwości lub wartości sprzedaży, który musiałby zostać osiągnięty w tym modelu biznesowym.

Model rezydualny obejmujący aktywa finansowe przeznaczone do sprzedaży oraz inne aktywa niespełniające kryteriów pozwalających zaklasyfikować do modelu biznesowego, którego celem jest uzyskiwanie umownych przepływów pieniężnych lub modelu biznesowego, którego celem jest uzyskiwanie umownych przepływów pieniężnych lub sprzedaż, a uzyskiwanie przepływów pieniężnych z odsetek i kapitału nie jest głównym celem biznesowym.

(iv) Ocena charakterystyk kontraktowych przepływów pieniężnych

Ocena charakterystyki wynikających z umowy przepływów pieniężnych polega na ustaleniu, poprzez przeprowadzenie jakościowego testu umownych przepływów pieniężnych (test SPPI), czy wynikające z umowy przepływy pieniężne z tego składnika aktywów są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Kwota główna (kapitał) jest wartością godziwą składnika aktywów finansowych w dacie początkowego ujęcia. Odsetki obejmują zapłatę za wartość pieniądza w czasie, za ryzyko kredytowe związane z kwotą główną pozostałą do spłaty w określonym czasie i za inne podstawowe ryzyka i koszty związane z udzieleniem kredytów, a także marżę zysku.

Test SPPI jest przeprowadzany dla każdego aktywa finansowego w modelu utrzymywanym dla przepływów pieniężnych lub utrzymywanym dla przepływów pieniężnych i sprzedaży na dzień początkowego ujęcia, w tym dla modyfikacji istotnej po ponownym ujęciu aktywa finansowego, oraz na dzień zmiany charakterystyki umownych przepływów pieniężnych.

W przypadku gdy w wyniku przeprowadzonego testu SPPI zidentyfikowana zostanie cecha zmodyfikowanej wartości pieniądza w czasie, Bank dokonuje dodatkowej oceny poprzez wykonanie testu porównawczego (tzw. benchmark test) mającego na celu ustalenie, czy przepływy pieniężne wynikające z umowy stanowią jedynie spłatę kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty, poprzez ustalenie, jak różniłyby się niedyskontowane przepływy pieniężne wynikające z umowy od niedyskontowanych przepływów pieniężnych, które powstałyby, gdyby wartość pieniądza w czasie nie została zmodyfikowana (poziom referencyjny przepływów pieniężnych).

(v) Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Składniki aktywów finansowych wycenia się według zamortyzowanego kosztu jeżeli spełnione są oba poniższe warunki oraz Bank nie wyznaczył ich jako wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy:

- 1) składnik aktywów jest utrzymywany zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest utrzymywanie aktywów finansowych w celu uzyskania przepływów pieniężnych wynikających z umowy (model biznesowy H2C);
- 2) warunki umowy dotyczącej składnika aktywów finansowych powodują powstanie w określonych terminach przepływów pieniężnych, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty (spełniony test SPPI).

Do aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu Bank klasyfikuje należności od Banku Centralnego, należności od innych banków, kredyty i pożyczki udzielone klientom, dłużne papiery wartościowe, należności z tytułu zakupu papierów wartościowych z przyrzeczeniem odsprzedaży (reverse-repo oraz buy-sell-back), spełniające kryteria opisane w pkt 1-2.

W momencie początkowego ujęcia aktywa te są wyceniane w wartości godziwej powiększonej o koszty transakcji, które można bezpośrednio przypisać do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych.

Po początkowym ujęciu aktywa te, Bank wycenia według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej. Wyliczenie efektywnej stopy procentowej obejmuje wszelkie płacone i otrzymywane przez strony umowy prowizje, koszty transakcji oraz inne premie i dyskonta stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej.

Dla aktywów finansowych z rozpoznaną utratą wartości, wartość odsetek, które ujmowane są w przychodach wyliczana jest od zamortyzowanego kosztu (wartości bilansowej netto) aktywa finansowego.

Wynik z tytułu sprzedaży dłużnych papierów wartościowych oraz wierzytelności kredytowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu Bank ujmuje w rachunku zysków i strat i prezentuje w pozycji „Wynik z tytułu zaprzestania ujmowania oraz przeklasyfikowania instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat”.

(vi) Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez inne całkowite dochody

Bank klasyfikuje aktywa finansowe w momencie ich początkowego ujęcia do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, jeżeli spełnione są oba poniższe warunki:

- 1) składnik aktywów finansowych jest utrzymywany zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest zarówno otrzymywanie przepływów pieniężnych wynikających z umów, jak i sprzedaż składników aktywów finansowych (model H2CS);
- 2) warunki umowy dotyczącej składnika aktywów finansowych powodują powstanie w określonych terminach przepływów pieniężnych, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty (spełniony test SPPI).

Do aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody klasyfikowany jest portfel dłużnych papierów wartościowych utrzymywanych dla przepływów pieniężnych i do sprzedaży.

Bank może przy początkowym ujęciu dokonać nieodwołalnego wyboru odnośnie określonych inwestycji w instrumenty kapitałowe, które nie są instrumentami przeznaczonymi do obrotu, jako inwestycje wyceniane przez inne całkowite dochody. Wybór ten dotyczy:

- 1) subportfela funduszy inwestycyjnych zamkniętych, o ile zgodnie ze statutem Funduszu, instrumenty te spełniają definicję instrumentów kapitałowych zgodnie z MSR;
- 2) portfela instrumentów kapitałowych (akcje i udziały).

Bank podejmuje decyzję w tym zakresie na podstawie indywidualnej analizy każdej z inwestycji.

Odsetki naliczane przez Bank z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej rozpoznawane są w wyniku odsetkowym.

Wszelkie zyski lub straty wynikające ze zmiany wartości godziwej instrumentów dłużnych, Bank ujmuje w innych całkowitych dochodach do momentu wyłączenia instrumentu finansowego z bilansu, np. poprzez sprzedaż.

Skumulowany zysk lub skumulowaną stratę ze sprzedaży dłużnych papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody, Bank ujmuje w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik z tytułu zaprzestania ujmowania oraz przeklasyfikowania instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat”.

Wszelkie zyski lub straty wynikające ze zmiany wartości godziwej instrumentów kapitałowych, Bank ujmuje w innych całkowitych dochodach i nie podlegają one reklasyfikacji do rachunku zysków i strat.

(vii) Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy

Aktywa finansowe, których przepływy pieniężne są zmodyfikowane w ten sposób, że mają cechy inne niż jedynie spłata kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej, klasyfikowane są do kategorii wyceny według wartości godziwej przez wynik finansowy, niezależnie od przypisanego im modelu biznesowego.

Składnikiem aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy jest składnik spełniający którykolwiek z poniższych warunków:

- 1) jest klasyfikowany jako przeznaczony do obrotu, tj. został nabyty w celu sprzedaży w krótkim terminie;
- 2) jest instrumentem dłużnym niezaklasyfikowanym do wyceny według zamortyzowanego kosztu lub

wartości godziwej przez inne całkowite dochody z powodu negatywnego wyniku testu SPPI dla tych instrumentów;

- 3) jest instrumentem kapitałowym, którego Bank przy początkowym ujęciu nie wyznaczył do klasyfikowania według wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Do kategorii tej Bank kwalifikuje instrumenty pochodne, dłużne i kapitałowe papiery wartościowe, pożyczki i należności, które nabyto lub zaliczono do tej kategorii z zamiarem sprzedaży w krótkim terminie. Ponadto kategoria ta obejmuje kredyty i inne należności niezaklasyfikowane do wyceny według zamortyzowanego kosztu z uwagi na negatywny wynik testu SPPI i testu porównawczego.

Odsetki od aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy Bank ujmuje w pozycji „Wynik z tytułu odsetek”.

Zyski lub straty wynikające ze zmian wartości godziwej na dzień bilansowy wykazywane są w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany”.

Dodatnią wycenę pochodnych instrumentów finansowych Bank prezentuje w aktywach w pozycji „Pochodne instrumenty finansowe”, a ujemną – w zobowiązaniach, w pozycji „Pochodne instrumenty finansowe”.

(viii) Nabyte lub udzielone aktywa finansowe z rozpoznaną utratą wartości

Bank wyodrębnia grupę aktywów nabytych lub udzielonych z utratą wartości z tytułu ryzyka kredytowego (POCI, ang. purchased or originated credit impaired). Do kategorii aktywów POCI mogą być zaklasyfikowane instrumenty wyceniane w zamortyzowanym koszcie lub instrumenty dłużne wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Nie jest możliwa reklasyfikacja składnika aktywów z POCI do innych kategorii aktywów finansowych, np. w przypadku obniżenia się ryzyka niewykonania zobowiązania kredytu zakupionego z utratą wartości nie jest możliwe przeniesienie go z kategorii POCI do kategorii aktywów wycenianych w zamortyzowanym koszcie zaklasyfikowanych ze względu na ryzyko kredytowe do koszyka 1, 2 lub 3. Aktywa finansowe, które zostały zaklasyfikowane jako POCI w momencie początkowego ujęcia, są traktowane jako POCI we wszystkich następnych okresach, do momentu ich wyksięgowania.

Aktywa finansowe uznaje się za dotknięte utratą wartości jeżeli w momencie udzielenia lub nabycia występują przesłanki świadczące o utracie wartości. Przesłankami świadczącymi o utracie wartości w momencie początkowego ujęcia mogą być:

- 1) istotne problemy finansowe emitenta lub dłużnika;
- 2) złamanie warunków kontraktu lub istotne przeterminowanie kontraktu;
- 3) udogodnienia ze strony kredytodawcy na skutek problemów finansowych dłużnika, które nie byłyby udzielone w normalnych okolicznościach;
- 4) finansowa reorganizacja dłużnika;
- 5) zanik aktywnego rynku na aktywo finansowe z powodu trudności finansowych emitenta;
- 6) zakup instrumentu finansowego z głębokim dyskontem odzwierciedlającym trudności finansowe emitenta.

Na moment początkowego ujęcia składnik aktywów ujmowany jest w wartości godziwej. Po początkowym ujęciu składniki aktywów finansowych zaklasyfikowane do POCI Bank wycenia w zamortyzowanym koszcie z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej skorygowanej o ryzyko kredytowe lub w wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

(ix) Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Zobowiązania finansowe inne niż wycenianie w wartości godziwej ze skutkiem wyceny odnoszonym do rachunku zysków i strat Bank wycenia według metody zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej. Zobowiązania płatne na żądanie Bank wycenia według kwoty wymaganej zapłaty.

(x) Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

Instrumenty dłużne wyemitowane przez Bank są wykazywane jako zobowiązania i wyceniane według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej. Koszty z tytułu odsetek oraz prowizji i opłat rozliczanych z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej, Bank zalicza do kosztów odsetkowych w rachunku zysków i strat.

(xi) Gwarancje finansowe

Gwarancje finansowe to takie umowy, które zobowiązują Bank, jako ich wystawcę, do dokonania określonych płatności rekompensujących posiadaczowi stratę, jaką poniesie z powodu niedokonania przez określonego dłużnika płatności w przypadającym terminie zgodnie z warunkami instrumentu dłużnego. Umowy gwarancji finansowych w momencie ich początkowego ujęcia Bank wycenia w wartości godziwej skorygowanej o koszty transakcji, które można bezpośrednio przyporządkować czynności wystawienia gwarancji. W terminie późniejszym zobowiązania te Bank ujmuje według wyższej z dwóch wartości: najlepszego szacunku wydatków koniecznych do uregulowania bieżących zobowiązań na dzień bilansowy oraz wartości ujętej pierwotnie, pomniejszonej o odpisy amortyzacyjne.

(xii) Przeklasyfikowanie aktywów finansowych

Aktywa finansowe podlegają przeklasyfikowaniu tylko wtedy, gdy Bank zmienia model biznesowy w zakresie zarządzania aktywami finansowymi. Przeklasyfikowaniu podlegają wszystkie aktywa, na które zmiana modelu biznesowego miała wpływ.

Bank ma możliwość przeklasyfikowania aktywów finansowych z kategorii instrumentów wycenianych według zamortyzowanego kosztu do kategorii aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Po reklasyfikacji Bank ustala wartość godziwą na dzień reklasyfikacji, a wszelkie różnice pomiędzy tą wartością, a wcześniej ustaloną wartością według zamortyzowanego kosztu, ujmuje w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik z tytułu zaprzestania ujmowania oraz przeklasyfikowania instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat”.

Bank ma możliwość przeklasyfikowania aktywów finansowych z kategorii instrumentów wycenianych według zamortyzowanego kosztu do kategorii aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Po reklasyfikacji Bank ustala wartość godziwą na dzień reklasyfikacji, a wszelkie różnice pomiędzy wartością godziwą, a wcześniej ustaloną wartością według zamortyzowanego kosztu, ujmuje w innych całkowitych dochodach. W wyniku przeklasyfikowania Bank nie koryguje efektywnej stopy procentowej oraz wyceny oczekiwanych strat kredytowych. Odpis ujmowany jest jako skumulowana kwota utraty wartości w innych całkowitych dochodach i wykazywany jest od dnia przeklasyfikowania.

W przypadku przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody do kategorii instrumentów wycenianych według zamortyzowanego kosztu, zamortyzowanym kosztem składnika aktywów jest jego wartość godziwa na dzień przeklasyfikowania skorygowana o skumulowane zyski lub straty ujęte uprzednio w innych całkowitych dochodach. Na dzień przeklasyfikowania skumulowane zyski lub straty ujęte uprzednio w innych całkowitych dochodach zostają usunięte z pozycji kapitału własnego i zostają przeniesione do pozycji aktywa wyceniane zamortyzowanym kosztem, nie wpływając na wynik finansowy. Na dzień przeklasyfikowania Bank ustala wartość bilansową tego składnika aktywów, w taki sposób, jak gdyby był on wyceniany według zamortyzowanego kosztu od daty początkowego ujęcia. Ujęcie przychodów z tytułu odsetek nie zmienia się, co oznacza, że efektywna stopa procentowa nie podlega korekcie. Odpis na oczekiwane straty kredytowe Bank ujmuje jako korektę wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych od dnia przeklasyfikowania.

W przypadku przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii składników wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody do kategorii składników wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, składnik ten nadal wycenia się w wartości godziwej. Skumulowane zyski lub straty ujęte poprzednio w innych całkowitych dochodach przenosi się z pozycji innych całkowitych dochodów do rachunku zysków i strat i prezentuje się w pozycji „Wynik z tytułu zaprzestania ujmowania oraz przeklasyfikowania instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat”.

Bank ma możliwość przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii składników wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy do kategorii składników wycenianych w zamortyzowanym koszcie. Wartość godziwa tego składnika staje się na dzień przeklasyfikowania jego nową wartością bilansową brutto. Efektywną stopę procentową Bank ustala na podstawie wartości godziwej składnika aktywów na dzień przeklasyfikowania. Na potrzeby ujmowania oczekiwanych strat kredytowych, w odniesieniu do składnika aktywów finansowych od dnia przeklasyfikowania, dzień przeklasyfikowania Bank traktuje jako dzień początkowego ujęcia.

Bank ma możliwość przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii składników wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy do kategorii składników wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Po przeklasyfikowaniu aktywów, składnik ten nadal wyceniany jest w wartości godziwej. Efektywną stopę procentową Bank ustala na podstawie wartości godziwej składnika aktywów na dzień przeklasyfikowania. Na potrzeby ujmowania oczekiwanych strat kredytowych, w odniesieniu do składnika aktywów finansowych od dnia przeklasyfikowania, dzień przeklasyfikowania Bank traktuje jako dzień początkowego ujęcia.

2.7.2. Zaprzestanie ujmowania aktywów finansowych i zobowiązań finansowych

(i) Aktywa finansowe

Bank wyłącza składnik aktywów finansowych (lub część składnika aktywów finansowych, lub część grupy podobnych aktywów finansowych) ze sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy:

- 1) wygasły prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych;
- 2) Bank przeniósł prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów lub zobowiązał się do przekazania otrzymanych środków pieniężnych bez zbędnej zwłoki stronie trzeciej na zasadzie pośredniczenia w transakcji i albo (a) przeniósł zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane ze składnikiem aktywów, lub (b) nie przeniósł ani nie zachował zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów, ale przeniósł kontrolę nad składnikiem aktywów finansowych.

W przypadku, gdy Bank przeniósł swoje prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów lub zobowiązał się do pośredniczenia w transakcji ale nie przeniósł ani nie zachował zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów, ani też powyższe przeniesienie nie spowodowało przeniesienia kontroli nad składnikiem aktywów, wówczas nowy składnik aktywów jest ujmowany w stopniu, w jakim Bank utrzymuje zaangażowanie w składnik aktywów.

Zaangażowanie w składnik aktywów, które przyjmuje formę gwarancji, jest wyceniane według niższej z dwóch wartości: pierwotnej wartości bilansowej składnika aktywów oraz maksymalnej kwoty, którą Bank może być zobowiązany zapłacić za ten składnik aktywów.

W przypadku, gdy nie ma uzasadnionych perspektyw odzyskania w całości lub części przepływów pieniężnych wynikających z umowy ze składnika aktywów finansowych, Bank dokonuje spisania z ksiąg rachunkowych danego składnika aktywów finansowych lub jego części.

Bank dokonuje spisania aktywów finansowych z ksiąg rachunkowych w ciężar utworzonych odpisów z tytułu utraty wartości, wówczas, gdy te należności są nieściągalne, to znaczy:

- 1) koszty dalszej windykacji należności przekraczać będą spodziewane wpływy z windykacji;
- 2) nieskuteczność egzekucji należności Banku stwierdzona została odpowiednim dokumentem właściwego organu postępowania egzekucyjnego;
- 3) nie jest możliwe ustalenie majątku dłużnika nadającego się do egzekucji i nie jest znane miejsce jego pobytu;
- 4) roszczenia uległy przedawnieniu.

Po decyzji o wyłączeniu składnika aktywów, jakiegokolwiek ewentualne wpływy z danego składnika aktywów finansowych do Banku mają wyłącznie charakter incydentalny.

(ii) Zobowiązania finansowe

Bank wyłącza ze swojego sprawozdania z sytuacji finansowej zobowiązanie finansowe, kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygaś.

Znaczące modyfikacje warunków umowy dotyczącej istniejącego zobowiązania finansowego Bank ujmuje jako wygaśnięcie pierwotnego i ujęcie nowego zobowiązania finansowego. Powstającą z tytułu zamiany różnicę odnoszącą się do wartości bilansowych Bank wykazuje w rachunku zysków i strat.

(iii) Modyfikacje aktywów finansowych

W przypadku, gdy przepływy pieniężne wynikające z umowy podlegają renegotjacji lub jakiegokolwiek innej modyfikacji Bank ocenia, czy dana zmiana (modyfikacja) przepływów pieniężnych prowadzi do nieistotnej modyfikacji, czy też jest to istotna zmiana przepływów pieniężnych. Nie stanowi modyfikacji zmiana przepływów kontraktowych wynikająca z realizacji warunków umownych. Jeżeli zidentyfikowana zostaje istotna różnica, pierwotne aktywo finansowe zostaje usunięte z bilansu, a zmodyfikowane aktywo finansowe zostaje ujęte w księgach w jego wartości godziwej.

Jeżeli przepływy pieniężne generowane przez zmodyfikowane aktywo, wyceniane wg zamortyzowanego kosztu nie są istotnie różne od pierwotnych przepływów pieniężnych, modyfikacja nie powoduje usunięcia aktywa finansowego z bilansu. W tym przypadku, Bank oblicza na nowo wartość bilansową brutto aktywa finansowego. Ocena czy dana modyfikacja aktywów finansowych jest modyfikacją istotną czy nieistotną zależy od spełnienia kryteriów jakościowych i ilościowych.

Bank przyjął następujące kryteria jakościowe do określenia modyfikacji istotnej:

- 1) dodanie cechy umownej (klauzuli) powodującej naruszenie testu kontraktowych przepływów pieniężnych (niezdany test SPPI), np. mnożnika;
- 2) zmiana waluty kredytu niewynikająca z zapisów umownych;
- 3) zmiana dłużnika, w tym solidarnego, za wyjątkiem zmiany wynikającej ze śmierci dłużnika;
- 4) zmiana formy prawnej instrumentu finansowego, np. zmiana finansowania kredytem na finansowanie w formie obligacji i odwrotnie.

Wystąpienie przynajmniej jednej z powyższych przesłanek skutkuje wystąpieniem modyfikacji istotnej, niezależnie od kryterium ilościowego.

Za istotną Bank uznaje modyfikację składnika aktywów finansowych powodującą, że różnica pomiędzy wartością zdyskontowanych przepływów pieniężnych przed zastosowaniem modyfikacji a wartością zdyskontowanych przepływów po uwzględnieniu modyfikacji, przekracza 10%. Stopą dyskontową jest oryginalna efektywna stopa procentowa.

2.7.3. Transakcje repo, reverse repo i pożyczek papierów wartościowych

Transakcje repo i reverse-repo oraz transakcje sell-buy-back, buy-sell-back są operacjami sprzedaży lub kupna papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu lub odsprzedaży w umownym terminie po określonej cenie.

Papiery wartościowe sprzedane z przyrzeczeniem odkupu w określonym momencie w przyszłości (repo i sell-buy-back) nie są wyłączone ze sprawozdania z sytuacji finansowej, gdyż Bank zachowuje zasadniczo całe ryzyko i korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych. Otrzymane środki pieniężne Bank ujmuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej łącznie z odpowiadającym zobowiązaniem ich zwrotu, włączając w to narosłe odsetki w pozycji „Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu”, co odzwierciedla ekonomiczną treść transakcji jako pożyczki dla Banku. Różnicę pomiędzy ceną sprzedaży a odkupu, Bank traktuje jako koszty odsetkowe i nalicza je w okresie obowiązywania umowy przy wykorzystaniu metody efektywnej stopy procentowej.

Papiery wartościowe zakupione z przyrzeczeniem odsprzedaży w określonym momencie w przyszłości (reverse-repo i buy-sell-back) nie są ujmowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej do momentu sprzedaży stronie trzeciej. Zobowiązanie zwrotu papierów wartościowych Bank ujmuje jako sprzedaż zobowiązań handlowych i wycenia w wartości godziwej, a zyski lub straty ujmuje w „Wyniku na instrumentach finansowych

wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany”. Zapłacone środki pieniężne Bank wyłącza i należność, łącznie z narosłymi odsetkami, ujmuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, odzwierciedlając ekonomiczną treść transakcji jako pożyczki dla Banku w pozycji „Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu”. Różnica pomiędzy ceną zakupu i odsprzedaży jest traktowana jako przychód odsetkowy i narasta w okresie obowiązywania umowy przy wykorzystaniu metody efektywnej stopy procentowej.

2.7.4. Inwestycje w jednostki zależne i stowarzyszone

Inwestycje dokonane w jednostkach zależnych i stowarzyszonych wykazane są według ceny nabycia z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości. W przypadku dokonania sprzedaży inwestycji w jednostkach zależnych, na skutek której następuje utrata kontroli, Bank dokonuje wyceny do wartości godziwej pozostałej inwestycji oraz przyjmuje tę wartość jako nowy koszt dla potrzeb późniejszej wyceny. Nadwyżka wartości godziwej inwestycji nad wartością bilansową ujmowana jest przez Bank w pozostałych przychodach operacyjnych.

Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Bank ocenia istnienie przesłanek, które wskazują, czy wystąpiła utrata wartości inwestycji dokonanych w jednostkach zależnych i stowarzyszonych. W przypadku istnienia takiej przesłanki Bank dokonuje oszacowania wartości użytkowej inwestycji lub wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży, w zależności od tego, która z nich jest wyższa, a w przypadku gdy wartość bilansowa inwestycji przewyższa wartość odzyskiwalną, Bank ujmuje w rachunku zysków i strat odpis z tytułu utraty wartości. Wartość godziwa może być ustalona jako: wycena metodą aktywów netto, oszacowanie wartości w oparciu o ceny rynkowe podobnego instrumentu finansowego, wycena przeprowadzona przez niezależnego eksperta, szacowanie przyszłych przepływów pieniężnych.

2.7.5. Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość godziwa to cena, która jest możliwa do uzyskania przy sprzedaży składnika aktywów lub za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny.

Wartość godziwa instrumentów finansowych notowanych na aktywnym rynku finansowym jest ustalana poprzez odniesienie do bieżącej ceny kupna, dla składnika aktywów, lub bieżącej ceny sprzedaży, dla zaciągniętego zobowiązania.

Wartość godziwa instrumentów finansowych, dla których nie istnieje aktywny rynek jest ustalana przy zastosowaniu różnych technik wyceny. Techniki te mogą odnosić się do ostatnich transakcji zawieranych na warunkach rynkowych, bieżących cen rynkowych innych podobnych instrumentów, analizy zdyskontowanych przepływów pieniężnych lub innych modeli wyceny.

W oparciu o stosowane metody ustalania wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów i zobowiązań finansowych klasyfikuje się do następujących kategorii:

- 1) Poziom I: aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane bezpośrednio w oparciu o ceny kwotowane na aktywnym rynku lub techniki wyceny bazujące tylko i wyłącznie o informacje rynkowe;
- 2) Poziom II: aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o techniki wyceny bazujące na założeniach wykorzystujących informacje pochodzące z aktywnego rynku lub obserwacje rynkowe;
- 3) Poziom III: aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o powszechnie stosowane przez uczestników rynku techniki wyceny, których założenia nie bazują na informacji pochodzącej z aktywnego rynku.

2.7.6. Utrata wartości aktywów finansowych

W obszarze utraty wartości Bank stosuje MSSF 9, który opiera się na koncepcji oczekiwanych strat kredytowych. Zgodnie z zapisami MSSF 9 odpisy z tytułu utraty wartości Bank kalkuluje w oparciu o oczekiwane straty kredytowe uwzględniając prognozy i spodziewane przyszłe warunki ekonomiczne w kontekście oceny ryzyka kredytowego ekspozycji. Model utraty wartości ma zastosowanie do aktywów finansowych zaklasyfikowanych do instrumentów wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz

instrumentów wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, z wyłączeniem instrumentów kapitałowych.

Odpisy na oczekiwane straty kredytowe Bank rozpoznaje dla następujących instrumentów finansowych, które nie są wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:

- 1) transakcji międzybankowych;
- 2) udzielonych kredytów i pożyczek;
- 3) dłużnych papierów wartościowych;
- 4) należności z tytułu leasingu;
- 5) zobowiązań do udzielenia pożyczki i umów gwarancji finansowych.

Od momentu początkowego ujęcia składnika aktywów finansowych Bank szacuje oczekiwane straty kredytowe za pomocą trzystopniowego modelu utraty wartości opartego na zmianach poziomu ryzyka kredytowego (alokacja do koszyków):

- 1) koszyk 1 - przewidziany dla aktywów finansowych, w przypadku których na dzień bilansowy nie stwierdzono znaczącego wzrostu ryzyka kredytowego od dnia początkowego ujęcia oraz aktywów finansowych, z którymi wiąże się niskie ryzyko. W przypadku koszyka 1 rozpoznaje się odpis z tytułu oczekiwanej straty kredytowej powiązany z prawdopodobieństwem niewykonania zobowiązania w horyzoncie 12 miesięcy lub do terminu zapadalności jeśli jest krótszy niż 12 miesięcy;
- 2) koszyk 2 - przewidziany dla aktywów finansowych, dla których zidentyfikowano znaczący wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia ale jeszcze nie zostało rozpoznane zdarzenie niewykonania zobowiązania dla tego aktywa na dzień bilansowy. W przypadku koszyka 2 oczekiwana strata kredytowa szacowana jest w okresie do terminu zapadalności aktywów finansowych;
- 3) koszyk 3 – przewidziany dla instrumentów finansowych, w stosunku do których rozpoznano zdarzenie niewykonania zobowiązania, a przesłanki utraty wartości są obiektywne na dzień bilansowy. W przypadku, koszyka 3 oczekiwana strata kredytowa szacowana jest w okresie do terminu zapadalności aktywów finansowych.

W przypadku ekspozycji klasyfikowanych jako POCI, które w momencie początkowego ujęcia w bilansie mają rozpoznaną utratę wartości, oczekiwane straty Bank szacuje w pozostałym okresie życia aktywa finansowego.

Odpis na oczekiwane straty kredytowe zostaje naliczony przez Bank wtedy i tylko wtedy, gdy istnieją obiektywne przesłanki utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń (przesłanki do rozpoznania utraty wartości) mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów, a zdarzenie powodujące stratę ma wpływ na możliwe do wiarygodnego oszacowania oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych.

Głównymi przesłankami utraty wartości składnika aktywów są:

- 1) opóźnienie w spłacie rat kapitałowych lub odsetek przekraczające 90 dni;
- 2) wypowiedzenie umowy kredytu;
- 3) zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości dłużnika lub ogłoszenie upadłości;
- 4) złożenie przez Bank wniosku o wszczęcie egzekucji;
- 5) podjęcie decyzji o restrukturyzacji lub windykacji;
- 6) pogorszenie sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika.

Bank ujmuje odpis na oczekiwane straty kredytowe w rachunku zysków i strat w przypadku składnika aktywów finansowych, który jest wyceniany według zamortyzowanego kosztu lub w wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

W odniesieniu do zobowiązań do udzielenia pożyczki oraz umów gwarancji finansowych, dzień w którym Bank staje się stroną nieodwołalnego zobowiązania, uznaje się za datę początkowego ujęcia do celów stosowania wymogów w zakresie utraty wartości.

2.7.7. Kompensowanie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych

Aktywa finansowe Bank kompensuje ze zobowiązaniami finansowymi, ujmując kwotę netto w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w przypadku, gdy istnieje obowiązująca aktualnie prawna możliwość kompensowania ze sobą ujętych kwot i istnieje zamiar dokonania rozliczenia netto lub jednoczesnego zrealizowania aktywów i uregulowania zobowiązań.

2.7.8. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Na środki pieniężne oraz ekwiwalenty środków pieniężnych w Banku składają się: gotówka w kasie oraz środki na rachunku nostro w Narodowym Banku Polskim, a także należności w rachunku bieżącym i lokaty w innych bankach z terminem pierwotnym do 3 miesięcy.

2.7.9. Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe, w tym rzeczowe aktywa trwałe, które są przedmiotem umów leasingowych (aktywa z tytułu prawa do użytkowania), Bank wykazuje według ceny nabycia/kosztu wytworzenia pomniejszonych o umorzenie oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Grunty oraz środki trwałe w budowie nie podlegają amortyzacji. Amortyzację innych środków trwałych Bank nalicza metodą liniową w celu rozłożenia ich wartości początkowej pomniejszonej o wartość końcową, przez okresy ich użytkowania, które dla poszczególnych grup środków trwałych wynoszą:

1) Budynki i budowle	40 lat;
2) Urządzenia techniczne i maszyny	5 - 10 lat;
3) Środki transportu	5 - 7 lat;
4) Zestawy komputerowe	3 - 5 lat;
5) Inne środki trwałe	5 - 10 lat.

Wartość końcową, okres użytkowania oraz metodę amortyzacji składników aktywów Bank weryfikuje i w razie konieczności koryguje, na koniec każdego roku obrotowego.

Dana pozycja rzeczowych aktywów trwałych może zostać usunięta ze sprawozdania z sytuacji finansowej po dokonaniu jej zbycia lub w przypadku, gdy nie są spodziewane żadne ekonomiczne korzyści wynikające z dalszego użytkowania lub sprzedaży takiego składnika aktywów. Wszelkie zyski lub straty wynikające z usunięcia danego składnika aktywów ze sprawozdania z sytuacji finansowej (obliczone jako różnica pomiędzy wpływami ze sprzedaży netto, a wartością bilansową danej pozycji) Bank ujmuje w rachunku zysków i strat w okresie, w którym dokonano usunięcia.

Bank ujmuje w wartości bilansowej aktywów trwałych wydatki związane z podwyższeniem ich wartości lub wymianą ich części pod warunkiem, że istnieje prawdopodobieństwo uzyskania zwiększonych przyszłych korzyści ekonomicznych związanych z tymi składnikami aktywów oraz że koszt ulepszenia lub wymiany może być zmierzony w wiarygodny sposób. Wszystkie inne wydatki ujmowane są w rachunku zysków i strat w momencie ich poniesienia.

2.7.10. Wartości niematerialne

Wartości niematerialne Bank początkowo wycenia w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia. Po początkowym ujęciu wartości niematerialne Bank wykazuje w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o umorzenie i odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Nakłady poniesione na wartości niematerialne wytworzone we własnym zakresie, z wyjątkiem aktywowanych nakładów poniesionych na prace rozwojowe, nie są aktywowane i Bank ujmuje je w kosztach okresu, w którym zostały poniesione.

Bank ustala, czy okres użytkowania wartości niematerialnych jest określony czy nieokreślony.

Wartości niematerialne o określonym okresie użytkowania Bank amortyzuje przez okres użytkowania oraz poddaje testom na utratę wartości każdorazowo, gdy istnieją przesłanki wskazujące na utratę ich wartości. W razie stwierdzenia, że przesłanki zachodzą, Bank szacuje wartość odzyskiwalną takiego składnika wartości niematerialnych i dokonuje odpisu aktualizującego. Okres i metodę amortyzacji wartości niematerialnych o określonym okresie użytkowania Bank weryfikuje corocznie. Zmiany w oczekiwanym okresie użytkowania

lub oczekiwanym sposobie konsumowania przyszłych korzyści ekonomicznych pochodzących z danego składnika aktywów są ujmowane poprzez zmianę odpowiednio okresu lub metody amortyzacji i traktowane jak zmiany wartości szacunkowych. Odpis amortyzacyjny składników wartości niematerialnych o określonym okresie użytkowania Bank ujmuje w rachunku zysków i strat w pozycji „Ogólne koszty administracyjne”.

Wartości niematerialne o nieokreślonym okresie użytkowania Bank corocznie testuje pod kątem utraty wartości. Bank nie dokonuje odpisów amortyzacyjnych składnika wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania. Bank corocznie weryfikuje, czy dla wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania nie da się określić takiego okresu. Jeżeli weryfikacja nie potwierdzi prawidłowości okresu użytkowania, jest on prospektywnie zmieniany.

Zyski lub straty wynikające z usunięcia wartości niematerialnych ze sprawozdania z sytuacji finansowej Bank wycenia według różnicy pomiędzy wpływami ze sprzedaży netto, a wartością bilansową danego składnika aktywów i ujmuje w rachunku zysków i strat w momencie usunięcia ze sprawozdania z sytuacji finansowej.

Amortyzację wartości niematerialnych o określonym okresie użytkowania Bank nalicza metodą liniową w celu rozłożenia ich wartości początkowej pomniejszonej o wartość końcową, przez okresy ich użytkowania, które dla poszczególnych grup wartości niematerialnych wynoszą:

- 1) Licencje na programy komputerowe 5 - 10 lat.

W wartościach niematerialnych ujawniana jest dodatkowo wartość firmy opisana w pkt. 2.7.11.

2.7.11. Wartość firmy

Wartość firmy z tytułu przejęcia lub nabycia jednostki, Bank początkowo ujmuje według ceny nabycia stanowiącej kwotę nadwyżki sumy przekazanej zapłaty, kwoty wszelkich niekontrolujących udziałów w jednostce przejmowanej oraz w przypadku połączenia jednostek realizowanego etapami wartości godziwej na dzień przejęcia udziału w kapitale jednostki przejmowanej, należącego poprzednio do jednostki przejmującej nad kwotą netto ustaloną na dzień przejęcia wartości możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów i przejętych zobowiązań. Po początkowym ujęciu, wartość firmy Bank wykazuje według ceny nabycia, pomniejszonej o wszelkie skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Test na utratę wartości Bank przeprowadza, co najmniej na koniec każdego roku. Utrata wartości ustalana jest poprzez oszacowanie odzyskiwalnej wartości ośrodka wypracowującego środki pieniężne, którego dotyczy dana część wartości firmy. W przypadku, gdy odzyskiwalna wartość ośrodka wypracowującego środki pieniężne jest niższa niż wartość bilansowa Bank tworzy odpis z tytułu utraty wartości.

2.7.12. Umowy leasingowe

(i) Zasady rachunkowości stosowane od 1 stycznia 2019 roku

Identyfikacja umowy leasingowej

Umowa leasingowa jest leasingiem lub zawiera element leasingu, jeżeli daje Bankowi prawo kontroli wykorzystania zidentyfikowanego składnika aktywów w wyznaczonym okresie, w zamian za wynagrodzenie.

Uznaje się, że kontrola występuje w przypadku jeśli Bank ma prawo do:

- 1) zasadniczo wszystkich korzyści ekonomicznych płynących z wykorzystania zidentyfikowanego składnika aktywów przez cały okres użytkowania;
- 2) decydowania o wykorzystaniu tego składnika przez cały okres użytkowania.

Składnik aktywów będący przedmiotem leasingu można uznać za zidentyfikowany jeśli zostanie wyraźnie określony w umowie lub zidentyfikowany w sposób dorozumiany w momencie udostępnienia do użytkowania przez leasingodawcę.

W celu ustalenia czy dany składnik aktywów jest zidentyfikowany, analizie podlega fakt istnienia praw do jego zastąpienia przez dostawcę składnika aktywów oraz to czy te prawa można uznać za znaczące.

Prawo dostawcy można uznać za znaczące tylko wtedy, gdy spełnione są łącznie poniższe warunki:

- 1) dostawca ma praktyczną możliwość podstawienia alternatywnych aktywów przez cały okres użytkowania;

- 2) dostawca osiągnąłby korzyść ekonomiczną z wykonania swojego prawa do zastąpienia składnika aktywów, większą niż związane z tym koszty.

Prawo dostawcy do zastąpienia nie jest znaczące w przypadku, gdy prawo lub obowiązek zastąpienia powstaje tylko w określonej dacie lub w chwili wystąpienia danego zdarzenia bądź po określonej dacie lub po wystąpieniu danego zdarzenia, np. wymiana składnika aktywów w przypadku jego uszkodzenia. W przypadku, gdy prawa dostawcy są znaczące, uznaje się, że Bank będący stroną umowy, nie posiada prawa kontroli sposobu wykorzystania zidentyfikowanego składnika aktywów, w związku z czym taka umowa nie jest klasyfikowana jako umowa leasingu. Za zidentyfikowany składnik aktywów uznaje się również część zdolności użytkowej składnika aktywów, w przypadku jeśli część ta jest fizycznie wyodrębniona i Bank jako użytkujący tę część ma prawo do wszystkich korzyści ekonomicznych z użytkowania wyodrębnionej części składnika aktywów.

Umowa na użytkowanie składników aktywów nie jest klasyfikowana jako umowa leasingu, jeżeli zdolność użytkowa składnika aktywów lub inna część składnika aktywów, która nie jest fizycznie odrębna, nie stanowi zidentyfikowanego składnika aktywów lub dodatkowo prawo do korzyści ekonomicznych z użytkowania takiego składnika aktywów jest współdzielone. W powyższym przypadku, umowa na użytkowanie takiego składnika aktywów rozpoznawana jest przez Bank jako umowa na świadczenie usług a wydatki z nią związane, ujmowane są w rachunku zysków i strat w pozycji „Ogólne koszty administracyjne”. Bank ocenia, czy dana umowa stanowi umowę leasingu lub zawiera element leasingu w chwili jego rozpoczęcia. Ponownej weryfikacji dokonuje się wyłącznie w przypadku, gdy warunki kontraktu zostaną zmodyfikowane. Bank jest stroną umów leasingu dotyczących użytkowania:

- 1) gruntów;
- 2) budynków;
- 3) środków transportu;
- 4) urządzeń technicznych.

Zastosowane wyłączenia

Bank stosuje wyłączenia i nie ujmuje aktywów i zobowiązań z tytułu leasingu w odniesieniu do:

- 1) krótkoterminowych umów leasingu;
- 2) umów leasingu, w przypadku których składnik aktywów będący przedmiotem leasingu ma niską wartość.

Za krótkoterminowe umowy leasingu, Bank uznaje umowy zawarte na okres krótszy niż 12 miesięcy od momentu rozpoczęcia umowy, które nie zawierają opcji zakupu aktywa.

Za składniki aktywów o niskiej wartości, Bank przyjmuje aktywa będące przedmiotem umów leasingu, których wartość nie przekracza kwoty 20 000 zł. Wartość składnika o niskiej wartości, ustalana jest jako wartość nowego składnika aktywów, bez względu na wiek składnika aktywów objętego leasingiem. Jest to wartość identycznego, nowego składnika aktywów, który Bank nabyłby w ramach innej niż leasing transakcji zakupu.

Koszty umów za użytkowanie składników aktywów o charakterze krótkoterminowym oraz aktywów o niskiej wartości ujmowane są metodą liniową w rachunku zysków i strat w pozycji „Ogólne koszty administracyjne”.

Początkowe ujęcie aktywów z tytułu prawa do użytkowania

Bank rozpoznaje składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania w momencie rozpoczęcia umów, w ramach których następuje przeniesienie kontroli nad użytkowaniem określonych aktywów przez czas określony w umowie.

Datą rozpoczęcia umowy jest data udostępnienia przedmiotu leasingu Bankowi jako leasingobiorcy przez leasingodawcę.

Składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania Bank początkowo wycenia według kosztu, który obejmuje:

- 1) kwotę początkowej wyceny zobowiązania z tytułu leasingu;
- 2) wszelkie opłaty leasingowe zapłacone w dacie rozpoczęcia lub przed tą datą, pomniejszone o wszelkie otrzymane zachęty leasingowe;
- 3) wszelkie poniesione przez Bank początkowe koszty bezpośrednie;

- 4) koszty renowacji tego składnika aktywów lub szacowane koszty demontażu i usunięcia składnika aktywów, którego dotyczy umowa, które musi ponieść Bank jako leasingobiorca aby przywrócić miejsce, w jakim jest zlokalizowany ten składnik aktywów, do warunków wymaganych umową leasingu.

Prawo wieczystego użytkowania gruntów zarówno nabyte odpłatnie, jak i otrzymane nieodpłatnie, spełnia definicję leasingu, w związku z czym Bank ujmuje je analogicznie jak w przypadku pozostałych umów leasingu. W celu kalkulacji aktywów i zobowiązań dotyczących prawa wieczystego użytkowania Bank ustala okres pozostały do zakończenia użytkowania prawa wieczystego gruntu i kalkuluje zobowiązanie z tytułu leasingu. Aktywa z tytułu prawa do użytkowania Bank wykazuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Rzeczowe aktywa trwałe”.

Początkowe ujęcie zobowiązania z tytułu leasingu

Zobowiązanie z tytułu leasingu wyceniane jest przy początkowym ujęciu w wysokości wartości bieżącej opłat leasingowych pozostających do zapłaty w dacie rozpoczęcia leasingu zdyskontowanych z zastosowaniem stopy procentowej na dzień początkowego ujęcia.

Wartość bieżących opłat leasingowych, o których mowa w ust. 1, obejmuje:

- 1) stałe opłaty pomniejszone o wszelkie należne zachęty leasingowe;
- 2) zmienne opłaty leasingowe, które zależą od indeksów rynkowych;
- 3) kwoty, których zapłaty przez Bank, oczekuje się w ramach gwarantowanej wartości końcowej;
- 4) cenę wykonania opcji kupna, jeżeli można z wystarczającą pewnością założyć, że Bank skorzysta z tej opcji;
- 5) kary pieniężne za wypowiedzenie leasingu, jeżeli w warunkach leasingu przewidziano, że Bank może skorzystać z opcji wypowiedzenia leasingu.

Z opłat leasingowych Bank wyłącza zmienne opłaty, które uzależnione są od czynników zewnętrznych. Zmienne opłaty leasingowe niezawarte w początkowej wycenie zobowiązania z tytułu leasingu Bank ujmuje bezpośrednio w rachunku zysków i strat w okresie zaistnienia zdarzenia, które powoduje ich wymagalność. Zobowiązanie z tytułu leasingu obejmuje wszystkie okresy, w tym okresy beczynszowe. Opłaty leasingowe dyskontuje się z zastosowaniem stopy procentowej leasingu, jeżeli stopę tę można z łatwością ustalić. W przeciwnym razie stosuje się końcową stopę procentową leasingobiorcy. Do dyskontowania opłat leasingowych Bank stosuje końcową stopę procentową Banku jako leasingobiorcy. Zobowiązania z tytułu leasingu Bank wykazuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Pozostałe zobowiązania”.

Określenie okresu leasingu

Okres leasingu ustalony przez Bank obejmuje:

- 1) nieodwołalny okres umowy leasingu;
- 2) okresy, na które można przedłużyć umowę leasingu, jeżeli można z wystarczającą pewnością założyć, że Bank jako leasingobiorca skorzysta z tego prawa;
- 3) okresy, w których można wypowiedzieć umowę leasingu, jeżeli można z wystarczającą pewnością założyć, że Bank jako leasingobiorca nie skorzysta z tego prawa.

Okres leasingu rozpoczyna się w dacie, w której leasingodawca udostępnia składnik aktywów do użytkowania przez Bank jako leasingobiorcę. Data początkowa leasingu to wcześniejsza z dwóch dat: zawarcia umowy leasingowej lub zobowiązania się do przestrzegania zasadniczych postanowień leasingu. Szacując okres leasingu Bank stosuje zapisy z umowy i określa okres egzekwowalności umowy. Leasing przestaje być egzekwowalny gdy zarówno leasingobiorca, jak i leasingodawca ma prawo wypowiedzenia umowy leasingu bez konieczności uzyskania zezwolenia drugiej strony i bez znaczącej kary. Jeżeli tylko leasingobiorca ma prawo wypowiedzenia leasingu, prawo to uznaje się za opcję wypowiedzenia leasingu przysługującą leasingobiorcy. W takim przypadku okres wypowiedzenia uwzględnia się w szacowanym okresie leasingu, o ile istnieje pewność, że leasingobiorca z tej opcji skorzysta.

W przypadku zajścia istotnego zdarzenia lub istotnej zmiany w okolicznościach, które pozostają pod kontrolą Banku jako leasingobiorcy i mają istotny wpływ na to, że można z wystarczającą pewnością założyć, że Bank jako leasingobiorca:

- 1) skorzysta z opcji, która nie została wcześniej uwzględniona w ustaleniach dotyczących okresu leasingu, np. podjęcie biznesowej decyzji o wypowiedzeniu umowy przed założonym pierwotnie okresem trwania umowy; lub
- 2) nie skorzysta z opcji, która została uwzględniona w tych ustaleniach, np. zmiana decyzji o założonym pierwotnie wypowiedzeniem umowy przed terminem jej zakończenia;

Bank dokonuje ponownego oszacowania długości okresu leasingu.

Co najmniej raz w roku Bank przeprowadza analizę i aktualizuje szacowany okres leasingu dla każdej umowy leasingowej, biorąc pod uwagę następujące czynniki:

- 1) istotne inwestycje w przedmiocie leasingu, które zgodnie z przewidywaniami mają przynieść znaczne korzyści ekonomiczne w momencie, w którym można zrealizować opcję przedłużenia leasingu lub wypowiedzenia leasingu bądź opcję kupna tego składnika aktywów;
- 2) znaczącą modyfikację lub dostosowanie bazowego składnika aktywów;
- 3) decyzję biznesową, która ma bezpośrednie znaczenie w kontekście skorzystania lub nieskorzystania z opcji, np. decyzję o przedłużeniu umowy leasingu składnika aktywów lub zbyciu jednostki gospodarczej, w której wykorzystuje się ten składnik.

Dla umów zawartych na czas nieokreślony, które dotyczą najmu powierzchni, okres leasingu ustalany jest dla każdej umowy indywidualnie. Ustalanie okresów użytkowania nieruchomości oraz aktualizacja tych okresów, w przypadku wystąpienia istotnego zdarzenia, przeprowadzane jest w ramach prac działającego w Banku Zespołu ds. negocjowania warunków umów najmu nieruchomości. Ustalanie okresów użytkowania składników aktywów, innych niż nieruchomości, oraz aktualizacja tych okresów, w przypadku wystąpienia istotnego zdarzenia, przeprowadzane jest przez komórki merytoryczne, odpowiedzialne za zawarcie umów leasingu i nadzór nad ich wykonaniem przez leasingodawcę.

Określenie krańcowej stopy procentowej

Dla każdego rodzaju umów Bank szacuje wysokość krańcowej stopy procentowej, która wpływa na ostateczną wartość wyceny tych umów. Krańcowa stopa procentowa to stopa, jaką Bank musiałby zapłacić, aby na podobny okres, przy podobnych zabezpieczeniach oraz w podobnych warunkach rynkowych pożyczyć środki niezbędne do zakupu składnika aktywów o zbliżonej wartości co składnik aktywów z tytułu prawa do użytkowania. W celu określenia krańcowej stopy procentowej Bank bierze pod uwagę rodzaj umowy, długość trwania umowy, walutę umowy oraz potencjalną marżę, jaką musiałby Bank ponieść na rzecz potencjalnego, niepowiązanego podmiotu udzielającego finansowania. Krańcowa stopa procentowa odzwierciedla koszt finansowania jakie byłoby zaciągnięte na zakup składnika aktywów będącego przedmiotem umowy leasingu. Ustalenie aktualnych krańcowych stóp procentowych wykonywane jest cyklicznie.

Wycena aktywów z tytułu prawa do użytkowania po początkowym ujęciu

Po początkowym ujęciu, składniki aktywów z tytułu prawa do użytkowania wycenia się według kosztu po pomniejszeniu o łączne odpisy amortyzacyjne oraz łączne straty z tytułu utraty wartości. W przypadku wystąpienia modyfikacji umowy leasingowej, wartość aktywa z tytułu prawa do użytkowania korygowana jest odpowiednio do nowej wyceny zobowiązania z uwzględnieniem zmian wynikających z modyfikacji umowy, aktualizacji krańcowej stopy procentowej lub stawki rynkowej. Amortyzacja kalkulowana jest przy użyciu metody liniowej przez szacowany okres ekonomicznego użytkowania aktywów z tytułu prawa do użytkowania. W odniesieniu do prawa wieczystego użytkowania gruntów amortyzację Bank nalicza zgodnie z okresem trwania umowy. W przypadku, gdy umowa leasingowa przenosi na Bank tytuł własności danego składnika przed końcem okresu leasingu lub gdy koszt aktywa z tytułu prawa do użytkowania odzwierciedla fakt, że Bank zrealizuje opcję wykupu wartości końcowej przedmiotu leasingu, Bank amortyzuje aktywo z tytułu prawa do użytkowania od momentu rozpoczęcia umowy leasingu do końca okresu szacowanego ekonomicznego użytkowania danego bazowego aktywa. W pozostałych przypadkach aktywa te amortyzuje się od daty

rozpoczęcia umowy do wcześniejszej z dwóch dat – daty zakończenia okresu ekonomicznego użytkowania aktywa lub daty końca umowy leasingu. Koszty z tytułu obowiązku wycofania z eksploatacji aktywów trwałych są aktywowane w ramach składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania oraz amortyzowane przez szacowany okres ekonomicznego użytkowania odnośnego składnika aktywów.

Wycena zobowiązań z tytułu leasingu po początkowym ujęciu

Zobowiązania z tytułu leasingu wyceniane są w zamortyzowanym koszcie. Po początkowym ujęciu Bank wycenia zobowiązania z tytułu leasingu poprzez:

- 1) zwiększenie wartości bilansowej o naliczone odsetki od zobowiązania z tytułu leasingu, wyliczone z zastosowaniem krańcowej stopy procentowej Banku;
- 2) zmniejszenie wartości bilansowej o dokonane płatności z tytułu opłat leasingowych;
- 3) zaktualizowanie wyceny wartości bilansowej w celu uwzględnienia wszelkiej ponownej oceny lub modyfikacji umowy leasingu, lub w celu uwzględnienia zaktualizowanych zasadniczo stałych opłat leasingowych, w tym podwyżek lub obniżek wynikających ze zmian indeksów w przypadku umów indeksowanych współczynnikami rynkowymi.

Aktualizacja zobowiązania wymaga zdyskontowania zaktualizowanych opłat leasingowych uaktualnioną krańcową stopą procentową.

(ii) Zasady rachunkowości stosowane do 31 grudnia 2018 roku

Do dnia 31 grudnia 2018 roku Bank był stroną umów leasingowych na podstawie, których przejął do odpłatnego używania obce środki trwale przez uzgodniony okres. Zawarte przez Bank umowy miały charakter leasingu operacyjnego.

W przypadku umów leasingu operacyjnego przedmiot leasingu nie był ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Całość opłat z tytułu leasingu operacyjnego była ujmowana jako koszty w rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

2.7.13. Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych

Na każdy dzień bilansowy Bank ocenia, czy istnieją jakiegokolwiek przesłanki wskazujące na to, że mogła nastąpić utrata wartości aktywów. W razie stwierdzenia, że przesłanki takie zachodzą, lub w razie konieczności przeprowadzenia corocznego testu sprawdzającego, czy nastąpiła utrata wartości, Bank dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów.

Wartość odzyskiwalna składnika aktywów odpowiada wartości godziwej tego składnika aktywów pomniejszonej o koszty sprzedaży lub wartości użytkowej, zależnie od tego, która z tych wartości jest wyższa. Wartość tę Bank ustala dla poszczególnych aktywów, chyba że dany składnik aktywów nie generuje samodzielnie wpływów pieniężnych, które w większości są niezależne od tych, które są generowane przez inne aktywa lub grupy aktywów. Jeśli wartość bilansowa składnika aktywów jest wyższa niż jego wartość odzyskiwalna, ma miejsce utrata wartości i Bank dokonuje wówczas odpisu do ustalonej wartości odzyskiwalnej. Przy szacowaniu wartości użytkowej Bank dyskontuje prognozowane przepływy pieniężne do ich wartości bieżącej przy zastosowaniu stopy dyskontowej przed uwzględnieniem skutków opodatkowania, która odzwierciedla bieżące rynkowe oszacowanie wartości pieniądza w czasie oraz ryzyko typowe dla danego składnika aktywów.

Do określania wartości godziwej, pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży, używany jest odpowiedni model wyceny.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów dotyczących działalności kontynuowanej Bank ujmuje w rachunku zysków i strat w tych kategoriach kosztów zgodnych z funkcją tych aktywów, z wyłączeniem aktywów wcześniej przeszacowanych, w przypadku których przeszacowanie zostało odniesione na kapitał. Wówczas odpis z tytułu utraty wartości jest także ujmowany w kapitałach do wartości wcześniejszych przeszacowań.

Dla aktywów, z wyłączeniem wartości firmy, na koniec każdego okresu obrachunkowego Bank dokonuje oceny, czy istnieją jakiegokolwiek przesłanki wskazujące na to, że wcześniej ujęte odpisy z tytułu utraty wartości są nadal zasadne i czy nie powinny zostać pomniejszone. Jeżeli takie przesłanki występują, Bank szacuje wartość odzyskiwalną tego składnika aktywów. Poprzednio ujęty odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości ulega odwróceniu wtedy i tylko wtedy, gdy od czasu ujęcia ostatniego odpisu aktualizującego nastąpiła zmiana

wartości szacunkowych stosowanych do ustalenia wartości odzyskiwalnej danego składnika aktywów. W takim przypadku, podwyższa się wartość bilansową składnika aktywów do wysokości jego wartości odzyskiwalnej.

Podwyższona kwota nie powinna przekroczyć wartości bilansowej składnika aktywów, jaka zostałaby ustalona (po odjęciu umorzenia), gdyby w ubiegłych latach w ogóle nie ujęto odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości tego składnika aktywów. Odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości składnika aktywów Bank ujmuje w rachunku zysków i strat, chyba że dany składnik aktywów wykazywany jest w wartości przeszacowanej, w którym to przypadku odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości traktuje się jako zwiększenie kapitału z aktualizacji wyceny.

Powyższe kryteria mają także zastosowanie w ocenie, czy nastąpiła utrata wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania.

Bank testuje niefinansowe aktywa trwale o nieokreślonym okresie użytkowania pod kątem utraty wartości przynajmniej raz w roku. Test ten Bank przeprowadza dla poszczególnych aktywów.

2.7.14. Rezerwy

Rezerwy, w tym na zobowiązania pozabilansowe, tworzone są wówczas, gdy na Banku ciąży istniejący obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych, i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków uosabiających korzyści ekonomiczne, oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania.

Jeżeli Bank spodziewa się, że wydatki objęte rezerwą zostaną zwrócone, na przykład na mocy umowy ubezpieczenia, wówczas zwrot ten jest ujmowany jako odrębny składnik aktywów, ale tylko wtedy, gdy jest rzeczą praktycznie pewną, że zwrot ten rzeczywiście nastąpi. Koszty dotyczące danej rezerwy są wykazywane w rachunku zysków i strat po pomniejszeniu o wszelkie zwroty.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest dyskontowana, przy zastosowaniu bieżącej stopy dyskontowej nieuwzględniającej podatku, odzwierciedlającej ewentualne ryzyko związane z danym zobowiązaniem. Jeżeli kwota rezerwy została zdyskontowana, zwiększenie rezerwy w związku z upływem czasu jest ujmowane jako koszty finansowania zewnętrznego.

(i) Rezerwy na świadczenia pracownicze

Zgodnie z Kodeksem Pracy pracownicy Banku mają prawo do odpraw emerytalnych, rentowych oraz pośmiertnych w momencie odchodzenia na emeryturę, rentę lub śmierci. Bank okresowo dokonuje wyliczenia aktuarialnego rezerwy na przyszłe zobowiązania wobec pracowników.

Rezerwa na wynikające z Kodeksu Pracy odprawy emerytalne, rentowe i pośmiertne tworzona jest indywidualnie dla każdego pracownika na podstawie wyceny aktuarialnej sporządzanej okresowo przez niezależną firmę doradztwa aktuarialnego. Wycena rezerw na świadczenia pracownicze dokonywana jest z zastosowaniem technik i założeń aktuarialnych. W kalkulacji rezerwy uwzględnia się wszystkie odprawy emerytalne, rentowe i pośmiertne, które mogą być w przyszłości wypłacone. Naliczone rezerwy są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane, z uwzględnieniem rotacji zatrudnienia i dotyczą okresu do końca okresu sprawozdawczego. Zyski lub straty z obliczeń aktuarialnych są rozpoznawane w innych całkowitych dochodach.

Bank tworzy rezerwę na przyszłe zobowiązania z tytułu odszkodowań i odpraw pieniężnych wypłacanych pracownikom, z którymi przed dniem bilansowym zostaje rozwiązany stosunek pracy z przyczyn niedotyczących pracowników.

(ii) Rezerwy na zobowiązania z tytułu spraw spornych

Rezerwy na zobowiązania z tytułu toczących się postępowań spraw spornych tworzone są na ryzyko poniesienia przez Bank niekorzystnych skutków finansowych, w tym w szczególności wypływu środków finansowych.

Wpływ środków lub inne zdarzenia uznawane są za prawdopodobne, gdy prawdopodobieństwo zaistnienia zdarzenia jest większe od prawdopodobieństwa, że zdarzenie nie nastąpi. Jeżeli w toku przeprowadzenia szacunku okaże się, że prawdopodobieństwo wypływu środków jest istotne, wówczas Bank ujmuje w rachunku zysków i strat oszacowaną wartość rezerwy.

2.7.15. Rozliczenia międzyokresowe

(i) Rozliczenia międzyokresowe kosztów czynne

Koszty rozliczane w czasie dotyczą poszczególnych rodzajów wydatków, których rozliczenie w ciężar rachunku zysków i strat nastąpi stosownie do upływu czasu w przyszłych okresach sprawozdawczych. Odpisy czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów Bank dokonuje na koniec każdego miesiąca. Składnikami kosztów rozliczanych w czasie są przede wszystkim wydatki wynikające ze świadczeń wykonanych na rzecz Banku przez kontrahentów oraz opłacone z góry koszty ubezpieczeń, które zostaną rozliczone w następnych okresach. Opłacone z góry koszty klasyfikowane do czynnych rozliczeń międzyokresowych, w tym koszty ubezpieczeń, które zostaną rozliczone w następnych okresach sprawozdawczych Bank prezentuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Pozostałe aktywa”.

(ii) Rozliczenia międzyokresowe kosztów bierne i przychody przyszłych okresów

Składnikami kosztów rozliczanych w czasie są rezerwy na koszty rzeczowe wynikające ze świadczeń wykonanych na rzecz Banku przez kontrahentów, które zostaną rozliczone w następnych okresach. W szczególności jako bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów Bank ujmuje zobowiązania wobec pracowników z tytułu niewykorzystanych urlopów, premii uznaniowych oraz utworzone rezerwy na zobowiązania. Koszty rozliczane w czasie Bank prezentuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Pozostałe zobowiązania”. Przychody przyszłych okresów to głównie prowizje rozliczane liniowo oraz inne dochody pobrane z góry, których rozliczenie do rachunku zysków i strat nastąpi w przyszłych okresach sprawozdawczych. Przychody rozliczane w czasie Bank prezentuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Pozostałe zobowiązania”.

2.7.16. Pozostałe składniki jednostkowego sprawozdania finansowego

(i) Należności handlowe oraz inne należności

Należności handlowe i inne należności prezentowane jako składnik „Pozostałych aktywów” Bank ujmuje w kwocie wymaganej zapłaty pomniejszonej o odpisy na oczekiwane straty kredytowe. Bank zastosował uproszczone podejście w zakresie szacowania odpisu na oczekiwane straty kredytowe i ujmuje odpis w kwocie równej oczekiwany stratom kredytowym w całym okresie życia należności.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wartość należności Bank ustala poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie należności w związku z upływem czasu Bank ujmuje w rachunku zysków i strat w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne”.

(ii) Zobowiązania handlowe

Zobowiązania handlowe prezentowane jako składnik „Pozostałych zobowiązań”, inne niż zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu, Bank ujmuje w kwocie wymaganej zapłaty. Długoterminowe zobowiązania handlowe podlegają dyskontowaniu na dzień początkowego ujęcia i na dzień bilansowy.

(iii) Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży

Do aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży klasyfikowane są aktywa trwale, w przypadku, jeśli ich wartość bilansowa zostanie odzyskana przede wszystkim w drodze transakcji sprzedaży, a nie poprzez ich dalsze wykorzystanie.

Sytuacja taka ma miejsce, gdy pojedynczy składnik aktywów (lub grupa) jest przeznaczony do natychmiastowej sprzedaży w jego bieżącym stanie z uwzględnieniem jedynie normalnych i zwyczajowo przyjętych warunków dla sprzedaży tego typu aktywów oraz jego sprzedaż jest wysoce prawdopodobna, gdy zostaną łącznie spełnione następujące warunki:

- 1) sprzedaż jest wysoce prawdopodobna, gdy przedstawiciele odpowiedniego poziomu kierownictwa są zdecydowani do wypełnienia planu sprzedaży składnika aktywów (lub grupy do zbycia);
- 2) aktywny program znalezienia nabywcy został rozpoczęty;

- 3) składnik aktywów (lub grupa do zbycia) musi być aktywnie oferowany na sprzedaż po cenie, która jest racjonalna w odniesieniu do jego bieżącej wartości godziwej, należy oczekiwać, że sprzedaż zostanie ujęta jako sprzedaż zakończona w czasie jednego roku od dnia klasyfikacji, z wyjątkiem sytuacji dopuszczonych przez MSSF 5 ust. 9, a działania potrzebne do zakończenia planu sprzedaży wskazują, że jest mało prawdopodobne, iż zostaną poczynione znaczące zmiany w tym planie albo, że plan zostanie zarzucony.

Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży Bank ujmuje w kwocie niższej z dwóch: wartości bilansowej lub wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia tych aktywów. Dla aktywów zaklasyfikowanych do tej kategorii nie nalicza się amortyzacji.

W przypadku, gdy kryteria klasyfikacji do grupy aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży nie są dłużej spełniane, Bank zaprzestaje klasyfikacji tego składnika aktywów (lub grupy do zbycia) jako przeznaczonego do sprzedaży oraz dokonuje reklasyfikacji do odpowiedniej kategorii aktywów.

W takim przypadku Bank wycenia składnik aktywów, który nie jest dłużej klasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży (lub nie wchodzi już w skład grupy przeznaczonej do sprzedaży) w kwocie niższej z:

- 1) jego wartości bilansowej z dnia poprzedzającego klasyfikację składnika aktywów (lub grupy do zbycia) jako przeznaczony do sprzedaży, skorygowanej o amortyzację lub aktualizację wyceny, która zostałaby ujęta, gdyby składnik aktywów (lub grupa do zbycia) nie został zaklasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży;
- 2) jego wartości odzyskiwalnej z dnia podjęcia decyzji o braku jego sprzedaży.

(iv) Udzielone zobowiązania pozabilansowe

W ramach działalności operacyjnej Bank zawiera transakcje, które w momencie ich zawarcia nie są ujmowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako aktywa lub zobowiązania, lecz powodują powstanie zobowiązań warunkowych. Zobowiązanie warunkowe jest:

- 1) możliwym obowiązkiem, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, których istnienie zostanie potwierdzone dopiero w momencie wystąpienia lub niewystąpienia jednego lub większej ilości niepewnych przyszłych zdarzeń, które nie w pełni podlegają kontroli Banku;
- 2) obecnym obowiązkiem, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, ale nie jest ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, ponieważ nie jest prawdopodobne, aby konieczne było wydatkowanie środków pieniężnych lub innych aktywów w celu wypełnienia obowiązku lub kwoty zobowiązania nie można oszacować w sposób wiarygodny.

Na udzielone zobowiązania pozabilansowe obarczone ryzykiem braku wywiązania się zleceniodawcy z warunków umowy tworzone są rezerwy zgodnie z MSR 37. Najistotniejsze pozycje udzielonych zobowiązań pozabilansowych stanowią przyznane linie kredytowe oraz kredyty w rachunkach bieżących.

W momencie początkowego ujęcia umowę gwarancji finansowej wycenia się do wartości godziwej. Po początkowym ujęciu wycenia się ją według wartości wyższej z:

- 1) kwoty odpisu na oczekiwane straty kredytowe określonej zgodnie z MSSF 9 „Instrumenty finansowe”;
- 2) wartości początkowej pomniejszonej, w odpowiednich przypadkach, o skumulowane odpisy amortyzacyjne ujęte zgodnie z MSSF 15 „Przychody z umów z klientami”.

2.7.17. Ujmowanie przychodów

(i) Wynik z tytułu odsetek

W przypadku aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu, przychody i koszty odsetkowe Bank ujmuje z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej, która dyskontuje oszacowane przyszłe pieniężne wpływy lub płatności dokonywane w oczekiwanym okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego, a w uzasadnionych przypadkach w okresie krótszym, do bilansowej wartości brutto składnika aktywów lub zobowiązania finansowego. Przy wyliczaniu efektywnej stopy procentowej Bank dokonuje oszacowania przepływów pieniężnych, uwzględniając wszelkie postanowienia umowy instrumentu finansowego, jednakże nie uwzględnia potencjalnych przyszłych strat związanych z nieściągalnością kredytów. W przypadku,

gdy Bank zmienia oszacowania płatności udzielonych lub otrzymanych, koryguje wartość bilansową składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego. Korekta jest wyliczana z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej instrumentu finansowego i ujmowana jest jako przychód lub koszt odsetkowy w rachunku zysków i strat.

Przychody z tytułu odsetek obejmują odsetki, rozliczone dyskonto i premie oraz rozliczone prowizje otrzymane lub należne z tytułu kredytów, lokat międzybankowych, transakcji z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu, oraz innych aktywów finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie lub według wartości godziwej przez wynik finansowy lub przez inne całkowite dochody.

Przychody z tytułu odsetek Bank oblicza od wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych, za wyjątkiem zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości na moment początkowego ujęcia (POCI) oraz składników aktywów finansowych dotkniętych utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (koszyk 3).

W przypadku aktywów finansowych z rozpoznaną utratą wartości na dzień początkowego ujęcia (POCI), wartość odsetek, które są ujmowane w przychodach z tytułu odsetek wyliczana jest od zamortyzowanego kosztu (wartości bilansowej netto) aktywa finansowego przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej dla danego aktywa finansowego, skorygowanej o ryzyko kredytowe.

W przypadku aktywów finansowych, dla których utrata wartości została rozpoznana po dniu początkowego ujęcia (koszyk 3), wartość odsetek, które rozpoznawane są w przychodach wyliczana jest od zamortyzowanego kosztu (wartości bilansowej netto) aktywa finansowego przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej dla danego aktywa finansowego, „zamrożonej” na moment zidentyfikowania utraty wartości. Koszty okresu sprawozdawczego dotyczące zobowiązań z tytułu odsetek od rachunków klientów oraz zobowiązań z tytułu emisji własnych papierów wartościowych ujmowane są w rachunku zysków i strat z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

(ii) Wynik z tytułu prowizji i opłat

Opłaty i prowizje obejmują głównie kwoty zapłacone przez klientów od wykonywanych operacji bankowych na rachunkach, rozliczone prowizje z tytułu udzielenia kredytów w rachunku bieżącym oraz rewalwingowych, rozliczone prowizje z tytułu obsługi kart płatniczych oraz kart kredytowych.

Opłaty i prowizje powiązane bezpośrednio z powstaniem aktywów finansowych, dla których określono harmonogram spłat ujmowane są w rachunku zysków i strat jako element efektywnej stopy procentowej i prezentowane są w pozycji „Przychody z tytułu odsetek”.

Opłaty i prowizje związane z produktami bankowymi bez określonych harmonogramów spłat, w tym w szczególności prowizje od kredytów w rachunku bieżącym, kart kredytowych, kredytów rewalwingowych oraz zobowiązań warunkowych, rozliczane są liniowo w okresie trwania kontraktu i ujmowane w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik z tytułu prowizji i opłat”.

Opłaty za zobowiązanie się Banku do udzielenia kredytu lub pożyczki są odraczane do momentu powstania aktywów finansowych, a następnie podlegają rozliczeniu jako element efektywnej stopy procentowej lub liniowo, w zależności od rodzaju instrumentu finansowego.

Pozostałe opłaty i prowizje są rozpoznawane w rachunku zysków i strat w momencie wykonania usługi.

Przychody i koszty z tytułu prowizji w związku z oferowaniem produktów ubezpieczeniowych

Bank oferuje produkty typu bancassurance, tj. produkty ubezpieczeniowe sprzedawane w placówkach Banku. Przed wdrożeniem produktu ubezpieczeniowego analizie podlega treść ekonomiczna produktu, w tym w szczególności pod kątem bezpośredniego powiązania produktu ubezpieczeniowego z instrumentem finansowym lub spełnienia kryteriów niezależności tych produktów w celu właściwego ujęcia w rachunku zysków i strat przychodów i kosztów z tytułu oferowania produktów ubezpieczeniowych.

W przypadku stwierdzenia powiązania produktu ubezpieczeniowego z instrumentem finansowym oferowanym przez Bank, uzyskiwane z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych opłaty stanowią integralną część wynagrodzenia z tytułu sprzedaży instrumentu finansowego.

Otrzymywane bądź należne Bankowi wynagrodzenie z tytułu oferowania produktów ubezpieczeniowych bezpośrednio powiązanych z instrumentami finansowymi wycenianymi według zamortyzowanego kosztu, Bank rozlicza metodą efektywnej stopy procentowej. Wynik rozliczenia rozpoznawany jest w rachunku zysków i strat w pozycji „Przychody z tytułu odsetek”.

Przychody od produktów ubezpieczeniowych powiązanych z instrumentem finansowym (produktem bankowym), których rozliczenie przebiega w cyklu miesięcznym, rozpoznawane są jednorazowo w rachunku zysków i strat w pozycji „Przychody z tytułu prowizji i opłat”.

Koszty bezpośrednio związane ze sprzedażą produktu ubezpieczeniowego rozliczane są zgodnie z zasadą współmierności przychodów i kosztów, jako:

- 1) element zamortyzowanego kosztu instrumentu finansowego, z którym są związane, w przypadku gdy przychody związane ze sprzedażą produktu ubezpieczeniowego są rozliczane metodą efektywnej stopy procentowej;
- 2) jednorazowo, w przypadku gdy przychody związane ze sprzedażą produktu ubezpieczeniowego są rozpoznawane jednorazowo w rachunku zysków i strat.

Otrzymane bądź należne Bankowi wynagrodzenie z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych niepowiązanych z instrumentami finansowymi rozpoznawane jest w rachunku zysków i strat w pozycji „Przychody z tytułu prowizji i opłat”.

W przypadku jeżeli Bank wykonuje na rzecz ubezpieczyciela jakiejkolwiek czynności lub usługi wynikające z oferowanych produktów ubezpieczeniowych, wynagrodzenie rozliczane jest w czasie obowiązywania umowy ubezpieczenia, przy uwzględnieniu zasady współmierności przychodów i kosztów oraz z zachowaniem zasady określenia stopnia zaawansowania usługi lub czynności.

W przypadku jeżeli wyniki analizy treści ekonomicznej produktów ubezpieczeniowych wskażą, że Bank nie wykonuje na rzecz zakładu ubezpieczeń żadnych czynności lub usług wynikających z oferowanych produktów ubezpieczeniowych, za wyjątkiem usług zawarcia umowy ubezpieczeniowej i przekazanie składki, należne lub otrzymane wynagrodzenie, zaliczane jest jednorazowo do rachunku zysków i strat jako przychody z tytułu prowizji w dniu rozpoczęcia lub odnowienia polisy ubezpieczeniowej.

(iii) Przychody z tytułu dywidend

Przychody z tytułu dywidend są ujmowane w rachunku zysków i strat Banku w dniu ustalenia praw do ich otrzymania.

(iv) Wynik na działalności podstawowej

Na wynik z działalności podstawowej Banku składają się:

- 1) przychody i koszty z tytułu odsetek;
- 2) przychody i koszty z tytułu prowizji;
- 3) przychody z tytułu dywidend;
- 4) wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany, który zawiera:
 - a) zyski lub straty powstałe w wyniku zbycia instrumentów finansowych zakwalifikowanych do aktywów lub zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz efekt ich wyceny do wartości godziwej,
 - b) wynik z pozycji wymiany wynikający ze zrealizowanych różnic kursowych oraz różnic kursowych powstałych w wyniku przeliczenia aktywów i zobowiązań wyrażonych w walutach obcych (niezrealizowane różnice kursowe);
- 5) wynik z tytułu zaprzestania ujmowania oraz przeklasyfikowania instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, który zawiera:
 - a) zyski lub straty powstałe w wyniku zbycia instrumentów finansowych zakwalifikowanych do aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu,

- b) zyski lub straty powstałe w wyniku zbycia kapitałowych instrumentów finansowych zakwalifikowanych do aktywów finansowych wyznaczonych do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody,
 - c) zyski lub straty wynikające z przeklasyfikowania aktywów finansowych z kategorii wycenianych w zamortyzowanym koszcie do kategorii aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy w kwocie stanowiącej różnicę pomiędzy zamortyzowanym kosztem tego składnika aktywów finansowych a jego wartością godziwą na dzień przeklasyfikowania,
 - d) zyski lub straty powstałe w wyniku zbycia dłużnych papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody,
 - e) zyski lub straty wynikające z przeklasyfikowania dłużnych instrumentów finansowych z kategorii wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody do kategorii składników wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy w kwocie uprzednich skumulowanych zysków lub strat ujętych w innych całkowitych dochodach;
- 6) w przypadku, gdy Bank w momencie początkowego ujęcia dokona nieodwołalnego wyboru dotyczącego przedstawiania w innych całkowitych dochodach późniejszych zmian wartości godziwej inwestycji w instrument kapitałowy emitowany w walucie obcej, zyski lub straty z tytułu różnic kursowych powstałych na takim instrumencie ujmowane są w innych całkowitych dochodach.

(v) Pozostałe przychody i koszty operacyjne

W pozycji pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych Bank wykazuje pozycje niezwiązane bezpośrednio z podstawową działalnością operacyjną.

Pozostałe przychody operacyjne obejmują głównie zyski z tytułu sprzedaży towarów i usług, przychody z tytułu sprzedaży lub likwidacji składników aktywów trwałych i aktywów przejętych za długi, zyski z tytułu sprzedaży jednostek zależnych i stowarzyszonych, kwoty odzyskanych należności nieściągalnych, w tym spłaty wierzytelności wyłączonych z bilansu, kwoty otrzymanych odszkodowań, kar, grzywien i dotacji, przychodów z tytułu dzierżawy/najmu nieruchomości oraz rozwiązanych rezerw na sprawy sporne.

Na pozostałe koszty operacyjne składają się głównie wydatki na zakup towarów i usług niefinansowych, straty z tytułu sprzedaży lub likwidacji majątku trwałego w tym aktywów przejętych za długi, straty z tytułu sprzedaży jednostek zależnych i stowarzyszonych, koszty windykacji należności, koszty płaconych odszkodowań, koszty rezerw na sprawy sporne oraz rezerw na pozostałe zobowiązania, a także koszty przekazanych darowizn.

(vi) Wynik z działalności operacyjnej

Na wynik na działalności operacyjnej składa się wynik na działalności podstawowej, pozostałe przychody i koszty operacyjne, ogólne koszty administracyjne, które składają się z kosztów świadczeń pracowniczych, kosztów zakupu towarów i usług, kosztów działalności i kosztów odpisów amortyzacyjnych. Na wynik z działalności operacyjnej składa się także wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe.

2.7.18. Podatki

(i) Podatek bieżący

Zobowiązania i należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego za okres bieżący i okresy poprzednie Bank wycenia w wysokości kwoty przewidywanej zapłaty na rzecz organów podatkowych lub w przypadku należności - podlegających zwrotowi od organów podatkowych, z zastosowaniem stawek podatkowych i przepisów podatkowych, które na dzień bilansowy prawnie już obowiązywały lub proces legislacyjny ich zatwierdzenia był w zasadzie zakończony.

Bieżący podatek dochodowy dotyczący pozycji ujętych bezpośrednio w kapitale własnym, Bank ujmuje bezpośrednio w kapitale własnym.

(ii) Podatek odroczony

Na potrzeby sprawozdawczości finansowej, odroczony podatek dochodowy Bank oblicza metodą zobowiązań bilansowych w stosunku do różnic przejściowych występujących na dzień bilansowy między wartością podatkową aktywów i zobowiązań, a ich wartością bilansową wykazaną w sprawozdaniu finansowym.

Rezerwa na podatek odroczony ujmowana jest w odniesieniu do wszystkich dodatnich różnic przejściowych z wyjątkiem przypadku, gdy:

- 1) rezerwa na odroczony podatek dochodowy powstaje w wyniku początkowego ujęcia wartości firmy lub innego składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji niestanowiącej połączenia jednostek i w chwili jej zawierania nie ma wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową;
- 2) wynikają z inwestycji w jednostkach zależnych lub stowarzyszonych, a terminy ich odwracania się podlegają kontroli przez Bank oraz gdy prawdopodobne jest, iż w dającej się przewidzieć przyszłości różnice przejściowe nie ulegną odwróceniu.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego Bank ujmuje w odniesieniu do wszystkich ujemnych różnic przejściowych, jak również niewykorzystanych ulg podatkowych i niewykorzystanych strat podatkowych przeniesionych na następne lata, w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli wykorzystać te różnice, ulgi i straty z wyjątkiem przypadku, gdy:

- 1) aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego dotyczące ujemnych różnic przejściowych powstają w wyniku początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji niestanowiącej połączenia jednostek i w chwili jej zawierania nie mają wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową;
- 2) w przypadku ujemnych różnic przejściowych z tytułu inwestycji w jednostkach zależnych lub stowarzyszonych, składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego jest ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jedynie w takiej wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, iż w dającej się przewidzieć przyszłości różnice przejściowe ulegną odwróceniu i osiągnięty zostanie dochód do opodatkowania, który pozwoli na potrącenie ujemnych różnic przejściowych.

Wartość bilansową składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego Bank weryfikuje na każdy dzień bilansowy i dokonuje stosownego obniżenia, o ile przestało być prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do częściowego lub całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Nieujęty składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego podlega ponownej ocenie na każdy dzień bilansowy i jest ujmowany do wysokości odzwierciedlającej prawdopodobieństwo osiągnięcia w przyszłości dochodów do opodatkowania, które pozwolą na zrealizowanie tego składnika aktywów.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz rezerwy na podatek odroczony wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub rezerwa rozwiązana, przyjmując za podstawę stawki podatkowe i przepisy podatkowe, które na dzień bilansowy prawnie już obowiązywały lub proces legislacyjny ich zatwierdzenia był w zasadzie zakończony.

Odroczony podatek dochodowy dotyczący pozycji ujętych bezpośrednio w innych całkowitych dochodach ujmowany jest winnych całkowitych dochodach.

Bank kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego na mocy posiadanego tytułu prawnego do przeprowadzenia kompensat aktywów z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

2.7.19. Kapitały własne

Kapitał zakładowy wykazywany jest w wysokości zgodnej ze statutem Banku oraz wpisem do rejestru sądowego według wartości nominalnej. Pozostałe kapitały własne Bank wykazuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej z uwzględnieniem ich podziału na rodzaje zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i z postanowieniami statutu Banku. Do kapitałów własnych Bank zalicza wynik netto za okres bieżący, niepodzielony zysk lub

niepokrytą stratę z okresów poprzednich oraz wynik wyceny aktywów finansowych, które są wyceniane przez inne całkowite dochody.

Kapitały własne stanowią:

- 1) kapitał zakładowy – wykazywany w wysokości zgodnej ze statutem oraz wpisem do rejestru przedsiębiorców według wartości nominalnej;
- 2) akcje własne – skupione akcje Banku wchodzące w skład kapitału zakładowego, lecz niebędące w posiadaniu akcjonariuszy - akcje własne prezentowane są w wartości ujemnej;
- 3) kapitał zapasowy - tworzony jest z corocznych odpisów z zysku netto z przeznaczeniem na pokrycie strat, jakie mogą wyniknąć w związku z działalnością Banku. Coroczne odpisy na kapitał zapasowy powinny wynosić co najmniej 8% zysku netto i dokonywane są do czasu osiągnięcia przez ten kapitał wysokości co najmniej jednej trzeciej kapitału zakładowego. Do kapitału zapasowego zalicza się nadwyżki osiągnięte przy emisji akcji powyżej ich wartości nominalnej. Kapitał zapasowy pomniejszany jest o koszty bezpośrednio związane z emisją akcji własnych;
- 4) inne całkowite dochody - obejmują skutki wyceny aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody, zyski lub straty aktuarialne stanowiące korektę założeń przyjętych do kalkulacji rezerw na świadczenia pracownicze, różnice kursowe powstałe w wyniku wyceny instrumentów kapitałowych wyrażonych w walutach obcych, dla których dokonano wyboru wyceny do wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz skutki wyceny i wartość podatku odroczonego dla pozycji stanowiących różnice przejściowe ujęte w pozycji innych całkowitych dochodów;
- 5) niepodzielony wynik finansowy z lat ubiegłych - obejmujący niepodzielone zyski i niepokryte straty z lat ubiegłych;
- 6) wynik roku bieżącego – zysk lub strata wynikająca z rachunku zysków i strat za okres, za który sporządzane jest sprawozdanie finansowe. Zysk lub strata netto uwzględnia podatek dochodowy;
- 7) pozostałe kapitały:
 - a) fundusz ogólnego ryzyka w Banku tworzony jest zgodnie z ustawą Prawo bankowe, z zysku po opodatkowaniu i przeznaczony jest na niezidentyfikowane ryzyka działalności Banku;
 - b) kapitały rezerwowe służące celom określonym w statucie tworzone z odpisów z zysku oraz wynik netto ze sprzedaży kapitałowych papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Wykupione akcje własne są ujmowane przez Bank według ceny nabycia i pomniejszają kapitał własny do momentu ich anulowania. Zyski lub straty ponoszone przy wykupie, sprzedaży lub umorzeniu akcji własnych nie wpływają na rachunek zysków i strat. Różnica pomiędzy wartością bilansową, a ceną zakupu, w przypadku ponownego wydania akcji, jest ujmowana w ramach nadwyżki ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej. Prawa przypisane do akcji własnych są anulowane i nie jest do nich alokowane prawo do dywidendy.

(i) Dywidendy

Dywidendy, które zostały zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie, ale nie zostały wypłacone na dzień bilansowy, Bank ujmuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Pozostałe zobowiązania”.

2.7.20. Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych (ZFŚS)

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych Bank tworzy ZFŚS. Celem Funduszu jest finansowanie działalności socjalnej na rzecz pracowników. Zobowiązania Funduszu stanowią zakumulowane odpisy dokonane przez Bank na rzecz ZFŚS pomniejszone o bezzwrotne wydatki z ZFŚS. W Banku nie występuje majątek socjalny, całość zobowiązań z tytułu ZFŚS wyrażona jest w środkach pieniężnych zgromadzonych na wyodrębnionym rachunku bankowym.

Ze względu na fakt, że aktywa ZFŚS nie stanowią aktywów Banku, Bank w sprawozdaniu z sytuacji finansowej dokonał kompensaty aktywów i zobowiązań Funduszu. W związku z powyższym saldo z tytułu ZFŚS

w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Banku na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz na dzień 31 grudnia 2018 roku wyniosło zero.

2.7.21. Transakcje i salda w walutach obcych

Sprawozdanie finansowe zostało przygotowane w polskich złotych. Polski złoty jest walutą funkcjonalną Banku oraz walutą podstawowego środowiska gospodarczego, w którym działa Bank.

Transakcje wyrażone w walutach obcych przelicza się na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego w dniu transakcji. Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Bank przelicza:

- 1) pozycje pieniężne w walucie obcej przy zastosowaniu kursu zamknięcia, tj. kursu średniego ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski, obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego;
- 2) pozycje niepieniężne wyceniane według historycznej ceny nabycia wyrażonej w walucie obcej przy zastosowaniu kursu wymiany z dnia transakcji;
- 3) pozycje niepieniężne wyceniane w wartości godziwej wyrażonej w walucie obcej przeliczane są przy zastosowaniu kursów wymiany, które obowiązywały w dniu, na który wartość godziwa została ustalona.

Zyski lub straty kursowe z tytułu rozliczenia tych transakcji oraz wyceny bilansowej aktywów i zobowiązań pieniężnych wyrażonych w walutach obcych ujmuje się w rachunku zysków i strat.

Dla potrzeb wyceny bilansowej zostały przyjęte następujące kursy:

	31.12.2019	31.12.2018
EUR	4,2585	4,3000
USD	3,7977	3,7597

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

2.8. Wprowadzenie nowych standardów i interpretacji oraz zmian standardów i interpretacji

2.8.1. Nowe standardy i interpretacje

Standard/interpretacja	Data wejścia w życie	Opis zmian i wpływ na sprawozdanie
MSR 19 (zmiana) „Świadczenia pracownicze”	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie.	Zmiana MSR 19 wymaga aby po zmianie planu zastosować zaktualizowane założenia do wyceny w celu ustalenia bieżących kosztów usług i odsetek netto za pozostałą część okresu sprawozdawczego. W ocenie Banku powyższa zmiana standardu nie miała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Banku.
MSR 28 (zmiana) „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie.	Zmiana MSR28 dotyczy sposobu wyceny inwestycji długoterminowych w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach. W ocenie Banku powyższa zmiana standardu nie miała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Banku.
MSSF 9 (zmiana) „Instrumenty Finansowe”	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie.	Zmiana do MSSF 9 dotyczy charakterystyki opcji przedpłaty z ujemną kompensatą, które wprowadzają zapisy dotyczące kontraktów z opcją przedpłaty, w których pożyczkodawca może być zmuszony do zaakceptowania kwoty przedpłaty, która jest znacznie niższa niż niespłacone kwoty kapitału i odsetek. Taka kwota przedpłaty mogłaby stanowić płatność dla kredytobiorcy od pożyczkodawcy, a nie rekompensatę od kredytobiorcy dla kredytodawcy. Taki składnik aktywów finansowych będzie kwalifikował się do wyceny według zamortyzowanego kosztu lub według wartości godziwej przez inne całkowite dochody (w zależności od modelu biznesowego spółki), aczkolwiek ujemna rekompensata musi stanowić uzasadnioną rekompensatę za wcześniejszą spłatę kontraktu. W ocenie Banku powyższa zmiana standardu nie miała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Banku.
MSSF 16 „Leasing”	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie.	Nowy standard ustanawia zasady ujęcia, wyceny, prezentacji oraz ujawnień dotyczących leasingu. Wszystkie transakcje leasingu skutkują uzyskaniem przez leasingobiorcę prawa do użytkowania aktywa oraz zobowiązania z tytułu obowiązku zapłaty. Tym samym, MSSF 16 znosi klasyfikację leasingu operacyjnego i leasingu finansowego zgodnie z MSR 17 i wprowadza jeden model dla ujęcia księgowego leasingu przez leasingobiorcę. Wpływ na sprawozdanie finansowe wdrożenia tego standardu opisany jest w nocie poniżej.
KIMSF 23”Niepewność związana z ujęciem podatku dochodowego”	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie.	Niniejsza interpretacja nakłada na jednostkę sprawozdawczą obowiązek stosowania osądu w stosunku do obowiązku podatkowego rozpatrując go indywidualnie lub grupowo. Decyzja osądu powinna opierać się na podejściu zapewniającym lepsze prognozy rozwiązania niepewności. W ocenie Banku powyższa interpretacja nie miała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Banku.
Roczny program poprawek 2015-2017 (zmiany)	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie.	Zmiany rocznych poprawek zostały ukierunkowane głównie na rozwiązanie nieścisłości oraz doprecyzowanie słownictwa. W ocenie Banku roczny program poprawek nie miał istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Banku
MSR 12 „Podatek dochodowy”, MSR 23 „Koszty finansowania zewnętrznego”, MSSF 11 „Wspólne ustalenia umowne”, MSSF 3 „Połączenia jednostek”		

MSSF 16 Leasing

Standard obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie i zastąpił uprzednio obowiązujący MSR 17 Leasing oraz interpretacje KIMSF 4, SKI 15, 27.

Nowy standard wprowadza jeden model ujęcia leasingu w księgach rachunkowych leasingobiorcy, zbieżny z ujęciem leasingu finansowego w ramach MSR 17. Zgodnie z MSSF 16 umowa jest leasingiem lub zawiera leasing, jeśli przekazuje prawo do kontroli użytkowania zidentyfikowanego składnika aktywów na dany okres w zamian za wynagrodzenie.

Zasadniczym elementem różniącym definicje leasingu z MSR 17 i z MSSF 16 jest wymóg sprawowania kontroli nad użytkowaniem, składnikiem aktywów, wskazanym w umowie wprost lub w sposób dorozumiany. Przeniesienie prawa do użytkowania ma miejsce wówczas, gdy mamy do czynienia ze zidentyfikowanym składnikiem aktywów, w odniesieniu do którego leasingobiorca ma prawo do praktycznie wszystkich korzyści ekonomicznych i kontroluje wykorzystanie składnika aktywów w danym okresie.

W przypadku gdy definicja leasingu jest spełniona, ujmuje się prawo do użytkowania składnika aktywów wraz z odpowiednim zobowiązaniem z tytułu leasingu ustalonym w wysokości zdyskontowanych przyszłych płatności w okresie trwania leasingu, za wyjątkiem krótkoterminowych umów leasingowych których czas trwania nie przekracza 12 miesięcy oraz aktywów o niskiej wartości. Bank przyjął, że aktywa mogą być zaklasyfikowane jako aktywa o niskiej wartości, jeżeli cena nabycia nowego składnika nie przekracza kwoty 20 tys. zł.

Wydatki związane z wykorzystywaniem aktywów będących przedmiotem leasingu, Bank ujmuje jako koszty amortyzacji oraz koszty odsetek.

Aktywa z tytułu prawa do użytkowania są amortyzowane liniowo, natomiast zobowiązania z tytułu umów leasingowych rozliczne są efektywną stopą procentową.

Na dzień zastosowania MSSF 16 Bank rozpoznał składniki aktywów z tytułu prawa do użytkowania budynku Centrali Banku, budynków Oddziałów Banku, praw wieczystego użytkowania, floty samochodowej, urządzeń drukujących oraz infrastruktury IT.

Wpływ MSSF 16 na sprawozdania finansowe

Bank dokonał wdrożenia standardu retrospektywnie bez przekształcania danych porównawczych ujmując aktywa z tytułu prawa do użytkowania w kwocie równej zobowiązaniom z tytułu leasingu w wartości bieżącej przyszłych opłat leasingowych, skorygowanych o wszelkie przedpłaty lub naliczone opłaty leasingowe.

Poniżej opisano poszczególne korekty wynikające z wdrożenia MSSF 16.

Opis korekt

(a) Ujęcie zobowiązań z tytułu leasingu

Po przyjęciu MSSF 16 Bank ujmuje zobowiązania z tytułu leasingu, który zgodnie z MSR 17 klasyfikowany był jako leasing operacyjny nie wykazywany w księgach rachunkowych. Zobowiązania te zostały wycenione w wartości bieżącej opłat leasingowych pozostających do zapłaty w dacie rozpoczęcia stosowania MSSF 16, zdyskontowanych z zastosowaniem stopy procentowej leasingu na dzień 1 stycznia 2019 roku, obliczonej na bazie krańcowej stopy procentowej Banku.

Na datę początkowego ujęcia opłaty leasingowe zawarte w wycenie zobowiązania z tytułu leasingu obejmują następujące rodzaje opłat za prawo do użytkowania bazowego składnika aktywów przez okres trwania leasingu:

- 1) stałe opłaty leasingowe pomniejszone o wszelkie należne zachęty leasingowe;
- 2) zmienne opłaty leasingowe uzależnione od indeksów rynkowych;
- 3) kwoty, których zapłaty oczekuje się w ramach gwarantowanej wartości końcowej przedmiotu leasingu;
- 4) cenę wykonania opcji kupna, jeżeli można z wystarczającą pewnością założyć, że zostanie ona zrealizowana;
- 5) kary pieniężne za wypowiedzenie umów leasingu, jeżeli leasingobiorca może skorzystać z opcji wypowiedzenia umowy.

W celu obliczenia krańcowych stóp procentowych na potrzeby MSSF 16 Bank przyjął, że stopa ta powinna odzwierciedlać koszt finansowania, jakie byłoby zaciągnięte na zakup przedmiotu o wartości aktywa z tytułu prawa do użytkowania przedmiotu leasingu. W celu oszacowania wysokości krańcowych stóp procentowych Bank wziął pod uwagę długość trwania i walutę umowy.

Na dzień 1 stycznia 2019 roku obliczone przez Bank średnie ważone stopy krańcowe mieściły się w przedziale (w zależności od okresu trwania umowy): 4,08 % - 5,94 %.

(b) Ujęcie aktywów z tytułu prawa do użytkowania

Aktywa z tytułu prawa do użytkowania wycenia się według kosztu i prezentuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Rzeczowe aktywa trwałe”.

Koszt składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania obejmuje:

- 1) kwotę początkowej wyceny zobowiązania z tytułu leasingu;
- 2) wszelkie opłaty leasingowe zapłacone w dacie rozpoczęcia lub przed tą datą, pomniejszone o wszelkie otrzymane zachęty;
- 3) początkowe koszty bezpośrednie poniesione przez leasingobiorcę w związku z zawarciem umowy leasingu;
- 4) szacunek kosztów, które mają zostać poniesione przez leasingobiorcę w związku z obowiązkiem demontażu i usunięcia bazowego składnika aktywów lub przeprowadzenia renowacji.

(c) Zastosowanie szacunków

Wdrożenie MSSF 16 wymagało dokonania pewnych szacunków i wyliczeń, które mają wpływ na wycenę zobowiązań z tytułu leasingu finansowego oraz aktywów z tytułu prawa do użytkowania. Obejmują one w szczególności:

- 1) ustalenie umów objętych MSSF 16;
- 2) ustalenie okresu obowiązywania umów;
- 3) ustalenie stopy procentowej stosowanej do dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych;
- 4) ustalenie stawki amortyzacji.

(d) Zastosowanie praktycznych uproszczeń

Stosując po raz pierwszy MSSF 16, Bank zastosował następujące praktyczne uproszczenia dopuszczone przez standard:

- 1) zastosowanie jednej stopy dyskontowej do portfela umów leasingowych o podobnych cechach;
- 2) niewydziałanie elementów leasingowych i nie leasingowych dla umów leasingu dotyczących wszystkich klas bazowego składnika aktywów, dla której komponenty leasingowe i nie leasingowe są identyfikowane;
- 3) wykluczenie początkowych kosztów bezpośrednich w zakresie pomiaru aktywów związanych z prawem do użytkowania w dniu początkowego zastosowania;
- 4) wykorzystanie perspektywy czasu (wykorzystanie wiedzy zdobytej po fakcie) w określaniu okresu leasingu, jeżeli umowa zawiera opcje przedłużenia lub rozwiązania umowy najmu.

W przypadku umów leasingu wcześniej sklasyfikowanych jako leasing operacyjny zgodnie z MSR 17, w dniu pierwszego zastosowania MSSF 16 Bank ujął te aktywa jako prawa do użytkowania. W odniesieniu do poszczególnych umów leasingu Bank wycenił prawa do użytkowania w kwocie równej zobowiązaniom z tytułu leasingu. Na dzień pierwszego zastosowania MSSF 16, tj. 1 stycznia 2019 roku Bank nie był stroną umów leasingu finansowego.

Wpływ na sprawozdanie z sytuacji finansowej

Wpływ wdrożenia MSSF 16 na ujęcie dodatkowych zobowiązań finansowych i aktywów z tytułu prawa do użytkowania na dzień 1 stycznia 2019 roku przedstawia poniższa tabela:

Aktywa	
Prawo do użytkowania	
Budynki	77 976
Maszyny, urządzenia ogólnego zastosowania	3 894
Środki transportu	897
Prawo wieczystego użytkowania gruntu	783
Razem	83 550
Zobowiązania	
Pozostałe zobowiązania, w tym:	
zobowiązania z tytułu leasingu	83 550

Poniżej przedstawiono uzgodnienie różnicy pomiędzy kwotami przyszłych opłat leasingowych z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego, ujawnionymi zgodnie z MSR 17 na koniec 2018 roku, a zobowiązaniami z tytułu leasingu ujętymi w na dzień pierwszego zastosowania MSSF 16:

Zobowiązania z tyt. leasingu operacyjnego na dzień 31 grudnia 2018 roku	103 903
Wpływ dyskonta przy użyciu krańcowych stóp procentowych	-20 354
Zobowiązania z tytułu leasingu na dzień 1 stycznia 2019 roku	83 550
Prawo do użytkowania na dzień 1 stycznia 2019 roku	83 550

Wpływ na kapitał własny

Wdrożenie MSSF 16 nie ma wpływu na zyski zatrzymane i kapitał własny na dzień 1 stycznia 2019 roku z uwagi na ujęcie aktywów z tytułu prawa do użytkowania oraz zobowiązań z tytułu leasingu w takiej samej wysokości.

Wpływ na rachunek zysków i strat

Począwszy od 1 stycznia 2019 roku w rachunku zysków i strat Banku nastąpiła zmiana dotycząca klasyfikacji kosztów, tj. koszty dotyczące czynszów związanych z wynajmem zostały zastąpione kosztami amortyzacji oraz kosztami odsetkowymi, nastąpiła też zmiana momentu ich rozpoznania, tj. zgodnie z MSSF 16 ujęcie kosztów związanych z leasingiem jest szybsze ze względu na rozpoznanie kosztu odsetkowego kalkulowanego metodą efektywnej stopy procentowej.

Wpływ na współczynniki kapitałowe

Ze względu na ujęcie w bilansie Banku umów leasingu na dzień 1 stycznia 2019 roku zwiększeniu o 83.550 tys. zł uległa łączna kwota ekspozycji na ryzyko co spowodowało spadek łącznego współczynnika kapitałowego Banku o 0,13 pp.

2.8.2. Standardy i interpretacje, które zostały opublikowane i zatwierdzone przez UE, ale wejdą w życie po dniu bilansowym

Standard/interpretacja	Data wejścia w życie	Opis zmian i wpływ na sprawozdanie
MSR 1 (zmiana) „Prezentacja sprawozdań finansowych” i MSR 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów”	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2020 roku lub po tej dacie	Zmiana polega na wprowadzeniu nowej definicji pojęcia „istotny” (w odniesieniu do pominięcia lub zniekształcenia w sprawozdaniu finansowym). Dotychczasowa definicja zawarta w MSR 1 i MSR 8 różniła się od zawartej w Założeniach Koncepcyjnych Sprawozdawczości Finansowej, co mogło powodować trudności w dokonywaniu osądów przez jednostki sporządzające sprawozdania finansowe. Zmiana spowoduje ujednoczenie definicji we wszystkich obowiązujących MSR i MSSF. Według oceny Banku zmiana nie będzie miała wpływu na sprawozdanie finansowe Banku.
MSSF 9 (zmiana) „Instrumenty finansowe”, MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena” i MSSF 7 „Instrumenty finansowe: ujawnianie informacji”	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2020 roku lub po tej dacie	Rada MSR wprowadziła zmiany do zasad rachunkowości zabezpieczeń w związku z planowaną reformą referencyjnych stóp procentowych (WIBOR, LIBOR itd.). Stopy te są często pozycją zabezpieczaną, na przykład w przypadku zabezpieczenia instrumentem IRS. Planowane zastąpienie dotychczasowych stóp nowymi stopami referencyjnymi budziło wątpliwości, co do tego, czy planowana transakcja jest nadal wysoce prawdopodobna, czy nadal oczekuje się przyszłych zabezpieczanych przepływów lub czy istnieje powiązanie ekonomiczne między pozycją zabezpieczaną i zabezpieczającą. Według oceny Banku zmiana nie będzie miała wpływu na sprawozdanie finansowe Banku.
Zmiany odniesień do założeń koncepcyjnych sprawozdawczości finansowej zamieszczonych w poszczególnych standardach	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2020 roku lub po tej dacie	Rada przygotowała nową wersję założeń koncepcyjnych sprawozdawczości finansowej. Dla spójności zostały zatem odpowiednio dostosowane referencje do założeń koncepcyjnych zamieszczone w poszczególnych standardach. Według oceny Banku zmiana nie będzie miała wpływu na sprawozdanie finansowe Banku.

2.8.3. Standardy i interpretacje przyjęte przez RMSR, ale niezatwierdzone przez UE

Standard/interpretacja	Data wejścia w życie	Opis zmian i wpływ na sprawozdanie
MSR 1 (zmiana) „Prezentacja sprawozdań finansowych”	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2022 roku lub po tej dacie	Rada MSR doprecyzowała zasady klasyfikacji zobowiązań do długo- lub krótkoterminowych przede wszystkim w dwóch aspektach: doprecyzowano, że klasyfikacja jest zależna od praw, jakie posiada jednostka na dzień bilansowy oraz intencje kierownictwa w odniesieniu do przyspieszenia lub opóźnienia płatności zobowiązania nie są brane pod uwagę. Wpływ nowego standardu na sprawozdanie finansowe Banku nie został jeszcze oszacowany.
MSSF 3 (zmiana) „Połączenie jednostek”	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2020 roku lub po tej dacie	Zmiana standardu dotyczy aktualizacji definicji „przedsięwzięcia”. Według oceny Banku zmiana nie będzie miała wpływu na sprawozdanie finansowe Banku.
MSSF 17 „Kontrakty ubezpieczeniowe”	Rok obrotowy rozpoczynający się 1 stycznia 2021 roku lub po tej dacie.	Nowy standard wymaga wyceny zobowiązań ubezpieczeniowych w wysokości aktualnej wartości wypłaty i zapewnia bardziej jednolite podejście do wyceny i prezentacji wszystkich umów ubezpieczeniowych. MSSF 17 zastąpi MSSF 4 „Umowy ubezpieczeniowe” i związane z nim interpretacje w dniu jego pierwszego zastosowania. Wpływ nowego standardu na sprawozdanie finansowe Banku nie został jeszcze oszacowany.

3. Segmenty działalności

Zgodnie z wymogiem MSSF 8 informacje o segmentach oparte są na danych finansowych zastosowanych do celów sprawozdawczości wewnętrznej dostarczanej Zarządowi Banku (głównemu organowi odpowiedzialnemu za podejmowanie decyzji operacyjnych), którego zadaniem jest alokacja zasobów do segmentów działalności i przeprowadzanie oceny ich wyników.

Segmenty działalności

Działalność Banku została podzielona na segmenty, które wyodrębniono z punktu widzenia określonych grup produktów według jednorodnych cech transakcji:

- 1) segment działalności komercyjnej;
- 2) segment inwestycyjny;
- 3) segment działalności zrzeszeniowej;
- 4) niezaalokowane.

Segment działalności komercyjnej

Segment działalności komercyjnej obejmuje obsługę klientów indywidualnych oraz instytucjonalnych (przedsiębiorstwa, jednostki budżetowe, wspólnoty mieszkaniowe). Działalność tego segmentu analizowana jest w ujęciu następujących produktów:

- 1) produkty kredytowe, w tym: kredyty hipoteczne, konsumenckie oraz karty kredytowe, kredyty z dofinansowaniem ze środków pomocowych w ramach funduszy strukturalnych UE, kredyty preferencyjne lub z dotacją;
- 2) produkty depozytowe, w tym: rachunki bieżące, lokaty terminowe i negocjowane, rachunki oszczędnościowe;
- 3) produkty transakcyjne, w tym: obsługa gotówkowa, płatności masowe, przelewy krajowe i zagraniczne, polecenie zapłaty.

W ramach segmentu komercyjnego prowadzona jest także działalność restrukturyzacyjno-windykacyjna wierzycielności.

Segment inwestycyjny

Segment inwestycyjny obejmuje przede wszystkim działalność w zakresie operacji skarbowych, rynków finansowych, zarządzania płynnością, ryzykiem stóp procentowych i walutowym Banku.

Segment działalności zrzeszeniowej

Segment działalności zrzeszeniowej obejmuje całą działalność Banku związaną z pełnioną funkcją Banku Zrzeszającego. Do segmentu tego zalicza się produkty i usługi świadczone na rzecz zrzeszonych banków spółdzielczych na podstawie umowy Zrzeszenia.

Niezaalokowane

Segment ten obejmuje przychody, koszty oraz pozycje bilansowe nieprzyporządkowane do żadnego z wyżej wymienionych segmentów.

Wycena

Wycena aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów segmentów jest zgodna z polityką rachunkowości stosowaną w Banku. Zarządcy wynik z tytułu odsetek uwzględnia księgowo przychody i koszty odsetkowe, które są korygowane o przychody i koszty wyliczone przy wykorzystaniu wewnętrznych cen transferowych.

Rachunek zysków i strat oraz sprawozdanie z sytuacji finansowej zawierają pozycje, które bezpośrednio można zakwalifikować do danego segmentu, jak również takie, które przypisywane są do danego segmentu w oparciu o racjonalne przesłanki przy zastosowaniu odpowiednich metod alokacji.

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Rachunek zysków i strat za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku

	Segment działalności komercyjnej	Segment Inwestycyjny	Segment działalności zrzeszeniowej	Niezaalokowane	Razem
Wynik z tytułu odsetek	170 958	26 884	67 998	0	265 840
- Przychody odsetkowe, z tego:	377 285	726 313	318 144	0	1 421 742
- przychody odsetkowe od klientów	314 071	264 089	1 342	0	579 502
- przychody odsetkowe wewnętrzne	63 214	462 224	316 802	0	842 240
- Koszty odsetkowe, z tego:	-206 327	-699 429	-250 146	0	-1 155 902
- koszty odsetkowe od klientów	-34 596	-31 327	-247 739	0	-313 662
- koszty odsetkowe wewnętrzne	-171 731	-668 102	-2 407	0	-842 240
Wynik z tytułu prowizji	33 900	-370	22 868	0	56 398
Przychody z tytułu dywidend, wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, wynik z pozycji wymiany i wynik z tytułu zaprzestania ujmowania oraz przeklasyfikowania instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	3 276	52 063	9 979	0	65 318
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	717	-10 662	2 143	4 617	-3 185
Ogólne koszty administracyjne	-153 948	-51 200	-55 588	0	-260 736
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe	-88 611	3 550	-39	-10	-85 110
Wynik segmentu brutto	-33 708	20 265	47 361	4 607	38 525
Podatek dochodowy	0	0	0	-10 936	-10 936
Wynik finansowy netto	-33 708	20 265	47 361	-6 329	27 589

Sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2019 roku

	Segment działalności komercyjnej	Segment Inwestycyjny	Segment działalności zrzeszeniowej	Niezaalokowane	Razem
Należności od innych banków oraz klientów	8 927 927	246 309	86 108	0	9 260 344
Pozostałe aktywa, w tym:	20 268	16 569 925	1 370 709	348 095	18 308 997
- Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	0	0	0	63 615	63 615
Aktywa razem	8 948 195	16 816 234	1 456 817	348 095	27 569 341
Zobowiązania wobec innych banków oraz klientów	3 909 928	214 487	21 953 146	0	26 077 561
Pozostałe zobowiązania	0	428 541	0	234 616	663 157
Kapitał własny	0	0	0	828 623	828 623
Zobowiązania i kapitał własny razem	3 909 928	643 028	21 953 146	1 063 239	27 569 341

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Rachunek zysków i strat za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku

	Segment działalności komercyjnej	Segment Inwestycyjny	Segment działalności zrzeszeniowej	Niezaalokowane	Razem
Wynik z tytułu odsetek	172 681	13 819	75 045	0	261 545
- Przychody odsetkowe, z tego:	358 885	670 391	302 668	0	1 331 944
- przychody odsetkowe od klientów	312 070	234 410	2 184	0	548 664
- przychody odsetkowe wewnętrzne	46 815	435 981	300 484	0	783 280
- Koszty odsetkowe, z tego:	-186 204	-656 572	-227 623	0	-1 070 399
- koszty odsetkowe od klientów	-23 063	-39 650	-224 406	0	-287 119
- koszty odsetkowe wewnętrzne	-163 141	-616 922	-3 217	0	-783 280
Wynik z tytułu prowizji	30 802	-309	24 461	0	54 954
Przychody z tytułu dywidend, wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, wynik z pozycji wymiany i wynik z tytułu zaprzestania ujmowania oraz przeklasyfikowania instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	-8 398	128 391	9 138	0	129 131
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	2 045	-4 744	2 711	-1 609	-1 597
Ogólne koszty administracyjne	-140 369	-46 974	-50 387	0	-237 730
Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe	-101 811	-63 244	6	-288	-165 337
Wynik segmentu brutto	-45 050	26 939	60 974	-1 897	40 966
Podatek dochodowy	0	0	0	-17 485	-17 485
Wynik finansowy netto	-45 050	26 939	60 974	-19 382	23 481

Sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2018 roku

	Segment działalności komercyjnej	Segment Inwestycyjny	Segment działalności zrzeszeniowej	Niezaalokowane	Razem
Należności od innych banków oraz klientów	8 264 199	471 470	117 778	0	8 853 447
Pozostałe aktywa, w tym:	15 897	13 623 982	633 772	220 357	14 494 008
- Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego	0	0	0	62 354	62 354
Aktywa razem	8 280 096	14 095 452	751 550	220 357	23 347 455
Zobowiązania wobec innych banków oraz klientów	3 629 705	65 781	17 461 058	0	21 156 544
Pozostałe zobowiązania	0	1 147 723	0	240 596	1 388 319
Kapitał własny	0	0	0	802 592	802 592
Zobowiązania i kapitał własny razem	3 629 705	1 213 504	17 461 058	1 043 188	23 347 455

4. Wynik z tytułu odsetek

Przychody z tytułu odsetek	2019	2018
Przychody odsetkowe od aktywów finansowych z tytułu:	571 433	538 818
- środków w Banku Centralnym	551	509
- lokat oraz kredytów udzielonych innym bankom	5 183	8 964
- należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	54	719
- papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	100 704	149 683
- papierów wartościowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie	155 747	73 880
- kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych w zamortyzowanym koszcie	309 194	305 063
Pozostałe przychody o charakterze odsetkowym z tytułu:	8 069	9 846
- papierów wartościowych przeznaczonych do obrotu	568	505
- papierów wartościowych obowiązkowo wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy	0	193
- kredytów i pożyczek udzielonych klientom obowiązkowo wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	7 501	9 148
Razem przychody z tytułu odsetek	579 502	548 664
Przychody z tytułu odsetek od aktywów finansowych z utratą wartości	2019	2018
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	45 161	54 490
Pozostałe inwestycje finansowe	442	1 538
Razem odsetki od aktywów finansowych z utratą wartości	45 603	56 028
Koszty z tytułu odsetek	2019	2018
Koszty odsetek z tytułu:	-313 597	-286 856
- zobowiązań wobec innych banków	-251 874	-221 608
- sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	-25	-154
- zobowiązań wobec klientów	-32 916	-29 716
- emisji dłużnych papierów wartościowych	-24 916	-35 378
- zobowiązań leasingowych	-3 866	0
Pozostałe koszty o charakterze odsetkowym z tytułu:	-42	-189
- aktywów/zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu	-42	-187
- papierów wartościowych obowiązkowo wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy	0	-2
Pozostałe	-23	-74
Razem koszty z tytułu odsetek	-313 662	-287 119

5. Wynik z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu prowizji i opłat	2019	2018
Przychody z prowizji i opłat od banków z tytułu:	42 855	41 554
- udzielonych kredytów i pożyczek	46	123
- obsługi rachunków bankowych	120	110
- kart płatniczych i kredytowych	22 478	21 067
- rozliczeń pieniężnych	19 079	18 482
- pozostałe	1 132	1 772
Przychody z prowizji i opłat od klientów z tytułu:	36 997	36 607
- udzielonych kredytów i pożyczek	15 535	15 313
- obsługi rachunków bankowych	10 494	8 504
- kart płatniczych i kredytowych	3 008	3 060
- pośrednictwa sprzedaży ubezpieczeń	565	448
- rozliczeń pieniężnych	5 682	7 415
- zobowiązań gwarancyjnych	955	1 188
- prowizji dystrybucyjnej	227	160
- pozostałe	531	519
Razem przychody z tytułu prowizji i opłat	79 852	78 161

Koszty z tytułu prowizji i opłat

Koszty z tytułu prowizji i opłat	2019	2018
Koszty prowizji i opłat od banków z tytułu:	-3 962	-4 334
- otrzymanych kredytów i pożyczek	-2	-5
- obsługi rachunków bankowych	-2 061	-2 051
- kart płatniczych i kredytowych	-323	-365
- pozostałe	-1 576	-1 913
Koszty prowizji i opłat od klientów z tytułu:	-19 492	-18 873
- kart płatniczych i kredytowych	-15 812	-14 141
- administracji wierzytelnościami	-1 292	-2 989
- pozostałe	-2 388	-1 743
Razem koszty z tytułu prowizji i opłat	-23 454	-23 207

6. Przychody z tytułu dywidend

Przychody z tytułu dywidend od:	2019	2018
- emitentów aktywów finansowych obowiązkowo wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	289	117
- emitentów aktywów finansowych wyznaczonych do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	851	610
- jednostek zależnych i stowarzyszonych	29 243	0
Razem przychody z tytułu dywidend	30 383	727

7. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Wynik na sprzedaży i wycenie instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu		
- dłużne papiery wartościowe	1 404	1 913
Razem wynik na sprzedaży i wycenie instrumentów finansowych przeznaczonych do obrotu	<u>1 404</u>	<u>1 913</u>
Wynik na sprzedaży i wycenie instrumentów finansowych obowiązkowo wycenianych przez wynik finansowy		
- dłużne papiery wartościowe	14 799	10 587
- kapitałowe papiery wartościowe	-5 311	0
Razem wynik na sprzedaży i wycenie instrumentów finansowych obowiązkowo wycenianych przez wynik finansowy	<u>9 488</u>	<u>10 587</u>
Wynik na pochodnych instrumentach finansowych	-11 156	-1 497
Wynik z pozycji wymiany	14 270	9 811
Razem wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany	<u><u>14 006</u></u>	<u><u>20 814</u></u>

8. Wynik z tytułu zaprzestania ujmowania oraz przeklasyfikowania instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Wynik z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych zakwalifikowanych do aktywów finansowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie	2 702	1 357
Wynik z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody	18 227	106 233
- dłużnych papierów wartościowych	17 866	106 233
- kapitałowych papierów wartościowych	361	0
Razem wynik z tytułu zaprzestania ujmowania oraz przeklasyfikowania instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	<u><u>20 929</u></u>	<u><u>107 590</u></u>

9. Pozostałe przychody operacyjne

	2019	2018
Przychody ze sprzedaży towarów i usług	21 742	19 626
Zyski ze sprzedaży składników majątku trwałego i aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	455	152
- środki trwałe	4	152
- aktywów z tytułu prawa do użytkowania	451	X
Zysk z tytułu sprzedaży jednostek zależnych i stowarzyszonych	7 644	339
Przychody z odzyskanych należności nieściągalnych, w tym zwrócone koszty windykacji	2 960	4 614
Przychody ze sprzedaży kredytów i należności nieściągalnych przeniesionych do ewidencji pozabilansowej	452	14
Przychody z otrzymanych dotacji	2 648	2 153
Przychody z otrzymanych kar, odszkodowań i grzywien	18	10
Przychody z tytułu rozwiązania rezerw na:	252	73
- zobowiązania sporne	252	73
Pozostałe	898	636
Razem pozostałe przychody operacyjne	37 069	27 617

10. Pozostałe koszty operacyjne

	2019	2018
Koszty z tytułu zakupu towarów i usług	-15 958	-17 118
Straty z tytułu sprzedaży lub koszty likwidacji składników majątku trwałego i obrotowego oraz aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-545	-626
- środki trwałe	-539	-626
- wartości niematerialne	-6	0
Straty z tytułu sprzedaży jednostek zależnych i stowarzyszonych	-18 305	-4 949
Koszty windykacji	-2 212	-2 278
Koszty z tytułu zapłaconych odszkodowań, kar i grzywien	-769	-418
Koszty przekazanych darowizn	-36	-32
Koszty z tytułu tworzenia rezerw	-1 322	-2 255
- na zobowiązania sporne	-572	-2 255
- na pozostałe zobowiązania	-750	0
Pozostałe	-1 107	-1 538
Razem pozostałe koszty operacyjne	-40 254	-29 214

11. Ogólne koszty administracyjne

	2019	2018
Koszty świadczeń pracowniczych	-98 633	-99 225
Koszty działania, w tym koszty z tytułu:	-123 455	-111 765
- utrzymania, remontów i wynajmu budynków	-11 868	-8 003
- leasingu operacyjnego	X	-17 464
- eksploatacji środków transportu	-1 819	-1 231
- eksploatacji systemów informatycznych	-36 780	-33 833
- usług pocztowych i telekomunikacyjnych	-3 435	-2 943
- usług badania bilansu, doradztwa i konsultingu	-3 583	-4 495
- reklamy i reprezentacji	-2 235	-3 471
- podatków i opłat	-1 786	-1 651
- wpłat na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego i Komisji Nadzoru Finansowego	-41 457	-17 806
- wpłat na rzecz Spółdzielni Ochrony Zrzeszenia BPS	-5 993	-6 620
- usług ochrony	-5 353	-4 797
- ubezpieczeń	-1 074	-1 074
- usług KIR	-186	-170
- pozostałe	-7 886	-8 207
Amortyzacja	-38 648	-26 740
- rzeczowych aktywów trwałych	-10 747	-11 128
- aktywów z tytułu prawa do użytkowania	-13 181	X
- wartości niematerialnych	-14 720	-15 612
Razem ogólne koszty administracyjne	-260 736	-237 730

12. Świadczenia pracownicze

	2019	2018
Wynagrodzenia, w tym:	-80 759	-80 372
- rezerwy na świadczenia pracownicze	-816	-373
- składki pracowniczego programu emerytalnego	-1 715	-1 744
Ubezpieczenia	-11 999	-11 911
Pozostałe świadczenia na rzecz pracowników, w tym:	-5 875	-6 942
- odpisy na ZFŚS	-1 366	-1 285
Razem koszty świadczeń pracowniczych	-98 633	-99 225

13. Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe

Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe za rok zakończony 31 grudnia 2019 roku

	Utworzenie odpisów	Rozwiązanie odpisów	Wpływ na wynik okresu
Aktywa wyceniane zgodnie z MSSF 9	-173 668	82 738	-90 930
Należności od innych banków wyceniane w zamortyzowanym koszcie	-6	72	66
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	0	0	0
Papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-1 891	731	-1 160
Papiery wartościowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	-1 214	44	-1 170
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane w zamortyzowanym koszcie	-167 386	79 942	-87 444
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	-3 171	1 949	-1 222
Aktywa niewyceniane zgodnie z MSSF 9	-15 068	20 888	5 820
Inwestycje w jednostki zależne i stowarzyszone	-15 046	20 876	5 830
Zapasy	-20	0	-20
Rzeczowe aktywa trwałe	-2	0	-2
Wartości niematerialne	0	0	0
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	0	0	0
Pozostałe aktywa	0	12	12
Razem	-188 736	103 626	-85 110

Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe za rok zakończony 31 grudnia 2018 roku

	Utworzenie odpisów	Rozwiązanie odpisów	Wpływ na wynik okresu
Aktywa wyceniane zgodnie z MSSF 9	-255 754	152 011	-103 743
Należności od innych banków wyceniane w zamortyzowanym koszcie	-6	60	54
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	-646	0	-646
Papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-4 547	2 491	-2 056
Papiery wartościowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	-205	920	715
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane w zamortyzowanym koszcie	-248 434	144 522	-103 912
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	-1 916	4 018	2 102
Aktywa niewyceniane zgodnie z MSSF 9	-80 011	18 417	-61 594
Inwestycje w jednostki zależne i stowarzyszone	-79 721	18 415	-61 306
Zapasy	-32	0	-32
Rzeczowe aktywa trwałe	0	0	0
Wartości niematerialne	-240	0	-240
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	0	2	2
Pozostałe aktywa	-18	0	-18
Razem	-335 765	170 428	-165 337

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Zmiany odpisów z tytułu utraty wartości aktywów niewycenianych według MSSF 9

Zmiany odpisów z tytułu utraty wartości aktywów niewycenianych według MSSF 9 za rok zakończony 31 grudnia 2019 roku

	Wartość na początek okresu	Zwiększenia		Zmniejszenia			Wartość na koniec okresu	Wpływ na wynik okresu
		Utworzenie odpisów	Pozostałe	Rozwiązanie odpisów	Spisania aktywów	Pozostałe		
Inwestycje w jednostki zależne i stowarzyszone	-218 798	-15 046	0	20 876	0	0	-212 968	5 830
Zapasy	-65	-20	0	0	20	0	-65	-20
Rzeczowe aktywa trwałe	-2 691	-2	0	0	2	0	-2 691	-2
Wartości niematerialne	-1 243	0	0	0	0	0	-1 243	0
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	0	0	0	0	0	0	0	0
Pozostałe aktywa	-2 580	0	0	12	31	0	-2 537	12
Razem	-225 377	-15 068	0	20 888	53	0	-219 504	5 820

Zmiany odpisów z tytułu utraty wartości aktywów niewycenianych według MSSF 9 za rok zakończony 31 grudnia 2018 roku

	Wartość na początek okresu	Zwiększenia		Zmniejszenia			Wartość na koniec okresu	Wpływ na wynik okresu
		Utworzenie odpisów	Pozostałe	Rozwiązanie odpisów	Spisania aktywów	Pozostałe		
Inwestycje w jednostki zależne i stowarzyszone	-171 987	-79 721	0	18 415	14 495	0	-218 798	-61 306
Zapasy	-65	-32	0	0	32	0	-65	-32
Rzeczowe aktywa trwałe	-2 691	0	0	0	0	0	-2 691	0
Wartości niematerialne	-1 003	-240	0	0	0	0	-1 243	-240
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	-64	0	0	2	0	62	0	2
Pozostałe aktywa	-2 562	-18	0	0	0	0	-2 580	-18
Razem	-178 372	-80 011	0	18 417	14 527	62	-225 377	-61 594

14. Podatek dochodowy

	2019	2018
Bieżący podatek dochodowy	-9 698	-7 556
Bieżące obciążenie z tytułu podatku dochodowego	-9 698	-7 521
Korekty dotyczące bieżącego podatku dochodowego z lat ubiegłych	0	-35
Odroczony podatek dochodowy	-1 238	-9 929
Związany z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych odnoszonych na wynik finansowy	-1 238	-9 929
Obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat	-10 936	-17 485
Odroczony podatek dochodowy dotyczący pozycji odniesionych bezpośrednio na kapitał	-1 756	-4 254
Niezrealizowana zysk/strata z tytułu aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody oraz zyski lub straty aktuarialne	-1 756	-4 254
Obciążenie podatkowe wykazane w kapitale własnym	-1 756	-4 254

Z dniem 15 lipca 2016 roku do Ordynacji Podatkowej zostały wprowadzone zmiany w celu uwzględnienia postanowień Ogólnej Klauzuli Zapobiegającej Nadużyciom (GAAR). GAAR ma zapobiegać powstawaniu i wykorzystywaniu sztucznych struktur prawnych tworzonych w celu uniknięcia zapłaty podatku w Polsce. GAAR definiuje unikanie opodatkowania jako czynność dokonaną przede wszystkim w celu osiągnięcia korzyści podatkowej, sprzecznej w danych okolicznościach z przedmiotem i celem przepisów ustawy podatkowej. Zgodnie z GAAR taka czynność nie skutkuje osiągnięciem korzyści podatkowej, jeżeli sposób działania był sztuczny. Wszelkie występowanie (i) nieuzasadnionego dzielenia operacji, (ii) angażowania podmiotów pośredniczących mimo braku uzasadnienia ekonomicznego lub gospodarczego, (iii) elementów wzajemnie się znoszących lub kompensujących oraz (iv) inne działania o podobnym działaniu do wcześniej wspomnianych, mogą być potraktowane jako przesłanka istnienia sztucznych czynności podlegających przepisom GAAR. Nowe regulacje będą wymagać znacznie większego osądu przy ocenie skutków podatkowych poszczególnych transakcji.

Klauzulę GAAR należy stosować w odniesieniu do transakcji dokonanych po jej wejściu w życie oraz do transakcji, które zostały przeprowadzone przed wejściem w życie klauzuli GAAR ale, dla których po dacie wejścia klauzuli w życie korzyści były lub są nadal osiągane. Wdrożenie powyższych przepisów umożliwi polskim organom kontroli podatkowej kwestionowanie realizowanych przez podatników prawnych ustaleń i porozumień, takich jak restrukturyzacja i reorganizacja grupy.

Organy podatkowe mogą przeprowadzać kontrole i weryfikować zapisy operacji gospodarczych ujętych w księgach rachunkowych w ciągu 5 lat od zakończenia roku podatkowego, w którym złożono deklaracje podatkowe, dokonać ustalenia dodatkowego zobowiązania podatkowego i nałożyć związane z tym kary. W opinii Zarządu nie istnieją okoliczności wskazujące na możliwość powstania istotnych zobowiązań podatkowych w tym zakresie.

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Liczbowe uzgodnienie pomiędzy podatkiem obliczonym jako iloczyn wyniku finansowego brutto i obowiązującej stawki podatkowej a rzeczywistym obciążeniem podatkowym wykazany w rachunku zysków i strat

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Zysk (strata) brutto	38 525	40 966
Stawka podatku obowiązująca w Polsce	19%	19%
Obciążenie podatkowe wg zastosowanej stawki podatkowej	-7 320	-7 784
Dochody niepodlegające opodatkowaniu, z tego:	40 183	13 783
- rozwiązane odpisy aktualizujące należności	8 445	12 411
- otrzymane dywidendy	30 383	727
- pozostałe	1 355	645
Koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodów	-59 731	-57 456
- utworzone odpisy aktualizujące należności	-9 655	-10 327
- opłaty na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	-38 954	-16 103
- pozostałe	-11 122	-31 026
Pozostałe różnice pomiędzy wynikiem finansowym brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym	515	-7 385
Efektywne obciążenie zysku/straty brutto podatkiem dochodowym	-10 936	-17 485
Efektywna stawka podatkowa	28%	43%

Pozycja pozostałe koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodów obejmuje przede wszystkim koszty z tytułu utworzenia odpisów z tytułu utraty wartości akcji i udziałów. Na dzień 31 grudnia 2019 roku ich wartość wynosiła 6.208 tys. zł, na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosiła 26.750 tys. zł.

Należności i zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego

	<u>31.12.2019</u>	<u>31.12.2018</u>
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	2 730	0
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	0	5 005

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Podatek odroczony

Odroczony podatek dochodowy na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku wynika z następujących pozycji:

	Sprawozdanie z sytuacji finansowej		Wpływ na rachunek zysków i strat	
	31.12.2019	31.12.2018	2019	2018
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego, struktura:				
- odsetki do otrzymania	119 296	139 170	19 874	42 435
- wartość netto środków trwałych objętych ulgą inwestycyjną	120	130	10	10
- dyskonto i odsetki od papierów wartościowych	74 788	67 019	-7 769	35 735
- nadwyżka amortyzacji podatkowej nad bilansową	15 750	18 889	3 139	581
- pozostałe	103 432	96 385	-7 047	-3 536
Dodatnie różnice przejściowe razem	313 386	321 593	8 207	75 225
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego odnoszona na wynik finansowy	59 543	61 103	1 559	14 292
Operacje rozliczane z innymi całkowitymi dochodami	10 089	22 740	X	X
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego odnoszona na całkowite dochody	1 917	4 321	X	X
Razem rezerwa z tytułu podatku odroczonego	61 460	65 424	X	X
Kwota kompensaty	-61 460	-65 424	X	X
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego prezentowana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	0	0	X	X
Aktywo z tytułu podatku odroczonego, struktura:				
- odsetki do zapłacenia	16 561	11 606	4 955	1 320
- rezerwy na przyszłe zobowiązania	18 371	25 828	-7 457	2 319
- rezerwy na utratę wartości należności kredytowych	242 748	262 395	-19 647	-59 238
- wycena aktywów finansowych	76 599	90 710	-14 111	5 765
- przychody z tytułu odsetek i prowizji pobrane z góry	47 338	46 780	558	-2 052
- naliczone odsetki oraz premia od papierów wartościowych	8 077	12 909	-4 832	-1 168
- odsetki nabyte od papierów wartościowych	41 946	27 218	14 728	-20 505
- odpisy z tytułu utraty wartości akcji i udziałów	132 450	122 984	9 466	32 643
- pozostałe	73 351	71 733	1 618	-86 564
Ujemne różnice przejściowe razem	657 441	672 163	-14 722	-127 480
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego odnoszone na wynik finansowy	124 914	127 711	-2 797	-24 221
Operacje rozliczane z innymi całkowitymi dochodami	848	352	X	X
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego odnoszone na całkowite dochody	161	67	X	X
Razem aktywa z tytułu podatku odroczonego	125 075	127 778	X	X
Kwota kompensaty	-61 460	-65 424	X	X
Aktywo z tytułu podatku odroczonego prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	63 615	62 354	X	X
Objęcie kontroli nad jednostkami zależnymi	X	X	0	0
Obciążenie/uznanie z tytułu podatku odroczonego ujęte w rachunku zysków i strat	X	X	-1 238	-9 929
Obciążenie/uznanie z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujęte w kapitale własnym	-1 756	-4 254	X	X

15. Zysk na akcję

Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję

Podstawowy zysk na akcję obliczany jest poprzez podzielenie zysku netto przez średnio ważoną liczbę akcji zwykłych występujących w ciągu danego okresu.

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Zysk netto	27 589	23 481
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie	436 810	432 612
Zysk przypadający na akcję (w zł)	0,06	0,05

Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję

Zysk rozwodniony przypadający na akcję oblicza się poprzez podzielenie zysku netto przez średnią ważoną liczbę wyemitowanych akcji zwykłych występujących w ciągu roku obrotowego, skorygowaną o wpływ instrumentów rozwadniających. W roku 2019 oraz 2018 nie występowały instrumenty rozwadniające.

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Zysk netto	27 589	23 481
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie	436 810	432 612
Zysk rozwodniony przypadający na akcję (w zł)	0,06	0,05

16. Dywidendy wypłacone oraz zaproponowane do wypłaty

Zarząd Banku Polskiej Spółdzielczości będzie rekomendował Walnemu Zgromadzeniu Akcjonariuszy Banku uchwałę o niewypłaceniu dywidendy z zysku za rok 2019 z uwagi na brak spełnienia kryteriów określonych w komunikacie Komisji Nadzoru Finansowego dotyczącym stanowiska organu nadzoru w sprawie założeń polityki dywidendowej banków.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz na dzień 31 grudnia 2018 roku zobowiązania Banku do wypłaty dywidendy za poprzednie lata wynosiły 1 tys. zł.

17. Kasa, środki w Banku Centralnym

	<u>31.12.2019</u>	<u>31.12.2018</u>
Środki pieniężne w kasie	87 997	93 301
Środki pieniężne na rachunkach bieżących i terminowych w Banku Centralnym	2 363 611	1 367 750
Razem kasa, środki w Banku Centralnym	<u>2 451 608</u>	<u>1 461 051</u>

Bank może wykorzystywać w ciągu dnia środki na rachunku rezerwy obowiązkowej do bieżących rozliczeń pieniężnych na podstawie dyspozycji złożonej do Narodowego Banku Polskiego, musi jednak zapewnić utrzymanie średniego miesięcznego salda na tym rachunku w odpowiedniej wysokości wynikającej z deklaracji rezerwy obowiązkowej. Kwota rezerwy obowiązkowej deklarowana do utrzymania w grudniu 2019 roku wynosiła 1.997.952 tys. zł, natomiast w grudnia 2018 roku kwota ta wynosiła 1.782.243 tys. zł. Środki rezerwy obowiązkowej są oprocentowane na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz na dzień 31 grudnia 2018 roku w wysokości 0,5 %.

18. Należności od innych banków

	31.12.2019		31.12.2018	
	Wyceniane w zamortyzowanym koszcie	Obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	Wyceniane w zamortyzowanym koszcie	Obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy
Należności od innych banków według rodzaju				
Rachunki bieżące	79 930	0	136 059	0
Lokaty	155 647	0	190 102	0
Kredyty i pożyczki	8 877	0	13 682	0
Pozostałe należności	20 171	0	185 098	0
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	15 055	0	182 250	0
- pozostałe	5 116	0	2 848	0
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	-95	0	-161	0
Razem należności od innych banków	264 530	0	524 780	0

	31.12.2019		31.12.2018	
	Wyceniane w zamortyzowanym koszcie	Obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	Wyceniane w zamortyzowanym koszcie	Obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy
Należności od innych banków według terminów zapadalności				
do 1 miesiąca	239 187	0	332 965	0
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	4 519	0	3 270	0
powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	809	0	159 804	0
powyżej 1 roku do 5 lat	2 599	0	2 822	0
powyżej 5 lat	17 450	0	26 019	0
dla których termin zapadalności upłynął	61	0	61	0
o nieokreślonym terminie zapadalności	0	0	0	0
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	-95	0	-161	0
Razem należności od innych banków	264 530	0	524 780	0

19. Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu

Na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku Bank nie posiadał należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu. W roku 2018 Bank spisał z ewidencji bilansowej należność z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu o wartości nominalnej 19.608 tys. zł oraz wartości bilansowej wynoszącej zero złotych.

20. Pochodne instrumenty finansowe

	<u>Aktywa</u> <u>31.12.2019</u>	<u>Zobowiązania</u> <u>31.12.2019</u>	<u>Aktywa</u> <u>31.12.2018</u>	<u>Zobowiązania</u> <u>31.12.2018</u>
Transakcje walutowe	76	51	2 209	212
- FX swap	76	0	0	0
- FX forward	0	51	2 209	212
Transakcje stopy procentowej	75	45	300	2 530
- swap na stopę procentową IRS	75	45	300	2 530
Razem pochodne instrumenty finansowe	151	96	2 509	2 742

Na dzień 31 grudnia 2019 roku i 31 grudnia 2018 roku Bank nie posiadał instrumentów finansowych ujętych w ramach stosowania rachunkowości zabezpieczeń.

Walutowe transakcje terminowe FX forward to zobowiązania do kupna walut obcych i lokalnych, obejmujące niezrealizowane transakcje spot. Terminowe operacje wymiany walutowej oparte są na określonym w momencie zawarcia kursie waluty na określoną datę w przyszłości. Transakcje FX forward zawierane są przez Bank w celu zarządzania pozycją walutową oraz celem zaspokajania potrzeb klientów w zakresie zabezpieczenia przyszłych płatności w walutach obcych.

Kontrakty FX swap na stopę procentową i kontrakty walutowe to zobowiązania do zamiany jednego strumienia przepływów pieniężnych na inny. Rezultatem takiej transakcji jest zamiana walut lub stóp procentowych lub połączenia wszystkich tych czynników.

Swap stopy procentowej (IRS) jest umową zawartą pomiędzy dwiema stronami, na podstawie której zobowiązują się one do wzajemnych płatności odsetek od umownego nominału kontraktu (w określonych odstępach czasu w trakcie trwania kontraktu), które naliczane są według różnej stopy procentowej

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Wartości nominalne instrumentów bazowych według terminów zapadalności/wymagalności i wartość godziwa pochodnych instrumentów finansowych

Wartości nominalne instrumentów bazowych według terminów zapadalności/wymagalności i wartość godziwa pochodnych instrumentów finansowych na dzień 31 grudnia 2019 roku

	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Transakcje walutowe	13 963	3 098	2 590	0	0	19 651
- FX swap	13 275	0	0	0	0	13 275
- FX forward	688	3 098	2 590	0	0	6 376
Transakcje stopy procentowej	0	0	0	0	6 507	6 507
- swap na stopę procentową IRS	0	0	0	0	6 507	6 507
Razem pochodne instrumenty finansowe	13 963	3 098	2 590	0	6 507	26 158

Wartości nominalne instrumentów bazowych według terminów zapadalności/wymagalności i wartość godziwa pochodnych instrumentów finansowych na dzień 31 grudnia 2018 roku

	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Transakcje walutowe	14 985	195 954	24 504	0	0	235 443
- FX swap	0	0	0	0	0	0
- FX forward	14 985	195 954	24 504	0	0	235 443
Transakcje stopy procentowej	0	0	50 000	75 000	7 712	132 712
- swap na stopę procentową IRS	0	0	50 000	75 000	7 712	132 712
Razem pochodne instrumenty finansowe	14 985	195 954	74 504	75 000	7 712	368 155

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

21. Papiery wartościowe

Papiery wartościowe według rodzaju na dzień 31 grudnia 2019 roku

	Przeznaczone do obrotu	Obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	Wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	Wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	Wyceniane w zamortyzowanym koszcie	Razem
Dłużne papiery wartościowe						
- emitowane przez NBP	0	0	5 680 076	X	0	5 680 076
- emitowane przez inne banki	0	0	78 009	X	0	78 009
- emitowane przez pozostałe podmioty sektora finansowego	0	293 300	32 872	X	0	326 172
- emitowane przez podmioty sektora niefinansowego	0	0	72 972	X	0	72 972
- emitowane przez Skarb Państwa	14 676	0	894 720	X	6 798 262	7 707 658
- emitowane przez instytucje rządowe i samorządowe	0	0	165 274	X	959 327	1 124 601
Razem dłużne papiery wartościowe	14 676	293 300	6 923 923	X	7 757 589	14 989 488
Kapitałowe papiery wartościowe						
- emitowane przez inne banki	0	0	X	5 334	X	5 334
- emitowane przez pozostałe podmioty sektora finansowego	0	0	X	6 475	X	6 475
- emitowane przez podmioty sektora niefinansowego	0	1 000	X	2	X	1 002
Razem kapitałowe papiery wartościowe	0	1 000	X	11 811	X	12 811
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	X	X	-39 999	X	-1 953	-41 952
Razem papiery wartościowe	14 676	294 300	6 883 924	11 811	7 755 636	14 960 347

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Papiery wartościowe według rodzaju na dzień 31 grudnia 2018 roku

	Przeznaczone do obrotu	Obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	Wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	Wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	Wyceniane w zamortyzowanym koszcie	Razem
Dłużne papiery wartościowe						
- emitowane przez NBP	0	0	6 572 447	X	0	6 572 447
- emitowane przez inne banki	0	0	134 513	X	0	134 513
- emitowane przez pozostałe podmioty sektora finansowego	0	297 915	36 313	X	0	334 228
- emitowane przez podmioty sektora niefinansowego	0	0	24 942	X	0	24 942
- emitowane przez Skarb Państwa	0	0	1 382 770	X	3 260 440	4 643 210
- emitowane przez instytucje rządowe i samorządowe	0	0	98 581	X	398 721	497 302
Razem dłużne papiery wartościowe	0	297 915	8 249 566	X	3 659 161	12 206 642
Kapitałowe papiery wartościowe						
- emitowane przez inne banki	0	0	X	6 842	X	6 842
- emitowane przez pozostałe podmioty sektora finansowego	0	0	X	6 602	X	6 602
- emitowane przez podmioty sektora niefinansowego	0	0	X	7	X	7
Razem kapitałowe papiery wartościowe	0	0	X	13 451	X	13 451
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	X	X	-41 774	X	-783	-42 557
Razem papiery wartościowe	0	297 915	8 207 792	13 451	3 658 378	12 177 536

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Papiery wartościowe według terminów zapadalności na dzień 31 grudnia 2019 roku

	Przeznaczone do obrotu	Obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	Wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	Wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	Wyceniane w zamortyzowanym koszcie	Razem
do 1 miesiąca	0	0	5 682 722	0	8 120	5 690 842
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	0	0	1 077	0	2 619	3 696
powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	27	0	27 303	0	34 509	61 839
powyżej 1 roku do 5 lat	0	0	494 580	0	951 103	1 445 683
powyżej 5 lat	14 649	0	667 399	0	6 761 238	7 443 286
dla których termin zapadalności upłynął	0	0	50 842	0	0	50 842
o nieokreślonym terminie zapadalności	0	1 000	0	11 811	0	12 811
o nieokreślonym terminie zapadalności - instrumenty dłużne o charakterze kapitałowym	0	293 300	0	0	0	293 300
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	X	X	-39 999	X	-1 953	-41 952
Razem papiery wartościowe	14 676	294 300	6 883 924	11 811	7 755 636	14 960 347

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Papiery wartościowe według terminów zapadalności na dzień 31 grudnia 2018 roku

	Przeznaczone do obrotu	Obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	Wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	Wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	Wyceniane w zamortyzowanym koszcie	Razem
do 1 miesiąca	0	0	6 579 956	0	8 054	6 588 010
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	0	0	437	0	398	835
powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	0	0	63 915	0	22 634	86 549
powyżej 1 roku do 5 lat	0	0	489 961	0	826 506	1 316 467
powyżej 5 lat	0	0	1 054 042	0	2 801 569	3 855 611
dla których termin zapadalności upłynął	0	0	61 255	0	0	61 255
o nieokreślonym terminie zapadalności	0	0	0	13 451	0	13 451
o nieokreślonym terminie zapadalności - instrumenty dłużne o charakterze kapitałowym	0	297 915	0	0	0	297 915
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	X	X	-41 774	X	-783	-42 557
Razem papiery wartościowe	0	297 915	8 207 792	13 451	3 658 378	12 177 536

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Zmiana wartości bilansowej brutto papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody za rok zakończony 31 grudnia 2019 roku

	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem
Stan na początek okresu	8 188 311	0	61 255	0	8 249 566
Zakupione lub utworzone aktywa finansowe	800 811 231	54 750	0	0	800 865 981
Naliczenie odsetek	97 656	1 918	733	0	100 307
Wyłączenia z bilansu, w tym wykup	-253 164 807	-1 955	-3 440	0	-253 170 202
Spisania z bilansu	0	0	0	0	0
Sprzedaż	-549 115 169	0	-7 706	0	-549 122 875
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (transfer pomiędzy koszykami)	0	0	0	0	0
Zmiany wynikające ze zmiany wartości godziwej	856	290	0	0	1 146
Pozostałe	0	0	0	0	0
Stan na koniec okresu	6 818 078	55 003	50 842	0	6 923 923

Zmiana wartości bilansowej brutto papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody za rok zakończony 31 grudnia 2018 roku

	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem
Stan na początek okresu	8 312 712	20 267	71 590	0	8 404 569
Zakupione lub utworzone aktywa finansowe	711 162 135	0	0	0	711 162 135
Naliczenie odsetek	136 086	536	998	0	137 620
Wyłączenia z bilansu, w tym wykup	-213 467 272	-4 464	-5 143	0	-213 476 879
Spisania z bilansu	0	0	-6 190	0	-6 190
Sprzedaż	-497 950 591	-4 420	0	0	-497 955 011
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (transfer pomiędzy koszykami)	11 844	-11 844	0	0	0
Zmiany wynikające ze zmiany wartości godziwej	-74 876	-75	0	0	-74 951
Pozostałe	58 273	0	0	0	58 273
Stan na koniec okresu	8 188 311	0	61 255	0	8 249 566

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Zmiana wartości bilansowej brutto papierów wartościowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie za rok zakończony 31 grudnia 2019 roku

	<u>Koszyk 1</u>	<u>Koszyk 2</u>	<u>Koszyk 3</u>	<u>POCI</u>	<u>Razem</u>
Stan na początek okresu	3 659 161	0	0	0	3 659 161
Zakupione lub utworzone aktywa finansowe	4 796 137	0	0	0	4 796 137
Naliczenie odsetek	155 498	228	0	0	155 726
Wyłączenia z bilansu, w tym wykup	-853 250	-479	0	0	-853 729
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (transfer pomiędzy koszykami)	-8 338	8 338	0	0	0
Pozostałe	294	0	0	0	294
Stan na koniec okresu	7 749 502	8 087	0	0	7 757 589

Zmiana wartości bilansowej brutto papierów wartościowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie za rok zakończony 31 grudnia 2018 roku

	<u>Koszyk 1</u>	<u>Koszyk 2</u>	<u>Koszyk 3</u>	<u>POCI</u>	<u>Razem</u>
Stan na początek okresu	3 076 409	85 736	0	0	3 162 145
Zakupione lub utworzone aktywa finansowe	653 077	0	0	0	653 077
Naliczenie odsetek	60 150	1 730	0	0	61 880
Wyłączenia z bilansu, w tym wykup	-172 595	-58 196	0	0	-230 791
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (transfer pomiędzy koszykami)	29 139	-29 139	0	0	0
Pozostałe	12 981	-131	0	0	12 850
Stan na koniec okresu	3 659 161	0	0	0	3 659 161

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Zmiana stanu odpisów na oczekiwane straty kredytowe papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody za rok zakończony 31 grudnia 2019 roku

	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem
Stan na początek okresu	-224	0	-41 550	0	-41 774
Zakupione lub utworzone aktywa finansowe	0	0	0	0	0
Wyłączenia z bilansu, w tym wykup	2	0	0	0	2
Spisania z bilansu	0	0	0	0	0
Sprzedaż	0	0	2 565	0	2 565
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (transfer pomiędzy koszykami)	0	0	0	0	0
Utworzenie	-142	-122	-1 366	0	-1 630
Rozwiązanie	27	0	811	0	838
Stan na koniec okresu	-337	-122	-39 540	0	-39 999

Zmiana stanu odpisów na oczekiwane straty kredytowe papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody za rok zakończony 31 grudnia 2018 roku

	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem
Stan na początek okresu	-220	-148	-45 986	0	-46 354
Zakupione lub utworzone aktywa finansowe	-17	0	0	0	-17
Wyłączenia z bilansu, w tym wykup	0	0	0	0	0
Spisania z bilansu	0	0	6 190	0	6 190
Sprzedaż	0	0	0	0	0
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (transfer pomiędzy koszykami)	-68	68	0	0	0
Utworzenie	0	-129	-4 896	0	-5 025
Rozwiązanie	81	209	3 142	0	3 432
Stan na koniec okresu	-224	0	-41 550	0	-41 774

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Zmiana stanu odpisów na oczekiwane straty kredytowe papierów wartościowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie za rok zakończony 31 grudnia 2019 roku

	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem
Stan na początek okresu	-783	0	0	0	-783
Zakupione lub utworzone aktywa finansowe	0	0	0	0	0
Wyłączenia z bilansu, w tym wykup	3	0	0	0	3
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (transfer pomiędzy koszykami)	16	-16	0	0	0
Utworzenie	-1 141	-73	0	0	-1 214
Rozwiązanie	41	0	0	0	41
Pozostałe	0	0	0	0	0
Stan na koniec okresu	-1 864	-89	0	0	-1 953

Zmiana stanu odpisów na oczekiwane straty kredytowe papierów wartościowych wycenianych w zamortyzowanym koszcie za rok zakończony 31 grudnia 2018 roku

	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem
Stan na początek okresu	-548	-950	0	0	-1 498
Zakupione lub utworzone aktywa finansowe	-201	0	0	0	-201
Wyłączenia z bilansu, w tym wykup	0	0	0	0	0
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (transfer pomiędzy koszykami)	-305	305	0	0	0
Utworzenie	-674	-374	0	0	-1 048
Rozwiązanie	276	1 688	0	0	1 964
Pozostałe	669	-669	0	0	0
Stan na koniec okresu	-783	0	0	0	-783

22. Kredyty i pożyczki udzielone klientom

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według rodzaju

	31.12.2019		31.12.2018	
	Wyceniane w zamortyzowanym koszcie	Obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	Wyceniane w zamortyzowanym koszcie	Obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy
W rachunku bieżącym od klientów	487 359	0	1 045 980	43
W rachunku kredytowym	8 176 442	229 739	7 341 241	278 864
- klienci korporacyjni	2 982 474	16 683	3 198 218	21 677
- rolnicy	214 690	191 757	233 973	233 262
- przedsiębiorcy indywidualni	291 372	1 279	385 451	478
- osoby fizyczne	1 948 404	20 020	1 607 433	23 447
- instytucje rządowe i samorządowe	2 739 502	0	1 916 166	0
Skupione wierzytelności	282 641	0	294 812	0
Pozostałe należności	202 886	0	87 658	0
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	-383 253	X	-719 931	X
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom	8 766 075	229 739	8 049 760	278 907

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według terminów zapadalności

	31.12.2019		31.12.2018	
	Wyceniane w zamortyzowanym koszcie	Obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	Wyceniane w zamortyzowanym koszcie	Obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy
do 1 miesiąca	355 964	2 381	360 496	2 813
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	205 329	7 270	227 716	7 429
powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	1 099 198	32 650	1 120 877	38 428
powyżej 1 roku do 5 lat	2 933 557	118 372	2 676 873	140 358
powyżej 5 lat	3 914 553	43 411	3 286 909	69 108
dla których termin zapadalności upłynął	640 727	25 655	1 096 820	20 771
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	-383 253	X	-719 931	X
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom	8 766 075	229 739	8 049 760	278 907

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane w zamortyzowanym koszcie w podziale na poziom ryzyka kredytowego

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane w zamortyzowanym koszcie w podziale na poziom ryzyka kredytowego na dzień 31 grudnia 2019 roku

	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem
W rachunku bieżącym od klientów	246 854	121 325	119 179	1	487 359
W rachunku kredytowym	5 836 730	1 419 372	919 797	543	8 176 442
- klienci korporacyjni	1 207 758	1 026 049	748 480	187	2 982 474
- rolnicy	115 438	67 273	31 964	15	214 690
- przedsiębiorcy indywidualni	139 546	78 214	73 445	167	291 372
- osoby fizyczne	1 663 031	220 285	64 914	174	1 948 404
- instytucje rządowe i samorządowe	2 710 957	27 551	994	0	2 739 502
Skupione wierzytelności	106 192	150 022	26 427	0	282 641
Pozostałe należności	199 492	573	2 622	199	202 886
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	-14 814	-19 813	-348 128	-498	-383 253
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom	6 374 454	1 671 479	719 897	245	8 766 075

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane w zamortyzowanym koszcie w podziale na poziom ryzyka kredytowego na dzień 31 grudnia 2018 roku

	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem
W rachunku bieżącym od klientów	206 597	629 177	210 206	0	1 045 980
W rachunku kredytowym	2 448 878	3 587 858	1 304 205	300	7 341 241
- klienci korporacyjni	468 099	1 671 985	1 058 134	0	3 198 218
- rolnicy	36 182	164 631	33 160	0	233 973
- przedsiębiorcy indywidualni	29 826	219 390	136 110	125	385 451
- osoby fizyczne	17 507	1 513 866	75 885	175	1 607 433
- instytucje rządowe i samorządowe	1 897 264	17 986	916	0	1 916 166
Skupione wierzytelności	50 336	201 347	43 129	0	294 812
Pozostałe należności	84 683	499	2 476	0	87 658
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	-7 563	-37 781	-674 304	-283	-719 931
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom	2 782 931	4 381 100	885 712	17	8 049 760

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane w zamortyzowanym koszcie w podziale na rodzaj oraz metodę szacunku utraty wartości

Wartość brutto kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych w zamortyzowanym koszcie według stanu na dzień 31 grudnia 2019 roku

	Oceniane indywidualnie				Oceniane grupowo				Razem
	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	
W rachunku bieżącym od klientów	1 229	1 207	114 846	0	245 625	120 118	4 333	1	487 359
W rachunku kredytowym	54 600	156 021	899 654	257	5 782 130	1 263 351	20 143	286	8 176 442
- klienci korporacyjni	53 343	141 975	744 800	187	1 154 415	884 074	3 680	0	2 982 474
- rolnicy	408	382	30 308	15	115 030	66 891	1 656	0	214 690
- przedsiębiorcy indywidualni	597	2 622	70 332	45	138 949	75 592	3 113	122	291 372
- osoby fizyczne	0	11 042	53 220	10	1 663 031	209 243	11 694	164	1 948 404
- instytucje rządowe i samorządowe	252	0	994	0	2 710 705	27 551	0	0	2 739 502
Skupione wierzytelności	11 577	34 346	25 854	0	94 615	115 676	573	0	282 641
Pozostałe należności	78	0	2 536	199	199 414	573	86	0	202 886
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom	67 484	191 574	1 042 890	456	6 321 784	1 499 718	25 135	287	9 149 328

Wartość brutto kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych w zamortyzowanym koszcie według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku

	Oceniane indywidualnie				Oceniane grupowo				Razem
	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	
W rachunku bieżącym od klientów	19 309	126 024	201 246	0	187 288	503 153	8 960	0	1 045 980
W rachunku kredytowym	143 422	321 195	1 270 585	0	2 305 456	3 266 663	33 620	300	7 341 241
- klienci korporacyjni	143 115	298 317	1 053 374	0	324 984	1 373 668	4 760	0	3 198 218
- rolnicy	0	573	31 798	0	36 182	164 058	1 362	0	233 973
- przedsiębiorcy indywidualni	0	6 341	130 983	0	29 826	213 049	5 127	125	385 451
- osoby fizyczne	0	15 964	53 514	0	17 507	1 497 902	22 371	175	1 607 433
- instytucje rządowe i samorządowe	307	0	916	0	1 896 957	17 986	0	0	1 916 166
Skupione wierzytelności	13 496	5 884	40 486	0	36 840	195 463	2 643	0	294 812
Pozostałe należności	0	2	2 288	0	84 683	497	188	0	87 658
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom	176 227	453 105	1 514 605	0	2 614 267	3 965 776	45 411	300	8 769 691

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Odpisy na oczekiwane straty kredytowe kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych w zamortyzowanym koszcie według stanu na dzień 31 grudnia 2019 roku

	Oceniane indywidualnie				Oceniane grupowo				Razem
	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	
W rachunku bieżącym od klientów	-122	-189	-41 107	0	-1 572	-951	-4 166	-1	-48 108
W rachunku kredytowym	-771	-1 394	-269 224	-176	-11 131	-14 862	-17 280	-270	-315 108
- klienci korporacyjni	-710	-298	-231 467	-107	-3 972	-11 332	-3 387	0	-251 273
- rolnicy	-4	-2	-8 067	-14	-111	-417	-1 371	0	-9 986
- przedsiębiorcy indywidualni	-57	-1 011	-17 822	-45	-417	-382	-2 666	-121	-22 521
- osoby fizyczne	0	-83	-10 874	-10	-1 428	-2 331	-9 856	-149	-24 731
- instytucje rządowe i samorządowe	0	0	-994	0	-5 203	-400	0	0	-6 597
Skupione wierzytelności	-368	-208	-13 551	0	-438	-1 645	-538	0	-16 748
Pozostałe należności	-78	0	-2 177	-51	-334	-564	-85	0	-3 289
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom	-1 339	-1 791	-326 059	-227	-13 475	-18 022	-22 069	-271	-383 253

Odpisy na oczekiwane straty kredytowe kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych w zamortyzowanym koszcie według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku

	Oceniane indywidualnie				Oceniane grupowo				Razem
	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	
W rachunku bieżącym od klientów	-427	-1 399	-72 173	0	-734	-4 641	-8 711	0	-88 085
W rachunku kredytowym	-1	-2 186	-528 297	0	-5 735	-18 968	-31 025	-283	-586 495
- klienci korporacyjni	-1	-1 404	-432 295	0	-1 886	-8 375	-4 387	0	-448 348
- rolnicy	0	0	-15 301	0	-75	-896	-1 264	0	-17 536
- przedsiębiorcy indywidualni	0	-751	-63 915	0	-183	-1 704	-4 812	-122	-71 487
- osoby fizyczne	0	-31	-15 870	0	-30	-7 690	-20 562	-161	-44 344
- instytucje rządowe i samorządowe	0	0	-916	0	-3 561	-303	0	0	-4 780
Skupione wierzytelności	-405	-3 260	-29 235	0	-214	-6 848	-2 568	0	-42 530
Pozostałe należności	0	0	-2 224	0	-47	-479	-71	0	-2 821
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom	-833	-6 845	-631 929	0	-6 730	-30 936	-42 375	-283	-719 931

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Zmiany wartości bilansowej brutto oraz stanu odpisów na oczekiwane straty kredytowe kredytów i pożyczek udzielonych klientom

Zmiany wartości bilansowej brutto kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych w zamortyzowanym koszcie na dzień 31 grudnia 2019 roku

	<u>Koszyk 1</u>	<u>Koszyk 2</u>	<u>Koszyk 3</u>	<u>POCI</u>	<u>Razem</u>
Wartość na początek okresu	2 790 494	4 418 881	1 560 016	300	8 769 691
Zakupione lub utworzone aktywa finansowe	2 360 472	576 870	90 791	0	3 028 133
Naliczenie odsetek	93 823	168 766	73 328	34	335 951
Wyłączenia z bilansu, w tym spłaty	-905 409	-1 398 887	-253 757	-66	-2 558 119
Spisania z bilansu	-1	-107	-236 500	0	-236 608
Sprzedaż wierzytelności	-10	-7	-235 049	-29	-235 095
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (transfer pomiędzy koszykami)	1 995 211	-2 082 543	86 834	498	0
Zmiany wynikające z różnic kursowych	-1 472	-1 851	-819	0	-4 142
Pozostałe	56 160	10 170	-16 819	6	49 517
Wartość na koniec okresu	<u>6 389 268</u>	<u>1 691 292</u>	<u>1 068 025</u>	<u>743</u>	<u>9 149 328</u>

Zmiany wartości bilansowej brutto kredytów i pożyczek udzielonych klientom wycenianych w zamortyzowanym koszcie na dzień 31 grudnia 2018 roku

	<u>Koszyk 1</u>	<u>Koszyk 2</u>	<u>Koszyk 3</u>	<u>POCI</u>	<u>Razem</u>
Wartość na początek okresu	1 851 225	5 101 088	1 645 273	486	8 598 072
Zakupione lub utworzone aktywa finansowe	1 280 150	354 942	70 494	0	1 705 586
Naliczenie odsetek	64 975	198 295	96 999	36	360 305
Wyłączenia z bilansu, w tym spłaty	-538 832	-1 717 595	-200 753	-71	-2 457 251
Spisania z bilansu	0	-161	-158 348	0	-158 509
Sprzedaż wierzytelności	-1	0	-76 133	0	-76 134
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (transfer pomiędzy koszykami)	-329 287	131 217	198 125	-55	0
Zmiany wynikające z różnic kursowych	4 977	8 041	2 718	0	15 736
Pozostałe	457 287	343 054	-18 359	-96	781 886
Wartość na koniec okresu	<u>2 790 494</u>	<u>4 418 881</u>	<u>1 560 016</u>	<u>300</u>	<u>8 769 691</u>

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Zmiana stanu odpisów na oczekiwane straty kredytowe kredytów i pożyczek udzielonych klientom na dzień 31 grudnia 2019 roku

	<u>Koszyk 1</u>	<u>Koszyk 2</u>	<u>Koszyk 3</u>	<u>POCI</u>	<u>Razem</u>
Wartość na początek okresu	-7 563	-37 781	-674 304	-283	-719 931
Zakupione lub utworzone aktywa finansowe	-6 069	-2 366	-591	-150	-9 176
Wyłączenia z bilansu, w tym spłaty	655	5 936	3 187	4	9 782
Spisania z bilansu	6	105	235 781	0	235 892
Sprzedaż wierzytelności	0	7	214 728	28	214 763
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (transfer pomiędzy koszykami)	-9 645	12 826	-3 189	8	0
Zmiany wynikające z różnic kursowych	10	6	237	0	253
Utworzenie	-5 336	-15 809	-167 266	-257	-188 668
Rozwiązanie	13 023	17 637	46 078	152	76 890
Pozostałe	105	-374	-2 789	0	-3 058
Wartość na koniec okresu	-14 814	-19 813	-348 128	-498	-383 253

Zmiana stanu odpisów na oczekiwane straty kredytowe kredytów i pożyczek udzielonych klientom na dzień 31 grudnia 2018 roku

	<u>Koszyk 1</u>	<u>Koszyk 2</u>	<u>Koszyk 3</u>	<u>POCI</u>	<u>Razem</u>
Wartość na początek okresu	-3 820	-76 337	-716 203	-398	-796 758
Zakupione lub utworzone aktywa finansowe	-4 184	-8 472	-2 726	-66	-15 448
Wyłączenia z bilansu, w tym spłaty	120	1 710	2 721	8	4 559
Spisania z bilansu	0	158	157 822	0	157 980
Sprzedaż wierzytelności	0	3	74 448	104	74 555
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (transfer pomiędzy koszykami)	-11 789	32 465	-20 766	90	0
Zmiany wynikające z różnic kursowych	-34	-17	-291	0	-342
Utworzenie	-1 727	-21 079	-260 134	-64	-283 004
Rozwiązanie	13 478	33 329	90 782	43	137 632
Pozostałe	393	459	43	0	895
Wartość na koniec okresu	-7 563	-37 781	-674 304	-283	-719 931

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

23. Inwestycje w jednostki zależne i stowarzyszone

Informacje o jednostkach zależnych i stowarzyszonych na dzień 31 grudnia 2019 roku

	Siedziba	Przedmiot działalności	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał własny	Przychody ze sprzedaży / Przychody z lokat	Zysk / Strata	Otrzymane lub należne dywidendy	Posiadane udziały %
ABC Finanse S.A. w likwidacji	Warszawa	obróć wierzycelnościami trudnymi	46	6447	-6401	0	-17	-	100,00%
BPS Doradztwo S.A. w likwidacji	Warszawa	usługi finansowe dla przedsiębiorstw	2 584	92	2 492	173	366	-	100,00%
BPS Faktor S.A.	Warszawa	usługi faktoringowe	110 143	135 642	-25 499	4 174	-8 946	-	100,00%
BPS Leasing S.A.	Warszawa	usługi leasingu	113 012	110 716	2 296	8 295	-674	-	100,00%
BPS TFI S.A.	Warszawa	zarządzanie funduszami inwestycyjnymi	29 337	1 862	27 475	10 913	12	-	100,00%
Dom Maklerski Banku BPS S.A.	Warszawa	maklerska	47 159	40 582	6 577	8 328	-1 821	-	100,00%
Centrum Rozwoju Usług Zrzeszeniowych Sp.z o.o.	Warszawa	usługi teleinformatyczne	17 338	4 362	12 976	14 832	818	-	45,05%
Veni S.A.	Warszawa	produkcyjna	53 450	4 010	49 440	1 313	6 620	-	100,00%
BPS Rynku Nieruchomości Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	Warszawa	fundusz inwestycyjny	82 614	275	82 339	854	2 853	-	59,36%
BPS 1 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	Warszawa	fundusz inwestycyjny	12 772	9 764	3 008	16	587	-	100,00%
BPS 3 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	Warszawa	fundusz inwestycyjny	6 741	2 143	4 598	155	-786	-	45,69%
BPS 4 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	Warszawa	fundusz inwestycyjny	25 029	264	24 765	54	-606	-	50,86%
Contango Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	Warszawa	fundusz inwestycyjny	2 843	67	2 776	559	349	-	98,59%
Contango 2 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	Warszawa	fundusz inwestycyjny	69 407	456	68 951	1 613	602	-	100,00%
Quantum 2 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	Warszawa	fundusz inwestycyjny	28 154	149	28 005	725	754	-	100,00%
Quantum 4 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych w likwidacji	Warszawa	fundusz inwestycyjny	7 719	150	7 569	20	-377	-	21,20%
Quantum 9 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	Warszawa	fundusz inwestycyjny	17 727	92	17 635	153	2 636	-	34,13%
Uzdrowiska Polskie Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	Warszawa	fundusz inwestycyjny	300 322	441	299 881	1 830	1 037	-	100,00%

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Informacje o jednostkach zależnych i stowarzyszonych na dzień 31 grudnia 2018 roku

	Siedziba	Przedmiot działalności	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał własny	Przychody ze sprzedaży / Przychody z lokat	Zysk / Strata	Otrzymane lub należne dywidendy	Posiadane udziały %
BPS Doradztwo S.A. w likwidacji	Warszawa	usługi finansowe dla przedsiębiorstw	3 891	2 342	1 549	4 508	-2 708	-	100,00%
BPS Faktor S.A.	Warszawa	usługi faktoringowe	92 266	87 724	4 542	5 737	-2 490	-	100,00%
BPS Leasing S.A.	Warszawa	usługi leasingu	79 722	76 752	2 970	5 467	-1 133	-	100,00%
BPS TFI S.A.	Warszawa	zarządzanie funduszami inwestycyjnymi	19 531	2 068	17 463	10 406	854	-	100,00%
BPS Nieruchomości Sp.z o.o.	Warszawa	obsługa administracyjna	83 483	35 862	47 621	7 898	29 243	-	100,00%
Dom Maklerski Banku BPS S.A.	Warszawa	maklerska	48 942	40 544	8 398	6 431	-2 224	-	100,00%
IT BPS Sp z o.o.*	Warszawa	usługi teleinformatyczne	14 096	3 338	10 758	15 110	1 196	-	100,00%
Veni S.A.	Warszawa	produkcyjna	81 913	11 924	69 989	28 541	-18 321	-	100,00%
BPS Rynku Nieruchomości Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	Warszawa	fundusz inwestycyjny	91 716	249	91 467	876	-3 061	-	59,37%
BPS 1 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	Warszawa	fundusz inwestycyjny	6 157	3 736	2 421	274	-407	-	100,00%
BPS 3 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	Warszawa	fundusz inwestycyjny	6 538	224	6 314	93	-537	-	45,84%
BPS 4 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	Warszawa	fundusz inwestycyjny	34 567	222	34 345	47	-4 462	-	50,91%
Contango Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	Warszawa	fundusz inwestycyjny	10 049	39	10 010	442	-556	-	98,74%
Contango 2 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	Warszawa	fundusz inwestycyjny	83 816	611	83 205	3 462	1 435	-	100,00%
Feniks Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych w likwidacji	Warszawa	fundusz inwestycyjny	462	232	230	23	-161	-	76,40%
Quantum 2 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	Warszawa	fundusz inwestycyjny	67 868	723	67 145	2 116	2 165	-	100,00%
Quantum 4 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych w likwidacji	Warszawa	fundusz inwestycyjny	8 352	146	8 206	8	182	-	21,20%
Uzdrowiska Polskie Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	Warszawa	fundusz inwestycyjny	299 331	487	298 844	1 144	-5 654	-	100,00%

*Dnia 13 lutego 2019 roku nastąpiła w KRS zmiana nazwy spółki na Centrum Rozwoju Usług Zrzeszeniowych Sp. z o.o.

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Udziały w jednostkach zależnych i stowarzyszonych na dzień 31 grudnia 2019 roku

	Wartość brutto	Odpis z tytułu utruty wartości	Wartość bilansowa
BPS Doradztwo S.A. w likwidacji	29 852	-27 762	2 090
BPS Faktor S.A.	26 000	-26 000	0
BPS Leasing S.A.	4 113	-1 796	2 317
BPS TFI S.A.	21 112	0	21 112
BPS Nieruchomości Sp.z o.o.	0	0	0
Centrum Rozwoju Usług Zrzeszeniowych Sp.z o.o.	7 647	-1 827	5 820
Dom Maklerski Banku BPS S.A.	16 087	-9 442	6 645
Veni S.A.	165 200	-123 008	42 192
BPS Rynku Nieruchomości Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	44 776	0	44 776
BPS 1 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	3 131	-120	3 011
BPS 3 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	2 741	-639	2 102
BPS 4 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	17 205	-4 597	12 608
Contango Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	2 798	-61	2 737
Contango 2 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	68 981	0	68 981
Feniks Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych w likwidacji	0	0	0
Quantum 2 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	27 866	0	27 866
Quantum 4 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych w likwidacji	2 000	-414	1 586
Quantum 9 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	5 121	0	5 121
Uzdrowiska Polskie Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	317 282	-17 302	299 980
Razem inwestycje w jednostki zależne i stowarzyszone	761 912	-212 968	548 944

Udziały w jednostkach zależnych i stowarzyszonych na dzień 31 grudnia 2018 roku

	Wartość brutto	Odpis z tytułu utruty wartości	Wartość bilansowa
BPS Doradztwo S.A. w likwidacji	29 852	-27 762	2 090
BPS Faktor S.A.	26 000	-21 457	4 543
BPS Leasing S.A.	4 113	-1 143	2 970
BPS TFI S.A.	11 112	0	11 112
BPS Nieruchomości Sp.z o.o.	16 712	0	16 712
Dom Maklerski Banku BPS S.A.	16 087	-8 283	7 804
IT BPS Sp z o.o.	7 647	-2 101	5 546
Veni S.A.	165 200	-114 700	50 500
BPS Rynku Nieruchomości Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	51 188	0	51 188
BPS 1 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	3 131	-710	2 421
BPS 3 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	3 212	-317	2 895
BPS 4 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	23 505	-6 023	17 482
Contango Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	8 674	0	8 674
Contango 2 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	85 107	-1 903	83 204
Feniks Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych w likwidacji	858	-667	191
Quantum 2 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	82 182	-14 880	67 302
Quantum 4 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych w likwidacji	2 000	-414	1 586
Uzdrowiska Polskie Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	317 282	-18 438	298 844
Razem inwestycje w jednostki zależne i stowarzyszone	853 862	-218 798	635 064

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Zmiany wartości inwestycji w jednostkach zależnych i stowarzyszonych

Zmiany wartości inwestycji w jednostkach zależnych i stowarzyszonych za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku

	Wartość bilansowa brutto			Odpisy z tytułu utraty wartości				
	Na początek okresu	Zwiększenia	Zmniejszenia	Na koniec okresu	Na początek okresu	Zwiększenia	Zmniejszenia	Na koniec okresu
BPS Doradztwo S.A. w likwidacji	29 852	0	0	29 852	-27 762	0	0	-27 762
BPS Faktor S.A.	26 000	0	0	26 000	-21 457	-4 543	0	-26 000
BPS Leasing S.A.	4 113	0	0	4 113	-1 143	-653	0	-1 796
BPS TFI S.A.	11 112	10 000	0	21 112	0	0	0	0
BPS Nieruchomości Sp.z o.o.	16 712	0	-16 712	0	0	0	0	0
Centrum Rozwoju Usług Zrzeszeniowych Sp.z o.o.	7 647	0	0	7 647	-2 101	0	274	-1 827
Dom Maklerski Banku BPS S.A.	16 087	0	0	16 087	-8 283	-1 159	0	-9 442
Veni S.A.	165 200	0	0	165 200	-114 700	-8 308	0	-123 008
BPS Rynku Nieruchomości Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	51 188	0	-6 412	44 776	0	0	0	0
BPS 1 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	3 131	0	0	3 131	-710	0	590	-120
BPS 3 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	3 212	0	-471	2 741	-317	-322	0	-639
BPS 4 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	23 505	0	-6 300	17 205	-6 023	0	1 426	-4 597
Contango Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	8 674	0	-5 876	2 798	0	-61	0	-61
Contango 2 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	85 107	0	-16 126	68 981	-1 903	0	1 903	0
Feniks Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych w likwidacji	858	0	-858	0	-667	0	667	0
Quantum 2 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	82 182	0	-54 316	27 866	-14 880	0	14 880	0
Quantum 4 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych w likwidacji	2 000	0	0	2 000	-414	0	0	-414
Quantum 9 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	0	5 121	0	5 121	0	0	0	0
Uzdrowiska Polskie Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	317 282	0	0	317 282	-18 438	0	1 136	-17 302
Razem inwestycje w jednostki zależne i stowarzyszone	853 862	15 121	-107 071	761 912	-218 798	-15 046	20 876	-212 968

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Zmiany wartości inwestycji w jednostkach zależnych i stowarzyszonych za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku

	Wartość bilansowa brutto			Odpisy z tytułu utraty wartości				
	Na początek okresu	Zwiększenia	Zmniejszenia	Na koniec okresu	Na początek okresu	Zwiększenia	Zmniejszenia	Na koniec okresu
BPS Doradztwo S.A. w likwidacji	26 352	3 500	0	29 852	-26 352	-1 410	0	-27 762
BPS Faktor S.A.	0	26 000	0	26 000	0	-21 457	0	-21 457
BPS Leasing S.A.	0	4 113	0	4 113	0	-1 143	0	-1 143
BPS TFI S.A.	11 112	0	0	11 112	0	0	0	0
BPS Nieruchomości Sp.z o.o.	16 712	0	0	16 712	0	0	0	0
Dom Maklerski Banku BPS S.A.	16 087	0	0	16 087	-8 283	0	0	-8 283
IT BPS Sp z o.o.	14 499	0	-6 852	7 647	-14 499	-2 097	14 495	-2 101
Veni S.A.	157 200	8 000	0	165 200	-82 057	-32 643	0	-114 700
BPS Rynku Nieruchomości Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	55 249	0	-4 061	51 188	0	0	0	0
BPS 1 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	3 131	0	0	3 131	-105	-605	0	-710
BPS 3 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	12 968	0	-9 756	3 212	-1 830	0	1 513	-317
BPS 4 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	24 207	0	-702	23 505	-4 095	-1 928	0	-6 023
Contango Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	8 674	0	0	8 674	0	0	0	0
Contango 2 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	152 967	0	-67 860	85 107	-2 727	0	824	-1 903
Feniks Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych w likwidacji	7 802	0	-6 944	858	-4 022	0	3 355	-667
Quantum 2 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	70 584	11 598	0	82 182	-27 603	0	12 723	-14 880
Quantum 4 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych w likwidacji	2 000	0	0	2 000	-414	0	0	-414
Uzdrowiska Polskie Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	203 548	113 734	0	317 282	0	-18 438	0	-18 438
Razem inwestycje w jednostki zależne i stowarzyszone	783 092	166 945	-96 175	853 862	-171 987	-79 721	32 910	-218 798

24. Zapasy

Zapasy wyceniane są według niższej z wartości: kosztu lub wartości możliwej do uzyskania. Koszty zapasów ustalane są metodą FIFO. Wartość możliwą do uzyskania stanowi szacunkowa cena sprzedaży zapasów pomniejszona o wszelkie szacowane koszty wykonania usługi i koszty niezbędne do doprowadzenia sprzedaży do skutku.

Zapasy według rodzaju

	31.12.2019	31.12.2018
Materiały związane z reprezentacją i reklamą	126	156
Plastiki kart płatniczych	92	110
Monety kolekcjonerskie	19	20
Pozostałe	95	99
Razem zapasy brutto	332	385
Odpisy z tytułu utraty wartości	-65	-65
Razem zapasy netto	267	320

Na dzień 31 grudnia 2019 roku i na dzień 31 grudnia 2018 roku Bank nie posiadał zapasów stanowiących zabezpieczenie zobowiązań wobec osób trzecich.

25. Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe według rodzaju

	31.12.2019			31.12.2018
	Rzeczowe aktywa trwałe	Aktywa z tytułu prawa do użytkowania	Razem	Rzeczowe aktywa trwałe
Grunty i budynki	85 402	43 507	128 909	41 631
Ulepszenia w obcych obiektach	2 050	0	2 050	2 880
Środki trwałe w budowie	1 452	0	1 452	631
Maszyny i urządzenia	14 051	3 314	17 365	16 157
Środki transportu	0	405	405	0
Pozostałe środki trwałe	4 757	1 266	6 023	3 159
Razem rzeczowe aktywa trwałe	107 712	48 492	156 204	64 458

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Zmiana stanu wartości rzeczowych aktywów trwałych za rok zakończony 31 grudnia 2019 roku

	Grunty własne	Budynki i budowle	Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu użytkowego	Ulepszenia w obcych obiektach	Środki trwale w budowie	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Pozostałe środki trwale	Środki trwale razem
Wartość brutto środków trwałych na początek okresu	1 321	64 064	1 526	9 393	631	84 450	13	15 383	176 781
Zwiększenia	3 719	43 219	0	21	6 387	4 086	0	2 687	60 119
- przeniesienie z inwestycji	0	1 553	0	16	0	3 832	0	2	5 403
- zakupy bezpośrednie	3 719	41 666	0	5	6 387	254	0	2 681	54 712
- pozostałe	0	0	0	0	0	0	0	4	4
Zmniejszenia	0	0	0	-1 252	-5 566	-11 262	0	-1 442	-19 522
- sprzedaż i likwidacja	0	0	0	-1 252	-2	-11 262	0	-1 438	-13 954
- rozliczenie inwestycji	0	0	0	0	-5 403	0	0	0	-5 403
- rozliczenie w ciężar kosztów	0	0	0	0	-161	0	0	0	-161
- pozostałe	0	0	0	0	0	0	0	-4	-4
Wartość brutto środków trwałych na koniec okresu	5 040	107 283	1 526	8 162	1 452	77 274	13	16 628	217 378
Umorzenie na początek okresu	0	-22 070	-519	-6 513	0	-68 293	-13	-12 224	-109 632
Zwiększenia	0	-3 111	-56	-491	0	-6 102	0	-990	-10 750
- amortyzacja	0	-3 111	-56	-491	0	-6 102	0	-987	-10 747
- pozostałe	0	0	0	0	0	0	0	-3	-3
Zmniejszenia	0	0	0	892	0	11 172	0	1 343	13 407
- sprzedaż i likwidacja	0	0	0	892	0	11 172	0	1 340	13 404
- pozostałe	0	0	0	0	0	0	0	3	3
Umorzenie na koniec okresu	0	-25 181	-575	-6 112	0	-63 223	-13	-11 871	-106 975
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	-273	-2 418	0	0	0	0	0	0	-2 691
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	-273	-2 418	0	0	0	0	0	0	-2 691
Wartość netto środków trwałych na początek okresu	1 048	39 576	1 007	2 880	631	16 157	0	3 159	64 458
Wartość netto środków trwałych na koniec okresu	4 767	79 684	951	2 050	1 452	14 051	0	4 757	107 712

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Zmiana stanu wartości rzeczowych aktywów trwałych za rok zakończony 31 grudnia 2018 roku

	Grunty własne	Budynki i budowle	Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu użytkowego	Ulepszenia w obcych obiektach	Środki trwale w budowie	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Pozostałe środki trwale	Środki trwale razem
Wartość brutto środków trwałych na początek okresu	1 321	63 839	2 001	11 596	2 968	81 157	13	16 578	179 473
Zwiększenia	0	276	0	7	4 053	6 270	0	222	10 828
- przeniesienie z inwestycji	0	53	0	0	0	5 999	0	0	6 052
- zakupy bezpośrednie	0	223	0	0	4 053	271	0	203	4 750
- pozostałe	0	0	0	7	0	0	0	19	26
Zmniejszenia	0	-51	-475	-2 210	-6 390	-2 977	0	-1 417	-13 520
- sprzedaż i likwidacja	0	-51	-468	-2 210	0	-2 959	0	-1 417	-7 105
- rozliczenie inwestycji	0	0	0	0	-6 052	0	0	0	-6 052
- rozliczenie w ciężar kosztów	0	0	0	0	-296	0	0	0	-296
- pozostałe	0	0	-7	0	-42	-18	0	0	-67
Wartość brutto środków trwałych na koniec okresu	1 321	64 064	1 526	9 393	631	84 450	13	15 383	176 781
Umorzenie na początek okresu	0	-19 726	-589	-6 911	0	-64 262	-13	-12 409	-103 910
Zwiększenia	0	-2 362	-67	-657	0	-6 957	0	-1 103	-11 146
- amortyzacja	0	-2 362	-67	-657	0	-6 957	0	-1 085	-11 128
- pozostałe	0	0	0	0	0	0	0	-18	-18
Zmniejszenia	0	18	137	1 055	0	2 926	0	1 288	5 424
- sprzedaż i likwidacja	0	18	137	1 055	0	2 908	0	1 288	5 406
- pozostałe	0	0	0	0	0	18	0	0	18
Umorzenie na koniec okresu	0	-22 070	-519	-6 513	0	-68 293	-13	-12 224	-109 632
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	-273	-2 418	0	0	0	0	0	0	-2 691
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	-273	-2 418	0	0	0	0	0	0	-2 691
Wartość netto środków trwałych na początek okresu	1 048	41 695	1 412	4 685	2 968	16 895	0	4 169	72 872
Wartość netto środków trwałych na koniec okresu	1 048	39 576	1 007	2 880	631	16 157	0	3 159	64 458

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku nie występowały ograniczenia prawne dotyczące rzeczowych aktywów trwałych.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku Bank nie posiadał zobowiązań umownych do nabycia rzeczowego majątku trwałego.

Zmiana stanu wartości aktywów z tytułu prawa do użytkowania za rok zakończony 31 grudnia 2019 roku

	Budynki i budowle	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Pozostałe środki trwale	Prawa z tytułu użytkowania razem
Wartość brutto prawa z tytułu użytkowania na bilans otwarcia	77 976	3 894	897	783	83 550
Zwiększenia	1 212	0	82	505	1 799
- dodanie nowej umowy	55	0	72	505	632
- modyfikacja umowy	1 157	0	10	0	1 167
Zmniejszenia	-25 535	-2	-15	0	-25 552
- modyfikacja umowy	-745	-2	-15	0	-762
- sprzedaż i likwidacja	-24 790	0	0	0	-24 790
Wartość brutto prawa z tytułu użytkowania na koniec okresu	53 653	3 892	964	1 288	59 797
Umorzenie na początek okresu	0	0	0	0	0
Zwiększenia	-12 022	-578	-559	-22	-13 181
- amortyzacja	-12 022	-578	-559	-22	-13 181
Zmniejszenia	1 876	0	0	0	1 876
- sprzedaż i likwidacja	1 876	0	0	0	1 876
Umorzenie na koniec okresu	-10 146	-578	-559	-22	-11 305
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	0	0	0	0	0
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	0	0	0	0	0
Wartość netto prawa z tytułu użytkowania na początek okresu	77 976	3 894	897	783	83 550
Wartość netto prawa z tytułu użytkowania na koniec okresu	43 507	3 314	405	1 266	48 492

26. Wartości niematerialne

Wartości niematerialne według rodzaju

	31.12.2019	31.12.2018
Autorskie prawa majątkowe i licencje	37 446	42 835
Nakłady na wartości niematerialne	1 663	2 070
Razem wartości niematerialne	39 109	44 905

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Zmiana stanu wartości niematerialnych za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku

	Autorskie prawa majątkowe, licencje	Nakłady na wartości niematerialne	Razem wartości niematerialne
Wartość brutto wartości niematerialnych na początek okresu	160 282	3 313	163 595
Zwiększenia	9 337	7 211	16 548
Przeniesienie z inwestycji	7 618	0	7 618
Zakupy bezpośrednie	1 719	7 211	8 930
Pozostałe	0	0	0
Zmniejszenia	-1 871	-7 618	-9 489
Likwidacja	-1 871	0	-1 871
Rozliczenie inwestycji	0	-7 618	-7 618
Pozostałe	0	0	0
Wartość brutto wartości niematerialnych na koniec okresu	167 748	2 906	170 654
Umorzenie na początek okresu	-117 447	0	-117 447
Zwiększenia	-14 720	0	-14 720
Amortyzacja	-14 720	0	-14 720
Zmniejszenia	1 865	0	1 865
Likwidacja	1 865	0	1 865
Umorzenie na koniec okresu	-130 302	0	-130 302
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	0	-1 243	-1 243
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	0	-1 243	-1 243
Wartość netto wartości niematerialnych na początek okresu	42 835	2 070	44 905
Wartość netto wartości niematerialnych na koniec okresu	37 446	1 663	39 109

Zmiana stanu wartości niematerialnych za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku

	Autorskie prawa majątkowe, licencje	Nakłady na wartości niematerialne	Razem wartości niematerialne
Wartość brutto wartości niematerialnych na początek okresu	146 461	3 500	149 961
Zwiększenia	15 362	10 534	25 896
Przeniesienie z inwestycji	10 589	0	10 589
Zakupy bezpośrednie	4 773	10 493	15 266
Pozostałe	0	41	41
Zmniejszenia	-1 541	-10 721	-12 262
Likwidacja	-1 541	0	-1 541
Rozliczenie inwestycji	0	-10 589	-10 589
Pozostałe	0	-132	-132
Wartość brutto wartości niematerialnych na koniec okresu	160 282	3 313	163 595
Umorzenie na początek okresu	-103 376	0	-103 376
Zwiększenia	-15 612	0	-15 612
Amortyzacja	-15 612	0	-15 612
Zmniejszenia	1 541	0	1 541
Likwidacja	1 541	0	1 541
Umorzenie na koniec okresu	-117 447	0	-117 447
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	0	-1 003	-1 003
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	0	-1 243	-1 243
Wartość netto wartości niematerialnych na początek okresu	43 085	2 497	45 582
Wartość netto wartości niematerialnych na koniec okresu	42 835	2 070	44 905

W roku 2019 oraz 2018 Bank nie ponosił nakładów na badania i rozwój ujętych jako koszt okresów.

W roku 2019 oraz 2018 nie występowały ograniczenia dotyczące tytułu prawnego do wartości niematerialnych tytułem zabezpieczenia zobowiązań.

W roku 2019 oraz 2018 Bank nie posiadał wartości niematerialnych użytkowanych na podstawie umów leasingu.

27. Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży

	31.12.2019	31.12.2018
Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży brutto	1 760	1 560
Odpisy z tytułu utraty wartości	0	0
Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży netto	1 760	1 560

W pozycji „Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży brutto” Bank ujmuje ruchomości i nieruchomości przejęte za długi.

Zmiana stanu aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży

	2019	2018
Wartość brutto aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży na początek okresu	1 560	1 619
Zwiększenia	2 142	649
- przejęte aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	2 142	649
Zmniejszenia	-1 942	-708
- sprzedaż i likwidacja	-1 942	-708
Wartość brutto aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży na koniec okresu	1 760	1 560
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	0	-64
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	0	0
Wartość netto aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży na początek okresu	1 560	1 555
Wartość netto aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży na koniec okresu	1 760	1 560

28. Pozostałe aktywa

Pozostałe aktywa według rodzaju

	31.12.2019	31.12.2018
Rozrachunki z dłużnikami	78 893	38 736
- rozliczenia z tytułu kart płatniczych	73 544	33 956
- należności z tytułu towarów i usług	5 347	4 754
- pozostałe	2	26
Rozrachunki publiczno - prawne	263	173
Przychody do otrzymania	3 115	2 865
- z tytułu prowizji	2 954	2 799
- pozostałe	161	66
Koszty do rozliczenia z tytułu	4 528	5 057
- składek za ubezpieczenie majątku i NNW	169	172
- serwisu i użytkowania oprogramowania	4 352	4 841
- składek członkowskich	0	7
- emisji instrumentów finansowych	0	30
- pozostałe	7	7
Razem pozostałe aktywa brutto	86 799	46 831
Odpisy z tytułu utraty wartości	-2 537	-2 580
Razem pozostałe aktywa netto	84 262	44 251

Pozostałe aktywa według umownych terminów zapadalności

	31.12.2019	31.12.2018
do 1 miesiąca	80 387	39 296
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	1 234	1 166
powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	2 078	2 046
powyżej 1 roku do 5 lat	1 141	1 738
powyżej 5 lat	0	0
dla których termin zapadalności upłynął	1 959	2 585
o nieokreślonym terminie zapadalności	0	0
Razem pozostałe aktywa brutto	86 799	46 831
Odpisy z tytułu utraty wartości	-2 537	-2 580
Razem pozostałe aktywa netto	84 262	44 251

29. Zobowiązania wobec Banku Centralnego

	<u>31.12.2019</u>	<u>31.12.2018</u>
Kredyt lombardowy	0	0
Operacje otwartego rynku	0	0
Pozostałe zobowiązania	36	46
Razem zobowiązania wobec Banku Centralnego	<u>36</u>	<u>46</u>

Na dzień 31 grudnia 2019 roku zobowiązania wobec Banku Centralnego w kwocie 36 tys. zł dotyczyły zablokowanego przekazu walutowego.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku zobowiązania wobec Banku Centralnego w kwocie 46 tys. zł dotyczyły dwóch przekazów walutowych, z których jeden został rozliczony w dniu 3 stycznia 2019 roku.

30. Zobowiązania wobec innych banków

Zobowiązania wobec innych banków według rodzaju

	<u>31.12.2019</u>	<u>31.12.2018</u>
Rachunki bieżące	2 685 785	2 262 501
Depozyty terminowe	19 803 624	15 696 704
Pozostałe zobowiązania wobec innych banków	39 295	34 227
Razem zobowiązania wobec innych banków	<u>22 528 704</u>	<u>17 993 432</u>

Zobowiązania wobec innych banków według terminów wymagalności

	<u>31.12.2019</u>	<u>31.12.2018</u>
do 1 miesiąca	20 206 356	16 227 965
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	1 252 934	1 026 265
powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	1 061 357	721 135
powyżej 1 roku do 5 lat	8 035	18 045
powyżej 5 lat	22	22
Razem zobowiązania wobec innych banków	<u>22 528 704</u>	<u>17 993 432</u>

31. Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu

Bank pozyskuje fundusze poprzez sprzedaż instrumentów finansowych z przyrzeczeniem ich odkupu w przyszłości (transakcje repo oraz sell-buy back) po tej samej cenie powiększonej o z góry ustaloną kwotę odsetek.

Na dzień 31 grudnia 2019 oraz 31 grudnia 2018 roku Bank nie posiadał zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu.

32. Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku Bank nie posiadał zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

33. Zobowiązania wobec klientów

Zobowiązania wobec klientów według rodzaju

	<u>31.12.2019</u>	<u>31.12.2018</u>
Klienci korporacyjni		
Rachunki bieżące	1 204 635	976 652
Depozyty terminowe	447 201	488 244
Pozostałe zobowiązania	60 971	64 232
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	11 186	14 470
- pozostałe	49 785	49 762
Razem klienci korporacyjni	1 712 807	1 529 128
Rolnicy		
Rachunki bieżące	28 194	26 822
Depozyty terminowe	35 230	24 186
Pozostałe zobowiązania	422	469
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	422	469
- pozostałe	0	0
Razem rolnicy	63 846	51 477
Przedsiębiorcy indywidualni		
Rachunki bieżące	137 676	107 188
Depozyty terminowe	40 651	42 607
Pozostałe zobowiązania	517	515
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	517	515
- pozostałe	0	0
Razem przedsiębiorcy indywidualni	178 844	150 310
Osoby fizyczne		
Rachunki bieżące	1 120 683	975 952
Depozyty terminowe	100 603	108 145
Pozostałe zobowiązania	1 638	444
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	1 638	444
- pozostałe	0	0
Razem osoby fizyczne	1 222 924	1 084 541
Instytucje rządowe i samorządowe		
Rachunki bieżące	49 205	45 543
Depozyty terminowe	110 921	109 604
Pozostałe zobowiązania	26 872	15 164
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	0	0
- pozostałe	26 872	15 164
Razem instytucje rządowe i samorządowe	186 998	170 311
Pozostałe podmioty		
Rachunki bieżące	111 415	102 247
Depozyty terminowe	71 172	71 423
Pozostałe zobowiązania	851	3 675
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	0	0
- pozostałe	851	3 675
Razem pozostałe podmioty	183 438	177 345
Razem		
Rachunki bieżące	2 651 808	2 234 404
Depozyty terminowe	805 778	844 209
Pozostałe zobowiązania	91 271	84 499
- z tytułu zabezpieczeń pieniężnych	13 763	15 898
- pozostałe	77 508	68 601
Razem zobowiązania wobec klientów	3 548 857	3 163 112

Zobowiązania wobec klientów według terminów wymagalności

	<u>31.12.2019</u>	<u>31.12.2018</u>
do 1 miesiąca	3 207 697	2 827 280
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	163 907	200 095
powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	118 063	75 875
powyżej 1 roku do 5 lat	2 497	1 550
powyżej 5 lat	56 693	58 312
Razem zobowiązania wobec klientów	<u>3 548 857</u>	<u>3 163 112</u>

34. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

Na dzień 31 grudnia 2019 roku Bank posiadał zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych w postaci obligacji o wartości 428.505 tys. zł o średnim oprocentowaniu 5,23 %.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku Bank posiadał zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych w postaci obligacji o wartości 1.147.677 tys. zł o średnim oprocentowaniu 2,90 %.

Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych według terminów wymagalności

	<u>31.12.2019</u>	<u>31.12.2018</u>
do 1 miesiąca	0	0
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	4 147	305 468
powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	1 467	502 380
powyżej 1 roku do 5 lat	45 926	45 845
powyżej 5 lat	376 965	293 984
Razem zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	<u>428 505</u>	<u>1 147 677</u>

Zmiana stanu zobowiązań z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Stan na początek okresu	1 147 677	1 124 336
Zwiększenia	107 597	1 129 151
- z tytułu emisji	82 681	1 093 773
- z tytułu naliczonych odsetek	24 916	35 378
Zmniejszenia	-826 769	-1 105 810
- z tytułu wykupu	-800 000	-1 070 200
- z tytułu spłaty odsetek	-26 769	-35 610
Stan na koniec okresu	<u>428 505</u>	<u>1 147 677</u>

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Szczegółowe informacje dotyczące wyemitowanych przez Bank dłużnych papierów wartościowych

31.12.2019					
Nazwa emisji	Wartość emisji	Data emisji	Data wykupu	Podstawa oprocentowania	Notowane na rynku Catalyst
BPS0222	46 116	20.02.2015	20.02.2022	WIBOR 6M	Nie
BPS0925	41 875	21.09.2015	21.09.2025	WIBOR 6M	Nie
BPS0326	83 900	31.03.2016	31.03.2026	WIBOR 6M	Nie
BPS1026	28 632	06.10.2016	06.10.2026	WIBOR 6M	Nie
BPS1126	24 992	09.11.2016	09.11.2026	WIBOR 6M	Nie
BPS1226	21 875	01.12.2016	01.12.2026	WIBOR 6M	Nie
BPS0228	40 000	26.02.2018	26.02.2028	WIBOR 6M	Nie
BPS0328	55 600	19.03.2018	19.03.2018	WIBOR 6M	Nie
BPS1029	36 000	14.10.2019	14.10.2029	WIBOR 6M	Nie
BPS1029A	47 600	29.10.2019	29.10.2029	WIBOR 6M	Nie

31.12.2018					
Nazwa emisji	Wartość emisji	Data emisji	Data wykupu	Podstawa oprocentowania	Notowane na rynku Catalyst
BPS0222	46 116	20.02.2015	20.02.2022	WIBOR 6 M	Nie
BPS0925	41 875	21.09.2015	21.09.2025	WIBOR 6 M	Nie
BPS0326	83 900	31.03.2016	31.03.2026	WIBOR 6 M	Nie
BPS1026	28 632	06.10.2016	06.10.2026	WIBOR 6 M	Nie
BPS1126	24 992	09.11.2016	09.11.2026	WIBOR 6 M	Nie
BPS1226	21 875	01.12.2016	01.12.2026	WIBOR 6 M	Nie
BPS0228	40 000	26.02.2018	26.02.2028	WIBOR 6 M	Nie
BPS0328	55 600	19.03.2018	19.03.2028	WIBOR 6 M	Nie
BPS6M260319	300 000	26.09.2018	26.03.2019	WIBOR 6 M	Nie
BPS6M170419	300 000	17.10.2018	17.04.2019	WIBOR 6 M	Nie
BPS9M170719	200 000	17.10.2018	17.07.2019	WIBOR 9 M	Nie

W 2019 roku i w 2018 roku nie wystąpiły przypadki nieterminowego wywiązywania się przez Bank z tytułu spłaty odsetek i wykupu wyemitowanych zobowiązań.

W 2018 roku Bank dokonał wcześniejszego wykupu 2 emisji obligacji notowanych na rynku Catalyst. Emisja BPS1122 została wykupiona w dniu 28 lutego 2018 roku, natomiast emisja BPS0720 w dniu 31 sierpnia 2018 roku. W 2019 roku Bank nie dokonał przedterminowego wykupu wyemitowanych obligacji.

35. Pozostałe zobowiązania

Pozostałe zobowiązania według rodzaju

	31.12.2019	31.12.2018
Rozrachunki międzybankowe	13 136	9 717
Rozrachunki publiczno - prawne	5 534	6 229
Wierzyciele różni	169 345	165 819
- rozliczenia z tytułu kart płatniczych	113 886	162 363
- zobowiązania z tytułu towarów i usług	3 898	1 896
- zobowiązania z tytułu leasingu	49 801	0
- pozostałe	1 760	1 560
Koszty rozliczane w czasie z tytułu	14 711	16 309
- usług informatycznych	5 005	6 693
- usług KIR, kosztów eksploatacyjnych	4 068	3 281
- badania sprawozdania finansowego i doradztwa finansowego	335	335
- przyszłych świadczeń na rzecz pracowników	3 977	4 634
- pozostałe	1 326	1 366
Przychody przyszłych okresów, w tym	19 779	16 925
- prowizje	19 779	16 925
Razem pozostałe zobowiązania	222 505	214 999

Pozostałe zobowiązania według terminów wymagalności

	31.12.2019	31.12.2018
do 1 miesiąca	170 083	210 949
- w tym z tytułu leasingu	1 190	X
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	3 059	955
- w tym z tytułu leasingu	2 152	X
powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	11 090	2 341
- w tym z tytułu leasingu	8 909	X
powyżej 1 roku do 5 lat	35 184	704
- w tym z tytułu leasingu	34 503	X
powyżej 5 lat	3 089	50
- w tym z tytułu leasingu	3 047	X
Razem pozostałe zobowiązania	222 505	214 999

36. Rezerwy

Rezerwy według rodzaju

	31.12.2019	31.12.2018
Rezerwy na świadczenia pracownicze	4 376	3 765
Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	3 590	2 369
Rezerwy na sprawy sporne	3 299	11 716
Pozostałe rezerwy	750	0
Razem rezerwy	12 015	17 850

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Zmiana stanu rezerw w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2019 roku

	Rezerwy na świadczenia pracownicze	Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	Rezerwy na sprawy sporne	Pozostałe rezerwy	Razem
Stan na początek okresu	3 765	2 369	11 716	0	17 850
Utworzenie/aktualizacja rezerw	816	3 171	572	750	5 309
Wykorzystanie rezerw	-608	0	-8 737	0	-9 345
Rozwiązanie rezerw	0	-1 949	-252	0	-2 201
Różnice kursowe	0	-1	0	0	-1
Zyski lub straty aktuarialne	403	0	0	0	403
Pozostałe zmiany i reklasyfikacje	0	0	0	0	0
Stan na koniec okresu	4 376	3 590	3 299	750	12 015
Krótkoterminowe	956	3 590	0	0	4 546
Długoterminowe	3 420	0	3 299	750	7 469

Zmiana stanu rezerw w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2018 roku

	Rezerwy na świadczenia pracownicze	Rezerwy na zobowiązania pozabilansowe	Rezerwy na sprawy sporne	Pozostałe rezerwy	Razem
Stan na początek okresu	3 517	4 462	10 304	0	18 283
Utworzenie/aktualizacja rezerw	373	1 916	2 255	0	4 544
Wykorzystanie rezerw	-444	0	-770	0	-1 214
Rozwiązanie rezerw	0	-4 018	-73	0	-4 091
Różnice kursowe	0	9	0	0	9
Zyski lub straty aktuarialne	-138	0	0	0	-138
Pozostałe zmiany i reklasyfikacje	457	0	0	0	457
Stan na koniec okresu	3 765	2 369	11 716	0	17 850
Krótkoterminowe	776	2 369	0	0	3 145
Długoterminowe	2 989	0	11 716	0	14 705

Zmiana stanu rezerw na zobowiązania pozabilansowe w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2019 roku

	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem
Stan na początek okresu	678	1 688	3	0	2 369
Zakupione lub utworzone aktywa finansowe	2 056	670	0	0	2 726
Wyłączenia z bilansu, w tym spłaty	-114	-572	-3	0	-689
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (transfer pomiędzy koszykami)	794	-794	0	0	0
Zmiany wynikające z różnic kursowych	0	0	0	0	0
Zmiana wysokości rezerw z tytułu ryzyka kredytowego	-1 302	345	27	0	-930
Pozostałe	0	114	0	0	114
Stan na koniec okresu	2 112	1 451	27	0	3 590

Zmiana stanu rezerw na zobowiązania pozabilansowe w roku zakończonym dnia 31 grudnia 2018 roku

	<u>Koszyk 1</u>	<u>Koszyk 2</u>	<u>Koszyk 3</u>	<u>POCI</u>	<u>Razem</u>
Stan na początek okresu	472	1 901	2 089	0	4 462
Zakupione lub utworzone zobowiązania pozabilansowe	545	836	0	0	1 381
Wyłączenia z bilansu, w tym spłaty	-135	-83	-15	0	-233
Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (transfer pomiędzy koszykami)	31	-32	1	0	0
Zmiany wynikające z różnic kursowych	1	8	0	0	9
Zmiana wysokości rezerw z tytułu ryzyka kredytowego	-237	-942	-2 072	0	-3 251
Pozostałe	1	0	0	0	1
Stan na koniec okresu	<u>678</u>	<u>1 688</u>	<u>3</u>	<u>0</u>	<u>2 369</u>

Rezerwy na świadczenia pracownicze

Bank tworzy rezerwy na programy określonych świadczeń zgodnie z MSR 19. Szacunek rezerw na programy określonych świadczeń dokonywany jest z zastosowaniem technik i założeń aktuarialnych uwzględniających w szczególności: bieżące wynagrodzenia, okres pomiędzy datą nabycia prawa do otrzymania świadczenia a datą sprawozdawczą, wskaźnik rotacji pracowników, prognozowany wzrost podstawy świadczeń oraz inne postanowienia regulaminu wynagradzania pracowników.

Bank oblicza rezerwę metodą indywidualną, dla każdego pracownika osobno w oparciu o wartość bieżącą przyszłych, długoterminowych zobowiązań Banku z tytułu odpraw emerytalnych. Podstawą do obliczenia rezerwy dla pracownika jest przewidywana kwota odprawy emerytalnej, jaką Bank zobowiązuje się wypłacić. Przewidywana kwota odprawy obliczana jest, jako iloczyn następujących czynników:

- 1) przewidywanej kwoty podstawy wymiaru odprawy emerytalnej;
- 2) przewidywanego wzrostu podstawy wymiaru do czasu osiągnięcia wieku emerytalnego;
- 3) współczynnika procentowego uzależnionego od stażu pracy.

Naliczane rezerwy są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane. Dyskonto finansowe jest ustalane na podstawie aktualnych na dzień bilansowy, rynkowych stóp zwrotu z obligacji skarbowych.

Zyski lub straty z obliczeń aktuarialnych Bank rozpoznaje w innych całkowitych dochodach.

Na mocy postanowień wewnętrznych regulacji dotyczących wynagradzania, pracownikom Banku przysługują odprawy emerytalne, rentowe i pośmiertne.

Programy określonych świadczeń narażają Bank na ryzyko aktuarialne, obejmujące:

- 1) ryzyko stopy procentowej – spadek rynkowych stóp zwrotu z obligacji skarbowych spowoduje zwiększenie zobowiązań wynikających z programu określonych świadczeń;
- 2) ryzyko wynagrodzeń – wzrost wynagrodzeń pracowników Banku spowoduje wzrost zobowiązań wynikających z programu określonych świadczeń;
- 3) ryzyko rotacji – spadek wskaźnika rotacji pracowników spowoduje zwiększenie zobowiązań wynikających z programu określonych świadczeń.

Do głównych założeń aktuarialnych, przyjętych do wyceny zobowiązań z tytułu odpraw emerytalno – rentowych należą:

- 1) stopa do dyskontowania przyszłych świadczeń, która na dzień 31 grudnia 2019 roku wynosiła 1,98 %, a na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosiła 3,01 %;
- 2) długookresowa, roczna stopa wzrostu wynagrodzeń, która na dzień 31 grudnia 2019 roku wynosiła 2,5 %, a na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosiła 3,5 %;

- 3) współczynnik rotacji pracowników obliczony na podstawie historycznych danych dotyczących rotacji pracowników w Banku, który
- a) na dzień 31 grudnia 2019 roku:
 - dla pracowników zatrudnionych na umowach na czas nieokreślony wynosił 12,4 %,
 - dla pracowników zatrudnionych na umowach czasowych wynosił 14,4 %,
 - b) na dzień 31 grudnia 2018 roku:
 - dla pracowników zatrudnionych na umowach na czas nieokreślony wynosił 12,3 %,
 - dla pracowników zatrudnionych na umowach czasowych wynosił 16,4 %.

Uzgodnienie wartości bieżącej zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych

	2019	2018
Rezerwy na świadczenia pracownicze na początek okresu	3 765	3 517
Wartości ujęte w rachunku zysków i strat:	816	373
- koszty bieżącego zatrudnienia	725	277
- koszty z tytułu odsetek	91	96
Wartości ujęte w innych całkowitych dochodach:	403	-138
- zyski lub straty aktuarialne	403	-138
Wyplacone świadczenia	-608	-444
Pozostałe	0	457
Rezerwy na świadczenia pracownicze na koniec okresu	<u>4 376</u>	<u>3 765</u>

W roku 2019 wpływ zmiany założeń finansowych na pozycję „Zyski lub straty aktuarialne” wynosił 305 tys. zł, wpływ zmiany założeń demograficznych wynosił 71 tys. zł, natomiast wpływ zmiany założeń ex post wynosił 27 tys. zł.

W roku 2018 wpływ zmiany założeń finansowych na pozycję „Zyski lub straty aktuarialne” wynosił 259 tys. zł, wpływ zmiany założeń demograficznych wynosił -303 tys. zł, natomiast wpływ zmiany założeń ex post wynosił -94 tys. zł.

Analiza wrażliwości

Poniższa tabela pokazuje, jaki wpływ na zobowiązania z tytułu programów określonych świadczeń na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku miały zmiany w odpowiednich założeniach aktuarialnych o 1 punkt procentowy.

Zobowiązania z tytułu programów określonych świadczeń

Zobowiązania z tytułu programów określonych świadczeń na dzień 31 grudnia 2019 roku

	Wzrost o 1 punkt procentowy	Spadek o 1 punkt procentowy
Stopa dyskontowa	-297	340
Stopa wzrostu wynagrodzeń	334	-299

Zobowiązania z tytułu programów określonych świadczeń na dzień 31 grudnia 2018 roku

	Wzrost o 1 punkt procentowy	Spadek o 1 punkt procentowy
Stopa dyskontowa	-245	279
Stopa wzrostu wynagrodzeń	276	-248

Zapadalność zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń

	<u>31.12.2019</u>	<u>31.12.2018</u>
Średni ważony okres obowiązywania zobowiązań z tytułu rezerw na świadczenia pracownicze (w latach)	10,93	9,88

Rezerwy na sprawy sporne

Bank prowadzi szczegółową ewidencję spraw spornych oraz innych należności o charakterze roszczeń spornych. W sprawach, w których na Banku ciąży obowiązek prawny lub wynikający z ogólnie przyjętych zwyczajów, mający swe źródło w zdarzeniach przeszłych, jak również jeżeli prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków, Bank tworzy rezerwy. Ewentualne przyszłe rozliczenia dokonywane są w ciężar utworzonych rezerw.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku łączna wartość rezerw na sprawy sporne wyniosła 3.299 tys. zł, z tego rezerwa z tytułu roszczeń pracowniczych wynosiła 1.050 tys. zł.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku łączna wartość rezerw na sprawy sporne wyniosła 11.715 tys. zł, z tego rezerwa z tytułu roszczeń pracowniczych wynosiła 1.050 tys. zł.

Znaczące sprawy, na dzień 31 grudnia 2019 roku, na które Bank posiada rezerwy prowadzone były w związku z:

- 1) roszczeniami odszkodowawczymi z tytułu rozwiązania umów o pracę z byłymi pracownikami;
- 2) roszczeniem kontrahenta Banku z tytułu tzw. fraudu;
- 3) roszczeniami jednej z Agencji rządowych o zwrot dopłat do oprocentowania kredytów rolniczych.

Ponadto toczą się wobec Banku postępowania sądowe w związku z roszczeniem w postępowaniu grupowym za możliwą wyrządzoną przez Bank szkodę.

W IV kwartale 2019 roku zakończyła się sprawa, w związku z roszczeniem kontrahenta Banku z tytułu rozwiązania umowy o świadczenie usług.

Według informacji posiadanych przez Bank na dzień 31 grudnia 2019 roku nie toczyły się ani nie wszczęto wobec Banku, innych niż opisano powyżej, postępowań spornych, administracyjnych (w tym przed organami rządowymi), arbitrażowych, które mogłyby wyrzeć lub wywarły w niedawnej przeszłości istotny wpływ na sytuację finansową i operacyjną Banku, a które nie zostały odpowiednio ujęte w sprawozdaniu finansowym.

37. Kapitały własne

Kapitał zakładowy Banku w podziale na serie akcji

	31.12.2019 Liczba akcji	31.12.2019 Wartość akcji	31.12.2018 Liczba akcji	31.12.2018 Wartość akcji
Akcje serii A	2 000 000	2 000	2 000 000	2 000
Akcje serii B	12 000 000	12 000	12 000 000	12 000
Akcje serii C	4 000 000	4 000	4 000 000	4 000
Akcje serii D	2 000 000	2 000	2 000 000	2 000
Akcje serii E	1 865 000	1 865	1 865 000	1 865
Akcje serii F	1 517 700	1 518	1 517 700	1 518
Akcje serii H	74 864 077	74 864	74 864 077	74 864
Akcje serii I	35 000 000	35 000	35 000 000	35 000
Akcje serii J	66 623 388	66 623	66 623 388	66 623
Akcje serii K	115 461 039	115 461	115 461 039	115 461
Akcje serii L	14 708 211	14 708	14 708 211	14 708
Akcje serii M	24 000 000	24 000	24 000 000	24 000
Akcje serii N	57 127	58	57 127	58
Akcje serii O	12 022 169	12 022	12 022 169	12 022
Akcje serii P	15 000	15	15 000	15
Akcje serii R	2 277 523	2 278	2 277 523	2 278
Akcje serii S	12 000 000	12 000	12 000 000	12 000
Akcje serii T	18 936 457	18 936	18 936 457	18 936
Akcje serii W	13 899 041	13 899	13 899 041	13 899
Akcje serii Z	4 000 000	4 000	4 000 000	4 000
Akcje serii AA	13 338 701	13 338	13 338 701	13 338
Akcje serii AB	830 803	831	830 803	831
Akcje serii AC	2 533 574	2 534	2 533 574	2 534
Akcje serii AD	2 517 664	2 518	-	-
Akcje serii AE	559 044	559	-	-
Razem	437 026 518	437 027	433 949 810	433 950

Na dzień 31 grudnia 2019 roku kapitał zakładowy Banku BPS S.A. wyniósł 437.027 tys. zł, natomiast na dzień 31 grudnia 2018 roku wyniósł 433.950 tys. zł.

W I kwartale 2019 roku sąd rejestrowy zarejestrował podwyższenie kapitału zakładowego Banku BPS S.A., wynikającego z objętych akcji serii AD w liczbie 2.517.664, których emisja została przeprowadzona w IV kwartale 2018 roku. Emisja odbyła się na podstawie Uchwały Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia nr 03/2015 z dnia 26 listopada 2015 roku w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego Banku w granicach kapitału docelowego, z możliwością pozbawienia Akcjonariuszy przez Zarząd, za zgodą Rady Nadzorczej, w całości prawa poboru akcji, ustalania ceny emisyjnej, zmiany Statutu Banku i upoważnienia Rady Nadzorczej do ustalenia jednolitego tekstu zmienionego Statutu. Mając na uwadze niepełne wykorzystanie uchwalonego przez Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie kapitału zakładowego Banku, Zarząd Banku, za zgodą Rady Nadzorczej, podjął decyzję o przeprowadzeniu kolejnej – ostatniej – w ramach kapitału docelowego - emisji serii AE. Emisja ta przeprowadzona została w ramach oferty niepublicznej, w trybie subskrypcji prywatnej, która została skierowana do nie więcej niż 149 inwestorów – klientów profesjonalnych, tj. do wybranych przez Zarząd Banku zrzeszonych i współpracujących banków spółdzielczych. Subskrypcja odbyła się w styczniu 2019 roku, w jej ramach banki spółdzielcze objęły 559.044 sztuk akcji, po cenie nominalnej 1,00 zł i cenie emisyjnej 2,50 zł za akcję. Rejestracja podwyższenia kapitału dotyczącego akcji serii AE miała miejsce 1 marca 2019 roku.

W 2019 roku kapitał zakładowy Banku został podwyższony o łączną kwotę 3.077 tys. zł do kwoty 437.027 tys. zł.

Trzyletni okres obowiązywania Uchwały NWZ nr 03/2015 z dnia 26 listopada 2015 roku upłynął w styczniu 2019 roku, w związku z tym w dniu 27 czerwca 2019 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie podjęło Uchwałę

w podwyższenia kapitału zakładowego Banku BPS S.A. w granicach kapitału docelowego, z możliwością pozbawienia Akcjonariuszy przez Zarząd, za zgodą Rady Nadzorczej, w całości prawa poboru akcji, ustalania ceny emisyjnej, zmiany Statutu Banku i upoważnienia Rady Nadzorczej do ustalenia jednolitego tekstu zmienionego Statutu Banku.

Na mocy tej Uchwały Zarząd otrzymał upoważnienie do podwyższania, za zgodą Rady Nadzorczej, kapitału zakładowego w drodze jednego lub kilku podwyższeń kapitału zakładowego Banku w granicach kapitału docelowego przez okres 3 lat, poprzez emisję akcji o wartości nominalnej 1 zł i cenie emisyjnej 2,50 zł, w liczbie nie większej niż 14.000.000 akcji.

Dnia 26 listopada 2019 roku nastąpiła rejestracja przez sąd rejestrowy zmian Statutu wynikających z ww. Uchwały. Proces podwyższania kapitału zakładowego w ramach kapitału docelowego przeprowadzony zostanie w II kwartale 2020 roku.

	31.12.2019	31.12.2018
Kapitał zakładowy	437 027	433 950
Akcje własne	0	-2 133
Kapitał zapasowy	342 507	315 145
- ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	277 053	272 557
- pozostały	65 454	42 588
Inne całkowite dochody	7 485	18 134
Pozycje, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat	1 976	10 976
- wycena dłużnych papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody	2 440	13 551
- podatek odroczony	-464	-2 575
Pozycje, które nie mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat	5 509	7 158
- wycena papierów wartościowych wyznaczonych do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	6 622	8 255
- podatek odroczony	-1 258	-1 568
- zyski lub straty aktuarialne	179	582
- podatek odroczony	-34	-111
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	24 500	24 500
Pozostałe kapitały rezerwowe	26 674	26 674
Niepodzielony wynik finansowy z lat ubiegłych	-37 159	-37 159
Wynik roku bieżącego	27 589	23 481
Razem kapitały	828 623	802 592

Niepodzielony wynik obejmuje kwoty, które nie podlegają podziałowi to znaczy nie mogą zostać wypłacone w formie dywidendy. Zgodnie z wymogami Kodeksu Spółek Handlowych, spółka akcyjna jest zobowiązana utworzyć kapitał zapasowy na pokrycie straty. Do tej kategorii kapitału przelewa się, co najmniej 8% zysku za dany rok obrotowy wykazanego w sprawozdaniu spółki, dopóki kapitał ten nie osiągnie, co najmniej jednej trzeciej kapitału podstawowego. O użyciu kapitału zapasowego i rezerwowego rozstrzyga Walne Zgromadzenie, jednakże część kapitału zapasowego w wysokości jednej trzeciej kapitału zakładowego może być wykorzystana jedynie na pokrycie straty wykazanej w sprawozdaniu finansowym i nie podlega ona podziałowi na inne cele.

38. Wartość godziwa i kategorie wyceny do wartości godziwej instrumentów finansowych

Wartość godziwą stanowi cena, którą można otrzymać za zbycie składnika aktywów lub należy zapłacić za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny. Bank posiada instrumenty finansowe, które w bilansie nie są ujmowane w wartości godziwej.

Główne kategorie aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych w bilansie Banku do wartości godziwej stanowią:

- 1) kredyty i pożyczki, w części obejmującej ekspozycje z dopłatami ARMiR oraz kredyty studenckie;
- 2) papiery wartościowe:
 - a) przeznaczone do obrotu,
 - b) obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy,
 - c) wyceniane do wartości godziwej przez inne całkowite dochody,
 - d) wyznaczone do wyceny do wartości godziwej przez inne całkowite dochody;
- 3) aktywa z tytułu instrumentów pochodnych;
- 4) pasywa z tytułu instrumentów pochodnych.

Na potrzeby modelu wyceny aktywów według wartości godziwej przyjęto założenie, że rynkowa wartość kredytów stanowi sumę oczekiwanych przepływów pieniężnych wynikających z kontraktu do czasu zapadalności ekspozycji, zdyskontowanych stopą rynkową. Horyzont kalkulacji wartości godziwej jest określony przez termin zapadalności kredytów aktualnie znajdujących się w portfelu kredytowym Banku na podstawie skorygowanych harmonogramów spłat kredytów. Stopa dyskontowa uwzględnia bieżącą i prognozowaną wysokość stopy wolnej od ryzyka, koszt finansowania portfela w danej walucie, koszt kapitału niezbędnego do utrzymania w związku z posiadaniem portfela.

Papiery wartościowe – w przypadku instrumentów notowanych wartość godziwa ustalana jest w oparciu o wartości rynkowe (mark-to-market), natomiast dla instrumentów nienotowanych ustalana jest na podstawie modelu (mark-to-model), przy wykorzystaniu systemu Kondor+.

Bank klasyfikuje poszczególne składniki aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej do następujących kategorii:

- 1) Poziom I: aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane bezpośrednio w oparciu o ceny kwotowane na aktywnym rynku lub techniki wyceny bazujące tylko i wyłącznie o informacje rynkowe;
- 2) Poziom II: aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o techniki wyceny bazujące na założeniach wykorzystujących informacje pochodzące z aktywnego rynku lub obserwacje rynkowe;
- 3) Poziom III: aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane w oparciu o powszechnie stosowane przez uczestników rynku techniki wyceny, których założenia nie bazują na informacji pochodzącej z aktywnego rynku.

W zależności od kategorii klasyfikacji poszczególnych składników aktywów i zobowiązań finansowych, Bank stosuje przy tym różnorodne metody ustalania ich wartości godziwej:

- 1) Poziom I:

Bank do tej kategorii klasyfikuje instrumenty dłużne i kapitałowe wyceniane do wartości godziwej przez inne całkowite dochody, dla których istnieje aktywny rynek. Źródłem danych dotyczących cen rynkowych są:

- a) dla instrumentów notowanych na rynku giełdowym – podawana do publicznej wiadomości cena zamknięcia sesji,
- b) dla instrumentów będących przedmiotem obrotu na rynku międzybankowym – odpowiednia cena kupna / sprzedaży instrumentu z godziny 15:00, podawana na stronach serwisu Thomson Reuters,
- c) dla notowanych obligacji i bonów skarbowych – fixing z godziny 16:30 (tzw. „drugi fixing”) publikowany na stronach BondSpot.

- 2) Poziom II:

Do tej kategorii Bank klasyfikuje instrumenty pochodne, których wartość godziwa wyznaczona jest na zasadzie wyceny modelowej (mark-to-model), oraz kredyty z dopłatami ARMiR i kredyty studenckie. Wycena instrumentów pochodnych opiera się na metodzie dyskontowania przyszłych przepływów, wynikających z warunków transakcji, przy zastosowaniu czynników dyskontowych. Krzywe dochodowości dla poszczególnych walut zbudowane są w oparciu o stawki money market, IRS, OIS, FRA oraz stawki implikowane z FX Swap (krzywa EUR_OIS + punkty swapowe z FX swapów waluty danej krzywej z EUR). Wycena kredytów ujmowanych w ramach Poziomu II ustalana jest zgodnie z zasadami opisanymi powyżej.

3) Poziom III:

Bank do tej kategorii zalicza zakwalifikowane do portfela wycenianego w wartości godziwej przez inne całkowite dochody: obligacje komunalne, obligacje korporacyjne oraz obligacje emitowane przez banki, dla których nie istnieje aktywny rynek. Wycena papierów ujmowanych w ramach Poziomu III jest ustalana metodą mark-to-model, poprzez zsumowanie zdyskontowanych wartości wszystkich przyszłych przepływów środków pieniężnych z danego instrumentu do terminu jego zapadalności, skorygowanych o ryzyko kredytowe emitenta.

W 2019 roku w związku z brakiem odpowiedniej aktywności i płynności na rynku obligacji komunalnych i komercyjnych, która pozwalałaby na budowę krzywych branżowych i/lub emitentów, do wyceny emisji obligacji metodą mark-to-model wykorzystywana była właściwa dla waluty emisji krzywa zerokuponowa MID, skorygowana w szczególności o marżę na ryzyko emitenta.

Do budowy krzywej dochodowości w Kondor+ stosuje się:

- 1) metodę Newton Raphson – dla transakcji OIS i FOREX;
- 2) metodę Cluster Bootstrapping, dla której używana jest standardowa technika bootstrappingu – dla transakcji innych niż wskazane w pkt 1.

W związku z faktem, że nie są dostępne kwotowania rynkowe obligacji dla wszystkich standardowych tenorów, Kondor+ w metodzie Cluster Bootstrapping wykorzystuje technikę grupowania (clustering) dla uzyskania nominalnych stóp procentowych dla poszczególnych punktów węzłowych krzywej dochodowości.

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Wartość godziwa instrumentów finansowych na dzień 31 grudnia 2019 roku

	Wartość bilansowa	Wartość godziwa	Poziom I	Poziom II	Poziom III
Aktywa finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	16 786 241	17 292 166	6 884 447	0	10 407 719
Należności od innych banków	264 530	258 927	0	0	258 927
Papiery wartościowe	7 755 636	7 835 521	6 884 447	0	951 074
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	8 766 075	9 197 718	0	0	9 197 718
- klienci korporacyjni	3 551 518	3 661 377	0	0	3 661 377
- rolnicy	213 306	230 124	0	0	230 124
- przedsiębiorcy indywidualni	336 752	359 566	0	0	359 566
- osoby fizyczne	1 931 558	2 118 525	0	0	2 118 525
- instytucje rządowe i samorządowe	2 732 941	2 828 126	0	0	2 828 126
Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	26 506 102	26 485 866	0	0	26 485 866
Zobowiązania wobec Banku Centralnego i innych banków	22 528 740	22 484 200	0	0	22 484 200
Zobowiązania wobec klientów	3 548 857	3 567 770	0	0	3 567 770
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	428 505	433 896	0	0	433 896

Wartość godziwa instrumentów finansowych na dzień 31 grudnia 2018 roku

	Wartość bilansowa	Wartość godziwa	Poziom I	Poziom II	Poziom III
Aktywa finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	12 232 918	12 463 772	3 785 319	0	8 678 453
Należności od innych banków	524 780	522 982	0	0	522 982
Papiery wartościowe	3 658 378	3 785 319	3 785 319	0	0
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	8 049 760	8 155 471	0	0	8 155 471
- klienci korporacyjni	3 928 188	3 856 763	0	0	3 856 763
- rolnicy	251 320	263 867	0	0	263 867
- przedsiębiorcy indywidualni	387 491	400 962	0	0	400 962
- osoby fizyczne	1 571 353	1 699 932	0	0	1 699 932
- instytucje rządowe i samorządowe	1 911 408	1 933 947	0	0	1 933 947
Zobowiązania finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	22 304 267	22 267 796	0	0	22 267 796
Zobowiązania wobec Banku Centralnego i innych banków	17 993 478	17 974 734	0	0	17 974 734
Zobowiązania wobec klientów	3 163 112	3 139 727	0	0	3 139 727
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 147 677	1 153 335	0	0	1 153 335

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Kategorie wyceny do wartości godziwej aktywów i zobowiązań finansowych na dzień 31 grudnia 2019 roku

	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa finansowe	6 589 471	229 890	615 240	7 434 601
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych				
Papiery wartościowe	0	151	0	151
- przeznaczone do obrotu	6 589 471	0	615 240	7 204 711
- obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy	14 676	0	0	14 676
- wyceniane do wartości godziwej przez inne całkowite dochody	0	0	294 300	294 300
- wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	6 574 795	0	309 129	6 883 924
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	0	229 739	0	229 739
Zobowiązania finansowe	0	96	0	96
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	0	96	0	96

Kategorie wyceny do wartości godziwej aktywów i zobowiązań finansowych na dzień 31 grudnia 2018 roku

	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa finansowe	7 955 218	281 416	563 940	8 800 574
Aktywa z tytułu pochodnych instrumentów finansowych				
Papiery wartościowe	0	2 509	0	2 509
- przeznaczone do obrotu	7 955 218	0	563 940	8 519 158
- obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy	0	0	0	0
- wyceniane do wartości godziwej przez inne całkowite dochody	0	0	297 915	297 915
- wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	7 955 218	0	252 574	8 207 792
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	0	278 907	0	278 907
Zobowiązania finansowe	0	2 742	0	2 742
Zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych	0	2 742	0	2 742

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Zmiana stanu aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej – Poziom III

	2019		
	Papiery wartościowe obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy	Papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	Papiery wartościowe wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody
Aktywa i zobowiązania na początek okresu	297 915	252 574	13 451
Zwiększenia	27 484	139 534	0
- nabycie	6 311	127 234	0
- wycena ujęta w wyniku finansowym	21 173	977	0
- wycena odnoszona do innych całkowitych dochodów	0	1 614	0
- pozostałe	0	9 709	0
Zmniejszenia	-31 099	-82 979	-1 640
- sprzedaż /wykup	-14 757	-79 989	-5
- wycena ujęta w wyniku finansowym	-16 342	-1 509	0
- wycena odnoszona do innych całkowitych dochodów	0	-1 481	-1 635
Aktywa i zobowiązania na koniec okresu	294 300	309 129	11 811

	2018		
	Papiery wartościowe obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy	Papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	Papiery wartościowe wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody
Aktywa i zobowiązania na początek okresu	291 028	353 206	13 852
Zwiększenia	6 887	26 934	0
- nabycie	0	25 691	0
- wycena ujęta w wyniku finansowym	6 887	0	0
- wycena odnoszona do innych całkowitych dochodów	0	1 243	0
- pozostałe	0	0	0
Zmniejszenia	0	-127 566	-401
- sprzedaż /wykup	0	-119 748	0
- wycena ujęta w wyniku finansowym	0	0	0
- wycena odnoszona do innych całkowitych dochodów	0	-7 818	-401
Aktywa i zobowiązania na koniec okresu	297 915	252 574	13 451

39. Działalność powiernicza

W 2019 roku oraz 2018 roku Bank nie prowadził działalności powierniczej.

40. Umowy leasingowe

Bank jako leasingodawca

Na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku Bank nie zawierał umów, w których występował w roli leasingodawcy.

Bank jako leasingobiorca

Umowy leasingu, w których Bank występuje jako leasingobiorca, dotyczą przede wszystkim najmu i dzierżawy nieruchomości, maszyn i urządzeń oraz floty samochodowej użytkowanej przez Bank.

Bank w 2019 roku w rachunku zysków i strat ujął następujące koszty dotyczące leasingu:

- 1) amortyzację aktywów z tytułu prawa do użytkowania w wysokości 13.181 tys. zł;
- 2) koszty odsetek w wysokości 3.866 tys. zł;
- 3) koszty związane z leasingiem krótkoterminowym w wysokości 102 tys. zł;
- 4) koszty związane z leasingiem aktywów o niskiej wartości w wysokości 779 tys. zł.

Umowy krótkoterminowe dotyczyły przede wszystkim wynajmu floty samochodowej, a umowy o niskiej wartości dotyczyły głównie dzierżawy sprzętu komputerowego, wyposażenia biurowego oraz najmu miejsc parkingowych.

Szczegółowy opis ujęcia leasingu w księgach Banku zawarty jest w nocie nr 2.7.12. oraz w nocie nr 2.8.1.

41. Informacje uzupełniające do sprawozdania z przepływów pieniężnych

Opis działalności Banku w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych

Działalność operacyjna dotyczy podstawowego obszaru działalności Banku, która nie ma charakteru działalności inwestycyjnej i finansowej.

Działalność inwestycyjna polega na nabywaniu i zbywaniu udziałów lub akcji w jednostkach zależnych i stowarzyszonych, wartości niematerialnych i rzeczowych aktywów trwałych. Wpływy z działalności inwestycyjnej obejmują ponadto dywidendy otrzymane z tytułu posiadania akcji i udziałów w innych podmiotach.

Działalność finansowa dotyczy długoterminowych (powyżej 12 miesięcy) operacji finansowych. Działalność finansowa obejmuje wpływy i wydatki związane zarówno z pozyskaniem, jak i spłatą własnych oraz obcych źródeł finansowania. Do działalności tej Bank zalicza także emisję dłużnych papierów wartościowych, wydatki na nabycie akcji własnych, dopłaty do kapitału oraz płatności dywidend na rzecz właścicieli i innych wydatków z tytułu podziału zysku.

Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Dla celów rachunku przepływów pieniężnych, gotówka i jej ekwiwalenty obejmują środki pieniężne w kasie oraz środki w Banku Centralnym o nieograniczonych możliwościach dysponowania (środki na rachunkach bieżących), należności od innych banków, w tym lokaty terminowe z terminem pierwotnym do 3 miesięcy.

	31.12.2019	31.12.2018
Kasa, środki w Banku Centralnym	2 451 608	1 461 051
Należności od innych banków z terminem wymagalności do 3 miesięcy	239 053	328 638
Razem środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	2 690 661	1 789 689

Różnice pomiędzy zmianami stanu niektórych pozycji wykazanymi w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych

Przyczyny wystąpienia różnic pomiędzy zmianami stanu wykazanymi w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych:

- 1) ze zmiany stanu należności od innych banków wyłączono zmianę stanu części należności stanowiących ekwiwalent środków pieniężnych;
- 2) ze zmiany stanu papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody wyłączono wycenę papierów wartościowych, która została ujęta w innych całkowitych dochodach (kapitał własny).

Różnice pomiędzy bilansowymi zmianami niektórych pozycji a zmianami wynikającymi z sprawozdania z przepływów pieniężnych za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku

	Zmiana stanu		Różnica
	W sprawozdaniu z sytuacji finansowej	W sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	
Zmiana stanu należności od innych banków wycenianych w zamortyzowanym koszcie	-260 250	-170 664	-89 586
Zmiana stanu papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-1 323 868	-1 311 124	-12 744

Różnice pomiędzy bilansowymi zmianami niektórych pozycji a zmianami wynikającymi ze sprawozdania z przepływów pieniężnych za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku

	Zmiana stanu		Różnica
	W sprawozdaniu z sytuacji finansowej	W sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	
Zmiana stanu należności od innych banków wycenianych w zamortyzowanym koszcie	-401 581	-63 560	-338 021
Zmiana stanu papierów wartościowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	-150 422	-75 065	-75 357

Objaśnienie do pozycji „Inne korekty” w części „Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej”

Pozycja „Inne korekty” w roku 2019 roku zawiera głównie wartość odnoszącą się do rozwiązania odpisów na jednostkach zależnych i stowarzyszonych w wysokości 5.831 tys. zł.

Pozycja „Inne korekty” w roku 2018 roku zawiera głównie wartość odnoszącą się do przyrostu odpisów na jednostkach zależnych i stowarzyszonych w wysokości 48.069 tys. zł.

42. Zobowiązania warunkowe i pozabilansowe

Zobowiązania pozabilansowe Banku obejmują:

- 1) zobowiązania do udzielania kredytów, na które składają się przyznane kwoty kredytów, limity na kartach kredytowych oraz limity zadłużenia w rachunku bieżącym. Kwoty oraz odpowiadające im terminy, w których Bank zobowiązany będzie do zrealizowania pozabilansowych zobowiązań finansowych poprzez udzielenie kredytów zostały zaprezentowane w nocie poniżej;
- 2) udzielone gwarancje stanowiące zabezpieczenie wywiązania się klientów Banku ze swoich zobowiązań wobec osób trzecich. Wartość gwarancji zaprezentowana w nocie poniżej odzwierciedla maksymalną możliwą do poniesienia stratę, jaka byłaby ujawniona na dzień bilansowy, gdyby klienci nie wywiązali się ze swoich zobowiązań.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz 31 grudnia 2018 roku Bank nie zaciągał zobowiązań z tytułu gwarancji emisji.

Zobowiązania warunkowe udzielone według rodzaju

	31.12.2019	31.12.2018
Finansowe	1 702 108	1 432 587
- niewykorzystane linie kredytowe	833 238	602 879
- niewykorzystane kredyty w rachunku bieżącym	774 980	724 317
- limity na kartach kredytowych	19 677	17 987
- pozostałe	74 213	87 404
Gwarancyjne	57 833	52 796
- gwarancje udzielone	57 833	52 796
Razem zobowiązania warunkowe	1 759 941	1 485 383

Zobowiązania warunkowe udzielone według terminów wymagalności

	31.12.2019	31.12.2018
Finansowe	1 702 108	1 432 587
do 1 miesiąca	861 226	710 492
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	576 893	499 735
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	170 695	140 155
powyżej 1 roku do 5 lat	93 280	82 174
powyżej 5 lat	14	31
Gwarancyjne	57 833	52 796
do 1 miesiąca	10 377	11 134
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	1 468	6 428
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	22 543	16 022
powyżej 1 roku do 5 lat	22 853	16 191
powyżej 5 lat	592	3 021
Razem zobowiązania warunkowe	1 759 941	1 485 383

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Zobowiązania pozabilansowe związane z realizacją operacji kupna lub sprzedaży

	<u>31.12.2019</u>	<u>31.12.2018</u>
Bieżące operacje wymiany	69 472	94 321
Terminowe operacje wymiany	26 158	368 155
Operacje papierami wartościowymi	63 736	9 932
Razem zobowiązania pozabilansowe związane z realizacją operacji kupna lub sprzedaży	<u>159 366</u>	<u>472 408</u>

Zobowiązania pozabilansowe otrzymane

	<u>31.12.2019</u>	<u>31.12.2018</u>
Finansowe	1 548	51 702
Gwarancyjne	221 352	128 170
Razem zobowiązania pozabilansowe otrzymane	<u>222 900</u>	<u>179 872</u>

43. Aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań

Wartość nominalną zobowiązań podlegających zabezpieczeniu oraz wartość bilansową papierów wartościowych zabezpieczających zobowiązania Banku zaprezentowane zostały w poniższych tabelach.

Aktywa Banku stanowiące zabezpieczenie zobowiązań na dzień 31 grudnia 2019 roku

<u>Rodzaj aktywów stanowiących zabezpieczenie</u>	<u>Rodzaj zobowiązania</u>	<u>Wartość nominalna zobowiązań podlegających zabezpieczeniu</u>	<u>Wartość bilansowa aktywów stanowiących zabezpieczenie</u>
Obligacje Skarbu Państwa	FOŚG	331 711	334 283
Obligacje Skarbu Państwa	BFG-FG	10 724	14 048
Obligacje Skarbu Państwa	BFG-FPR	25 732	30 390
Obligacje Skarbu Państwa	Kredyt lombardowy	500 000	476 454
Obligacje Skarbu Państwa	Kredyt techniczny	200 000	190 582
Obligacje Skarbu Państwa	Zabezpieczenie pod umowy ramowe	99 000	95 452
Razem		<u>1 167 167</u>	<u>1 141 209</u>

Aktywa Banku stanowiące zabezpieczenie zobowiązań na dzień 31 grudnia 2018 roku

<u>Rodzaj aktywów stanowiących zabezpieczenie</u>	<u>Rodzaj zobowiązania</u>	<u>Wartość nominalna zobowiązań podlegających zabezpieczeniu</u>	<u>Wartość bilansowa aktywów stanowiących zabezpieczenie</u>
Obligacje Skarbu Państwa	FOŚG	359 824	360 864
Obligacje Skarbu Państwa	BFG-FG	10 729	13 936
Obligacje Skarbu Państwa	BFG-FPR	14 355	16 840
Obligacje Skarbu Państwa	Kredyt lombardowy	500 000	473 866
Obligacje Skarbu Państwa	Kredyt techniczny	221 500	213 968
Razem		<u>1 106 408</u>	<u>1 079 474</u>

44. Transakcje z podmiotami powiązanymi

Transakcje z kluczowym personelem kierowniczym

W niniejszej notcie Bank prezentuje transakcje z kluczowym personelem kierowniczym, które traktuje jako transakcje z podmiotami powiązanymi.

Wynagrodzenia członków Zarządu oraz Rady Nadzorczej Banku BPS S.A.

	<u>31.12.2019</u>	<u>31.12.2018</u>
Zarząd	3 818	2 818
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	2 717	2 271
Świadczenia po okresie zatrudnienia	201	105
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	900	442
Rada Nadzorcza	1 250	1 163
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	1 250	1 163
Razem wynagrodzenie wypłacone lub należne członkom Zarządu, Rady Nadzorczej	<u>5 068</u>	<u>3 981</u>

Wynagrodzenie wypłacone lub należne pozostałym członkom głównej kadry kierowniczej Banku BPS S.A.

	<u>31.12.2019</u>	<u>31.12.2018</u>
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	12 206	11 504
Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	96	148
Razem wynagrodzenie wypłacone lub należne pozostałym członkom głównej kadry kierowniczej	<u>12 302</u>	<u>11 652</u>

Na dzień 31 grudnia 2019 roku i 31 grudnia 2018 roku wynagrodzenia członków Zarządu, Rady Nadzorczej i pozostałych członków głównej kadry kierowniczej składały się z wynagrodzeń zasadniczych i narzutów na te wynagrodzenia oraz świadczeń z tytułu rozwiązania stosunków pracy.

Zmienne składniki wynagrodzeń

Zasady ustalania zmiennych składników wynagrodzeń pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na ryzyko w Banku, stosowane przez Bank, określone zostały w Polityce zmiennych składników wynagrodzeń w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. Polityka podlega przeglądowi, które są dokonywane w okresach rocznych.

Podstawą ustalenia wysokości wynagrodzenia zmiennego jest ocena efektów pracy danego pracownika, którego działalność zawodowa ma istotny wpływ na ryzyko w Banku i danej jednostki organizacyjnej z uwzględnieniem wyników całego Banku.

Szczegółowe cele wyznaczone pracownikom, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na ryzyko w Banku stanowią wypadkową głównych celów finansowych Banku i uwzględniają zakres odpowiedzialności na danym stanowisku.

Ocena efektów pracy dokonywana jest zgodnie z zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą Banku Polityką zmiennych składników wynagrodzeń. Ocena wyników odbywa się za okresy trzyletnie, tak aby wysokość wynagrodzenia zależnego od wyników uwzględniała cykl koniunkturalny Banku i ryzyko związane z prowadzoną działalnością gospodarczą.

Ze względu na zastosowanie w Banku zasady proporcjonalności określonej w § 29 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach, Bank nie prowadzi polityki dotyczącej składników wynagrodzenia zmiennego w postaci akcji, opcji na akcje ani odpowiadających im instrumentów w postaci świadczeń niepieniężnych. Bank nie stosuje

postanowień Rozporządzenia w tym zakresie ze względu na obecną strukturę właścicielską oraz znacznie ograniczoną możliwość prowadzenia obrotu akcjami.

Wynagrodzenie zmienne może być przyznawane i wypłacane na następujących zasadach:

- 1) 60 % (lub 40 % w przypadku, gdy całkowite wynagrodzenie zmienne przekracza 600 tys. zł) wynagrodzenia zmiennego jest przyznawane i wypłacane w gotówce, niezwłocznie po jego przyznaniu pracownikowi, którego działalność zawodowa ma istotny wpływ na ryzyko w Banku;
- 2) 40 % (lub 60 % w przypadku, gdy całkowite wynagrodzenie zmienne przekracza 600 tys. zł) wynagrodzenia zmiennego jest przyznawane w gotówce i wypłacane z odroczeniem.

Ze względu na zastosowanie w Banku zasady proporcjonalności określonej w § 29 ust. 2 rozporządzenia Bank nie stosuje przepisów w zakresie odraczania części wynagrodzenia zmiennego, którego wartość jest niższa niż 50% najwyższego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego brutto wypłaconego w Banku w roku podlegającym ocenie.

Zmienne wynagrodzenie ulega odroczeniu na okres 3 lat. Corocznie w przypadku pozytywnej oceny efektów pracy następuje uruchomienie 1/3 odroczonej części wynagrodzenia zmiennego. Nadzorowanie polityki w zakresie obowiązującego w Banku systemu wynagrodzeń realizowane jest przez Komitet Wynagrodzeń utworzony spośród członków Rady Nadzorczej.

W 2019 roku, pracownikom, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na ryzyko w Banku wypłacono wynagrodzenie zmienne w wysokości 1,25 mln zł, a w 2018 roku w wysokości 1,49 mln zł.

Wysokość kredytów i pożyczek udzielonych członkom Zarządu, Rady Nadzorczej oraz głównej kadry kierowniczej Banku BPS S.A.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku członkowie Zarządu Banku, Rady Nadzorczej Banku oraz głównej kadry kierowniczej Banku korzystali z:

- 1) 20 kredytów udzielonych na łączną kwotę 4.874 tys. zł, których zadłużenie na dzień 31 grudnia 2019 roku wyniosło 3.514 tys. zł;
- 2) 28 kart kredytowych o łącznym limicie zadłużenia 303 tys. zł którego wykorzystanie na dzień 31 grudnia 2019 roku wyniosło 65 tys. zł.

Z powyższych transakcji: 7 Kredytów Mieszkaniowych Mój Dom, 1 Kredyt Konsolidacyjny oraz 3 Kredyty Bezpieczna Gotówka miały indywidualnie negocjowane warunki. Pozostałe kredyty zostały zawarte na standardowych warunkach cenowych dla wymienionych produktów lub w ramach powszechnie dostępnych promocji.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku członkowie Zarządu Banku, Rady Nadzorczej Banku oraz głównej kadry kierowniczej Banku korzystali z:

- 1) 22 kredytów udzielonych na łączną kwotę 4.816 tys. zł, których zadłużenie na dzień 31 grudnia 2018 roku wyniosło 3.579 tys. zł;
- 2) 30 kart kredytowych o łącznym limicie zadłużenia 297 tys. zł którego wykorzystanie na dzień 31 grudnia 2018 roku wyniosło 60 tys. zł.

Z powyższych transakcji: 7 Kredytów Mieszkaniowych Mój Dom, 1 Uniwersalny Kredyt Hipoteczny oraz 2 Kredyty Bezpieczna Gotówka miały indywidualnie negocjowane warunki. Pozostałe kredyty zostały zawarte na standardowych warunkach cenowych dla wymienionych produktów lub w ramach powszechnie dostępnych promocji.

Inne transakcje z udziałem członków Zarządu, Rady Nadzorczej oraz głównej kadry kierowniczej Banku BPS S.A.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku członkowie Zarządu, Rady Nadzorczej oraz głównej kadry kierowniczej Banku posiadali łącznie:

- 1) 126 rachunków bieżących, których łączne saldo na dzień 31 grudnia 2019 roku wyniosło 1.777 tys. zł;

- 2) 24 lokat terminowych, których łączne saldo na dzień 31 grudnia 2019 roku wyniosło 351 tys. zł.

Oprocentowanie wymienionych depozytów nie odbiega od standardowego oferowanego dla odpowiedniego produktu.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku członkowie Zarządu, Rady Nadzorczej oraz głównej kadry kierowniczej Banku posiadali łącznie:

- 1) 117 rachunków bieżących, których łączne saldo na dzień 31 grudnia 2018 roku wyniosło 1.151 tys. zł;
- 2) 24 lokat terminowych, których łączne saldo na dzień 31 grudnia 2018 roku wyniosło 398 tys. zł.

Oprocentowanie wymienionych depozytów nie odbiega od standardowego oferowanego dla odpowiedniego produktu.

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Transakcje z podmiotami zależnymi

Transakcje z podmiotami zależnymi na dzień 31 grudnia 2019 roku

Nazwa jednostki	Należności z tytułu kredytów i lokat	Pozostałe aktywa	Zobowiązania z tytułu kredytów i depozytów	Pozostałe zobowiązania
ABC Finanse S.A. w likwidacji	0	0	23	0
BPS Doradztwo S.A. w likwidacji	0	0	2 410	0
BPS Faktor S.A.	118 101	0	2 895	28
BPS Leasing S.A.	99 886	151	1 003	21
BPS TFI S.A.	0	1	11 104	0
Dom Maklerski Banku BPS S.A.	0	1	36 123	25
Centrum Rozwoju Usług Zrzeszeniowych Sp.z o.o.	0	3 835	6 674	4 144
Veni S.A.	2 277	0	0	3
BPS Rynku Nieruchomości Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	0	0	12 338	0
BPS 1 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	0	0	582	0
BPS 4 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	0	0	4 030	0
Quantum 2 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	0	0	4 566	0
Razem	220 264	3 988	81 748	4 221

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Transakcje z podmiotami zależnymi na dzień 31 grudnia 2018 roku

Nazwa jednostki	Należności z tytułu kredytów i lokat	Pozostałe aktywa	Zobowiązania z tytułu kredytów i depozytów	Pozostałe zobowiązania
BPS Doradztwo S.A. w likwidacji	0	0	967	0
BPS Faktor S.A.	78 006	17	5 706	175
BPS Leasing S.A.	71 997	76	3 314	45
BPS TFI S.A.	0	1	2 603	0
BPS Nieruchomości Sp.z o.o.	28 419	80	37 564	112
Dom Maklerski Banku BPS S.A.	0	0	38 008	52
IT BPS Sp z o.o.*	0	4	10 335	677
Veni S.A.	2 721	0	0	3
BPS Rynku Nieruchomości Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	0	0	17 182	0
BPS 1 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	0	0	573	0
Quantum 2 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	0	0	501	0
Razem	181 143	178	116 753	1 064

*Dnia 13 lutego 2019 roku nastąpiła w KRS zmiana nazwy spółki na Centrum Rozwoju Usług Zrzeszeniowych Sp. z o.o.

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Transakcje z podmiotami zależnymi za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku

Nazwa jednostki	Przychody z tytułu odsetek	Koszty z tytułu odsetek	Przychody z tytułu prowizji i opłat	Koszty z tytułu prowizji i opłat	Pozostałe przychody operacyjne	Pozostałe koszty operacyjne	Ogólne koszty administracyjne
BPS Doradztwo S.A. w likwidacji	0	26	1	0	1	173	0
BPS Faktor S.A.	2 096	7	100	0	172	0	0
BPS Leasing S.A.	2 260	14	254	127	63	0	0
BPS TFI S.A.	0	175	3	0	114	0	0
Dom Maklerski Banku BPS S.A.	1	338	176	42	123	5	0
Centrum Rozwoju Usług Zrzeszeniowych Sp.z o.o.	0	332	4	0	176	19	8 698
Veni S.A.	96	0	2	0	0	0	0
BPS Rynku Nieruchomości Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	0	271	0	0	0	0	0
BPS 1 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	0	9	0	0	0	0	0
BPS 4 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	0	30	0	0	0	0	0
Contango 2 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	0	27	0	0	0	0	0
Quantum 2 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	0	65	0	0	0	0	0
Razem	4 453	1 294	540	169	649	197	8 698

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Transakcje z podmiotami zależnymi za rok zakończony dnia 31 grudnia 2018 roku

Nazwa jednostki	Przychody z tytułu odsetek	Koszty z tytułu odsetek	Przychody z tytułu prowizji i opłat	Koszty z tytułu prowizji i opłat	Pozostałe przychody operacyjne	Pozostałe koszty operacyjne	Ogólne koszty administracyjne
BPS Doradztwo S.A. w likwidacji	257	2	1	0	6	1 027	91
BPS Faktor S.A.	2 491	10	47	0	138	0	0
BPS Leasing S.A.	1 480	13	190	151	69	49	0
BPS TFI S.A.	0	42	3	0	170	0	0
BPS Nieruchomości Sp.z o.o.	778	6	6	1 019	790	70	3 683
Dom Maklerski Banku BPS S.A.	0	2 047	190	37	118	0	0
IT BPS Sp z o.o.*	96	40	3	0	83	26	7 277
Veni S.A.	109	0	6	0	0	0	0
BPS Rynku Nieruchomości Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	0	288	0	0	0	0	0
BPS 1 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	0	8	0	0	0	0	0
BPS 3 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	0	48	0	0	0	0	0
BPS 4 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	0	36	0	0	0	0	0
Contango 2 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty	0	14	0	0	0	0	0
Quantum 2 Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	0	4	0	0	0	0	0
Razem	5 211	2 558	446	1 207	1 374	1 172	11 051

*Dnia 13 lutego 2019 roku nastąpiła w KRS zmiana nazwy spółki na Centrum Rozwoju Usług Zrzeszeniowych Sp. z o.o.

45. Informacje dotyczące podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych

Podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. za rok 2019 oraz 2018 jest Grant Thornton Polska Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa.

Wartość należnego wynagrodzenia Grant Thornton Polska Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa z tytułu badania sprawozdania finansowego Banku zarówno za rok 2019, jak też za rok 2018 wyniosła 335 tys. zł.

46. Struktura zatrudnienia

	<u>31.12.2019</u>	<u>31.12.2018</u>
Bank, z tego:	997	981
Centrala	576	538
Oddziały Banku	421	443
Razem zatrudnienie w etatach	<u>997</u>	<u>981</u>

Struktura zatrudnienia w Centrali i Oddziałach Banku ujawniana jest w przeliczeniu na pełne etaty odpowiednio na dzień 31 grudnia 2019 roku i 31 grudnia 2018 roku.

47. Sekurytyzacja

W 2019 roku Bank zawarł 4 umowy sprzedaży portfela wierzytelności z rozpoznaną utratą wartości z podmiotami niepowiązаныmi z Bankiem, w ramach których sprzedane zostały pakiety wierzytelności o wartości 293.003 tys. zł. Cena uzyskana za sprzedaż tych wierzytelności wyniosła 28.630 tys. zł.

W 2018 roku Bank zawarł 5 umów sprzedaży portfela wierzytelności z rozpoznaną utratą wartości z podmiotami niepowiązаныmi z Bankiem, w ramach których sprzedane zostały pakiety wierzytelności o wartości 78.029 tys. zł. Cena uzyskana za sprzedaż tych wierzytelności wyniosła 16.275 tys. zł.

Dodatkowo, w 2018 roku Bank zawarł z funduszem sekurytyzacyjnym powiązany z Bankiem umowę sprzedaży, w ramach których sprzedane zostały wierzytelności o wartości 23.925 tys. zł za kwotę 1.588 tys. zł.

48. Zdarzenia następujące po dniu bilansowym

W pierwszych miesiącach 2020 roku w wielu krajach rozprzestrzeniła się epidemia wirusa COVID-19. Sytuacja ta ma negatywny wpływ na całą gospodarkę światową, a poziom tego wpływu, z uwagi na nieprzewidywalność czasu rozprzestrzeniania się epidemii, jest w obecnej chwili niemożliwy do oszacowania. Znaczne osłabienie kursu waluty polskiej, fluktuacja cen towarów, spadek wartości akcji mogą mieć wpływ w 2020 roku na sytuację przedsiębiorstw z branż najsilniej narażonych na gwałtowne spowolnienie, tj. na utratę bądź znaczące ograniczenie możliwości generowania przychodów. Sytuacja epidemiologiczna, a tym samym załamanie rozwoju gospodarczego nie pozostaje bez wpływu na sytuację sektora bankowego, w tym na koszty ryzyka oraz pogorszenie wyników finansowych, głównie ze względu na obniżki stóp procentowych i pogorszenie spłacalności kredytów. W celu wzmocnienia odporności sektora bankowego i możliwości finansowania gospodarki w związku z pandemią koronawirusa, wdrażane są różnego rodzaju inicjatywy legislacyjne i ekonomiczne, w tym zestaw działań proponowanych przez Urząd KNF, zwany Pakietem Impulsów Nadzorczych na rzecz Bezpieczeństwa i Rozwoju, wypracowany w oparciu o postulaty środowiska bankowego. Proponowane inicjatywy mają na celu umożliwienie zarządom banków podejmowanie adekwatnych reakcji na obecne i przyszłe ryzyka, w tym pozwolą zachować ciągłość finansowania klientów lub oferować im szeroki wachlarz działań osłonowych.

Zarząd Banku podjął stosowne działania mające na celu wdrożenie rekomendacji przygotowanej przez Związek Banków Polskich w zakresie wypracowania dla klientów Banku, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji

finansowej spowodowanej pandemią, działań pomocowych, w tym w szczególności wdrożenia mechanizmów umożliwiających czasowe ułatwienia w spłacie zaciągniętych zobowiązań poprzez odroczenie spłaty rat kapitałowych, kapitałowo-odsetkowych lub odsetkowych, czyli zastosowanie tzw. wakacji kredytowych. Z tej formy pomocy mogą skorzystać zarówno klienci indywidualni oraz przedsiębiorcy.

Bank umożliwia zawieszenie spłaty dla klientów indywidualnych rat kapitałowo-odsetkowych na okres do 3 miesięcy na wniosek kredytobiorcy bez konieczności składania dodatkowych dokumentów i zaświadczeń potwierdzających w sposób szczegółowy aktualną sytuację finansową kredytobiorcy. W przypadku skorzystania z wakacji kredytowych, liczba rat nie ulegnie zmianie. Możliwość zawieszenia rat dotyczy zarówno kredytów hipotecznych, jak też kredytów gotówkowych.

Bank udostępnił również rozwiązania wspomagające przedsiębiorców, rolników oraz wspólnoty mieszkaniowe, których sytuacja uległa pogorszeniu w związku z pandemią pozwalające między innymi odroczyć raty kapitałowo-odsetkowe lub kapitałowe oraz odnowić okres kredytowania. Wsparcie powyższe polega na zawieszeniu spłaty:

- 1) raty kapitałowo-odsetkowej na okres 3 miesięcy, lub
- 2) raty kapitałowej na okres 6 miesięcy (spłata odsetek dokonywana jest w terminach wynikających z umowy), lub
- 3) raty odsetkowej na okres 3 miesięcy.

Zastosowane odroczenie terminu spłaty może spowodować, w zależności od wybranego przez klienta wariantu, wydłużenie okresu kredytowania o okres analogiczny do okresu odroczenia lub zwiększenie kwoty kolejnych rat przypadających do spłaty po okresie zawieszenia, a w przypadku zawieszenia raty odsetkowej, jednorazową płatność, w terminie ustalonym indywidualnie z kredytobiorcą.

Możliwość zawieszenia rat dotyczy zarówno kredytów obrotowych jak też kredytów inwestycyjnych. Dodatkową formą wsparcia przedsiębiorców przez Bank jest odnowienie okresu kredytowania na uproszczonych zasadach.

Wnioski mogą być składane drogą elektroniczną i są rozpatrywane bezpłatnie, a Bank nie pobiera opłat w związku z udzieleniem wakacji kredytowych zarówno klientom indywidualnym, jak też przedsiębiorstwom.

Jednocześnie Bank dostosowuje procedury kredytowe i operacyjne, aby ułatwić firmom dostęp do finansowania oraz dostosuje procesy dla przedsiębiorców tak, aby mogli oni maksymalnie wykorzystać wsparcie w ramach różnych programów, w tym wdrażanych przez BGK lub inne instytucje rządowe.

Od dnia uruchomienia programu wakacji kredytowych w związku z pandemią koronawirusa COVID-19 do Banku wpłynęło łącznie 930 sztuk wniosków o skorzystanie z czasowego zawieszenia spłaty rat kredytowych, z czego 33% tej liczby stanowią wnioski klientów biznesowych.

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego Bank nie odnotował znaczącego wzrostu bieżących opóźnień w spłacie kredytów. Zdaniem Zarządu Banku, opisane powyżej działania prewencyjne w zakresie odroczenia spłaty rat kredytów w związku ze skutkami wywołanymi przez pandemię, w powiązaniu z działaniami fiskalnymi i programami rządowymi już wdrożonymi i tymi w fazie projektowania, których celem jest zapobieganie utracie miejsc pracy i bankructwom, pozwolą w pewnym zakresie zamortyzować negatywne skutki utraty przychodów przez klientów Banku. Z uwagi na powyższe Bank nie przewiduje pogorszenia jakości portfela w krótkim horyzoncie. Ze względu na nagły i niespodziewany charakter pandemii, wobec jej wczesnego etapu oraz nieprzewidywalnej na chwilę obecną skali, czasu i skutków, Bank podejmuje działania polegające na monitorowaniu i analizie bieżącej sytuacji gospodarczej, w celu wypracowania dalszych działań mitygujących ryzyko, takich jak opracowanie miar monitoringu sytuacji rynkowej oraz adekwatnych regulacji Polityki kredytowej Banku.

Obok działań pomocowych skierowanych do klientów Banku dotkniętych skutkami epidemii, Zarząd Banku podejmuje działania prewencyjne mające na celu minimalizację ryzyka zachorowania pracowników oraz zapewnienia ciągłości działania Banku i realizacji kluczowych procesów operacyjnych w czasie epidemii. W dniu wprowadzenia w kraju stanu zagrożenia epidemią powołany został w Banku Zespół kryzysowy, który prowadzi bieżący monitoring ryzyka powstania zakłóceń w realizacji wewnętrznych procesów operacyjnych, co

umożliwia natychmiastową reakcję i przeciwdziałanie potencjalnym negatywnym skutkom identyfikowanych istotnych zagrożeń.

Podjęte przez Bank działania prewencyjne obejmują między innymi:

- 1) wdrożenie odpowiednich procedur operacyjnych w celu zapewnienia niezakłóconej obsługi zrzeszonych banków spółdzielczych w zakresie prowadzonych przez Bank rozliczeń klientów Zrzeszenia oraz zabezpieczenia zwiększonego zapotrzebowania na gotówkę, przy zachowaniu szczególnych zasad bezpieczeństwa;
- 2) wdrożenie dodatkowych środków bezpieczeństwa infrastruktury technicznej w związku ze wzmożoną liczbą incydentów związanych z naruszeniem bezpieczeństwa informatycznego w okresie epidemii;
- 3) pełne utrzymanie gotowości operacyjnej w lokalizacji zapasowej na wypadek pojawienia się obiektywnych czasowych ograniczeń w dostępie do siedziby Banku;
- 4) maksymalną realokację pracowników Banku poprzez wykorzystanie trybu pracy zdalnej z miejsca ich zamieszkania, przy użyciu środków bezpieczeństwa IT i ochrony danych;
- 5) modyfikację zasad obsługi klientów w oddziałach Banku, w tym skrócenie czasu pracy w celu ochrony pracowników i klientów oraz zminimalizowania ryzyka zarażenia wirusem;
- 6) ograniczenie pracy w siedzibie Banku wyłącznie do przypadków, gdy jest to operacyjnie niezbędne, w szczególności w celu zabezpieczenia operacyjnej działalności oddziałów Banku;
- 7) ograniczenie do niezbędnego minimum podróży służbowych i spotkań z klientami oraz bezpośrednich wewnętrznych spotkań służbowych pracowników na rzecz przejścia na kontakty z użyciem kanałów elektronicznych (telekonferencje lub video-konferencje);
- 8) prowadzenie stałych akcji informacyjnych przypominających zasady zachowania środków ostrożności zalecanych przez Ministerstwo Zdrowia i inne powołane do tego celu instytucje, zarówno w godzinach pracy, jak i w życiu prywatnym.

Zdaniem Zarządu Banku, na dzień podpisania niniejszego sprawozdania finansowego, wszystkie podstawowe procesy, w tym związane z bieżącą obsługą zrzeszonych banków spółdzielczych oraz klientów Banku realizowane są bez zakłóceń, a podjęte działania opisane powyżej, są adekwatne do zmieniającej się sytuacji epidemiologicznej. Bank na bieżąco analizuje wprowadzane działania wspomagające gospodarkę, w tym w obszarze polityki monetarnej i fiskalnej, które mają przeciwdziałać negatywnym skutkom epidemii dla gospodarki.

49. Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych („ZFŚS”)

Ustawa o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych z dnia 4 marca 1994 roku, z późniejszymi zmianami, wprowadziła wymóg tworzenia Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych przez pracodawców zatrudniających co najmniej 20 pracowników. Celem Funduszu jest finansowanie działalności socjalnej na rzecz pracowników.

Zobowiązania Funduszu stanowią skumulowane odpisy na rzecz ZFŚS, pomniejszone o bezzwrotne wydatki z ZFŚS.

W sprawozdaniu z sytuacji finansowej Bank dokonał kompensaty aktywów i zobowiązań Funduszu, ze względu na fakt, że aktywa ZFŚS nie stanowią aktywów Banku. W związku z tym saldo z tytułu ZFŚS w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Banku na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz na dzień 31 grudnia 2018 roku wyniosło zero.

	<u>31.12.2019</u>	<u>31.12.2018</u>
Pożyczki udzielone pracownikom	438	452
Środki pieniężne na rachunku ZFŚS	481	390
Aktywa ZFŚS	919	842
Wartość ZFŚS	919	842

	<u>2019</u>	<u>2018</u>
Odpisy dokonane na rzecz ZFŚS w okresie	-1 366	-1 285

50. Cele i zasady zarządzania ryzykiem

50.1. Ryzyko kredytowe

Cele i zasady zarządzania ryzykiem kredytowym

Głównym celem zarządzania ryzykiem kredytowym jest podejmowanie wyważonego ryzyka poprzez jego właściwą identyfikację, pomiar i agregację oraz ustanawianie limitów ograniczających ryzyko, z uwzględnieniem zarówno uwarunkowań makroekonomicznych i profilu działalności Banku jak również celów strategicznych i biznesowych.

Ryzyko kredytowe jest rozumiane jako ryzyko poniesienia straty w wyniku niewywiązania się kontrahentów ze zobowiązań wobec Banku lub jako ryzyko spadku wartości ekonomicznej wierzytelności Banku w wyniku pogorszenia się zdolności klienta do obsługi zobowiązań.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym i utrzymywanie go na bezpiecznym poziomie ma fundamentalne znaczenie dla stabilności działania Banku. Cel ten realizowany jest poprzez właściwą ocenę ryzyka kredytowego, efektywność podejmowanych decyzji kredytowych oraz skuteczny proces monitorowania zaangażowania kredytowego wobec pojedynczego klienta i portfela kredytowego. W realizacji powyższego celu kluczowe znaczenie odgrywa ostrożnościowe podejście do oceny ryzyka, uwzględniające identyfikację i ocenę źródeł jego występowania (aktualnych i potencjalnych) oraz przyjmowanie płynnych zabezpieczeń o wysokiej wartości.

Integralną częścią efektywnego zarządzania ryzykiem i oceny jego poziomu jest proces testowania warunków skrajnych. Bank przeprowadza analizy i testy warunków skrajnych dotyczące wpływu potencjalnych zmian w otoczeniu makroekonomicznym na poziom ryzyka i jakość portfela kredytowego. Powyższe informacje umożliwiają identyfikowanie i podejmowanie działań ograniczających negatywne skutki wpływu niekorzystnych sytuacji rynkowych na wynik Banku.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym w Banku realizowane jest na podstawie wewnętrznych procedur dotyczących identyfikacji, pomiaru i oceny, monitorowania oraz kontroli ryzyka. Stosowane zasady identyfikacji i pomiaru ryzyka kredytowego, wyrażone są w określonych wskaźnikach oceny portfela kredytowego oraz dostosowane są do profilu, skali działalności i złożoności ryzyka.

Bank wykorzystuje wystandaryzowane zbiory danych, prowadzone przez biura informacji gospodarczej oraz inne instytucje zewnętrzne, oferujące systemy wspomagające zarządzanie ryzykiem kredytowym.

Organizacja procesu oceny ryzyka kredytowego

Zasady oceny ryzyka określają wewnętrzne regulacje Banku, których głównym celem jest zapewnienie jednolitej i obiektywnej oceny ryzyka w procesie kredytowania.

Każda transakcja kredytowa podlega ocenie ryzyka kredytowego, w tym w szczególności ocenie zdolności do spłaty zobowiązania przez kredytobiorcę. Pomiar ryzyka kredytowego na poziomie pojedynczej transakcji dokonywany jest na etapie udzielania nowego zaangażowania oraz na etapie monitorowania.

W procesie oceny ryzyka kredytowego pojedynczej ekspozycji kredytowej uczestniczą:

- 1) Zarząd Banku, poprzez podejmowanie decyzji kredytowych dotyczących transakcji o strategicznym dla Banku znaczeniu;
- 2) komitety kredytowe, działające w Centrali Banku, poprzez podejmowanie decyzji kredytowych oraz poprzez wydawanie opinii w sprawach wymagających uchwały Zarządu i/lub uchwały Rady Nadzorczej Banku;
- 3) Departament Polityki Kredytowej poprzez:

- a) tworzenie regulacji wewnętrznych z obszaru zarządzania ryzykiem kredytowym Banku, w tym określających zasady oceny zdolności i wiarygodności kredytowej klienta,
 - b) zarządzanie systemem zapytań dotyczących wykorzystania limitów koncentracji zaangażowania;
- 4) Departament Ryzyka Kredytowego poprzez:
- a) ocenianie zdolności kredytowej klientów wnioskujących o udzielenie lub zmianę transakcji kredytowej i analizowanie związanego z tym ryzyka kredytowego Banku oraz proponowanych zabezpieczeń,
 - b) podejmowanie decyzji kredytowych w sprawach udzielenia lub zmiany warunków transakcji kredytowych, ich monitorowania i klasyfikacji, określania planu działania z klientem i utraty wartości ekspozycji kredytowych,
 - c) udział pracowników Departamentu w pracach komitetów kredytowych funkcjonujących w Banku.

Stopień zaangażowania wyżej wymienionych organów, komitetów i komórek organizacyjnych Banku w ocenę ryzyka kredytowego pojedynczej transakcji jest dostosowywany do skali oraz specyfiki działalności Banku i określony w regulacjach wewnętrznych.

Bank zachowując racjonalne podejście do ryzyka kredytowego, kieruje się następującymi zasadami:

- 1) pozyskuje i utrzymuje w swoim portfelu zaangażowania kredytowe, które zapewniają bezpieczeństwo depozytów i kapitału Banku oraz osiągnięcie stabilnych dochodów;
- 2) podejmując decyzje kredytowe bada wszystkie ryzyka wynikające z konkretnej transakcji w kontekście ogólnego ryzyka kredytowego klienta i branży oraz splotu innych zdarzeń, mogących mieć wpływ na obsługę i spłacalność zadłużenia;
- 3) udziela kredytów lub innych zaangażowań wówczas, gdy klient spełnia warunki określone w wewnętrznych regulacjach Banku.

Ocena ryzyka kredytowego w Banku przeprowadzana jest także na poziomie portfelowym. Jej miarą są ilościowe limity tolerancji na ryzyko kredytowe Banku, takie jak koszt ryzyka, udział kredytów ze zidentyfikowaną przesłanką utraty wartości w kredytach ogółem oraz udział kredytów przeterminowanych w kredytach ogółem, a także wyznaczone przez Bank maksymalne poziomy limitów wskaźników z zakresu ryzyka kredytowego.

Informacje na temat ryzyka, w tym kredytowego, są opracowywane i przekazywane w ramach funkcjonującego w Banku:

- 1) systemu cyklicznego raportowania w zakresie najistotniejszych informacji dotyczących ryzyka w ramach sporządzanej informacji zarządczej (System Informacji Kierownictwa);
- 2) systemu bieżącego raportowania, służącego informowaniu kierownictwa odpowiednich szczebli zarządzania o zaistniałych zdarzeniach mogących istotnie wpłynąć na poziom ryzyka.

Proces raportowania ryzyka obejmuje informację o profilu ryzyka, identyfikację potencjalnych zagrożeń oraz informację o podjętych działaniach.

Opracowania zarządcze dotyczące istotnych ryzyk zawierają:

- 1) informacje o przestrzeganiu norm ostrożnościowych określonych limitami, oraz stopień wykorzystania obowiązujących limitów ryzyka;
- 2) raporty dotyczące transakcji z udziałem osób wewnętrznych i podmiotów z nimi powiązanych;
- 3) analizy portfela ekspozycji kredytowych, w tym detalicznych i zabezpieczonych hipotecznie;
- 4) informacje na temat jakości portfela kredytowego, ekspozycji przeterminowanych oraz z utratą wartości;
- 5) informacje w zakresie poziomu dokonanych odpisów na ekspozycje ze stwierdzoną przesłanką utraty wartości;
- 6) informacje na temat poziomu ryzyka grup klientów oraz poszczególnych produktów;

- 7) wyniki przeprowadzonych testów warunków skrajnych;
- 8) informacje na temat poziomu zaangażowania w transakcje zawierane w konsorcjach z bankami spółdzielczymi.

Polityka zarządzania ryzykiem kredytowym jest wewnętrznym aktem prawnym, zawierającym katalog narzędzi zarządczych regulujących proces zarządzania tym ryzykiem, których doprecyzowanie następuje w wewnętrznych regulacjach niższej rangi, takich jak regulaminy, instrukcje, metodyki, zarządzenia, pisma okólne, poprzez które Bank realizuje zasady opisane w Polityce na poziomie operacyjnym. Zasady te uwzględniają zalecenia zewnętrznych organów nadzorczych oraz najlepsze praktyki rynkowe.

Zakładane cele Polityki na rok 2019 determinowane były założeniami przyjętymi w programie postępowania naprawczego oraz w planie finansowym Banku na ten rok. Były nimi: poprawa jakości oraz struktury portfela kredytowego. Kierunki działań Banku zmierzających do realizacji tych celów zostały wyznaczone w treści Polityki.

W Polityce zarządzania ryzykiem kredytowym Bank określił zasady dywersyfikacji tego ryzyka, wskazując jednocześnie komórki organizacyjne Banku odpowiedzialne za identyfikację, ocenę i monitorowanie poziomu ryzyka kredytowego oraz przygotowanie propozycji działań koniecznych do podjęcia w stosunku do zaangażowań, których ryzyko zostało ocenione jako znaczące.

Portfel kredytowy Banku jest determinowany przez politykę kredytową i określony w niej apetyt na ryzyko, profil kredytobiorców, strukturę oferty kredytowej, stosowane narzędzia w zakresie pomiaru i kontroli ryzyka oraz rygorystyczność wprowadzanych regulacji wewnętrznych.

Polityka zarządzania ryzykiem kredytowym przyjmowana jest uchwałą Zarządu Banku, po jej zaopiniowaniu przez Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami, a następnie zatwierdzana uchwałą Rady Nadzorczej Banku i podlega przeglądowi co najmniej raz w roku.

Koncentracja zaangażowań

Bank definiuje ryzyko koncentracji jako ryzyko wynikające z istotnego zaangażowania wobec pojedynczych klientów lub grup powiązanych klientów, których zdolność do spłaty zadłużenia zależna jest od wspólnego czynnika ryzyka. Ryzyko koncentracji jest postrzegane jako najbardziej istotny pojedynczy czynnik ryzyka.

Bank zarządza ryzykiem koncentracji zaangażowań zarówno na poziomie jednostkowym, jak i całego portfela aktywów. W odniesieniu do portfela kredytowego Bank analizuje i monitoruje limity zaangażowania, w szczególności w odniesieniu do: grupy klientów, produktów, branż, regionów, terminów zapadalności, łącznego zaangażowania wobec klientów, zabezpieczeń oraz walut. System limitów wewnętrznych obejmuje również koncentrację zaangażowań z tytułu ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie oraz z tytułu detalicznych ekspozycji kredytowych.

W Banku obowiązują limity zewnętrzne wynikające z przepisów prawa, w tym z ustawy Prawo bankowe i z Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku, oraz limity wewnętrzne ustalone zgodnie z rekomendacjami instytucji nadzorczych, analizy jakości portfela kredytowego, apetytu na ryzyko, mierzonego wysokością planowanego wymogu kapitałowego na ryzyko kredytowe, wyników testów warunków skrajnych oraz wskaźników oceny ryzyka zewnętrznego.

W celu aktywnego zarządzania ryzykiem koncentracji Bank:

- 1) przestrzega sformalizowanych procedur określających metody identyfikacji, pomiaru i monitorowania tego ryzyka;
- 2) dotrzymuje norm ostrożnościowych określających poziom limitów ograniczających ryzyko oraz zasad postępowania w przypadku przekroczenia limitów;
- 3) posiada system sprawozdawczości zarządczej umożliwiający bieżące monitorowanie poziomu ryzyka, wspierający proces decyzyjny.

Bank identyfikuje i monitoruje ryzyko koncentracji dużych ekspozycji, które zgodnie z Rozporządzeniem 575/2013 definiowane jest jako zaangażowanie wobec klienta lub grupy powiązanych klientów, które osiąga lub przekracza 10 % wartości uznanego kapitału.

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Wyznaczenie wewnętrznych limitów ma na celu stworzenie bezpiecznej struktury portfela oraz wspieranie efektywnego zarządzania ryzykiem koncentracji. Obowiązujące zasady identyfikacji, pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka koncentracji, a w szczególności zasady ustalania i monitorowania limitów koncentracji zaangażowań pozwalają na przestrzeganie w działalności Banku norm ostrożnościowych, zgodnych z zaleceniami ustawowymi i rekomendacjami nadzoru bankowego.

Przestrzeganie norm ostrożnościowych określonych limitami zewnętrznymi i wewnętrznymi raportowane jest Zarządowi Banku w cyklach miesięcznych.

Duże zaangażowania w portfelu kredytów i pożyczek udzielonych klientom

Dla dużych zaangażowań w portfelu kredytów i pożyczek udzielonych klientom pozycja „Całkowite zaangażowania” to suma zaangażowania bilansowego oraz zobowiązań pozabilansowych, a pozycja „Udział % w portfelu” liczony jest od wartości ekspozycji netto.

Największe zaangażowania wobec klientów na 31 grudnia 2019 roku

Podmiot	Status default tak/nie	Całkowite zaangażowanie	Strata	Wartość ekspozycji netto	Udział % w portfelu
1	Nie	460 501	-891	459 610	4,5%
2	Nie	296 027	-511	295 516	2,9%
3	Nie	218 508	-262	218 246	2,1%
4	Nie	205 787	-4 586	201 201	2,0%
5	Nie	138 989	-275	138 714	1,4%
6	Nie	137 605	-4 403	133 202	1,3%
7	Nie	130 830	0	130 830	1,3%
8	Nie	99 595	-279	99 316	1,0%
9	Nie	90 247	-12	90 235	0,9%
10	Nie	88 271	-47	88 224	0,9%
Razem		1 866 360	-11 266	1 855 094	18,2%

Największe zaangażowania wobec klientów na dzień 31 grudnia 2018 roku

Podmiot	Status default tak/nie	Całkowite zaangażowanie	Strata	Wartość ekspozycji netto	Udział % w portfelu
1	Nie	226 022	-447	225 575	2,3%
2	Nie	185 000	-347	184 653	1,9%
3	Nie	162 009	-279	161 730	1,7%
4	Nie	157 999	0	157 999	1,6%
5	Nie	145 905	-1 050	144 855	1,5%
6	Nie	144 132	-285	143 847	1,5%
7	Tak	119 320	-76 238	43 082	0,5%
8	Nie	109 338	-286	109 052	1,1%
9	Nie	102 742	-1	102 741	1,1%
10	Nie	99 577	0	99 577	1,0%
Razem		1 452 044	-78 933	1 373 111	14,2%

Największe zaangażowania wobec grup podmiotów powiązanych na 31 grudnia 2019 roku

Grupa	Status default tak/nie	Calkowite zaangażowanie	Strata	Wartość ekspozycji netto	Udział % w portfelu
1	Tak	82 562	-1 161	81 401	0,8%
2	Nie	81 082	-20 988	60 094	0,6%
3	Nie	67 462	-123	67 339	0,7%
4	Tak	66 508	-70	66 438	0,7%
5	Tak	59 089	-3 073	56 016	0,6%
Razem		356 703	-25 415	331 288	3,4%

Największe zaangażowania wobec grup podmiotów powiązanych na 31 grudnia 2018 roku

Grupa	Status default tak/nie	Calkowite zaangażowanie	Strata	Wartość ekspozycji netto	Udział % w portfelu
1	Nie	102 742	-1	102 741	1,1%
2	Nie	65 004	-832	64 172	0,7%
3	Tak	59 303	-165	59 138	0,6%
4	Nie	59 242	-78	59 164	0,6%
5	Nie	44 531	0	44 531	0,5%
Razem		330 822	-1 076	329 746	3,5%

Na dzień 31 grudnia 2019 roku oraz na dzień 31 grudnia 2018 roku nie wystąpiło przekroczenie limitu koncentracji dla pojedynczego podmiotu oraz dla grupy podmiotów powiązanych.

Struktura geograficzna kredytów i pożyczek udzielonych klientom

Struktura geograficzna na dzień 31 grudnia 2019 roku

	Sektor finansowy	Sektor niefinansowy	Sektor budżetowy	Razem
dolnośląskie	0	548 871	468 467	1 017 338
kujawsko-pomorskie	0	208 081	53 761	261 842
lubelskie	0	618 383	75 558	693 941
lubuskie	0	76 373	95 448	171 821
łódzkie	0	211 326	102 249	313 575
małopolskie	0	685 528	667 757	1 353 285
mazowieckie	421 953	978 943	134 810	1 535 706
opolskie	0	216 468	67 650	284 118
podkarpackie	0	549 851	91 599	641 450
podlaskie	0	172 227	96 255	268 482
pomorskie	0	227 502	343 825	571 327
śląskie	0	288 496	115 927	404 423
świętokrzyskie	0	255 999	3 793	259 792
warmińsko-mazurskie	0	457 024	60 587	517 611
wielkopolskie	0	213 150	315 042	528 192
zachodnio-pomorskie	0	132 699	40 212	172 911
Razem	421 953	5 840 921	2 732 940	8 995 814

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Struktura geograficzna na dzień 31 grudnia 2018 roku

	<u>Sektor finansowy</u>	<u>Sektor niefinansowy</u>	<u>Sektor budżetowy</u>	<u>Razem</u>
dolnośląskie	0	579 722	408 933	988 655
kujawsko-pomorskie	0	205 464	60 545	266 009
lubelskie	0	589 728	70 097	659 825
lubuskie	0	103 883	29 117	133 000
łódzkie	0	231 009	74 904	305 913
małopolskie	0	634 090	308 264	942 354
mazowieckie	345 738	1 073 455	111 375	1 530 568
opolskie	0	232 540	25 265	257 805
podkarpackie	0	575 909	96 688	672 597
podlaskie	0	185 692	64 444	250 136
pomorskie	0	258 088	188 377	446 465
śląskie	0	304 180	94 336	398 516
świętokrzyskie	0	257 341	4 029	261 370
warmińsko-mazurskie	0	479 313	42 740	522 053
wielkopolskie	0	244 001	306 236	550 237
zachodnio-pomorskie	0	117 148	26 016	143 164
Razem	345 738	6 071 563	1 911 366	8 328 667

Struktura branżowa kredytów i pożyczek udzielonych klientom

Struktura branżowa na dzień 31 grudnia 2019 roku

	<u>Sektor finansowy</u>	<u>Sektor niefinansowy</u>	<u>Sektor budżetowy</u>	<u>Razem</u>
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0	518 755	0	518 755
Górnictwo i wydobywanie	0	25 505	0	25 505
Przetwórstwo przemysłowe	0	600 541	0	600 541
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	29 966	2 764	32 730
Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0	16 366	0	16 366
Budownictwo	0	566 262	0	566 262
Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	0	588 405	0	588 405
Transport i gospodarka magazynowa	0	147 046	0	147 046
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	0	525 362	0	525 362
Informacja i komunikacja	0	9 344	0	9 344
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	343 734	3 845	40	347 619
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0	563 689	1 618	565 307
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	78 219	64 179	0	142 398
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	0	54 056	0	54 056
Administracja publiczna i ochrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0	0	2 727 186	2 727 186
Edukacja	0	22 878	0	22 878
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	0	115 386	80	115 466
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0	8 416	1 252	9 668
Pozostała działalność usługowa	0	10 847	0	10 847
Osoby prywatne	0	1 970 073	0	1 970 073
Razem	421 953	5 840 921	2 732 940	8 995 814

Struktura branżowa na dzień 31 grudnia 2018 roku

	Sektor finansowy	Sektor niefinansowy	Sektor budżetowy	Razem
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0	598 507	0	598 507
Górnictwo i wydobywanie	0	31 204	0	31 204
Przetwórstwo przemysłowe	0	695 159	0	695 159
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	38 262	3 895	42 157
Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0	24 124	0	24 124
Budownictwo	0	701 061	0	701 061
Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	0	680 528	0	680 528
Transport i gospodarka magazynowa	0	168 052	0	168 052
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	0	573 254	0	573 254
Informacja i komunikacja	0	9 081	0	9 081
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	155 188	4 537	0	159 725
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0	619 921	1 807	621 728
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	72 475	84 923	0	157 398
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	0	49 927	0	49 927
Administracja publiczna i ochrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0	0	1 857 765	1 857 765
Edukacja	0	28 946	2 419	31 365
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	0	119 235	100	119 335
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0	7 361	1 533	8 894
Pozostała działalność usługowa	0	24 226	0	24 226
Osoby prywatne	118 075	1 613 255	43 847	1 775 177
Razem	345 738	6 071 563	1 911 366	8 328 667

Polityka zabezpieczeń

Jedną z podstawowych technik ograniczania ryzyka kredytowego w Banku jest ustanawianie zabezpieczeń ekspozycji kredytowych. Stosowana przez Bank polityka zabezpieczeń ma na celu należyłą ochronę interesu Banku poprzez ustanawianie zabezpieczeń umożliwiających wysoki stopień odzysku z wierzytelności w przypadku konieczności prowadzenia działań windykacyjnych.

Regulacje wewnętrzne dotyczące zabezpieczeń wprowadzają obowiązek spełniania wymagań w zakresie uznawalności prawnych zabezpieczeń ekspozycji kredytowych i koncentrują się na:

- 1) skutecznym ustanawianiu zabezpieczenia, które w przypadku wystąpienia niewypłacalności klienta umożliwiają sprawne przeprowadzenie procesów windykacyjnych;
- 2) monitorowaniu wartości zabezpieczeń w całym okresie kredytowania, z odpowiednią częstotliwością zapewniającą aktualną informację w zakresie wartości przyjętych prawnych form zabezpieczenia;
- 3) zgodności działania z obowiązującymi przepisami prawa w tym zakresie.

W ocenie przedmiotu zabezpieczenia brana jest także pod uwagę jego wartość możliwa do uzyskania podczas ewentualnego postępowania windykacyjnego z uwzględnieniem ograniczeń prawnych, ekonomicznych oraz innych, mogących wpływać na rzeczywistą możliwość zaspokojenia się.

Bank ocenia jakość zabezpieczenia według jego płynności, aktualnej wartości rynkowej, wpływu na poziom tworzonych odpisów i ograniczenia utraty wartości portfela kredytowego oraz ze względu na możliwość zmniejszenia wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego.

Bank stosuje szeroką gamę zabezpieczeń prawnie dozwolonych, wykorzystując zarówno zabezpieczenia rzeczowe, jak i osobiste. Forma zabezpieczenia oraz jego poziom uzależniony jest od oceny ryzyka kredytowego związanego z zawieraną transakcją, w szczególności:

- 1) rodzaju transakcji, wysokości zaangażowania oraz okresu kredytowania;
- 2) sytuacji ekonomiczno-finansowej wnioskodawcy;
- 3) statusu prawnego wnioskodawcy;
- 4) płynności zabezpieczenia oraz realnej możliwości zaspokojenia roszczeń Banku z przyjętego zabezpieczenia w możliwie krótkim czasie;
- 5) stanu i wartości rynkowej przedmiotów zabezpieczenia oraz ich podatności na deprecjację w okresie utrzymywania zabezpieczenia.

W celu wczesnej identyfikacji sygnałów ostrzegawczych i podjęcia stosownych działań ograniczających ryzyko kredytowe oraz gwarantujących uzyskanie planowanych przychodów z udzielonej ekspozycji kredytowej, Bank monitoruje ustanowione zabezpieczenia w całym okresie kredytowania.

W przypadku pogorszenia się sytuacji ekonomiczno-finansowej kredytobiorcy, istotnego obniżenia wartości zabezpieczeń lub wystąpienia innego zagrożenia terminowej spłaty zabezpieczonej wierzytelności, poprzez odpowiednie postanowienia w umowie o zawarcie transakcji kredytowej, Bank dąży do ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia.

Ocena ryzyka i zasady podejmowania decyzji kredytowych

W procesie podejmowania decyzji, poza oceną ryzyka kredytowego, Bank uwzględnia wpływ innych rodzajów ryzyka na zdolność do spłaty zobowiązań w szczególności ryzyka walutowego lub ryzyka stopy procentowej, w tym potencjalne ryzyko wynikające z zawartych przez klienta transakcji pochodnych. Bank tak określa strukturę transakcji kredytowej, aby zapewniony był podział ryzyka pomiędzy kredytobiorcę i Bank, w szczególności poprzez odpowiednie do skali ryzyka generowanego przez ekspozycję kredytową zaangażowanie środków własnych kredytobiorcy, zgodnie z regulacjami Banku.

Metodyki oceny zdolności i wiarygodności kredytowej opracowane zostały odrębnie dla poszczególnych segmentów klientów, z uwzględnieniem ich statusu. W Banku funkcjonują metodyki dla:

- 1) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą;
- 2) podmiotów prowadzących działalność rolniczą;
- 3) Jednostek Samorządu Terytorialnego (JST);
- 4) wspólnot mieszkaniowych;
- 5) spółek komunalnych;
- 6) osób fizycznych (klienci detaliczni);
- 7) banków spółdzielczych.

Ocena ryzyka kredytowego podmiotów gospodarczych oparta jest na ocenie mierników ilościowych i jakościowych wykorzystywanych w procesie oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej kredytobiorców na podstawie statystycznego systemu ratingowego dla wybranych portfeli kredytowych. System ratingowy jest wykorzystywany w procesie udzielenia kredytu w ramach badania zdolności kredytowej klientów oraz w procesie monitorowania w celu sklasyfikowania klienta do właściwej klasy ryzyka. Wprowadzony przez Bank statystyczny system ratingowy na potrzeby oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej kredytobiorców zwiększył obiektywizm nadawanym ocenom punktowym.

Zdolność kredytowa osób fizycznych ubiegających się o kredyt detaliczny uzależniona jest od dochodów uzyskiwanych przez klienta i ich źródeł. Przy badaniu zdolności i wiarygodności kredytowej uwzględniana jest również dotychczasowa historia współpracy klienta detalicznego z Bankiem oraz jego historia kredytowa i ocena punktowa pozyskana z Biura Informacji Kredytowej, a także informacje pochodzące z innych systemów

wymiany informacji. Ocena formalno – prawna oraz ocena zabezpieczeń transakcji detalicznych dokonywana jest na ogólnych zasadach obowiązujących w Banku.

Badanie zdolności kredytowej banków spółdzielczych oparte jest na analizie sytuacji ekonomiczno – finansowej każdego z tych banków oraz na wyniku z jego działalności na tle „grupy rówieśniczej”. W ramach tej analizy ocenie podlegają m.in.: współczynnik wypłacalności, stopa zwrotu z aktywów, stopa zwrotu z kapitału, udział kredytów w sumie bilansowej netto, udział funduszy własnych w sumie bilansowej netto, wskaźnik pokrycia kredytów depozytami, udział kredytów zagrożonych w sumie kredytów brutto, oraz inne. Badaniu podlega również historia rachunku prowadzonego w Banku BPS S.A. oraz aktualny stan zaangażowania w stosunku do każdego banku spółdzielczego z uwzględnieniem ustalonych limitów zaangażowania. Ocena formalno – prawna oraz ocena zabezpieczeń prawnych transakcji zawieranych z bankami spółdzielczymi dokonywana jest na ogólnych zasadach obowiązujących w Banku BPS S.A.

W celu regularnej oceny podejmowanego ryzyka kredytowego oraz minimalizowania ewentualnych strat na ekspozycjach kredytowych w okresie kredytowania Bank monitoruje sytuację klienta w ramach okresowych i indywidualnych przeglądów kredytowych.

Celem monitoringu jest wczesna identyfikacja sygnałów ostrzegawczych i podejmowanie działań ograniczających ryzyko kredytowe oraz gwarantujących uzyskanie planowanych przychodów z tytułu udzielonej ekspozycji kredytowej, zaklasyfikowanie klientów do odpowiedniej kategorii ryzyka oraz oszacowanie wysokości utraty wartości ekspozycji kredytowej.

Monitoring jest procesem stałego weryfikowania zdolności kredytowej, zabezpieczeń oraz stopnia realizacji warunków umowy kredytowej i obejmuje:

- 1) badanie prawidłowości uruchamiania i wykorzystania kredytu;
- 2) bieżącą kontrolę terminowości spłat należności Banku;
- 3) gromadzenie, kompletowanie oraz analizę dokumentów dotyczących klienta i jego sytuacji ekonomiczno-finansowej, umożliwiających identyfikację ewentualnych sygnałów ostrzegawczych;
- 4) ocenę stopnia realizacji warunków kredytowania, w tym: kontrolę wpływów na rachunek bieżący, ustanowionych zabezpieczeń, spełnianie wymogów określonych dla kredytów z dopłatami oraz warunków wynikających z umowy kredytu i umów zabezpieczeń, wykorzystanie przyznanych limitów kredytowych i terminowość ich obowiązywania, zapadalność zabezpieczeń.

Decyzje kredytowe w Banku podejmowane są na różnych poziomach decyzyjnych. Rodzaj i liczba poziomów decyzyjnych zaangażowanych w proces podejmowania decyzji kredytowej uzależniona jest od przedmiotu i podmiotu tej decyzji, a także od kwoty łącznego zaangażowania Banku wobec klienta oraz podmiotów powiązanych z nim kapitałowo lub organizacyjnie oraz od tego, czy transakcja zawiera odstępstwa.

Kompetencje do jedno lub dwuosobowego podejmowania decyzji kredytowych są przyznawane pracownikom Banku w drodze imiennych upoważnień.

Stosowanie praktyk „forbearance”

Bank jako „forbearance” przyjmuje działania mające na celu dokonanie uzgodnionych z dłużnikiem zmian warunków umowy, wymuszonych jego trudną sytuacją finansową (działania restrukturyzacyjne wprowadzające udogodnienia, które w innych przypadkach nie byłyby przyznane).

Zmiana warunków pierwotnej umowy w sposób umożliwiający kredytobiorcy całkowitą lub częściową obsługę zadłużenia lub jego refinansowanie obejmuje między innymi: obniżenie marży, obniżenie oprocentowania, konsolidację kilku wierzytelności wynikających z różnych umów na jedną wierzytelność, zmianę wysokości rat kapitałowych, naliczonych odsetek, zmianę formuły spłaty (raty annuitetowe, raty malejące) bądź zmianę harmonogramu spłat kapitału i/lub odsetek.

W ramach procesu „forbearance” zmiana warunków spłaty wierzytelności jest ustalana indywidualnie wobec każdego kontraktu klienta. Elementem tego procesu jest ocena możliwości wywiązania się kredytobiorcy z nowych warunków umowy.

Ekspozycje przestają być klasyfikowane jako ekspozycje forborne w przypadku spełnienia wszystkich niżej wymienionych warunków:

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

- 1) umowa jest uznawana jako ekspozycja bez zidentyfikowanej przesłanki utraty wartości;
- 2) upłynął co najmniej 2 letni okres warunkowy liczony od daty uznania ekspozycji forborne jako ekspozycji bez zidentyfikowanej przesłanki utraty wartości;
- 3) kredytobiorca w ciągu co najmniej połowy okresu warunkowego dokonał istotnych spłat kapitału i/lub odsetek;
- 4) na koniec dwuletniego okresu warunkowego żadna z ekspozycji klienta nie była przeterminowana powyżej 30 dni.

Bank nie stosuje praktyk „forbearance” w przypadku, gdy trudności finansowe kredytobiorcy nie są czynnikiem determinującym zmianę warunków umów lub refinansowanie.

Struktura geograficzna kredytów i pożyczek udzielonych klientom z udzielonym udogodnieniem typu forbearance

Struktura geograficzna kredytów i pożyczek udzielonych klientom z udzielonym udogodnieniem typu forbearance na dzień 31 grudnia 2019 roku

	<u>Sektor finansowy</u>	<u>Sektor niefinansowy</u>	<u>Sektor budżetowy</u>	<u>Razem</u>
dolnośląskie	0	15 521	0	15 521
kujawsko-pomorskie	0	1 403	0	1 403
lubelskie	0	8 144	0	8 144
lubuskie	0	905	0	905
łódzkie	0	7 566	0	7 566
małopolskie	0	19 221	0	19 221
mazowieckie	0	192 470	0	192 470
opolskie	0	10 023	0	10 023
podkarpackie	0	35 524	0	35 524
podlaskie	0	6 695	0	6 695
pomorskie	0	2 072	0	2 072
śląskie	0	16 462	0	16 462
świętokrzyskie	0	7 689	0	7 689
warmińsko-mazurskie	0	54 567	0	54 567
wielkopolskie	0	3 146	0	3 146
zachodnio-pomorskie	0	57 225	0	57 225
Razem	0	438 633	0	438 633

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Struktura geograficzna kredytów i pożyczek udzielonych klientom z udzielonym udogodnieniem typu forbearance na dzień 31 grudnia 2018 roku

	Sektor finansowy	Sektor niefinansowy	Sektor budżetowy	Razem
dolnośląskie	0	47 495	0	47 495
kujawsko-pomorskie	0	918	0	918
lubelskie	0	14 456	0	14 456
lubuskie	0	5 025	0	5 025
łódzkie	0	9 165	0	9 165
małopolskie	0	49 539	0	49 539
mazowieckie	0	194 525	0	194 525
opolskie	0	11 927	0	11 927
podkarpackie	0	127 909	0	127 909
podlaskie	0	8 160	0	8 160
pomorskie	0	1 549	0	1 549
śląskie	0	19 337	0	19 337
świętokrzyskie	0	8 134	0	8 134
warmińsko-mazurskie	0	40 544	0	40 544
wielkopolskie	0	5 781	0	5 781
zachodnio-pomorskie	0	61 970	0	61 970
Razem	0	606 434	0	606 434

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Struktura branżowa kredytów i pożyczek udzielonych klientom z udzielonym udogodnieniem typu forbearance

Struktura branżowa kredytów i pożyczek udzielonych klientom z udzielonym udogodnieniem typu forbearance na dzień 31 grudnia 2019 roku

	Sektor finansowy	Sektor niefinansowy	Sektor budżetowy	Razem
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0	20 831	0	20 831
Górnictwo i wydobywanie	0	0	0	0
Przetwórstwo przemysłowe	0	113 589	0	113 589
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	11 284	0	11 284
Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0	499	0	499
Budownictwo	0	21 091	0	21 091
Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	0	32 763	0	32 763
Transport i gospodarka magazynowa	0	8 480	0	8 480
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	0	33 827	0	33 827
Informacja i komunikacja	0	116	0	116
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	0	187	0	187
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0	165 413	0	165 413
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	0	1 483	0	1 483
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	0	518	0	518
Edukacja	0	87	0	87
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	0	1 572	0	1 572
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0	472	0	472
Pozostała działalność usługowa	0	82	0	82
Osoby prywatne	0	26 339	0	26 339
Razem	0	438 633	0	438 633

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Struktura branżowa kredytów i pożyczek udzielonych klientom z udzielonym udogodnieniem typu forbearance na dzień 31 grudnia 2018 roku

	Sektor finansowy	Sektor niefinansowy	Sektor budżetowy	Razem
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0	11 724	0	11 724
Górnictwo i wydobywanie	0	10	0	10
Przetwórstwo przemysłowe	0	91 199	0	91 199
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	11 711	0	11 711
Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0	541	0	541
Budownictwo	0	23 337	0	23 337
Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	0	48 361	0	48 361
Transport i gospodarka magazynowa	0	18 132	0	18 132
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	0	123 946	0	123 946
Informacja i komunikacja	0	390	0	390
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	0	115	0	115
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0	218 147	0	218 147
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	0	2 817	0	2 817
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	0	587	0	587
Edukacja	0	21 486	0	21 486
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	0	6 779	0	6 779
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0	37	0	37
Pozostała działalność usługowa	0	4 614	0	4 614
Osoby prywatne	0	22 501	0	22 501
Razem	0	606 434	0	606 434

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Zaangażowania z udzielonym udogodnieniem typu forbearance według typu klienta

Wartość bilansowa brutto na dzień 31 grudnia 2019 roku

	Wartość bilansowa brutto, w tym:	Koszyk 1		Koszyk 2		Koszyk 3		POCI	
		Ekspozycje renegocjowane	Ekspozycje z tytułu refinansowania zadłużenia	Ekspozycje renegocjowane	Ekspozycje z tytułu refinansowania zadłużenia	Ekspozycje renegocjowane	Ekspozycje z tytułu refinansowania zadłużenia	Ekspozycje renegocjowane	Ekspozycje z tytułu refinansowania zadłużenia
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	479 855	3 131	2 567	187 646	7 957	259 329	19 194	31	0
- klienci korporacyjni	414 133	900	1 040	181 458	4 388	210 655	15 692	0	0
- rolnicy	17 732	0	477	399	609	15 572	675	0	0
- przedsiębiorcy indywidualni	18 077	442	1 050	1 046	2 960	9 752	2 827	0	0
- osoby fizyczne	29 913	1 789	0	4 743	0	23 350	0	31	0
Razem	479 855	3 131	2 567	187 646	7 957	259 329	19 194	31	0

Wartość bilansowa brutto na dzień 31 grudnia 2018 roku

	Koszyk 1		Koszyk 2		Koszyk 3		POCI		Razem ekspozycja forbearance
	Ekspozycje renegocjowane	Ekspozycje z tytułu refinansowania zadłużenia	Ekspozycje renegocjowane	Ekspozycje z tytułu refinansowania zadłużenia	Ekspozycje renegocjowane	Ekspozycje z tytułu refinansowania zadłużenia	Ekspozycje renegocjowane	Ekspozycje z tytułu refinansowania zadłużenia	
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	670 704	0	298	10 457	219 287	33 868	406 744	0	50
- klienci korporacyjni	600 297	0	55	5 507	210 968	28 854	354 913	0	0
- rolnicy	11 865	0	137	2 112	633	280	8 703	0	0
- przedsiębiorcy indywidualni	32 194	0	106	2 838	1 101	4 734	23 415	0	0
- osoby fizyczne	26 348	0	0	0	6 585	0	19 713	0	50
Razem	670 704	0	298	10 457	219 287	33 868	406 744	0	50

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Odpis na oczekiwane straty kredytowe ekspozycji forbearance na dzień 31 grudnia 2019 roku

	Koszyk 1		Koszyk 2		Koszyk 3		POCI		Razem
	Oceniane indywidualnie	Oceniane grupowo	Oceniane indywidualnie	Oceniane grupowo	Oceniane indywidualnie	Oceniane grupowo	Oceniane indywidualnie	Oceniane grupowo	
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	0	-43	-115	-661	-34 055	-6 323	0	-25	-41 222
- klienci korporacyjni	0	-18	-78	-562	-26 271	-1 711	0	0	-28 640
- rolnicy	0	-7	0	-3	-4 943	-375	0	0	-5 328
- przedsiębiorcy indywidualni	0	-17	0	-76	-1 777	-1 809	0	0	-3 679
- osoby fizyczne	0	-1	-37	-20	-1 064	-2 428	0	-25	-3 575
Razem	0	-43	-115	-661	-34 055	-6 323	0	-25	-41 222

Odpis na oczekiwane straty kredytowe ekspozycji forbearance na dzień 31 grudnia 2018 roku

	Koszyk 1		Koszyk 2		Koszyk 3		POCI		Razem
	Oceniane indywidualnie	Oceniane grupowo	Oceniane indywidualnie	Oceniane grupowo	Oceniane indywidualnie	Oceniane grupowo	Oceniane indywidualnie	Oceniane grupowo	
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	0	-4	-147	-1 314	-54 688	-8 073	0	-44	-64 270
- klienci korporacyjni	0	-1	-116	-977	-46 341	-2 691	0	0	-50 126
- rolnicy	0	-1	0	-26	-806	-497	0	0	-1 330
- przedsiębiorcy indywidualni	0	-2	0	-218	-6 101	-2 589	0	0	-8 910
- osoby fizyczne	0	0	-31	-93	-1 440	-2 296	0	-44	-3 904
Razem	0	-4	-147	-1 314	-54 688	-8 073	0	-44	-64 270

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Zaangażowania z udzielonym udogodnieniem typu forbearance według przeterminowania

Zaangażowania z udzielonym udogodnieniem typu forbearance według przeterminowania na dzień 31 grudnia 2019 roku

Koszyk 1

	Bez przeterminowania	do 30 dni	31 - 60 dni	61 - 90 dni	powyżej 90 dni	Razem
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	5 614	41	0	0	0	5 655
- klienci korporacyjni	1 922	0	0	0	0	1 922
- rolnicy	429	41	0	0	0	470
- przedsiębiorcy indywidualni	1 475	0	0	0	0	1 475
- osoby fizyczne	1 788	0	0	0	0	1 788
Razem netto	5 614	41	0	0	0	5 655

Koszyk 2

	Bez przeterminowania	do 30 dni	31 - 60 dni	61 - 90 dni	powyżej 90 dni	Razem
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	191 686	1 049	1 438	654	0	194 827
- klienci korporacyjni	184 635	316	162	93	0	185 206
- rolnicy	1 005	0	0	0	0	1 005
- przedsiębiorcy indywidualni	3 869	61	0	0	0	3 930
- osoby fizyczne	2 177	672	1 276	561	0	4 686
Razem netto	191 686	1 049	1 438	654	0	194 827

Koszyk 3

	Bez przeterminowania	do 30 dni	31 - 60 dni	61 - 90 dni	powyżej 90 dni	Razem
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	151 566	15 490	3 178	2 223	65 688	238 145
- klienci korporacyjni	140 447	10 783	658	200	46 277	198 365
- rolnicy	1 478	673	0	27	8 751	10 929
- przedsiębiorcy indywidualni	4 066	1 062	1 091	18	2 756	8 993
- osoby fizyczne	5 575	2 972	1 429	1 978	7 904	19 858
Razem netto	151 566	15 490	3 178	2 223	65 688	238 145

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

POCI

	Bez przeterminowania	do 30 dni	31 - 60 dni	61 - 90 dni	powyżej 90 dni	Razem
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	0	0	0	4	2	6
- klienci korporacyjni	0	0	0	0	0	0
- rolnicy	0	0	0	0	0	0
- przedsiębiorcy indywidualni	0	0	0	0	0	0
- osoby fizyczne	0	0	0	4	2	6
Razem netto	0	0	0	4	2	6

Zaangażowania z udzielonym udogodnieniem typu forbearance według przeterminowania na dzień 31 grudnia 2018 roku

Koszyk 1

	Bez przeterminowania	do 30 dni	31 - 60 dni	61 - 90 dni	powyżej 90 dni	Razem
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	294	0	0	0	0	294
- klienci korporacyjni	54	0	0	0	0	54
- rolnicy	136	0	0	0	0	136
- przedsiębiorcy indywidualni	104	0	0	0	0	104
- osoby fizyczne	0	0	0	0	0	0
Razem netto	294	0	0	0	0	294

Koszyk 2

	Bez przeterminowania	do 30 dni	31 - 60 dni	61 - 90 dni	powyżej 90 dni	Razem
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	221 582	2 526	3 687	461	27	228 283
- klienci korporacyjni	211 543	453	3 132	254	0	215 382
- rolnicy	2 591	69	32	0	27	2 719
- przedsiębiorcy indywidualni	3 607	15	46	53	0	3 721
- osoby fizyczne	3 841	1 989	477	154	0	6 461
Razem netto	221 582	2 526	3 687	461	27	228 283

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Koszyk 3

	Bez przeterninowania	do 30 dni	31 - 60 dni	61 - 90 dni	powyżej 90 dni	Razem
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	139 122	4 001	65 469	13 392	155 867	377 851
- klienci korporacyjni	124 821	1 375	63 429	10 555	134 555	334 735
- rolnicy	4 901	18	101	236	2 424	7 680
- przedsiębiorcy indywidualni	6 627	2	1 900	822	10 108	19 459
- osoby fizyczne	2 773	2 606	39	1 779	8 780	15 977
Razem netto	139 122	4 001	65 469	13 392	155 867	377 851

POCI

	Bez przeterninowania	do 30 dni	31 - 60 dni	61 - 90 dni	powyżej 90 dni	Razem
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	0	0	3	0	3	6
- klienci korporacyjni	0	0	0	0	0	0
- rolnicy	0	0	0	0	0	0
- przedsiębiorcy indywidualni	0	0	0	0	0	0
- osoby fizyczne	0	0	3	0	3	6
Razem netto	0	0	3	0	3	6

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Struktura jakościowa portfela

Struktura jakościowa portfela na dzień 31 grudnia 2019 roku

	<u>Koszyk 1</u>	<u>Koszyk 2</u>	<u>Koszyk 3</u>	<u>POCI</u>	<u>Razem</u>
Należności od innych banków					
-rating 1	264 196	133	0	0	264 329
-rating 2	0	0	0	0	0
-rating 3	0	0	0	0	0
-rating 4	0	0	0	0	0
-brak ratingu	201	0	0	0	201
Razem należności od innych banków	264 397	133	0	0	264 530
Kredyty i pożyczki udzielone klientom					
-rating 1	6 228 978	1 277 933	0	0	7 506 911
-rating 2	124 918	290 468	0	0	415 386
-rating 3	20 558	103 078	0	0	123 636
-rating 4	0	0	719 897	245	720 142
-brak ratingu	0	0	0	0	0
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom	6 374 454	1 671 479	719 897	245	8 766 075
Papiery wartościowe, w tym:					
wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	6 817 741	54 881	11 302	0	6 883 924
-rating 1	6 817 741	54 881	0	0	6 872 622
-rating 2	0	0	0	0	0
-rating 3	0	0	0	0	0
-rating 4	0	0	11 302	0	11 302
-brak ratingu	0	0	0	0	0
wyceniane w zamortyzowanym koszcie	7 747 638	7 998	0	0	7 755 636
-rating 1	7 747 638	7 998	0	0	7 755 636
-rating 2	0	0	0	0	0
-rating 3	0	0	0	0	0
-rating 4	0	0	0	0	0
-brak ratingu	0	0	0	0	0
Razem papiery wartościowe	14 565 379	62 879	11 302	0	14 639 560
Udzielone zobowiązania warunkowe finansowe i gwarancje					
-rating 1	1 431 606	302 595	0	0	1 734 201
-rating 2	14 876	2 380	0	0	17 256
-rating 3	2 367	110	0	0	2 477
-rating 4	0	0	2 417	0	2 417
-brak ratingu	0	0	0	0	0
Razem udzielone zobowiązania warunkowe finansowe i gwarancje	1 448 849	305 085	2 417	0	1 756 351

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Struktura jakościowa portfela na dzień 31 grudnia 2018 roku

	<u>Koszyk 1</u>	<u>Koszyk 2</u>	<u>Koszyk 3</u>	<u>POCI</u>	<u>Razem</u>
Należności od innych banków					
-rating 1	524 780	0	0	0	524 780
-rating 2	0	0	0	0	0
-rating 3	0	0	0	0	0
-rating 4	0	0	0	0	0
-brak ratingu	0	0	0	0	0
Razem należności od innych banków	524 780	0	0	0	524 780
Kredyty i pożyczki udzielone klientom					
-rating 1	2 776 247	3 136 112	0	0	5 912 359
-rating 2	6 684	63 586	0	0	70 270
-rating 3	0	1 181 402	0	0	1 181 402
-rating 4	0	0	885 712	17	885 729
-brak ratingu	0	0	0	0	0
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom	2 782 931	4 381 100	885 712	17	8 049 760
Papiery wartościowe, w tym:					
wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	8 188 087	0	19 705	0	8 207 792
-rating 1	8 188 087	0	0	0	8 188 087
-rating 2	0	0	0	0	0
-rating 3	0	0	0	0	0
-rating 4	0	0	19 705	0	19 705
-brak ratingu	0	0	0	0	0
wyceniane w zamortyzowanym koszcie	3 658 378	0	0	0	3 658 378
-rating 1	3 658 378	0	0	0	3 658 378
-rating 2	0	0	0	0	0
-rating 3	0	0	0	0	0
-rating 4	0	0	0	0	0
-brak ratingu	0	0	0	0	0
Razem papiery wartościowe	11 846 465	0	19 705	0	11 866 170
Udzielone zobowiązania warunkowe finansowe i gwarancje					
-rating 1	0	0	0	0	0
-rating 2	0	0	0	0	0
-rating 3	0	0	0	0	0
-rating 4	0	0	0	0	0
-brak ratingu	0	0	0	0	0
Razem udzielone zobowiązania warunkowe finansowe i gwarancje	0	0	0	0	0

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Analiza wiekowa aktywów finansowych

Analiza wiekowa aktywów finansowych na dzień 31 grudnia 2019 roku

	<u>Koszyk 1</u>	<u>Koszyk 2</u>	<u>Koszyk 3</u>	<u>POCI</u>	<u>Razem</u>
Należności od innych banków					
Bez przeterminowania	264 397	133	0	0	264 530
do 30 dni	0	0	0	0	0
31 - 60 dni	0	0	0	0	0
61 - 90 dni	0	0	0	0	0
powyżej 90 dni	0	0	0	0	0
Razem	264 397	133	0	0	264 530
Kredyty i pożyczki udzielone klientom					
Bez przeterminowania	6 312 459	1 547 480	196 212	226	8 056 377
do 30 dni	61 995	89 490	19 103	4	170 592
31 - 60 dni	0	30 133	4 039	0	34 172
61 - 90 dni	0	4 373	3 904	5	8 282
powyżej 90 dni	0	3	496 639	10	496 652
Razem	6 374 454	1 671 479	719 897	245	8 766 075
Papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody					
Bez przeterminowania	6 817 741	54 881	0	0	6 872 622
do 30 dni	0	0	0	0	0
31 - 60 dni	0	0	0	0	0
61 - 90 dni	0	0	0	0	0
powyżej 90 dni	0	0	11 302	0	11 302
Razem	6 817 741	54 881	11 302	0	6 883 924
Papiery wartościowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie					
Bez przeterminowania	7 747 638	7 998	0	0	7 755 636
do 30 dni	0	0	0	0	0
31 - 60 dni	0	0	0	0	0
61 - 90 dni	0	0	0	0	0
powyżej 90 dni	0	0	0	0	0
Razem	7 747 638	7 998	0	0	7 755 636
Udzielone zobowiązania warunkowe finansowe i gwarancyjne					
Bez przeterminowania	1 430 515	304 974	2 277	0	1 737 766
do 30 dni	18 334	110	0	0	18 444
31 - 60 dni	0	1	1	0	2
61 - 90 dni	0	0	0	0	0
powyżej 90 dni	0	0	139	0	139
Razem	1 448 849	305 085	2 417	0	1 756 351

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Analiza wiekowa aktywów finansowych na dzień 31 grudnia 2018 roku

	<u>Koszyk 1</u>	<u>Koszyk 2</u>	<u>Koszyk 3</u>	<u>POCI</u>	<u>Razem</u>
Należności od innych banków					
Bez przeterminowania	524 780	0	0	0	524 780
do 30 dni	0	0	0	0	0
31 - 60 dni	0	0	0	0	0
61 - 90 dni	0	0	0	0	0
powyżej 90 dni	0	0	0	0	0
Razem	524 780	0	0	0	524 780
Kredyty i pożyczki udzielone klientom					
Bez przeterminowania	2 776 247	4 094 757	149 858	0	7 020 862
do 30 dni	6 684	69 510	10 274	0	86 468
31 - 60 dni	0	30 810	70 190	4	101 004
61 - 90 dni	0	185 338	16 434	0	201 772
powyżej 90 dni	0	685	638 956	13	639 654
Razem	2 782 931	4 381 100	885 712	17	8 049 760
Papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody					
Bez przeterminowania	8 188 087	0	0	0	8 188 087
do 30 dni	0	0	0	0	0
31 - 60 dni	0	0	0	0	0
61 - 90 dni	0	0	5 511	0	5 511
powyżej 90 dni	0	0	14 194	0	14 194
Razem	8 188 087	0	19 705	0	8 207 792
Papiery wartościowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie					
Bez przeterminowania	3 658 378	0	0	0	3 658 378
do 30 dni	0	0	0	0	0
31 - 60 dni	0	0	0	0	0
61 - 90 dni	0	0	0	0	0
powyżej 90 dni	0	0	0	0	0
Razem	3 658 378	0	0	0	3 658 378
Udzielone zobowiązania warunkowe finansowe i gwarancyjne					
Bez przeterminowania	0	0	0	0	0
do 30 dni	0	0	0	0	0
31 - 60 dni	0	0	0	0	0
61 - 90 dni	0	0	0	0	0
powyżej 90 dni	0	0	0	0	0
Razem	0	0	0	0	0

Maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe bez uwzględnienia posiadanych zabezpieczeń

	Wartość bilansowa netto	Wartość bilansowa netto
	31.12.2019	31.12.2018
Kasa, środki w Banku Centralnym	2 363 611	1 367 750
Należności od innych banków	264 530	524 780
Papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	6 883 924	8 207 792
Papiery wartościowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie	7 755 636	3 658 378
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	229 739	278 907
- klienci korporacyjni	16 683	21 677
- rolnicy	191 757	233 305
- przedsiębiorcy indywidualni	1 279	478
- osoby fizyczne	20 020	23 447
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane w zamortyzowanym koszcie	8 766 075	8 049 760
- klienci korporacyjni	3 551 518	3 928 188
- rolnicy	213 306	251 320
- przedsiębiorcy indywidualni	336 752	387 491
- osoby fizyczne	1 931 558	1 571 353
- instytucje rządowe i samorządowe	2 732 941	1 911 408
Pozostałe aktywa	76 356	36 156
Razem ekspozycja bilansowa	26 339 871	22 123 523
Zobowiązania warunkowe udzielone	1 756 351	1 483 014
Razem ekspozycja pozabilansowa	1 756 351	1 483 014
Razem ekspozycja bilansowa i pozabilansowa	28 096 222	23 606 537

Pomiar utraty wartości

Odpisy na oczekiwane straty kredytowe tworzone są zgodnie z MSSF 9 z wykorzystaniem modelu opartego na zmianach poziomu ryzyka kredytowego (alokacja do koszyków):

- 1) Koszyk 1 – ekspozycje, dla których na dzień bilansowy nie stwierdzono istotnego wzrostu ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia oraz aktywa z którymi wiąże się nisko ryzyko Dla koszyka 1, Bank rozpoznaje odpis z tytułu oczekiwanej straty kredytowej powiązany z prawdopodobieństwem niewykonania zobowiązania w horyzoncie 12 miesięcy lub do terminu zapadalności jeżeli jest krótszy niż 12 miesięcy;
- 2) Koszyk 2 – ekspozycje, dla których zidentyfikowano istotny wzrost ryzyka kredytowego (tj. wzrost prawdopodobieństwa wejścia w Default) od momentu początkowego ujęcia, ale jeszcze nie rozpoznano zdarzenia niewykonania zobowiązania dla tego aktywa na dzień bilansowy. Do koszyka 2, zgodnie z wymaganiami standardu, klasyfikowane są także aktywa, co do których instytucja nie jest w stanie stwierdzić czy doszło czy nie doszło do istotnego wzrostu ryzyka kredytowego a pozyskanie lub odtworzenie tych informacji wiąże się ze zbyt dużym kosztem lub zbyt wymaga zbyt dużo starań. W przypadku koszyka 2 oczekiwana strata kredytowa szacowana jest w okresie do terminu zapadalności aktywa;
- 3) Koszyk 3 – aktywa finansowe, w odniesieniu do których rozpoznano zdarzenie niewykonania zobowiązania (stwierdzono istnienie przesłanki utraty wartości), a przesłanki utraty wartości są obiektywne na dzień bilansowy. W przypadku koszyka 3 oczekiwana strata kredytowa szacowana jest w okresie do terminu zapadalności aktywa;
- 4) Koszyk POCI – zakupione lub wytworzone aktywa finansowe w odniesieniu do których rozpoznano zdarzenie niewykonania zobowiązania w momencie początkowego ujęcia. Oczekiwana strata kredytowa szacowana jest w okresie do terminu zapadalności aktywa.

MSSF 9 zastąpił obowiązujący zgodnie z postanowieniami MSR 39 model utraty wartości funkcjonujący w oparciu o model straty poniesionej, nowym modelem opartym na podejściu zorientowanym na przyszłość (ang. forward-looking approach). Bank zbadał zależność stopy Default od czynników makroekonomicznych, i dla segmentów o stwierdzonej zależności dokonał korekt PD i LGD zgodnie z wyliczeniami modelu. Bank realizuje zasadę FLI (Forward Looking Information) także w oparciu o sygnały ostrzegawcze, które mogą świadczyć o możliwości wystąpienia zagrożeń w przyszłości oraz stanowią kryteria identyfikacji znaczącego wzrostu ryzyka. Są to, w szczególności:

- 1) występujące opóźnienia w spłacie kredytu powyżej 30 dni;
- 2) występowanie zajęć na rachunku klienta;
- 3) opóźnienia w spłacie zobowiązań w stosunku do banków lub innych instytucji finansowych;
- 4) spadek oceny ratingowej;
- 5) spadek kapitałów własnych;
- 6) udogodnienie w spłacie zobowiązań ze względów ekonomicznych lub prawnych. W przypadku, w którym klientowi udzielono na jego wniosek udogodnienia w spłacie, które nie skutkuje zmniejszeniem wartości przyszłych przepływów pieniężnych, to jest:
 - a) zawieszenie spłaty zaciągniętych zobowiązań wobec Banku, na okres nie dłuższy niż łącznie 9 miesięcy w okresie 36 miesięcy, nie częściej niż raz w roku,
 - b) wydłużenie pierwotnego okresu kredytowania o okres krótszy niż 12 miesięcy i w przypadku kredytów o rezydualnym okresie zapadalności krótszym niż 12 miesięcy, o okres odpowiadający mniej niż dwukrotności rezydualnego okresu do zapadalności pierwotnej.

Za przesłanki utraty wartości uznaje się, w szczególności:

- 1) przeterminowanie spłaty kapitału lub odsetek powyżej 90 dni kalendarzowych;
- 2) śmierć kredytobiorcy;
- 3) wypowiedzenie umowy kredytu;
- 4) zakwestionowanie należności przez dłużnika wobec Banku w drodze postępowania sądowego;
- 5) udogodnienie w spłacie zobowiązań ze względów ekonomicznych lub prawnych. W przypadku, w którym klientowi udzielono na jego wniosek udogodnienia w spłacie, które nie skutkuje zmniejszeniem wartości przyszłych przepływów pieniężnych, to jest:
 - a) zawieszenie spłaty zaciągniętych zobowiązań wobec Banku, na okres dłuższy niż łącznie 9 miesięcy w okresie 36 miesięcy, częściej niż raz w roku,
 - b) wydłużenie pierwotnego okresu kredytowania o okres dłuższy niż 12 miesięcy;
- 6) uzyskanie informacji o złożeniu przez klienta propozycji układowych w postępowaniu o zatwierdzenie układu obejmujących zmianę warunków finansowania przez bank;
- 7) złożenie przez Bank wniosku o wszczęcie egzekucji wobec dłużnika lub przystąpienie do egzekucji wszczętej przez innego wierzyciela;
- 8) podjęcie decyzji o restrukturyzacji, o windykacji lub zawarcie umowy restrukturyzacyjnej;
- 9) istotne pogorszenie sytuacji ekonomiczno finansowej przedsiębiorstwa w stosunku do oceny w momencie udzielania kredytu/pożyczki;
- 10) zaprzestanie działalności gospodarczej;
- 11) istotne pogorszenie wyników analizy ratingowej przedsiębiorcy lub przedsiębiorstwa skutkujące spadkiem ratingu przynajmniej o trzy poziomy od ostatniego monitoringu;
- 12) niespłacenie zadłużenia w innych instytucjach finansowych skutkujące opóźnieniem powyżej 90 dni;
- 13) uzyskanie informacji o problemach finansowych kontrahenta detalicznego (osoby fizycznej), np. utrata pracy lub wzrost zadłużenia ponad akceptowany poziom.

W przypadku ekspozycji kredytowych klasyfikowanych jako POCl, tj. takich, które w momencie początkowego ujęcia w bilansie mają rozpoznaną utratę wartości, oczekiwane straty kredytowe Bank szacuje w pozostałym

okresie życia aktywa finansowego. Za zdarzenia prowadzące do powstania ekspozycji POCI uznaje się w szczególności:

- 1) zakup portfela kredytów dotkniętego utratą wartości;
- 2) zakup aktywów finansowych z głębokim dyskontem;
- 3) udzielenie nowego finansowania klientowi znajdującemu się w sytuacji default;
- 4) modyfikacja zapisów umownych prowadząca do zmiany wyniku testu SPPI.

Bank dokonuje klasyfikacji aktywów do grupy niskiego ryzyka dla podmiotów charakteryzujących się ratingiem inwestycyjnym oraz na podstawie wag ryzyka, struktury właścicielskiej, branży gospodarki oraz unormowań prawnych regulujących działalność analizowanej grupy podmiotów.

Aktywa finansowe o niskim poziomie ryzyka to aktywa o niskim ryzyku niewykonania zobowiązania przez kredytobiorców. Aktywo niskiego ryzyka jest nierozzerwalnie związane z klientem, w przypadku którego występuje niskie ryzyko kredytowe. Do grupy podmiotów niskiego ryzyka Bank zalicza następujące instytucje, o ile nie ujawniono przesłanek utraty wartości lub sygnałów ostrzegawczych:

- 1) banki spółdzielcze;
- 2) banki komercyjne;
- 3) jednostki samorządu terytorialnego (JST);
- 4) Skarb Państwa, instytucje i agencje instytucji rządowych szczebla centralnego;
- 5) Bank Gospodarstwa Krajowego oraz Narodowy Bank Polski;
- 6) izby rozliczeniowe;
- 7) Spółdzielnia Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS.

Do kalkulacji i oszacowania oczekiwanej straty z tytułu kredytów i pożyczek wycenianych w zamortyzowanym koszcie Bank wykorzystuje dwie metody:

- 1) indywidualną dla ekspozycji kredytowych indywidualnie istotnych spełniających zdefiniowane przez Bank kryteria odnoszące się do wysokości zaangażowania, dla których wystąpiły zdarzenia, które w ocenie Banku rozpoznawane były jako przesłanka indywidualnej utraty wartości;
- 2) portfelową dla ekspozycji kredytowych indywidualnie nieistotnych oraz ekspozycji kredytowych indywidualnie istotnych, które nie podlegały wycenieniu metodą indywidualną.

Metoda kalkulacji oczekiwanej straty kredytowej w metodzie portfelowej opiera się o prawdopodobieństwo dożycia w granulacji miesięcznej. Dla potrzeb oszacowania oczekiwanych przepływów pieniężnych z ekspozycji kredytowych Bank dokonuje kalkulacji współczynników portfelowych (PD, LGD, CCF) w cyklu miesięcznym. W 2019 roku Bank dokonywał cyklicznego przeglądu metodologii ustalania parametrów wykorzystywanych do pomiaru utraty wartości metodą portfelową. Kalkulacja wykonywana jest w dwóch scenariuszach -centralnym oraz pesymistycznym, uwzględniających korekty zidentyfikowane w modelu makroekonomicznym na poszczególne segmenty.

Pomiar utraty wartości ekspozycji kredytowych metodą indywidualną dokonywany jest co miesiąc.

Dla metody indywidualnej Bank wyodrębnił scenariusze szacowania oczekiwanych przepływów pieniężnych, w tym np. spłaty własne klienta, restrukturyzacja zadłużenia lub sprzedaż wierzytelności.

Wartość straty na ekspozycji kredytowej ustalona metodą indywidualną, stanowi różnicę pomiędzy wartością bilansową brutto ekspozycji kredytowej, a wartością bieżącą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych, powiększona o ewentualne koszty egzekucji. Odwrócenie straty czyli ponowna klasyfikacja kredytu jako ekspozycja bez utraty wartości możliwa jest po wystąpieniu kryterium ustąpienia przesłanki oraz upływie określonego okresu kwarantanny, w którym przesłanka nie była identyfikowana, a opóźnienia w spłacie nie były istotne.

Podejście do szacowania parametrów ryzyka

Model PD - prawdopodobieństwo ujawnienia się przesłanki utraty wartości jest estymowane w oparciu o dane historyczne z zastosowaniem metody opartej o macierz migracji łańcucha Markowa. Do wyliczeń

wykorzystywana jest segmentacja związana z typem klienta, grupą produktową i koszykiem opóźnienia w spłacie.

Model LGD opiera się na oczekiwanych odzyskach z zabezpieczeń oraz spłatach własnych dla części niezabezpieczonej.

Model EAD/CCF obejmuje kalkulację parametru CCF, oczekiwanego czasu trwania produktu (w przypadku aktywów o charakterze rewolwingowym). Segmentacja modelu CCF bazuje na typie klienta, typie produktu a także informacji o statusie klienta. Szacowana strata jest wyliczona modelem dożycia w granulacji miesięcznej.

Portfel kredytów i pożyczek wycenianych do wartości godziwej

Portfel kredytów i pożyczek wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy zawiera ekspozycje kredytowe, w oprocentowaniu których występuje komponent dźwigni finansowej, tj. formuła oprocentowania oparta o mnożnik powyżej 1. W modelu wyceny kredytów według wartości godziwej przyjęto założenie, że rynkowa wartość ekspozycji pracujących stanowi sumę oczekiwanych przepływów pieniężnych wynikających z kontraktu do czasu zapadalności ekspozycji skorygowaną o przyszłe oczekiwane koszty ryzyka oraz koszty niezbędne do obsługi danego portfela instrumentów, zdyskontowanych rynkową stopą procentową.

W przypadku ekspozycji podlegających ocenie grupowej, wartość godziwa jest wyznaczana na podstawie miesięcznych oczekiwanych przepływów pieniężnych (parametry portfelowe zgodnie z definicjami wykorzystywanymi na potrzeby kalkulacji default).

W przypadku ekspozycji podlegających ocenie indywidualnej, wartość godziwa jest wyznaczana na podstawie miesięcznych oczekiwanych przepływów pieniężnych wynikających z indywidualnej oceny kontraktu.

50.2. Ryzyko płynności

Podstawowym celem zarządzania ryzykiem finansowym jest zapewnienie zdolności Banku do wywiązywania się z bieżących i przyszłych zobowiązań, w toku normalnej działalności lub w innych warunkach, które można przewidzieć, bez konieczności poniesienia dodatkowych kosztów, jak również ograniczanie wpływu niekorzystnych zmian stóp procentowych, kursów walut i cen instrumentów finansowych na dochody lub kapitały Banku.

Zgodnie z rekomendacjami nadzorczymi, podział zadań w zakresie zarządzania ryzykiem finansowym uwzględnia rozdzielenie funkcji podejmowania ryzyka od funkcji niezależnej jego oceny i kontroli. Zasadę tę Bank realizuje poprzez oddzielenie pionu ryzyka od pionów biznesowych (bezpośrednio odpowiedzialnych za prowadzenie danego rodzaju działalności rynkowej), przy czym podział ten nie oznacza zdjęcia z jednostek pionów biznesowych odpowiedzialności za podejmowane ryzyko.

Za monitorowanie i zarządzanie bieżącą płynnością złotową i walutową Banku odpowiedzialny jest Departament Skarbu. W ramach pionu ryzyka odpowiedzialność za ryzyko płynności przypisana jest do Departamentu Ryzyka Finansowego. Za zarządzanie ryzykiem płynności i ryzykiem rynkowym, w kategoriach zarządzania i kontroli limitów odpowiedzialny jest Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Zarząd Banku. Istotną rolę w procesie zarządzania ryzykiem finansowym odgrywa audyt wewnętrzny, który w sposób niezależny ocenia efektywność i skuteczność rozwiązań w zakresie identyfikacji, pomiaru i zarządzania ryzykiem, stosowanych przez jednostki pionu ryzyka. W związku z faktem, że Bank jest członkiem Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS audyt ten realizowany jest przez odpowiednią komórkę audytu SSOZ BPS.

Cele i zasady zarządzania ryzykiem płynności

Ryzyko płynności oznacza zagrożenie utraty zdolności do terminowego wywiązywania się z bieżących i przyszłych zobowiązań, a w konsekwencji poniesienia dodatkowych kosztów związanych z koniecznością zaciągnięcia zobowiązań lub sprzedaży aktywów na niekorzystnych warunkach. Celem Banku w zakresie monitorowania ryzyka płynności finansowej jest zabezpieczenie adekwatnego do potrzeb poziomu płynności, realizowane poprzez utrzymywanie zrównoważonej struktury aktywów i pasywów w poszczególnych przedziałach czasowych, w podziale na płynność w złotych polskich oraz w głównych walutach obcych. Zarządzanie

ryzykiem płynności obejmuje w szczególności zarządzanie płynnością bieżącą, średnio- i długoterminową oraz plany działania w zakresie utrzymania płynności w sytuacjach awaryjnych.

Jednym z najistotniejszych zadań Banku w zakresie zarządzania ryzykiem płynności, wynikającym z pełnionej funkcji zrzeszeniowej, jest zabezpieczanie płynności zrzeszonych Banków Spółdzielczych. Podstawowymi narzędziami wspierającymi Banki Spółdzielcze w utrzymaniu płynności na poziomie wymaganym przez nadzór bankowy były:

- 1) zapewnienie BS możliwości zakupu bonów NBP i skarbowych papierów dłużnych, stanowiących podstawowe składniki aktywów płynnych BS, z zastrzeżeniem ograniczeń wynikających z limitów nadzorczych Banku i/lub sytuacji rynkowej;
- 2) udzielanie BS lokat na warunkach rynku międzybankowego w PLN i w walutach obcych.

Bank systematycznie przeprowadzał analizy płynności Zrzeszenia BPS, obejmujące raportowanie podstawowych pozycji bilansowych Banku i zrzeszonych Banków Spółdzielczych oraz szacunek poziomu nadzorczych miar płynności Zrzeszenia.

Płynność finansowa Banku jest kształtowana głównie przez środki lokowane przez Banki Spółdzielcze, przy czym równocześnie Bank podejmuje działania służące wzrostowi salda i poziomu stabilności środków pozyskiwanych od klientów niebankowych, przede wszystkim od gospodarstw domowych i podmiotów gospodarczych. Od poziomu stabilnej bazy depozytowej jest bowiem ściśle uzależniony rozwój akcji kredytowej Banku, w tym kredytów udzielanych w konsorcjach ze zrzeszonymi Bankami Spółdzielczymi, w ramach przyznanym im limitów.

W ramach systemu zarządzania ryzykiem płynności, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami, Bank prowadzi monitoring i pomiar płynności finansowej, obejmujący w szczególności:

- 1) codzienną analizę wpływów i wypływów środków z rachunku bieżącego Banku w NBP, umożliwiającą efektywne wykorzystanie dostępnych środków (z uwzględnieniem konieczności utrzymania na wymaganym poziomie rezerwy obowiązkowej za Bank i zrzeszone Banki Spółdzielcze);
- 2) codzienne monitorowanie poziomu aktywów płynnych i łatwo zbywalnych papierów wartościowych oraz stopnia wykorzystania obowiązujących w tym zakresie limitów;
- 3) analizę luki płynności, z uwzględnieniem wskaźników płynności w wybranych terminach zapadalności lub wymagalności (zobowiązania w luce płynności są ujmowane w przedziale odpowiadającym najwcześniejszemu terminowi, w którym Bank może być zobowiązany do zapłaty kwoty umownej);
- 4) codzienne wyliczanie nadzorczych miar płynności długoterminowej;
- 5) kalkulowanie w trybie dziennym wskaźnika LCR, - w ujęciu jednostkowym za Bank i skonsolidowanym za uczestników SOZ BPS;
- 6) analizę wskaźników stabilności bazy depozytowej;
- 7) badanie płynności długoterminowej Banku.

Nadzorcze miary płynności KNF obejmują dwa wskaźniki:

- 1) M3 – współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi;
- 2) M4 – współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi niestabilnymi.

Kształtowanie się nadzorczych miar płynności w Banku w 2019 roku przedstawia poniższa tabela.

Miara	Maksimum	Minimum	Średnia	Wymagane wartości minimalne
M3	2,25	1,38	1,75	1
M4	1,15	1,09	1,11	1

Zgodnie z Rozporządzeniem Delegowanym Komisji (UE) 2015/61 limit w zakresie minimalnego poziomu wskaźnika pokrycia wypływów netto (wskaźnika LCR) w 2019 roku wynosił 100 %. Bank jako uczestnik Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS jest zwolniony z dotrzymywania wskaźnika LCR w ujęciu indywidualnym i zobowiązany do przestrzegania wymogu na zasadzie skonsolidowanej, tj. wskaźnika uczestników Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS (Banku i zrzeszonych Banków Spółdzielczych posiadających stosowną zgodę KNF). W 2019 roku minimalny poziom skonsolidowanego wskaźnika LCR był przestrzegany, a jego średnia wartość kształtowała się na poziomie 273,78 %, przy minimalnej wartości na poziomie 220,36 %.

System limitów wewnętrznych Banku w zakresie ryzyka płynności obejmuje limity utrzymujące całościowe narażenie Banku na ryzyko płynności w ramach akceptowanego apetytu na ryzyko, w tym w szczególności:

- 1) minimalny poziom aktywów płynnych;
- 2) minimalny poziom łatwo zbywalnych papierów wartościowych;
- 3) graniczne wartości wskaźników płynności do 1 miesiąca, do 3 miesięcy oraz do 1 roku;
- 4) graniczne wartości wskaźników stabilności bazy depozytowej;
- 5) limit wskaźnika koncentracji depozytów podmiotów niebankowych.

W celu utrzymania wewnętrznych i zewnętrznych norm płynności Bank utrzymuje odpowiedni poziom aktywów płynnych. Według stanu na 31 grudnia 2019 roku wartość aktywów płynnych Banku wynosiła 13.604,66 mln zł i stanowiła 111,73 % ich wymaganego poziomu minimalnego oraz 49,35 % sumy bilansowej Banku.

W 2019 roku na potrzeby oceny stabilności bazy depozytowej Bank monitorował kształtowanie się osadu na depozytach gospodarstw domowych, depozytach podmiotów gospodarczych i depozytach podmiotów sektora budżetowego, przy czym osad wyznaczany był w podziale na depozyty bieżące i terminowe, będące sumą depozytów terminowych, zablokowanych i z terminem wypowiedzenia oraz zobowiązań z tytułu zabezpieczeń pieniężnych.

Realizując zalecenia KNF po inspekcji w zakresie płynności w II połowie 2019 roku Bank znowelizował procedury wewnętrzne dotyczące tego obszaru, wprowadzając poziomy ostrzegawcze dla wybranych limitów płynnościowych, stanowiące dodatkowy bufor bezpieczeństwa i dające czas na podjęcie działań ograniczających ryzyko niedotrzymania wartości granicznych.

W 2019 roku zaktualizowana również została Polityka zarządzania ryzykiem płynności w Banku BPS S.A., a wprowadzone zmiany dotyczyły m.in. wyłączenia, zgodnie z zaleceniami nadzorczymi, środków zgromadzonych w ramach depozytu obowiązkowego z kalkulacji osadu na depozytach terminowych BS oraz aktualizacji listy obowiązujących limitów płynnościowych.

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Aktywa i zobowiązania finansowe Banku na dzień 31 grudnia 2019 roku według umownych terminów zapadalności i wymagalności

	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesiący	Powyżej 3 miesiący do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	O nieokreślonym terminie	Razem
Aktywa							
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	453 656	0	0	0	0	1 997 952	2 451 608
Należności od sektora finansowego	276 478	18 232	180 836	45 585	482	118 031	639 644
Należności od sektora niefinansowego	112 862	127 217	681 741	2 256 682	2 457 576	213 397	5 849 475
Należności od sektora budżetowego	8 930	27 492	205 277	962 190	1 530 521	0	2 734 410
Papiery wartościowe, w tym FIO i FIZ	6 066 793	2 515	34 415	231 527	892 682	8 019 311	15 247 243
Inne aktywa bilansowe (w tym aktywa trwałe)	81 518	0	0	0	0	565 443	646 961
Razem aktywa	7 000 237	175 456	1 102 269	3 495 984	4 881 261	10 914 134	27 569 341
Zobowiązania							
Zobowiązania wobec sektora finansowego	3 694 940	329 674	276 042	4 646 023	5 495 660	8 603 361	23 045 700
Zobowiązania wobec sektora niefinansowego	892 961	62 761	50 762	357 760	1 114 145	301 680	2 780 069
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	107 389	42 112	31 209	0	0	6 288	186 998
Własne emisje papierów wartościowych	5 614	0	0	26 366	159 099	0	191 079
Inne pasywa (w tym fundusze własne)	187 051	0	0	0	0	1 178 444	1 365 495
Razem zobowiązania	4 887 955	434 547	358 013	5 030 149	6 768 904	10 089 773	27 569 341
Pozycje pozabilansowe							
Zobowiązania pozabilansowe udzielone	377 306	78 917	31 049	368 764	492	947 381	1 803 909
Zobowiązania pozabilansowe otrzymane	44 559	0	0	0	0	0	44 559
Luka	1 779 535	-338 008	713 207	-1 902 929	-1 888 135	-123 020	-1 759 350
Luka skumulowana	1 779 535	1 441 527	2 154 734	251 805	-1 636 330	-1 759 350	

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Aktywa i zobowiązania finansowe Banku na dzień 31 grudnia 2018 roku według umownych terminów zapadalności i wymagalności

	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesiący	Powyżej 3 miesiący do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	O nieokreślonym terminie	Razem
Aktywa							
Kasa, operacje z Bankiem Centralnym	93 301	0	0	0	0	1 367 750	1 461 051
Należności od sektora finansowego	373 804	3 811	120 728	32 173	869	285 932	817 317
Należności od sektora niefinansowego	118 042	115 876	704 456	2 294 871	2 537 059	321 300	6 091 604
Należności od sektora budżetowego	7 852	33 538	252 321	750 599	868 371	0	1 912 681
Papiery wartościowe, w tym FIO i FIZ	4 896 195	0	23 724	167 900	303 997	7 038 888	12 430 704
Inne aktywa bilansowe (w tym aktywa trwałe)	39 345	0	0	0	0	594 753	634 098
Razem aktywa	5 528 539	153 225	1 101 229	3 245 543	3 710 296	9 608 623	23 347 455
Zobowiązania							
Zobowiązania wobec sektora finansowego	1 539 851	107 967	75 502	4 564 751	4 597 683	7 553 455	18 439 209
Zobowiązania wobec sektora niefinansowego	809 001	70 174	43 020	283 980	1 059 144	227 838	2 493 157
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	92 493	72 124	324	0	0	5 370	170 311
Własne emisje papierów wartościowych	8 225	300 000	500 000	17 132	171 099	0	996 456
Inne pasywa (w tym fundusze własne)	195 683	0	0	0	0	1 052 639	1 248 322
Razem zobowiązania	2 645 253	550 265	618 846	4 865 863	5 827 926	8 839 302	23 347 455
Pozycje pozabilansowe							
Zobowiązania pozabilansowe udzielone	423 285	83 876	24 528	200 535	2 471	947 381	1 682 076
Zobowiązania pozabilansowe otrzymane	164 064	0	0	0	0	268	164 332
Luka	2 624 065	-480 916	457 855	-1 820 855	-2 120 101	-177 792	-1 517 744
Luka skumulowana	2 624 065	2 143 149	2 601 004	780 149	-1 339 952	-1 517 744	

50.3. Ryzyko rynkowe

Podstawowym celem zarządzania ryzykiem rynkowym jest ograniczanie negatywnego wpływu zmiany rynkowych stóp procentowych, kursów walutowych, cen instrumentów dłużnych, akcji lub towarów oraz wszelkich parametrów zmienności tych stóp, kursów i cen, na sytuację finansową Banku, przy równoczesnym utrzymaniu atrakcyjności i konkurencyjności oferty dla klientów, w tym zrzeszonych Banków Spółdzielczych.

W procesie monitorowania ryzyka rynkowego Bank wykorzystuje modele wartości zagrożonej VaR, analizę wrażliwości BPV, analizę scenariuszy, tzw. testy warunków skrajnych.

W 2019 roku Bank znowelizował procedurę wewnętrzną dotyczącą kalkulacji VaR, dostosowując ją do obecnych warunków działalności Banku. Ze względu na specyfikę poszczególnych pozycji bilansowych i pozabilansowych, siłę i rodzaj zależności pomiędzy zmianami ich cen, Bank dla potrzeb wyliczania VaR wyróżnia obecnie następujące portfele:

- 1) portfel handlowy zarządzany przez Departament Skarbu, składający się z dłużnych papierów wartościowych, lokat udzielonych na rynku międzybankowym o terminie zapadalności powyżej 1 miesiąca, instrumentów pochodnych na stopę procentową oraz instrumentów walutowych zakwalifikowanych do portfela handlowego;
- 2) portfel bankowy zarządzany przez Departament Skarbu, składający się z dłużnych papierów wartościowych, lokat udzielonych na rynku międzybankowym o terminie zapadalności powyżej 1 miesiąca i instrumentów walutowych zakwalifikowanych do portfela bankowego;
- 3) portfel pozostałych, innych niż wskazane w pkt 1 – 2, pozycji bilansowych i pozabilansowych Banku.

Dla każdego z ww. portfeli, w ramach funkcjonalności systemu informatycznego wspomagającego zarządzanie ryzykiem finansowym, wyznacza się odrębnie:

- 1) VaR prezentujący wpływ zmienności kursów walutowych na wartość portfela (VaR walutowy);
- 2) VaR prezentujący wpływ zmienności stóp procentowych na wartość portfela (VaR stopy procentowej);
- 3) VaR prezentujący łączny wpływ zmienności kursów walutowych i stóp procentowych na wartość portfela (VaR zagregowany).

Kalkulacja VaR prowadzona jest przy uwzględnieniu następujących parametrów:

- 1) poziom ufności wynosi 99%;
- 2) horyzont utrzymywania pozycji (holding period) wynosi 1 dzień roboczy;
- 3) macierz korelacji i wektory zmienności są generowane w oparciu o dane dla ostatnich 250 dni roboczych, metodą średniej ważonej wykładniczo o współczynniku lambda równym 0,97.

Wykorzystując model VaR Bank bierze pod uwagę ograniczenia wynikające z jego stosowania, tj.:

- 1) VaR jest miarą na dany moment w czasie, odzwierciedlającą pozycje na konkretny moment, które nie muszą obrazować ryzyka pozycji Banku w innym terminie;
- 2) VaR jest metodą szacunku statystycznego, w związku z czym nie jest wykluczone, że w pewnym okresie wystąpi większa, niż wskazywana przez poziom istotności, liczba dni, w których straty przewyższą obliczoną wartość VaR;
- 3) choć oczekuje się, że straty nie przekroczą skalkulowanej wartości VaR w np. 99% przypadków, w pozostałym 1% przypadków mogą być one znacznie większe niż wyliczona wartość VaR.

W celu ograniczenia w Banku ryzyka wynikającego z posiadania portfeli aktywów ryzykownych, dla każdego portfela Bank stosuje limity VaR (LVaR), stanowiące maksymalny akceptowany przez Bank poziom VaR danego portfela w okresie prognozy. LVaR obejmują limity:

- 1) VaR stopy procentowej dla portfela handlowego DSK;
- 2) VaR walutowy dla portfela handlowego DSK;
- 3) VaR zagregowany dla portfela handlowego DSK;
- 4) VaR stopy procentowej dla portfela bankowego DSK;
- 5) VaR walutowy dla portfela bankowego DSK;

6) VaR zagregowany dla portfela bankowego DSK.

Wykorzystanie limitów VaR (w tys. zł) według stanu na dzień 31 grudnia 2019 roku:

	Wartość VaR	Limit
LVaRB – portfel bankowy zagregowany	737,5	4 527,2
LVaRRSPB – portfel bankowy stopy procentowej	740,7	2 829,5
LVaRRWB – portfel bankowy walutowy	62,7	1 697,7
LVaRH – portfel handlowy zagregowany	20,9	1 697,7
LVaRRSPH – portfel handlowy stopy procentowej	16,0	1 131,8
LVaRRWH – portfel handlowy walutowy	15,0	565,9

Zarządzanie ryzykiem z wykorzystaniem metodyki VaR obejmuje także testy warunków skrajnych polegające na wygenerowaniu VaR na dany dzień w oparciu o macierze korelacji i wektory zmienności wygenerowane dla okresów historycznych odpowiadających okresem występowania kryzysów rynkowych. Dla potrzeb stress testów VaR, Bank wyróżnia dwa okresy kryzysowe, tj.:

- 1) „Kryzys 2011”, związany z sytuacją w Grecji;
- 2) „Kryzys 2015”, związany z uwolnieniem kursu CHF.

System limitów Banku w zakresie ryzyka stopy procentowej obejmuje:

- 1) dla księgi bankowej:
 - a) limity dopuszczalnej zmiany wartości wyniku odsetkowego w okresie najbliższych 12 miesięcy z tytułu ryzyka terminów przeszacowania i ryzyka bazowego,
 - b) limit maksymalnej wartości względnej współczynnika luki,
 - c) limity z tytułu ryzyka opcji klienta, tj. przedterminowych spłat kredytów i zrywalności depozytów klientów niebankowych;
- 2) dla zarządzanych przez DSK portfeli handlowego i bankowego instrumentów finansowych:
 - a) limity wartości zagrożonej (VaR) dla poszczególnych portfeli,
 - b) limity BPV (wartość punktu bazowego, ang. basis point value – miara ryzyka wyrażająca zmianę wartości rynkowej instrumentu, powodująca zmianę rentowności do wykupu o 1 pb) dla poszczególnych portfeli i subportfeli,
 - c) limit duration (średni okres trwania) instrumentów finansowych w portfelach dostępnym do sprzedaży oraz handlowym.

Wysokość limitów BPV dla poszczególnych portfeli (w tys. zł) oraz ich wykorzystanie:

	31.12.2019		31.12.2018	
	limit	wykorzystanie	limit	wykorzystanie
Portfel subinwestycyjny	300	0,00%	300	10,27%
Portfel handlowy	60	0,20%	60	40,47%

W ramach analiz wrażliwości Banku na ryzyko stopy procentowej prowadzone są badania profilu ryzyka dla 4 jego kategorii, tj. ryzyka terminów przeszacowania, ryzyka bazowego, ryzyka opcji klienta i ryzyka krzywej dochodowości. Pomiar narażenia Banku na ryzyko dokonywany jest w oparciu o analizy luki niedopasowania aktywnych i pasywnych pozycji bilansowych i pozabilansowych, z uwzględnieniem ich podziału według terminów przeszacowania, rodzaju stawek bazowych i waluty. Z punktu widzenia udziału w wyniku odsetkowym Banku i jego funduszach własnych za najistotniejsze w działalności Banku należy uznać ryzyko terminów przeszacowania i ryzyko bazowe.

Dla potrzeb kontroli ekspozycji na ryzyko walutowe Bank monitoruje poziom maksymalnej otwartej pozycji walutowej na koniec dnia oraz limit pozycji intraday.

Wysokość limitów pozycji walutowej oraz ich wykorzystanie:

	31.12.2019		31.12.2018	
	limit	wykorzystanie	limit	wykorzystanie
Całkowita pozycja walutowa na koniec dnia	22 617 zł	15,08%	19 890 zł	7,63%
Pozycja intraday	15 000 EUR	2,58%	15 000 EUR	9,98%

Do limitów ograniczających poziom narażenia Banku na ryzyko walutowe, a wynikających z obowiązujących w Banku procedur wewnętrznych wprowadzonych uchwałami Zarządu Banku, zalicza się również:

- 1) limity VaR;
- 2) limity zaangażowania Banku wobec banków komercyjnych (krajowych i zagranicznych);
- 3) limity dla krajów.

W roku 2019 oraz w 2018 roku skala działalności handlowej Banku była znacząca i Bank wyznaczał wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka rynkowego oraz ryzyka kredytowego kontrahenta.

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Zaangażowanie walutowe w podziale na poszczególne rodzaje aktywów, zobowiązań i pozycji pozabilansowych na dzień 31 grudnia 2019 roku

	Waluta						Razem
	PLN	EUR		USD		Pozostałe waluty	
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	
Aktywa							
Kasa, środki w Banku Centralnym	1 482 087	961 427	225 767	5 341	1 407	2 753	2 451 608
Należności od innych banków	32 345	2 578	605	151 821	39 977	77 786	264 530
- wyceniane w zamortyzowanym koszcie	32 345	2 578	605	151 821	39 977	77 786	264 530
Papiery wartościowe	14 892 009	150	35	68 188	17 955	0	14 960 347
- przeznaczone do obrotu	14 676	0	0	0	0	0	14 676
- obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	226 112	0	0	68 188	17 955	0	294 300
- wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	6 883 924	0	0	0	0	0	6 883 924
- wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	11 661	150	35	0	0	0	11 811
- wyceniane w zamortyzowanym koszcie	7 755 636	0	0	0	0	0	7 755 636
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	8 526 146	457 225	107 368	12 443	3 277	0	8 995 814
- obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	229 739	0	0	0	0	0	229 739
- wyceniane w zamortyzowanym koszcie	8 296 407	457 225	107 368	12 443	3 277	0	8 766 075
Pozostałe aktywa	897 042	0	0	0	0	0	897 042
Razem aktywa	25 829 629	1 421 380	333 775	237 793	62 616	80 539	27 569 341

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

cd. Zaangażowanie walutowe w podziale na poszczególne rodzaje aktywów, zobowiązań i pozycji pozabilansowych na dzień 31 grudnia 2019 roku

	Waluta						Razem
	PLN	EUR		USD		Pozostałe waluty	
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	
Zobowiązania							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego i innych banków	21 025 429	1 230 978	289 064	194 126	51 117	78 207	22 528 740
Zobowiązania wobec klientów	3 321 524	174 965	41 086	45 537	11 991	6 831	3 548 857
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	428 505	0	0	0	0	0	428 505
Pozostałe zobowiązania	234 030	501	118	85	22	0	234 616
Razem zobowiązania	25 009 488	1 406 444	330 268	239 748	63 130	85 038	26 740 718
Kapitał własny	828 623	0	0	0	0	0	828 623
Razem zobowiązania i kapitał własny	25 838 111	1 406 444	330 268	239 748	63 130	85 038	27 569 341
Pozycje pozabilansowe							
Zobowiązania pozabilansowe udzielone	1 723 609	28 349	6 657	7 983	2 102	0	1 759 941
Zobowiązania pozabilansowe otrzymane	219 215	2 775	652	760	200	150	222 900
Pozabilansowe instrumenty finansowe	108 039	38 539	9 050	4 367	1 150	8 421	159 366
Razem pozycje pozabilansowe	2 050 863	69 663	16 359	13 110	3 452	8 571	2 142 207

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Zaangażowanie walutowe w podziale na poszczególne rodzaje aktywów, zobowiązań i pozycji pozabilansowych na dzień 31 grudnia 2018 roku

	Waluta						Razem
	PLN	EUR		USD		Pozostałe waluty	
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	
Aktywa							
Kasa, środki w Banku Centralnym	725 967	726 119	168 865	4 914	1 307	4 051	1 461 051
Należności od innych banków	232 377	4 347	1 011	200 218	53 254	87 838	524 780
- wyceniane w zamortyzowanym koszcie	232 377	4 347	1 011	200 218	53 254	87 838	524 780
Papiery wartościowe	12 129 970	151	35	47 415	12 611	0	12 177 536
- przeznaczone do obrotu	0	0	0	0	0	0	0
- obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	250 500	0	0	47 415	12 611	0	297 915
- wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	8 207 792	0	0	0	0	0	8 207 792
- wyznaczone do wyceny w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	13 300	151	35	0	0	0	13 451
- wyceniane w zamortyzowanym koszcie	3 658 378	0	0	0	0	0	3 658 378
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	7 857 859	459 911	106 956	10 897	2 898	0	8 328 667
- obowiązkowo wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	278 907	0	0	0	0	0	278 907
- wyceniane w zamortyzowanym koszcie	7 578 952	459 911	106 956	10 897	2 898	0	8 049 760
Pozostałe aktywa	855 283	51	12	87	23	0	855 421
Razem aktywa	21 801 456	1 190 579	276 879	263 531	70 093	91 889	23 347 455

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

cd. Zaangażowanie walutowe w podziale na poszczególne rodzaje aktywów, zobowiązań i pozycji pozabilansowych na dzień 31 grudnia 2018 roku

	Waluta						Razem
	PLN	EUR		USD		Pozostałe waluty	
		w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	w walucie	w przeliczeniu na PLN	
Zobowiązania							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego i innych banków	16 685 255	1 032 838	240 195	200 706	53 383	74 679	17 993 478
Zobowiązania wobec klientów	2 923 321	163 180	37 949	65 671	17 467	10 940	3 163 112
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 147 677	0	0	0	0	0	1 147 677
Pozostałe zobowiązania	240 293	301	70	2	1	0	240 596
Razem zobowiązania	20 996 546	1 196 319	278 214	266 379	70 851	85 619	22 544 863
Kapitał własny	802 592	0	0	0	0	0	802 592
Razem zobowiązania i kapitał własny	21 799 138	1 196 319	278 214	266 379	70 851	85 619	23 347 455
Pozycje pozabilansowe							
Zobowiązania pozabilansowe udzielone	1 466 479	9 492	2 207	9 412	2 504	0	1 485 383
Zobowiązania pozabilansowe otrzymane	124 929	6 251	1 454	31 450	8 365	17 242	179 872
Pozabilansowe instrumenty finansowe	307 369	153 596	35 720	6 078	1 617	5 365	472 408
Razem pozycje pozabilansowe	1 898 777	169 339	39 381	46 940	12 486	22 607	2 137 663

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Oprocentowane aktywa i zobowiązania oraz pozycje pozabilansowe sklasyfikowane na dzień 31 grudnia 2019 roku według umownych dat zmiany oprocentowania

	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesiące do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem
Aktywa						
Kasa, środki w Banku Centralnym	1 419 625	0	0	0	0	1 419 625
Należności od innych banków	177 895	1 429	0	0	0	179 324
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	6 724 195	2 099 002	12 031	14 749	2 042	8 852 019
Papiery wartościowe o stałym oprocentowaniu i dyskontowe	5 680 550	0	0	0	0	5 680 550
Papiery wartościowe o zmiennym oprocentowaniu	1 362 368	148 559	7 659 088	0	0	9 170 015
Razem aktywa	15 364 633	2 248 990	7 671 119	14 749	2 042	25 301 533
Zobowiązania						
Zobowiązania wobec Banku Centralnego i innych banków	19 404 305	1 313 184	1 044 350	0	0	21 761 839
Zobowiązania wobec klientów	622 753	1 912 790	111 471	2 152	2 529	2 651 695
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	267 491	159 099	0	0	426 590
Razem zobowiązania	20 027 058	3 493 465	1 314 920	2 152	2 529	24 840 124
Luka	-4 662 425	-1 244 475	6 356 199	12 597	-487	461 409
Pozycje pozabilansowe	369	0	0	0	-369	0
Należności pozabilansowe z tytułu instrumentów pochodnych	3 438	0	0	0	3 069	6 507
Zobowiązania pozabilansowe z tytułu instrumentów pochodnych	3 069	0	0	0	3 438	6 507
Luka razem	-4 662 056	-1 244 475	6 356 199	12 597	-856	461 409
Luka skumulowana	461 409	5 123 465	6 367 940	11 741	-856	

**Jednostkowe sprawozdanie finansowe
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
za rok zakończony dnia 31 grudnia 2019 roku**

(w tys. zł)

Oprocentowane aktywa i zobowiązania oraz pozycje pozabilansowe sklasyfikowane na dzień 31 grudnia 2018 roku według umownych dat zmiany oprocentowania

	Do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesiący	Powyżej 3 miesiący do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem
Aktywa						
Kasa, środki w Banku Centralnym	659 984	0	0	0	0	659 984
Należności od innych banków	384 394	100	370	0	0	384 864
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	6 300 966	1 355 749	13 105	25 044	1 895	7 696 759
Papiery wartościowe o stałym oprocentowaniu i dyskontowe	6 573 270	0	0	0	50 000	6 623 270
Papiery wartościowe o zmiennym oprocentowaniu	2 010 675	126 586	3 192 223	0	0	5 329 484
Razem aktywa	15 929 289	1 482 435	3 205 698	25 044	51 895	20 694 361
Zobowiązania						
Zobowiązania wobec Banku Centralnego i innych banków	15 374 556	1 053 226	701 100	0	0	17 128 882
Zobowiązania wobec klientów	2 169 184	196 078	65 416	802	4 077	2 435 557
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	483 591	659 399	0	0	1 142 990
Razem zobowiązania	17 543 740	1 732 895	1 425 915	802	4 077	20 707 429
Luka	-1 614 451	-250 460	1 779 783	24 242	47 818	-13 068
Pozycje pozabilansowe						
Należności pozabilansowe z tytułu instrumentów pochodnych	-21 125	75 000	25 000	-75 000	-3 875	0
Należności pozabilansowe z tytułu instrumentów pochodnych	5 000	75 000	50 000	0	1 125	131 125
Zobowiązania pozabilansowe z tytułu instrumentów pochodnych	26 125	0	25 000	75 000	5 000	131 125
Luka razem	-1 635 576	-175 460	1 804 783	-50 758	43 943	-13 068
Luka skumulowana	-13 068	1 622 508	1 797 968	-6 815	43 943	

50.4. Ryzyko operacyjne

Definicja ryzyka operacyjnego

Ryzyko operacyjne w Banku definiuje się jako ryzyko poniesienia straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi i systemów informatycznych lub ze zdarzeń zewnętrznych, obejmujące również ryzyko prawne.

Organizacja systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym

System zarządzania ryzykiem operacyjnym wdrożono według postanowień:

- 1) Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach, z późn. zm.;
- 2) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych;
- 3) Rekomendacji M dotyczącej zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach, stanowiącej załącznik do uchwały Nr 8/2013 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 8 stycznia 2013 roku;
- 4) Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku - Prawo bankowe.

W ramach systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym określone zostały kompetencje i zadania w zakresie nadzorowania i kontroli systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, jak również w zakresie realizacji procesu zarządzania tym ryzykiem.

Funkcjonowanie systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym odbywa się na podstawie:

- 1) Strategii zarządzania ryzykiem bankowym w Banku BPS S.A., która określa sposób zarządzania ryzykiem bankowym w Banku;
- 2) Polityki zarządzania ryzykiem operacyjnym, która określa kluczowe zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym obowiązujące w Banku BPS S.A.

Celami strategicznymi w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym są:

- 1) utrzymanie limitów operacyjnych na założonym poziomie nieprzekraczającym limitów tolerancji na ryzyko operacyjne;
- 2) ograniczanie strat z tytułu zdarzeń operacyjnych;
- 3) zapewnienie bezpiecznego i ciągłego funkcjonowania Banku;
- 4) zwiększenie szybkości i adekwatności reakcji Banku na zdarzenia od niego niezależne.

Do najistotniejszych zadań w procesie zarządzania ryzykiem operacyjnym na poszczególnych szczeblach w Banku należą, w przypadku:

- 1) Rady Nadzorczej – sprawowanie nadzoru nad opracowaniem, przyjęciem, wdrożeniem i przestrzeganiem polityki zarządzania ryzykiem operacyjnym, zgodnością polityki Banku w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym, ze strategią i planem finansowym Banku oraz nad wprowadzeniem systemu zarządzania ryzykiem, w tym ryzykiem operacyjnym, a także ocena adekwatności i skuteczności tego procesu, zatwierdzanie polityki zarządzania ryzykiem operacyjnym i profilu ryzyka operacyjnego ponoszonego przez Bank;
- 2) Zarządu – opracowanie, akceptacja i wdrożenie polityki zarządzania ryzykiem operacyjnym, zorganizowanie skutecznego procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ocena i monitorowanie efektywności jego działania, w tym wskazanie osób i jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za realizację poszczególnych elementów systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, realizacja procesu kontroli ryzyka operacyjnego poprzez nadzór nad zakresem i częstotliwością kontroli wewnętrznej w celu zapewnienia jej adekwatności do profilu ryzyka operacyjnego, ogłaszanie informacji na temat podejścia Banku do ryzyka operacyjnego;
- 3) Komitetu Ryzyka Operacyjnego – rekomendowanie Zarządowi do zatwierdzenia polityki, a także pozostałych procedur pomiaru, limitowania, raportowania i monitorowania ryzyka operacyjnego,

- zatwierdzanie listy obowiązujących wskaźników KRI oraz wartości progowych wyznaczonych metodą ekspercką;
- 4) Departamentu Zgodności – opiniowanie systemu zarządzania Bankiem, w tym skuteczności zarządzania ryzykiem operacyjnym w działalności Banku, zarządzanie ryzykiem modeli i walidacji modeli;
 - 5) Biura Ryzyka Operacyjnego – opracowanie i aktualizowanie projektów procedur dotyczących zarządzania ryzykiem operacyjnym, monitorowanie i raportowanie poziomu ryzyka operacyjnego, wprowadzanie i rozwijanie narzędzi wspomagających zarządzanie tym rodzajem ryzyka;
 - 6) Departamentu Bezpieczeństwa – opracowywanie polityki Banku w zakresie bezpieczeństwa fizycznego oraz technicznego, a także bezpieczeństwa informacji i systemów informatycznych, zarządzanie ciągłością działania, koordynowanie procesu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, prowadzenie działań związanych z zapobieganiem wyłudzeniom, oszustwom oraz innym przestępstwom lub nadużyciom finansowym, zarządzanie incydentami związanymi z bezpieczeństwem, zarządzanie ciągłością działania Banku, w tym tworzenie i aktualizowanie dokumentacji w obszarze ciągłości działania;
 - 7) Departamentu Informatyki – nadzorowanie i eksploatacja systemów teleinformatycznych Banku, utrzymywanie i rozwój mapy procesów krytycznych, raportowanie o incydentach i problemach zgodnie z obowiązującymi regulacjami;
 - 8) Departamentu Prawnego i Kadr – opracowywanie założeń polityki personalnej Banku ze wskazaniem metod i narzędzi zarządzania zasobami ludzkimi, zarządzanie ryzykiem kadrowym oraz prowadzenie spraw związanych z polityką minimalizowania ryzyka kadrowego, zarządzanie ryzykiem prawnym;
 - 9) Biura Nadzoru Właścicielskiego – koordynowanie przepływu informacji dotyczących ryzyka operacyjnego pomiędzy spółkami zależnymi/stowarzyszonymi a Bankiem, koordynowanie działań Banku związanych z nadzorem nad ryzykiem dotyczącym działalności podmiotów zależnych;
 - 10) Pracowników wszystkich komórek i jednostek organizacyjnych Banku – bieżące zarządzanie ryzykiem operacyjnym poprzez identyfikację zdarzeń operacyjnych oraz podejmowanie działań ograniczających potencjalne zagrożenia w obszarze ryzyka operacyjnego oraz łagodzących negatywne skutki zrealizowania tego ryzyka.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym obejmuje identyfikację, pomiar, limitowanie, monitorowanie, raportowanie oraz ograniczanie tego ryzyka.

Ryzyko operacyjne Banku jest identyfikowane ex ante poprzez samoocenę ryzyka operacyjnego oraz analizy scenariuszowe, a także ex post poprzez rejestrację zdarzeń operacyjnych. Ryzyko operacyjne ex ante jest identyfikowane w celu zapobiegania powstawaniu nieakceptowanego poziomu ryzyka operacyjnego w procesach realizowanych przez Bank.

Poziom rzeczywistego ryzyka operacyjnego jest mierzony za pomocą wskaźników wykorzystania limitów tolerancji w ramach ustalonego poziomu apetytu na ryzyko oraz za pomocą wskaźników KRI, dla których określono dopuszczalne limity wartości. Limity tolerancji oraz definicje wskaźników KRI i ich progów są opracowywane w oparciu o obserwacje zmian profilu ryzyka operacyjnego Banku.

System raportowania na temat poziomu ryzyka operacyjnego obejmuje:

- 1) informację bieżącą o istotnych stratach operacyjnych, którą otrzymuje Zarząd, Członkowie Komitetu Ryzyka Operacyjnego oraz Spółdzielnia Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS;
- 2) raporty: z procesu samooceny ryzyka operacyjnego oraz analiz scenariuszowych, a także z podjętych działań mających na celu mitygację ryzyka operacyjnego, które są opiniowane przez Komitet Ryzyka Operacyjnego i przyjmowane przez Zarząd;
- 3) informację kwartalną na temat oceny narażenia Banku na ryzyko operacyjne, która jest opiniowana przez Komitet Ryzyka Operacyjnego, przyjmowana przez Zarząd i stanowi element sprawozdania dotyczącego zarządzania ryzykiem, przedkładanego Radzie Nadzorczej.

Sprawozdanie kwartalne na temat narażenia Banku na ryzyko operacyjne obejmuje między innymi:

- 1) analizę istotnych strat operacyjnych poniesionych przez Bank z tytułu realizacji ryzyka operacyjnego;
- 2) wartości wskaźników KRI wraz z limitami, a w przypadku przekroczenia limitów wartości KRI informację o przyczynach tego przekroczenia oraz o podjętych lub planowanych do podjęcia działaniach zmierzających do przywrócenia wartości KRI do poziomu akceptowalnego;
- 3) wykorzystanie limitów tolerancji na ryzyko operacyjne;
- 4) ocenę ryzyka operacyjnego w spółkach zależnych;
- 5) wartość wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego, wyliczoną metodą podstawowego wskaźnika (BIA);
- 6) informację na temat działań podejmowanych w celu poprawy systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Bank stosuje następujące metody ograniczania ryzyka operacyjnego oraz łagodzenia skutków realizacji tego ryzyka:

- 1) odpowiednie zdefiniowanie procesów, produktów, systemów i procedur;
- 2) mechanizmy kontrolne, m.in. procedury, podział obowiązków, autoryzacja, kontrola dostępu, kontrola fizyczna, proces ewidencji operacji finansowych i gospodarczych w systemach: księgowym, sprawozdawczym i operacyjnym, inwentaryzacja, dokumentowanie odstępstw, wskaźniki wydajności, szkolenia;
- 3) modyfikowanie procesów w aspekcie redukcji ryzyka operacyjnego do poziomu akceptowanego oraz monitorowanie poziomu ryzyka operacyjnego w procesach;
- 4) wyeliminowanie procesów, produktów, systemów, które generują ryzyko;
- 5) zabezpieczenia fizyczne;
- 6) zabezpieczenia finansowe;
- 7) plany awaryjne.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku jest wspierany przez system AZRO (Aplikacja Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym), który służy do ewidencji zdarzeń operacyjnych, definiowania i wyliczania wartości KRI, jak również do przeprowadzania procesu samooceny ryzyka operacyjnego oraz analiz scenariuszowych, które stanowią test warunków skrajnych dla ryzyka operacyjnego.

Bank oblicza wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego metodą podstawowego wskaźnika (BIA) zgodnie wytycznymi zawartymi w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych.

51. Zarządzanie kapitałem

W roku 2019 funkcjonowanie systemu zarządzania kapitałem w Banku opierało się na poniższych regulacjach zewnętrznych:

- 1) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (z późn. zm.);
- 2) Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym;
- 3) Ustawa Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 roku (z późn. zm.);
- 4) Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach.

W Banku istnieje udokumentowany proces zarządzania kapitałem i monitorowania kapitału, funkcjonujący na podstawie Instrukcji funkcjonowania procesu oceny adekwatności poziomu kapitału wewnętrznego (ICAAP) w Banku BPS S.A. oraz Grupie kapitałowej Banku BPS S.A. oraz Polityki zarządzania kapitałem w Banku BPS S.A. oraz Grupie Kapitałowej Banku BPS S.A.. Odpowiedzialność za zarządzanie kapitałem ponosi Zarząd Banku, wspierany przez Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami. Polityka zarządzania kapitałem oraz

Instrukcja funkcjonowania procesu ICAAP, zatwierdzane są przez Radę Nadzorczą Banku. Zasady wyznaczania kapitału wewnętrznego podlegają przeglądowi nie rzadziej niż raz w roku.

Celem zarządzania kapitałem jest:

- 1) utrzymanie funduszy własnych na poziomie zgodnym z przepisami prawa, a także zabezpieczającym zidentyfikowane ryzyka istotne, występujące w działalności Banku;
- 2) sukcesywne zwiększanie poziomu funduszy własnych w celu umożliwienia dalszego rozwoju działalności i wzmocnienia pozycji na polskim rynku usług bankowych;
- 3) utrzymywanie kapitału na poziomie, który pozwoli na zapewnienie optymalnej obsługi zrzeszonych banków spółdzielczych;
- 4) efektywne wykorzystanie istniejącego kapitału między innymi poprzez stałe monitorowanie poziomu jego wykorzystania, które umożliwi optymalizowanie działalności w kierunku rozwoju produktów o oczekiwanym poziomie absorpcji kapitału.

Polityka zarządzania kapitałem

Polityka zarządzania kapitałem określa przede wszystkim zasady zarządzania kapitałem w sytuacjach normalnych i awaryjnych, preferowaną strukturę funduszy własnych oraz długoterminowe cele kapitałowe. Za merytoryczne przygotowanie polityki zarządzania kapitałem odpowiedzialny jest Departament Planowania i Analiz. Zarząd Banku odpowiada za skuteczność systemu zarządzania kapitałem i ryzykiem, a Rada Nadzorcza Banku ostatecznie zatwierdza proces oceny adekwatności kapitałowej. Polityka podlega corocznemu przeglądowi w celu dostosowania jej do przepisów zewnętrznych oraz zmian profilu ryzyka Banku i jego otoczenia gospodarczego.

Proces oceny adekwatności kapitałowej

Adekwatność kapitałowa oznacza spełnienie wymagań regulacyjnych w zakresie wymogów kapitałowych oraz kapitału wewnętrznego.

Proces zarządzania kapitałem i monitorowania kapitału został opisany w ramach wewnętrznej procedury ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process). Instrukcja ICAAP zawiera wytyczne dotyczące zasad oceny istotności ryzyk oraz metody wyznaczania kapitału wewnętrznego na pokrycie ryzyka. Celem oceny adekwatności kapitału jest zapewnienie utrzymywania kapitału w wysokości dostosowanej do profilu ryzyka Banku. Bank dostosowuje wielkość funduszy własnych do poziomu i rodzaju ryzyka na jaki jest narażony oraz do charakteru, skali i złożoności prowadzonej działalności.

Zarządzanie adekwatnością kapitałową obejmuje pomiar, monitorowanie, raportowanie, limitowanie i kontrolę adekwatności kapitałowej, efektywną alokację kapitału oraz procedury awaryjne.

Fundusze własne dla potrzeb adekwatności kapitałowej

Fundusze własne dla potrzeb wyliczania adekwatności kapitałowej wyliczane są w oparciu o postanowienia Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych oraz Ustawę z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym.

Fundusze własne Banku stanowią sumę kapitału Tier I i kapitału Tier II. W skład kapitału Tier I wchodzi kapitał podstawowy Tier I. Bank nie posiada kapitału dodatkowego Tier I.

W skład kapitału podstawowego Tier I wchodzi:

- 1) instrumenty kapitałowe;
- 2) agio emisyjne związane z instrumentami kapitałowymi;
- 3) zyski zatrzymane;
- 4) skumulowane inne całkowite dochody;
- 5) kapitał rezerwowy;
- 6) fundusze ogólnego ryzyka bankowego.

Kapitał podstawowy Tier I korygowany jest o:

- 1) korekty w kapitale podstawowym Tier I z tytułu filtrów ostrożnościowych;
- 2) wartości niematerialne wycenione według wartości bilansowej;
- 3) inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I (wynikające z zastosowania MSSF9).

W skład kapitału Tier II wchodzi zobowiązania podporządkowane.

Struktura funduszy własnych Banku

	31.12.2019	31.12.2018
Kapitał Tier I	756 112	700 317
Kapitał podstawowy Tier I	756 112	700 317
Instrumenty kapitałowe kwalifikujące się jako kapitał podstawowy Tier I	676 977	669 033
Zyski zatrzymane	-17 727	-37 159
Inne całkowite dochody	7 485	18 134
Kapitał rezerwowy	92 128	69 262
Fundusze ogólnego ryzyka bankowego	24 500	24 500
Korekty w kapitale podstawowym Tier I z tytułu filtrów ostrożnościowych	-7 435	-8 803
Wartości niematerialne	-39 109	-44 905
Wartość pozycji określonych w art. 48 przekraczająca limit 17,65%	0	-11 308
Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I	19 293	21 563
Kapitał dodatkowy Tier I	0	0
Kapitał Tier II	374 725	300 343
Instrumenty kapitałowe i pożyczki podporządkowane kwalifikujące się jako kapitał Tier II	374 725	300 343
Fundusze własne	1 130 837	1 000 660

Łączna kwota ekspozycji na ryzyko oraz wskaźniki kapitałowe

W zakresie ryzyka kredytowego na potrzeby sprawozdawcze roku 2019 Bank stosuje metodę standardową (SA), obejmującą wykorzystanie parametrów regulacyjnych wskazanych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych. W zakresie ryzyka operacyjnego Bank wykorzystuje metodę wskaźnika bazowego BIA (Basic Indicator Approach). W obszarze ryzyka rynkowego oraz ryzyka z tytułu korekty wyceny kredytowej Bank wykorzystuje metody standardowe w zgodzie z wymogami regulacyjnymi określonymi w wyżej wymienionym Rozporządzeniu.

Ekspozycja na ryzyko i wskaźniki kapitałowe

	31.12.2019	31.12.2018
Łączna kwota ekspozycji na ryzyko	7 872 276	8 048 612
Kwota ekspozycji na ryzyko w odniesieniu do ryzyka kredytowego	7 212 626	7 378 294
Kwota ekspozycji na ryzyko z tytułu ryzyka operacyjnego	658 612	646 039
Kwota ekspozycji na ryzyko z tytułu ryzyka rynkowego	959	23 814
Kwota ekspozycji na ryzyko z tytułu korekty wyceny kredytowej	79	465
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	9,6%	8,7%
Współczynnik kapitału Tier I	9,6%	8,7%
Łączny współczynnik kapitałowy	14,4%	12,4%

Na dzień 31 grudnia 2019 roku Bank utrzymywał fundusze własne na poziomie 1.130.837 tys. zł.

Łączny współczynnik kapitałowy Banku wyniósł 14,4 %, a współczynniki kapitału podstawowego Tier I oraz kapitału Tier I ukształtowały się na poziomie 9,6 %.

Kapitał wewnętrzny

Bank wyznacza kapitał wewnętrzny zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach, w oparciu o wewnętrzną Instrukcję funkcjonowania procesu oceny adekwatności poziomu kapitału wewnętrznego (ICAAP). Kapitał wewnętrzny to szacowana kwota kapitału, niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Banku oraz wpływu zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka.

W procesie oceny istotności wpływu poszczególnych rodzajów ryzyka na działalność Banku oceniane są następujące rodzaje ryzyka: ryzyko kredytowe, ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej, ryzyko operacyjne, ryzyko koncentracji, ryzyko walutowe, ryzyko rynkowe instrumentów finansowych w księdze handlowej, ryzyko z tytułu korekty wyceny kredytowej (CVA), ryzyko płynności, ryzyko cyklu gospodarczego, ryzyko kapitałowe, ryzyko strategiczne, ryzyko reputacji, ryzyko modeli, ryzyko transferowe i kraju, ryzyko braku zgodności, ryzyko inwestycji w podmioty zależne, ryzyko wyniku finansowego oraz ryzyko nadmiernej dźwigni.

Dla ryzyk ocenionych jako istotne wyznaczony zostaje kapitał wewnętrzny. Wielkość kapitału wewnętrznego Banku obliczana jest jako suma wszystkich skwantyfikowanych w jednostkach pieniężnych rodzajów ryzyka.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku kapitał wewnętrzny alokowany został na następujące rodzaje ryzyka: kredytowe, operacyjne, rynkowe, CVA, stopy procentowej w księdze bankowej, inwestycji w podmioty zależne, modeli oraz ryzyko nadmiernej dźwigni. Łączna kwota kapitału wewnętrznego oszacowana została na poziomie 831.533 tys. zł, a relacja kapitału wewnętrznego do funduszy własnych wyniosła 73,53 %.

Podpisy

15 kwietnia 2020 roku	Artur Adamczyk Prezes Zarządu	Podpisano podpisem elektronicznym
-----------------------	----------------------------------	--------------------------------------

15 kwietnia 2020 roku	Robert Banach Wiceprezes Zarządu	Podpisano podpisem elektronicznym
-----------------------	-------------------------------------	--------------------------------------

15 kwietnia 2020 roku	Paweł Gula Wiceprezes Zarządu	Podpisano podpisem elektronicznym
-----------------------	----------------------------------	--------------------------------------

15 kwietnia 2020 roku	Krzysztof Kokot Wiceprezes Zarządu	Podpisano podpisem elektronicznym
-----------------------	---------------------------------------	--------------------------------------

15 kwietnia 2020 roku	Anna Zawada Główny Księgowy Banku	Podpisano podpisem elektronicznym
-----------------------	--------------------------------------	--------------------------------------

Niniejsze sprawozdanie zawiera 167 kolejno ponumerowanych stron.